Guy
de Maupassant

Bel-Ami

roman

Editura Eminescu

GUY DE MAUPASSANT

Bel-Ami

25

Traducere de Garabet Ibrăileanu

EDITURA EMINESCU
1971

Cuprins

PARTEA ÎNTÂI....4
Capitolul 1....5
Capitolul 2....22
Capitolul 3....37
Capitolul 4....57
Capitolul 5....72
Capitolul 6....109
Capitolul 7....141
Capitolul 8....160

PARTEA A DOUA....183
Capitolul 1....184
Capitolul 2....210
Capitolul 3....226
Capitolul 4....248
Capitolul 5....263
Capitolul 6....285
Capitolul 7....296
Capitolul 8....316
Capitolul 9....330
Capitolul 10....344

PARTEA ÎNTÂI

Capitolul 1

După ce casieriţa îi dădu restul de la cinci franci, Georges Duroy dădu să iasă din restaurant.

Ţanţoş din fire, dar şi băţos ca un fost subofiţer, el îşi mlădie talia, îşi răsuci mustaţa cu un gest scurt, milităros, şi aruncă asupra celor de la mese o privire repede şi rotitoare, una din acele priviri de băiat ferchеş, care seamănă cu nişte repeziturі de uliu.

Femeile ridicaseră capul spre dânsul: trei lucrătoare de rând, o profesoară de muzică de vârstă mijlocie, rău pieptănată, neîngrijită, cu o pălărie întotdeauna colbăită şi îmbrăcată cu o rochie dezmăţată, şi două cucoane cu bărbaţii lor, obişnuite cu această locantă cu preţul fix.

Ajuns pe trotuar, rămase un moment nemişcat, gândindu-se ce să facă. Era 28 iunie şi n-avea în buzunar, pentru a o duce până la sfârşitul lunii, decât trei franci şi patruzeci, nici mai mult, nici mai puţin. Asta însemna două prânzuri fără cină, ori două cine fără prânzuri, după voie. El se socoti că mâncarea de amiază făcând un franc şi douăzeci de bani, în loc de unu şi cincizeci, cât costa cea de seară, i-ar mai rămâne, dacă s-ar mulţumi numai cu prânzurile, ceva bani în pungă; tocmai bine pentru două gustări şi două *bock*[1]-uri pe bulevard. Asta era cheltuiala lui cea mare şi marea lui plăcere în vremea nopţii; şi începu să coboare strada Notre-Dame de Lorette.

[1] Bock – ţap (lb. germană); numele berarului neamţ care a folosit primul „ţapul" ca recipient pentru bere.

Mergea ca pe vremea când purta uniforma de husar, cu pieptul înainte, cu picioarele puţin leucaşe[2] ca şi cum s-ar fi coborât de pe cal; şi înainta mojiceşte în strada plină de lume, izbind cu umerii, îmbrâncindu-i pe oameni ca să nu-i stingherească mersul. Mergea nepăsător cu pălăria sa înaltă şi destul de veche, pusă cam pe-o ureche. Şi necontenit parcă sfida pe cineva, pe trecători, casele, oraşul întreg.

Deşi îmbrăcat cu un costum de şaizeci de franci, totuşi nu era lipsit de oarecare eleganţă obraznică, puţin comună, adevărată însă. Înalt, bine făcut, blond, de un blond castaniu bătând în roşietic, cu o mustaţă ridicată în sus, care parcă spuma pe buza sa, cu ochii albaştri, limpezi, găuriţi de o pupilă cu totul mică, cu părul creţ din fire, împărţit în două printr-o cărare în mijlocul capului, el semăna bine cu o secătură din romanele populare.

Era una din acele seri de vară când aerul lipseşte în Paris. Oraşul, cald ca o etuvă, părea că asudă în noaptea înăbuşitoare. Canalurile exalau prin gurile de granit răsuflarea lor veninoasă şi bucătăriile subterane aruncau în stradă, prin ferestrele lor joase, miasmele scârboase ale zoaielor şi ale sosurilor stătute.

Portarii, în jiletcă, călări pe scaune de paie, trăgeau din pipe în ganguri şi trecătorii mergeau cu paşi greoi, cu capetele goale, cu pălăriile în mână.

Când Georges Duroy ajunse pe bulevard, se mai opri o dată, nehotărât încă ce să facă. Acuma îi venea să se ducă în Champs-Elysées şi la şosea, la Bois de Boulogne, ca să se răcorească sub copaci; dar îl mai muncea încă o dorinţă, a unei aventuri amoroase. Dar cum se va întâmpla asta? El singur nu ştia, dar o aştepta de trei luni, în fiecare zi, în fiecare seară. Câteodată, totuşi, mulţumită mutrei lui frumoase şi ţinutei sale alese, fura, pe ici, pe colo, puţină dragoste, dar nădăjduia necontenit ceva mai mult şi mai bun.

[2] Răsucite.

Cu buzunarul gol şi cu sângele înfierbântat, s-aprindea la orice atingere a cocotelor care îi murmurau la colţul străzilor: „Mergi la mine, drăguţule?”, dar el nu îndrăznea să le urmeze, neavând cu ce plăti; şi-apoi el aştepta altceva, alte sărutări, mai puţin vulgare.

Cu toate acestea, îi plăceau locurile unde mişună femeile uşoare, balurile lor, cafenelele lor, străzile lor; îi plăcea să le lovească cu cotul, să le vorbească, să le tutuiască, să miroasă parfumurile lor tari, să se simtă lângă dânsele. Căci, în sfârşit, şi ele erau femei, femei făcute pentru dragoste. El nu le dispreţuia cu dispreţul înnăscut al oamenilor de familie.

Coti spre bulevardul Madeleine şi urmă valul mulţimii care curgea îngreuiat de căldură. Cafenelele cele mari, pline de lume, se revărsau pe trotuar, expunându-şi publicul lor de băutori sub lumina orbitoare a faţadelor strălucitoare. Dinaintea lor, pe mese mici, pătrate ori rotunde, paharele erau pline cu băuturi roşii, galbene, verzi, de toate nuanţele; iar înăuntrul carafelor se vedeau strălucind cilindri mari, transparenţi, de gheaţă care răceau frumoasa apă limpede.

Duroy slăbise pasul şi dorinţa de-a bea îi usca gâtul. Îl stăpânea o sete grozavă, o sete de seară de vară, şi se gândea la senzaţia nespus de plăcută a băuturilor reci care te fericesc. Dar de bea numai două *bock*-uri în seara asta, adio masa modestă de mâine! Şi el cunoştea destul de bine zilele de foame de la sfârşitul lunii.

Georges îşi zise: „Trebuie să ucid vremea până la ceasurile zece, şi pe urmă îmi voi lua *bock*-ul la «Américain». Ş-apoi, la dracu’! Am o sete!” Şi îi privea pe toţi acei oameni aşezaţi la masă, care beau, pe toţi acei oameni care aveau putinţa să-şi potolească setea după poftă. El mergea trecând pe dinaintea cafenelelor cu un aer mândru şi semeţ şi judeca cu o privire, după mutră şi după îmbrăcăminte, cam ce sumă de bani putea să aibă asupră-i fiecare dintre clienţi. Şi se umplea de mânie

împotriva acestor inşi aşezaţi şi liniştiţi. Scotocindu-le buzunarele, ai găsi aur, bani de argint şi gologani. În medie, fiecare trebuia să aibă cel puţin doi ludovici; erau, desigur, o sută de oameni în cafenea; de o sută de ori câte doi ludovici fac patru mii de franci! El murmura: „Porcii!”, legănându-se cu graţie. Dacă ar fi putut să pună mâna pe unul la colţul uliţei, în umbra neagră, i-ar fi frânt gâtul, cum făcea cu păsările ţăranilor, pe vremea manevrelor celor mari.

Şi îşi aducea aminte de cei doi ani ai săi din Africa, de chipul în care-i jefuia pe arabi în micile posturi de la Sud. Şi un surâs crud şi vesel îi trecu pe buze, amintindu-şi de o potlogăreală care costase viaţa a trei oameni din tribul Uled-Alan-ilor şi care le adusese tovarăşilor săi şi lui douăzeci de găini, doi miei şi aur; dar şi prilej de a se veseli timp de vreo şase luni.

Vinovaţii n-au fost niciodată găsiţi şi, de altminteri, nici nu fuseseră deloc căutaţi, arabul fiind socotit aproape ca pradă firească a soldatului.

La Paris, era altă vorbă. Nu se putea potlogari aşa frumuşel, cu sabia la brâu şi cu revolverul în mână, departe de justiţia civilă, în libertate. El simţea în inima sa toate instinctele de subofiţer slobozit în ţară cucerită. Desigur, îi părea rău după aceşti doi ani ai săi din pustiu. Ce păcat că n-a rămas acolo! Dar de, el nădăjduise ceva mai de seamă când se întorsese. Şi acuma!... Halal, acuma!

El îşi plimba limba prin gură scoţând mici plescăituri, voind parcă să constate uscăciunea cerului gurii.

Mulţimea aluneca pe lângă dânsul, încet şi obosită, el cugeta mereu: „Ce grămadă de dobitoace! Toţi aceşti netrebnici au parale în jiletcă”. Izbea oamenii cu umărul şi fluiera melodii vesele. Unii domni îmbrânciţi îşi întorceau capul mormăind; femeile ziceau: „Iacă un dobitoc!”

Georges trecu pe dinaintea „Vaudevill”-ului şi se opri în faţa cafenelei „Américain”, unde-i venea să intre spre

a-şi lua *bock*-ul, aşa de tare îl chinuia setea. Înainte de a se hotărî, se uită să vadă ora la ceasornicele luminate, din mijlocul şoselei. Erau nouă şi un sfert. El se ştia: îndată ce paharul plin de bere va fi înainte-i, îl va înghiţi tot. Ce va face pe urmă, până la unsprezece? „Voi merge până la Madeleine, îşi zise, şi mă voi întoarce încet”.

Tocmai când ajungea la colţul Pieţei Operei, trecu pe lângă un tânăr gros, şi el îşi aduse aminte într-un chip nedesluşit că văzuse undeva acest cap. Se luă după dânsul căutând în amintirile sale şi repetând cu jumătate de glas: „Unde dracu’ l-am cunoscut oare pe particularul ăsta?”

Scormonea în mintea sa fără să izbutească a-şi aduce aminte; apoi, deodată, printr-un curios fenomen de memorie, acelaşi om i se înfăţişă mai puţin gros, mai tânăr, îmbrăcat cu o uniformă de husar. Georges strigă tare: „Na, Forestier!” şi, mărind pasul, îl bătu pe umăr pe cel urmărit. Celălalt se întoarse, îl privi, apoi zise:

— Ce voiţi de la mine, domnule?

Duroy se puse pe râs.

— Nu mă mai cunoşti?

— Nu.

— Georges Duroy din al 6-lea de husari.

Forestier întinse amândouă mâinile:

— Ah! Măi frate! Cum îţi merge?

— Foarte bine, dar ţie?

— O! Eu, nu tocmai; închipuieşte-ţi, am un piept slăbit cu totul acuma; tuşesc şase luni din douăsprezece, în urma unei bronşite căpătate la Bougival, atunci când m-am întors la Paris, în urmă patru ani.

— Şi totuşi ai înfăţişarea solidă.

Şi Forestier, luând braţul fostului său tovarăş, îi vorbi de boala sa, îi povesti consulturile, părerile şi sfaturile doctorilor, greutatea de a se ţine de hotărârile lor în poziţia sa. I se ordona să petreacă iarna la Sud; dar putea el? Era însurat şi ziarist, cu o situaţie frumoasă.

— Dirijez politica la „Vie Française”. Fac senatul la „Salut”, şi, din când în când, cronici literare pentru „Planete”. Iată, eu mi-am făcut cariera.

Duroy, surprins, îl privea. Forestier era cu totul schimbat, cu totul copt. Acuma avea o purtare, o înfăţişare, o haină de om aşezat, sigur de sine, şi o burtă de om care mănâncă bine. Odinioară era slab, subţire, mlădios, nebunatic, stricător de farfurii, zgomotos şi totdeauna neastâmpărat. În trei ani, Parisul făcuse dintr-însul cu totul altcineva, gros şi serios, cu câţiva peri albi deasupra tâmplelor, deşi nu avea mai mult de douăzeci şi şapte de ani.

— Unde te duci?, întrebă Forestier.

— Nicăieri, dau o raită înainte de-a mă întoarce acasă, răspunse Duroy.

— Ei bine, vrei să mă întovărăşeşti până la „Vie Française”, pentru că am de făcut nişte corecturi; pe urmă vom merge să luăm un *bock* împreună?

— Te urmez.

Şi începură să meargă ţinându-se de braţ, cu acea familiaritate nesilită care rămâne între tovarăşii de şcoală şi între cei de regiment.

— Ce faci tu la Paris?, îl întrebă Forestier.

Duroy dădu din umeri:

— Crap de foame, pur şi simplu. Eliberându-mă din armată, am vrut să vin aici pentru... pentru a-mi încerca norocul ori, mai degrabă, pentru a trăi la Paris; şi, iată, sunt şase luni de când sunt amploaiat la birourile Căilor Ferate de Nord, cu o mie cinci sute de franci pe an, atâta tot.

Forestier murmură:

— Hm, puţin de tot.

— Cred şi eu. Dar ce vrei să fac? Sunt singur, nu cunosc pe nimeni, nu pot să mă recomand nimănui. Nu bunăvoinţa îmi lipseşte, ci mijloacele.

Tovarăşul său îl privi pe-ndelete, ca un om practic

care judecă o problemă, apoi zise cu convingere:

— Vezi, aici, totul atârnă de tact. Un om ceva mai şiret ajunge mai uşor ministru decât şef de birou. Trebuie să te impui, nu să ceri. Dar cum dracu' n-ai găsit tu ceva mai bun decât slujba de amploaiat la Căile Ferate de Nord?

Duroy răspunse:

— Am căutat pretutindeni şi n-am descoperit nimic. Dar în momentul de faţă sunt aproape de-a pune mâna pe ceva, mi se oferă să intru profesor de călărie la manejul „Pellerin". Acolo voi avea cel puţin trei mii de franci.

Forestier se opri deodată:

— Nu te-apuca de asta, că-i stupid, chiar dacă ar fi să câştigi zece mii de franci. Îţi închizi viitorul pentru totdeauna. În biroul tău, cel puţin, eşti ascuns, nu te cunoaşte nimeni, şi poţi să-l părăseşti dacă eşti tare şi-ţi croieşti cariera. Dar, odată ce vei fi profesor de călărie, s-a sfârşit! Asta-i ca şi cum ai fi birtaş într-un local unde mănâncă tot Parisul. Odată ce vei fi dat lecţii de călărie oamenilor din societatea înaltă şi fiilor lor, aceia nu se vor mai putea obişnui pe urmă să te privească ca pe egalul lor.

El tăcu, cugetă câteva clipe, apoi întrebă:

— Eşti bacalaureat?

— Nu. Am căzut de două ori.

— Nu face nimic, de vreme ce ai trecut clasele până la sfârşit. Când vine vorba de Cicero sau de Tiberiu, ştii ceva despre dânşii?

— Da, puţin.

— Bun, nimeni nu ştie mai mult, în afară de vreo douăzeci de netrebnici care altminteri n-ar putea să iasă din încurcătură. Haide, nu-i greu să pari tare; totu-i să te fereşti să fii prins în flagrant delict de ignoranţă. Manevrezi, te strecori printre greutăţi, dai ocol piedicilor şi arunci praf în ochii altora cu ajutorul unui dicţionar. Toţi oamenii sunt proşti ca gâştele şi ignoranţi ca nişte crapi.

Forestier vorbea ca un pişicher vesel care cunoştea viaţa, şi privea zâmbind cum trecea lumea. Dar deodată începu să tuşească şi se opri ca să se sfârşească accesul, apoi, cu glasul descurajat, zise:

— Să nu crapi de necaz cu bronşita asta care nu mai trece?! Şi suntem în toiul verii! O! Iarna asta mă voi duce să mă lecuiesc la Menton. Fie ce-o fi, pe legea mea, sănătatea înainte de toate!

Ajunseră la bulevardul Poissonnière, înaintea unei uşi mari de sticlă, în dosul căreia era lipit un ziar deschis. Trei oameni se opriseră şi-l citeau.

Deasupra uşii, se putea vedea, ca o chemare, desenat cu litere mari de foc, ca nişte flăcări: „Vie Française”.

Iar oamenii, trecând repede prin strălucirea iscată de aceste trei cuvinte, apăreau deodată în plină lumină, vizibili, putând fi recunoscuţi ca ziua în amiaza-mare, apoi reintrau deîndată în umbră.

Forestier împinse uşa: „Intră!”, zise el. Duroy intră, sui nişte scări luxoase, dar murdărite, care se vedeau din stradă, ajunse într-o anticameră unde doi băieţi din redacţie îl salutară pe tovarăşul său, apoi se opri într-un soi de salon de aşteptare colbăit şi ponosit, îmbrăcat cu catifea falsă de un verde slinos, plin de pete şi ros pe alocuri, parcă ar fi fost mâncat de şoareci.

— Stai, zise Forestier, eu mă întorc în cinci minute.

Şi dispăru prin una din cele trei uşi care dădeau în acest cabinet.

Un miros neobişnuit, particular, inexprimabil, mirosul sălilor de redacţie, plutea în acest loc. Duroy stătea nemişcat, puţin intimidat, mai cu seamă nedumerit. Din când în când treceau oameni pe dinaintea lui, alergând, care intrau printr-o uşă şi ieşeau prin alta, înainte ca el să fi putut să-i privească. Erau când nişte tineri, de tot tineri, cu mutra preocupată de afaceri, şi care ţineau în mână o foaie care unduia în curentul făcut de alergarea lor; când zeţari, a căror bluză pătată de cerneală lăsa să se vadă

gulerul cămăşii foarte alb şi nişte pantaloni de postav ca şi ai oamenilor de societate; şi ei duceau cu băgare de seamă nişte benzi de hârtie tipărită, probe proaspete, umede chiar. Uneori intra un domn mic, îmbrăcat cu o eleganţă care sărea în ochi, cu talia strânsă bine în redingotă, cu piciorul turnat în stofă, cu botina prea ascuţită, vreun reporter care scria despre lumea mare şi care aducea noutăţile serii.

Mai soseau încă şi alţii, gravi, măreţi, cu pălării cu marginile joase pe cap, ca şi când forma asta i-ar fi deosebit de restul oamenilor.

Forestier se întoarse ţinând de braţ un domn înalt, slab, între treizeci şi patruzeci de ani, în haine negre şi cu cravată albă, oacheş de tot, cu mustaţa răsucită ascuţit şi care avea înfăţişarea obraznică şi mulţumită de sine.

Forestier zise:

— Adio, scumpe maestre!

Celălalt îi strânse mâna:

— La revedere, scumpul meu!, şi coborî scările fluierând, cu bastonul subsuoară.

Duroy întrebă:

— Cine-i ăsta?

— Jacques Rival, ştii, vestitul cronicar, duelistul. A corectat textele sale. Garin, Montel şi el sunt cei dintâi cronicari de spirit şi de actualitate pe care îi avem în Paris. El câştigă aici treizeci de mii de franci pe an pentru două articole pe săptămână.

Plecând, întâlniră un om mărunt cu părul lung, gras, cu o înfăţişare murdară, care urca scările suflând greu.

Forestier salută adânc:

— Norbert de Varenne, zise el, poetul, autorul scrierii „Soleils morts”, încă un om deosebit de preţuit. Fiecare istorisire ce ne-o dă costă trei sute de franci şi cele mai lungi n-au două sute de rânduri. Dar să intrăm la „Napolitain”, încep să crap de sete.

Îndată ce se aşezară la masă în cafenea, Forestier

strigă: „Două *bock*-uri!”, şi-l înghiţi pe al său dintr-o sorbitură, pe când Duroy bea berea încetişor, cercetându-i cu plăcere gustul, ca pe ceva preţios şi rar.

Tovarăşul său tăcea, părea că gândeşte, apoi deodată zise:

— Pentru ce n-ai încerca în ziaristică?

Celălalt, nedumerit, se uită la el, apoi zise:

— Dar... vezi... n-am scris nimic niciodată.

— Ei, aşa, de-o încercare, de-un început. Aş putea să te trimit după ştiri, în documentare şi la diverse întâlniri. La început ai avea două sute cincizeci de franci şi bani de birjă. Vrei să vorbesc cu directorul?

— Dar cum nu, din suflet!

— Atunci, să faci un lucru – să vii să stai la mine la masă, mâine; vor mai fi cinci sau şase persoane numai: patronul, domnul Walter, soţia sa, Jacques Rival şi Norbert de Varenne, pe care i-ai văzut adineauri, şi încă o prietenă a doamnei Forestier. Ne-am înţeles?

Duroy stătea la îndoială, roşind, încurcat.

În sfârşit, murmură:

— Dar... n-am înfăţişarea cuviincioasă.

Forestier înmărmuri:

— N-ai haine? Na! Un lucru neapărat necesar!. Vezi tu, la Paris e mai bine să n-ai pat decât să n-ai haine.

Dar imediat, căutând în buzunarul jiletcii, scoase o mână de aur, luă doi ludovici, îi puse înaintea fostului său camarad şi, cu glasul prietenos şi familiar, îi zise:

— Mi-i vei da înapoi când vei putea. Închiriază cu luna, dând o arvună, hainele ce-ţi trebuie; în sfârşit, fă ce-i face şi vino la masă, mâine, la şapte şi jumătate, pe strada Fontaine la numărul 17.

Duroy, tulburat, luă banii îngăimând:

— Eşti prea îndatoritor, îţi mulţumesc din inimă, fii sigur că nu voi uita...

Celălalt îi tăie vorba:

— Haide, destul! Încă un *bock*, nu-i aşa? Şi strigă:

Băiete, două *bock*-uri!

Pe urmă, după ce băură, ziaristul întrebă:

— Vrei să umblăm lela, vreun ceas?

— Cum nu!

Şi se îndreptară spre bulevardul Madeleine.

— Oare ce naiba să mai facem?, zise Forestier. Cică la Paris un pierde-vară are totdeauna ce să facă! Asta nu-i adevărat. Eu, când vreau să umblu degeaba seara, nu mă pricep niciodată unde să merg. O raită la pădure nu-i plăcută decât cu o femeie şi n-o găseşti întotdeauna; la *café-concert* pot găsi petrecere farmacistul meu şi jumătatea sa, dar nu eu. Atunci, ce-i de făcut? Nimic... Ar trebui să fie aici o grădină de vară ca parcul Monceau, deschisă noaptea, unde să poţi auzi o muzică bună la un pahar de băutură răcoritoare, sub copaci. N-ar fi un local de plăcere, dar ţi-ai putea omorî vremea; şi ar trebui să fie intrarea scumpă pentru a atrage damele drăgălaşe. Ai putea să umbli prin aleile bine aşternute cu nisip, luminate cu electricitate, şi să te aşezi când ai vrea ca să asculţi muzica de aproape sau de departe. Am avut aşa ceva altădată, la Musard, dar prea mirosea a mahala, prea multe cântece de joc, prea puţină umbră, prea puţin întuneric. Ar trebui o grădină straşnic de frumoasă şi foarte întinsă. Ar fi fermecător. Unde vrei să mergem?

Duroy, încurcat, nu ştia ce să spună; în sfârşit, se hotărî:

— Nu cunosc, n-am fost pe la Folies-Bergère. M-aş duce bucuros pe-acolo.

Tovarăşul său strigă:

— Folies-Bergère, asta-i! O să ne prăjim ca într-o rolă[3]. În sfârşit, fie, la urma urmei e nostim.

Şi se întoarseră înspre strada Faubourg-Montmartre.

Faţada luminată a stabilimentului arunca o puternică lumină spre cele patru străzi care se întâlnesc dinaintea ei. Un şir de birje aştepta sfârşitul spectacolului.

[3] Cuptor

Forestier intră, Duroy îl opri:

— Uităm să trecem pe la casă

Celălalt îi răspunse cu un glas măreţ:

— Cu mine nu se plăteşte!

Tustrei controlorii i se închinară. Cel din mijloc îi întinse mâna. Ziaristul întrebă:

— Aveţi vreo lojă bună?

— Dar desigur, domnule Forestier.

Luând biletul oferit, împinse o uşă tapiţată, cu canaturile garnisite cu piele, şi intrară în sală.

O ceaţă de fum de tutun învăluia puţin, ca o pâclă subţire, părţile depărtate, scena şi partea de dincolo de aceasta. Şi ridicându-se neîncetat, ca nişte subţiri firişoare albicioase, din toate ţigările pe care le fumau acei oameni, acea negură uşoară se ridica necontenit, se îngrămădea sub plafon şi dădea naştere sub bolta largă, în jurul policandrului, deasupra galeriei încărcate de privitori, unui cer înnorat de fum.

În largul coridor de la intrare, unde se învârteşte ceata de cocote, amestecată cu mulţimea negrie a bărbaţilor, o grupă de femei aştepta pe cei sosiţi de curând. Tot acolo tronau, împopoţonate şi berghelite[4], trei vânzătoare de băuturi şi de dragoste. Dinapoia lor, oglinzile înalte le arătau spatele dezgolit şi feţele celor care treceau grăbiţi ori nu.

Forestier îşi făcea drum prin grămadă, înainta repede, ca un om care are dreptul de a fi băgat în seamă.

Se apropie de el o femeie a cărei sarcină era aceea de a deschide lojele.

— Loja 17!, zise el.

— Pe aici, domnule.

Şi-i închise într-o cutie mică de lemn, descoperită, îmbrăcată în roşu şi care avea patru scaune de aceeaşi culoare, atât de aproape unul de altul, că abia te puteai strecura printre ele. Cei doi prieteni se aşezară; şi, în

[4] Urâţite, vulgare.

dreapta şi în stânga, pe-o linie lungă care rotunjindu-se ajungea la scenă cu cele două capete ale sale, un şir de cutii la fel erau pline de oameni, de asemenea aşezaţi, şi din care nu li se vedeau decât capul şi pieptul.

Pe scenă, trei tineri în tricou, unul înalt, unul mijlociu, altul scund, făceau, pe rând, exerciţii pe un trapez. Mai întâi venea cel înalt, cu paşi mici şi repezi, zâmbind, şi saluta cu o mişcare de mână, voind parcă a trimite o sărutare.

Sub tricou se vedeau desenându-se muşchii braţelor şi ai picioarelor; îşi umfla pieptul pentru a nu i se băga de seamă stomacul prea ieşit înainte; şi mutra-i semăna cu a unei calfe de bărbier, căci o cărare îngrijită îi despărţea părul în două părţi egale, drept în mijlocul capului. El atingea trapezul cu o săritură plină de graţie şi, spânzurat de mâini, se învârtea jur-împrejur, ca o roată în mişcare; sau stătea nemişcat, cu braţele înţepenite şi trupul drept, culcat de-a lungul în aer, prins numai de bara nemişcată, prin puterea mâinilor.

Apoi sărea jos, se închina din nou zâmbind în aplauzele stalurilor şi pleca, arătându-şi la fiecare pas musculatura piciorului.

Al doilea, mai scurt, mai bondoc, înainta la rândul său şi repeta acelaşi exerciţiu, pe care îl începea din nou cel din urmă, în mijlocul mulţumirii crescânde a publicului.

Dar lui Duroy nu-i ardea nicidecum de spectacol, ci, cu capul întors, privea necontenit în urmă-i marele coridor de preumblare plin de bărbaţi şi de prostituate.

Forestier îi zise: „la uită-te în staluri: nimic alta decât burtă-verzi cu femeile şi cu copiii lor, nevinovaţi stupizi care vin să privească. În loje, gură-cască, câţiva artişti, câteva fete mai curăţele; şi dinapoia noastră, cel mai ciudat amestec cu putinţă din Paris. Cine-s ăştia? Observă-i! Găseşti de toate, tot felul de profesiuni şi tot felul de caste, dar caracuda predomneşte. Iată amploaiaţi, amploaiaţi de bancă, de prăvălie, de minister,

reporteri, cartofori, şoltici în frac, care au mâncat la locantă şi care, după ce ies de la Operă, se duc la Italieni, şi încă o mulţime de oameni îndoielnici care sfidează analiza. Cât despre femei, le cunoşti îndată: cea care se dă pentru o masă la «Américain", cea de un ludovic ori doi, care pândeşte pe străinul de cinci ludovici şi dă de ştire clienţilor săi obişnuiţi când îl sloboadă. Le cunosc toate de şase ani; le vezi în fiecare seară, tot anul, în aceleaşi locuri, afară decât când fac un repaus higienic la Saint-Lazare sau în Lourcine".

Duroy nu mai asculta. Una dintre aceste femei îl privea, cu cotul pe loja lor. O oacheşă corpolentă, cu carnea înălbită de sulimanuri, cu ochiul negru, lungit şi înnegrit pe sub gene cu creionul, adumbrit de nişte sprâncene mari şi false. Sânul său peste măsură de dezvoltat întindea mătasea închisă a rochiei sale; şi buzele boite, roşii ca o rană, îi dădea o înfăţişare bestială, înflăcărată, disperată, dar care totuşi aţâţa pofta.

Ea chemă, făcând semn cu capul, pe o prietenă a ei care trecea, o roşcată, tot grasă, şi-i zise cu-n glas destul de tare ca să fie auzită:

— Uite un băiat drăguţ; de-mi dă zece ludovici, nu zic ba! Forestier se întoarse şi lovi pe Duroy cu palma peste pulpă, zâmbind:

— Asta-i pentru tine, ai succes, scumpul meu. Complimentele mele!

Fostul subofiţer roşi; şi pipăia cu o mişcare maşinală a degetului cele două bucăţi de aur din buzunarul jiletcii sale.

Cortina căzuse; orchestra cânta un vals.

Duroy zise:

— Nu facem o plimbare prin galerie?

Ei ieşiră şi fură îndată traşi de şuvoiul celor ce se preumblau. Înghesuiţi, împinşi, strânşi, tescuiţi, mergeau având înaintea ochilor un norod de pălării. Şi fetele, două câte două, treceau prin această mulţime de bărbaţi, o

străbăteau cu uşurinţă, alunecau printre coate, printre piepturi, printre spete, ca şi cum ar fi fost la ele acasă, în voia lor, ca peştii în apă, în mijlocul acestui val bărbătesc.

Duroy, încântat, nu se mai sătura de mers, bea cu nesaţ aerul stricat de tutun, de mirosul de om şi de parfumurile paciavurilor[5]. Forestier însă asuda, sufla, tuşea.

— Hai în grădină!, zise el.

Şi cotind la stânga, străbătură într-un soi de grădină acoperită, răcoritâ de două fântâni mari, de un gust prost. Sub tise şi thuia, femei şi bărbaţi beau pe mese de zinc.

— Mai vrei un *bock?*, întrebă Forestier.

— Da, bucuros.

Se puseră jos privind cum trecea publicul.

Din când în când se oprea câte-o fată, apoi întreba cu un zâmbet banal:

— Îmi faci o trataţie, domnule?

Şi Forestier răspunzând: „Un pahar de apă la fântână” – ea se îndepărta murmurând: „Hai pleacă, dobitoc!”

Dar oacheşa corpolentă, care se sprijinise adineauri de loja celor doi tovarăşi, se ivi din nou, păşind obraznic, la braţ cu roşcata cea groasă. Era, zău, o frumoasă pereche de femei bine zidite.

Ea zâmbi când îl zări pe Duroy, ca şi când şi-ar fi spus deja din ochi lucruri intime şi ascunse; şi, luând un scaun, se aşează liniştită în faţa lui, împreună cu prietena sa, apoi comandă cu un glas ascuţit:

— Băiete, două grenadine!

Forestier, mirat, zise:

— Da ştii că eşti îndrăzneaţă?

Ea răspunse:

— Din pricina prietenului tău care mă înnebuneşte. Îi un băiat cu adevărat drăguţ. E în stare să mă scoată din minţi.

---

[5] Oameni care se ţin numai de rele.

Duroy, încurcat, nu ştia ce să spună. Îşi răsucea mustaţa creaţă, zâmbind prosteşte. Chelnerul aduse băuturile, pe care femeile le băură dintr-o sorbitură; apoi se sculară şi oacheşa, cu un uşor salut prietenesc şi cu o uşoară lovitură de evantai peste mână, zise lui Duroy:

— Mersi bibicule. Eşti scump la vorbă. Şi plecară legănându-şi şoldurile.

Forestier începu să râdă:

— Ştii, nene, că nu-ţi merge rău pe lângă femei? Trebuie să cultivi asta. Poţi s-ajungi departe. Tăcu o clipă, apoi începu iar, cu acel glas visător al oamenilor care gândesc tare: Căci tot prin ele se poate ajunge mai degrabă.

Şi pe când Duroy zâmbea necontenit fără să răspundă, Forestier zise:

— Mai stai? Eu mă duc acasă, m-am săturat.

Celălalt murmură:

— Da, mai stau puţin. Nu-i târziu.

Forestier se sculă:

— Ei bine! Atunci adio! Pe mâine. Nu uita: 17, strada Fontaine, şapte şi jumătate.

— Înţeles; mâine. Mulţumesc.

Îşi strânseră mâna şi ziaristul se îndepărtă.

Îndată ce dispăru, Duroy se simţi liber şi pipăi din nou cu bucurie cele două bucăţi de aur din buzunar; pe urmă, sculându-se, începu să străbată prin mulţimea pe care o scormonea cu ochii.

Le zări îndată pe cele două femei, oacheşa şi bălaia, călătorind necontenit cu aerul lor mândru de cerşetoare prin vălmăşagul de bărbaţi.

Se duse drept la dânsele şi când ajunse aproape de tot pierdu îndrăzneala.

Oacheşa îi zise:

— Ţi-ai găsit limba?

El bolborosi: „Pastele!”, fără să izbutească a zice altceva decât vorba asta.

Stăteau în picioare tustrei, în loc, stingherind plimbarea altora, făcând un vârtej în jurul lor.

Ea întrebă deodată.

— Vii cu mine?

Şi el, tremurând de dorinţa, răspunse cu brutalitate:

— Da, dar n-am în buzunar decât un ludovic.

Ea zâmbi cu nepăsare:

— Nu face nimica.

Şi, ca semn că era în posesiunea ei, îi luă braţul.

Şi pe când ieşeau, el cugeta că doar cu cei douăzeci de franci rămaşi îşi putea uşor împrumuta, cu chirie, hainele pentru seara de a doua zi.

Capitolul 2

Domnul Forestier, mă rog...

— La catul al treilea, uşa din stânga.

Portarul răspunse cu un glas îndatoritor, în care se cunoştea consideraţia ce o avea pentru chiriaşul său. Şi Georges Duroy sui scările.

Era puţin jenat, intimidat, tulburat. Purta pentru întâia dată în viaţa sa frac şi toaleta sa îl neliniştea. O simţea defectuoasă în totul, din pricina botinelor nevăcsuite, totuşi destul de fine, căci îi plăcea să fie frumos încălţat, din pricina cămăşii de patru franci şi cincizeci de bani, cumpărată în dimineaţa ceea chiar, la Luvru, şi al cărei plastron prea subţire începuse deja să se boţească. Celelalte cămăşi ale sale, de toate zilele, fiind mai mult sau mai puţin uzate, nu putuse întrebuinţa nici chiar pe cea mai puţin ponosită dintr-însele.

Pantalonii săi, cam largi, stăteau rău pe picior, parcă se învălătuceau pe pulpă, aveau acea înfăţişare de vechituri pe care o au hainele de ocazie când sunt pe un trup pe care-l învelesc din întâmplare. Numai fracul nu-i starea rău, fiind aproape tocmai pe talia sa.

Suia încet scările, cu bătăi de inimă, cu neliniştea în suflet, muncit mai ales de teama că se va face de râs; şi deodată zări în faţă-i un domn în mare toaletă, care îl privea. Ei ajunseră aşa de aproape unul de altul, încât Duroy făcu un pas înapoi, apoi rămase uimit: era el însuşi, răsfrânt de o oglindă înaltă în picioare, oglindă pusă în faţa scării catului întâi. O izbucnire de bucurie îl făcu să

tresară, văzând că-i şedea mult mai bine decât crezuse.

Neavând acasă decât o mică oglindă pentru barbă, nu se putuse vedea întreg şi văzând rău deosebitele părţi ale toaletei sale întruchipate fără pregătire multă, el exagera neajunsurile, îl apucau ameţelile la gândul că va fi caraghios.

Dar iată că văzându-se fără veste în oglindă, nici nu se cunoscuse; crezuse că-i altul. Cineva din lumea mare, care i se păruse, la cea dintâi aruncătură de ochi, foarte cum trebuie, foarte elegant.

Şi acuma, privindu-se cu băgare de seamă, el vedea că, într-adevăr, totul era mulţumitor.

Atunci începu să se studieze cum fac actorii pentru a-şi învăţa rolurile. Îşi zâmbi, îşi întinse mâna, făcu schime, exprimă sentimente: mirarea, plăcerea, aprobarea; şi căută gradele zâmbetului şi graiul ochilor pentru a se arăta galant pe lângă doamne şi a le da a înţelege că-s admirate şi dorite.

Se deschise o uşă. Se temu să nu fie prins şi începu să se suie foarte repede şi plin de frică să nu-l fi văzut vreun oaspe al prietenului său cum se strâmba.

Ajungând la catul al doilea, zări altă oglindă şi-şi micşoră pasul pentru a se vedea trecând. Înfăţişarea sa i se păru într-adevăr elegantă. Mergea frumos. Şi o încredere fără margini în sine însuşi îi umplu sufletul. Desigur, va izbuti mulţumită acestei feţe, dorinţei de a ajunge, hotărârii pe care ştia c-o are şi spiritului său liber. Îi venea să alerge, să sară spre cel din urmă cat. Se opri dinaintea oglinzii a treia îşi răsuci mustaţa cu o mişcare ce-i era obişnuită, îşi scoase pălăria pentru a-şi îndrepta părul şi murmură cu jumătate de glas, cum făcea adesea: „Iată o minunată descoperire”. Apoi, întinzând mâna spre clopoţel, sună.

Uşa se deschise aproape pe dată, şi el se găsi în faţa unui valet în frac negru, serios, ras, cu o ţinută atât de desăvârşită că Duroy se tulbură din nou, fără să priceapă

cum se născuse această tulburare nedesluşită: poate dintr-o comparaţie inconştientă între croiala hainelor lor. Acest lacheu, care avea botinele văcsuite, întrebă, luând pardesiul pe care Duroy îl ţinea subsuoară de frică să nu i se vadă petele:

— Pe cine s-anunţ?

Şi rosti numele în dosul unei perdele ridicate, într-un salon în care trebuia să intre musafirii.

Dar Duroy, pierzându-şi cumpătul deodată, simţi că i se taie picioarele de frică şi începu să gâfâie. Făcea cel dintâi pas în viaţa aşteptată, visată. Totuşi înaintă. O femeie tânără, bălaie îl aştepta în picioare, singură singurică într-o odaie mare, bine luminată şi plină de copăcei ca o seră.

El se opri scurt, cu totul buimac. Cine era doamna asta care zâmbea? Apoi îşi aduse aminte că Forestier era însurat; şi gândul că această drăgălaşă bălaie elegantă trebuie să fie nevasta prietenului său îl umplu de groază.

— Doamnă, sunt..., îngăimă el.

Ea îi întinse mâna:

— Ştiu, domnule, Charles mi-a istorisit întâlnirea dumneavoastră de aseară şi-mi pare foarte bine că a avut buna idee de a vă pofti la masă la noi.

El roşi pân-la urechi, nemaiştiind ce să zică; şi se simţea examinat, cercetat din cap până-n picioare, cântărit, judecat.

Îi venea să ceară iertare, să scormonească o pricină oarecare pentru a explica neajunsurile toaletei sale; dar nu găsi nimica şi nici nu îndrăzni să se atingă de această chestie gingaşă.

Se aşeză pe un fotoliu arătat de dânsa, şi când simţi îndoindu-se sub el catifeaua moale şi netedă a scaunului, când se simţi cufundat, rezemat, îmbrăţişat de această mobilă dezmierdătoare, care-l sprijinea delicat cu spateaza şi braţele sale îmbrăcate, i se păru că intră într-o viaţă nouă, fermecătoare, că avea să aibă în stăpânire

ceva nespus de plăcut, că devenea un cineva, că era scăpat; şi privea pe doamna Forestier, care nu-l slăbise din ochi.

Ea era îmbrăcată cu o rochie de caşmir albastru deschis, care arăta minunat talia sa zveltă şi sânu-i bine făcut.

Carnea braţelor şi a grumazului ieşea dintr-o spumă de dantelă albă, cu care erau garnisite talia şi scurtele-i mâneci; şi părul strâns în creştetul capului, puţin creţ la ceafă, făcea un nor subţire de puf bălai deasupra gâtului.

Duroy începea să se liniştească sub privirea ei, care-i amintea, fără să ştie de ce, pe aceea a fetei întâlnite în seara trecută la Folies-Bergère. Ea avea ochii cenuşii, de un cenuşiu azurat, ceea ce le dădea o expresie deosebită, nasul subţire, buzele groase, bărbia puţin cărnoasă, o faţă neregulată, ispititoare, plină de drăgălăşie şi de vicleşug. Ca multe femei, fiecare trăsătură a feţei sale destăinuia o graţie deosebită, părea a avea o oarecare însemnare, şi fiecare mişcare parcă spunea sau ascundea ceva.

După o tăcere scurtă, ea îl întrebă:

— Sunteţi de mult la Paris?

El răspunse, venindu-şi din ce în ce în fire:

— Numai de câteva luni, doamnă. Am o funcţie la căile ferate; dar Forestier m-a făcut să nădăjduiesc că aş putea, mulţumită lui, să străbat în ziaristică.

Ea zâmbi mai tare, binevoitor; şi murmură muind glasul:

— Ştiu.

Clopoţelul sună din nou. Valetul anunţă:

— Doamna de Marelle.

O mică oacheşă, o ocheşică.

Ea intră păşind sprinten; părea turnată din cap până în picioare într-o rochie închisă foarte simplă.

Un singur trandafir roş, prins în părul său negru, atrăgea privirea cu putere, părea că-i desăvârşeşte fizionomia, că-i măreşte însuşirea ei deosebită, că-i dă

nota vie şi neaşteptată care-i trebuia.

În urma ei venea o fetiţă într-o rochiţă scurtă. Doamna Forestier se repezi:

— Bună ziua, Clotilde.

— Bună ziua, Madeleine.

Se sărutară. Apoi copila îşi întinse fruntea cu o mişcare de om mare, zicând:

— Bună ziua, verişoară.

Doamna Forestier o sărută; apoi îi recomandă:

— Domnul Georges Duroy, un tovarăş bun al lui Charles. Doamna de Marelle, prietena mea, puţin şi rudă. Ea adăugă: Să ştiţi că la noi nu încap ceremonie şi fasoane. Ne-am înţeles, nu-i aşa?

Tânărul se înclină.

Dar uşa se deschise din nou şi se ivi un mic domn gros, scurt şi rotofei, la braţ cu o femeie înaltă şi frumoasă, mai înaltă decât dânsul, mult mai tânără, cu purtări alese şi cu ţinuta serioasă. Acesta era domnul Walter, deputat, financiar, bărbat de afaceri şi de bani, evreu şi meridional, director la „Vie Française”, şi soţia sa, născută Basile-Ravalau, fiică a bancherului cu acest nume.

Apoi veniră, rând pe rând, Jacques Rival, foarte elegant, şi Norbert de Varenne, al cărui guler al fracului căpătase luciu din cauza părului său lung, care-i cădea până peste umeri şi pe care îl pudrase uşor.

Cravata sa, legată rău, părea întrebuinţată acum pentru întâiaşi dată. El înainta cu graţii de cavaler bătrân şi, luând mâna doamnei Forestier, o sărută.

În mişcarea ce o făcu când se plecă, părul i se împrăştie ca o apă pe braţul gol al tinerei femei.

Forestier intră, la rândul său, cerând iertare pentru întârziere. Fusese oprit la ziar de afacerea Morel. Domnul Morel, deputat radical, adresase o întrebare ministrului în legătură cu o cerere de credit relativ la colonizarea Algeriei.

Servitorul strigă:

— Doamna e servită!

Şi trecură în sufragerie.

Lui Duroy îi revenise locul între doamna de Marelle şi fiica ei. Se simţi din nou încurcat, fiindu-i frică să nu facă vreo greşeală în mânuirea convenţională a furculiţei, a lingurii şi a paharelor. Erau patru pahare, din care unul de o culoare bătând puţin în albastru. Ce se poate bea oare în acesta?

Fu tăcere în tot timpul cât mâncară supa, apoi Norbert de Varenne întrebă:

— Aţi citit procesul Gauthier? Ce curioasă întâmplare! Şi discutară asupra acestui adulter, amestecat cu şantaj. Ei nu vorbeau cum se vorbeşte în sânul familiilor despre întâmplările povestite de ziare, ci cum se vorbeşte de o boală între doctori sau de verdeţuri între grădinari. Nu se indignau, nu se mirau de fapte; le căutau pricinile adânci, ascunse, cu o curiozitate profesională şi o nepăsare desăvârşită pentru crima însăşi. Încercau să explice desluşit izvoarele faptelor, să determine toate fenomenele cerebrale care dăduseră naştere dramei, ca rezultat ştiinţific al unei stări deosebite a spiritului. Femeile se aprindeau de asemenea în această cercetare, în această muncă. Pe urmă, alte întâmplări proaspete fură cercetate, tălmăcite, întoarse pe toate feţele, socotite după adevăratul lor preţ, cu acea pătrundere practică şi acel chip special de a privi lucrurile al negustorilor de noutăţi, al vânzătorilor de comedie omenească; aşa cum sunt cercetate, întoarse pe dos şi pe faţă, cântărite, în prăvălii, mărfurile puse la vânzare de negustori.

Apoi veni vorba de un duel şi Jacques Rival luă cuvântul. În asta era tare; nimeni altul nu putea vorbi ca dânsul în această chestie.

Duroy nu îndrăznea să sufle o vorbă. Din când în când se uita la vecina sa, al cărei grumaz gol îl umplea de

ispită. Un diamant spânzurat de un fir de aur atârna de ureche, ca o picătură de apă care ar fi alunecat pe carne. Din timp în timp ea spunea ceva care aducea întotdeauna un zâmbet pe buzele celorlalţi. Ea avea un spirit nostim, delicat, neaşteptat, un spirit de fetiţă alintată care vede lucrurile fără îngrijorare şi le judecă cu o nepăsare uşoară şi binevoitoare.

Duroy căuta în zadar să-i spună vreo vorbă linguşitoare şi, negăsind nimic, se îndeletnicea cu fiica ei, turnându-i în pahar, dându-i de mâncare, servind-o. Copila, mai aspră decât mamă-sa, mulţumea cu un glas serios, făcea uşoare închinăciuni cu capul:

— Sunteţi prea bun domnule! – şi-i asculta pe cei mari cu un aer puţin gânditor.

Mâncărurile erau foarte bune şi toţi arătau uimire. Domnul Walter mânca peste măsură, aproape nu vorbea şi privea pieziş, pe sub ochelari, felurile ce i se aduceau. Norbert de Varenne nu se lăsa mai prejos şi adesea îi curgeau pe plastronul cămăşii picături de sos.

Forestier, zâmbitor şi serios, supraveghea, schimba cu nevastă-sa priviri de înţelegere, ca doi şmecheri care săvârşesc împreună o treabă grea şi care merge de minune.

Obrajii se înroşeau, glasurile se îngroşau.

Din când în când, servitorul şoptea la urechea mesenilor: „Corton-Château-Laroze?”

Cortonul fiind pe gustul său, Duroy lăsa să i se umple paharul de fiecare dată. O veselie nespus de plăcută îl cuprindea; o veselie caldă care i se suia din burtă la cap, îi alerga prin mădulare, îl străbătea în întregime. Se simţea cuprins de o bunăstare deplină, bunăstare a vieţii şi a gândirii, a trupului şi a sufletului.

Şi-i venea o dorinţă să vorbească, să fie băgat în seamă, să fie ascultat, preţuit ca aceşti bărbaţi ale căror vorbe, cele mai neînsemnate, erau gustate.

Dar discuţia care nu mai contenea, împerechind ideile

între ele, sărind de la un subiect la altul din pricina unui cuvânt, a unui nimic, după ce făcu înconjurul întâmplărilor zilei şi după ce atinse în treacăt o mie de fapte, se întoarse la marea interpelare a domnului Morel asupra colonizării Algeriei.

Domnul Walter, între două feluri, făcu câteva glume. Forestier istorisi articolul său de a doua zi. Jacques Rival ceru un guvern militar şi pământuri pentru toţi ofiţerii după treizeci de ani de slujbă în colonii.

— În acest chip, zicea el, veţi crea o societate viguroasă, care va fi învăţat demult a cunoaşte şi a iubi ţara, care să ştie limba şi să fie la curent cu toate chestiile serioase locale de care se lovesc negreşit nou-veniţii.

Norbert de Varenne îi tăie vorba:

— Da… vor şti de toate, afară de lucrarea câmpului. Vor vorbi arăbeşte, dar nu vor şti să pună sfeclă şi să semene grâu. Vor fi chiar tari la scrimă, dar foarte slabi la îngrăşăminte. Ar trebui, dimpotrivă, ca ţara asta să fie larg deschisă tuturora. Cei deştepţi îşi vor face un loc, ceilalţi vor pieri. Aşa-i legea socială.

Urmă o scurtă tăcere. Ceilalţi zâmbeau.

Georges Duroy deschise gura şi zise, înmărmurit de sunetul glasului său, ca şi când niciodată nu s-ar mai fi auzit vorbind:

— Ceea ce lipseşte mai mult acolo e pământul bun. Proprietăţile cu adevărat roditoare costă tot aşa de mult ca şi în Franţa şi sunt cumpărate ca plasări de capital, de parizieni foarte bogaţi. Adevăraţii coloni, cei săraci, aceia care se duc acolo pentru că aici n-au ce mânca, sunt aruncaţi în deşert, unde nu creşte nimic din pricina lipsei de apă.

Toţi îl priveau. Simţi că se roşeşte. Domnul Walter întrebă:

— Cunoaşteţi Algeria, domnule?

El răspunse:

— Da, domnule, am stat acolo douăzeci şi opt de luni şi am fost în toate cele trei provincii.

Şi deodată, uitând afacerea Morel, Norbert de Varenne îl întrebă despre un obicei, un amănunt pe care-l auzise de la un ofiţer. Era vorba de „Mzab”, acea ciudată mică republică arabă născută în mijlocul Saharei, în partea cea mai uscată a acestei regiuni arzătoare.

Duroy vizitase de două ori Mzab şi povesti obiceiurile acestei curioase ţări, unde picăturile de apă preţuiesc cât aurul, unde fiecare locuitor este dator să facă toate slujbele ţării, unde cinstea negustorească e mai mare decât la popoarele civilizate.

El vorbi cu oarecare aprindere, de palavragiu, încălzit de vin şi de dorinţa de a plăcea. Povesti anecdote de regiment, fapte din viaţa arabă, întâmplări de război.

Găsi chiar câteva cuvinte colorate ca să zugrăvească aceste locuri galbene şi goale, pustii la nesfârşire sub flacăra mistuitoare a soarelui.

Toate femeile erau cu ochii aţintiţi la dânsul. Doamna Walter murmură cu glasul ei încet: „Aţi putea face din amintirile dumneavoastră un fermecător şir de articole”.

Atunci, Walter se uită la tânărul om pe deasupra sticlelor ochelarilor, cum avea obiceiul când voia să vadă bine faţa cuiva. Mâncărurile le privea pe sub sticle.

Forestier se folosi de moment:

— Scumpe patron, v-am vorbit adineauri de Georges Duroy, cerându-vă să mi-l daţi ca ajutor la serviciul informaţiilor politice. De când ne-a părăsit Marambot, n-am pe nimeni care să meargă să culeagă ştirile grabnice, să fie de încredere, din care pricină ziarul suferă.

Papa Walter deveni serios şi chiar îşi ridică ochelarii pentru a privi pe Duroy în faţă. Apoi zise:

— Desigur că domnul Duroy are un spirit original. Dacă binevoieşte să vie să vorbească cu mine la trei ceasuri, vom regla treaba asta.

Apoi, după o mică tăcere şi întorcându-se către Duroy:

— Dar faceţi-ne imediat o mică serie de articole fanteziste asupra Algeriei. Veţi povesti amintirile dumneavoastră şi veţi aduce vorba şi despre colonizare, ca adineauri. E de actualitate, cu totul de actualitate şi sunt sigur că va plăcea cititorilor noştri. Dar grăbiţi-vă! îmi trebuie întâiul articol pentru mâine sau poimâine, în vremea cât se discută la Cameră, pentru a câştiga publicul.

Doamna Walter adăugă, cu acea gingăşie serioasă care făcea din vorbele sale o favoare:

— Şi aveţi un titlu minunat: „Amintirile unui vânător din Africa”; ce zici, domnule Norbert?

Bătrânul poet, ajuns târziu la renume, ura şi se temea de nou-veniţi. Răspunse rece:

— Da, da, minunat, cu condiţia să nu se slăbească nota la sfârşit, asta-i greutatea; nota justă, ceea ce în muzică se cheamă ton.

Doamna Forestier acoperea pe Duroy cu o privire ocrotitoare, cu o privire de cunoscător care părea că zice: „Tu vei ajunge departe”. Doamna de Marelle se întoarse de mai multe ori spre dânsul şi diamantul din urechea sa tremura neîncetat, ca şi când picătura asta fină de apă voia să se desprindă şi să cadă.

Copiliţa stătea nemişcată şi serioasă, cu capul plecat în farfuria sa.

Doar servitorul făcea înconjurul mesei, vărsând vin de Johannisberg în paharele albastre. Forestier ridică paharul pentru un toast şi se adresă domnului Walter: „Pentru înflorirea lui «Vie Française»!”

Toată lumea se plecă înaintea patronului, care zâmbea; Duroy, beat de izbândă, bău o duşcă. I se părea că ar fi în stare să înghită şi un butoi întreg, să mănânce un bou, să gâtuie un leu. Simţea în mădularele sale o putere mai mult decât omenească, în suflet o hotărâre de neînvins şi o nădejde fără margini. Acum era acasă la dânsul, în mijlocul acestor oameni; luase poziţie între

dânşii, îşi cucerise locul său. Privirea i se oprea asupra feţelor acestora cu o încredere nouă şi îndrăzni pentru întâia dată să vorbească cu vecina sa.

— Aveţi, doamnă, cei mai frumoşi cercei pe care i-am văzut vreodată.

Ea se întoarse către dânsul zâmbind:

— Asta-i ideea mea, de a anina diamante aşa, de un fir. Parc-ar fi o picătură de rouă, nu-i aşa?

El murmură, speriat de îndrăzneala sa şi tremurând să nu spună vreo prostie.

— Fermecător... dar şi urechea dă preţ lucrului.

Ea îi mulţumi cu o privire, cu una din acele priviri limpezi de femeie, care străbat până la inimă.

Şi întorcând capul, întâlni din nou căutătura doamnei Forestier, tot binevoitoare, dar în care lui i se păru că vede o veselie mai vie, ceva de vicleşug, o încurajare.

Bărbaţii vorbeau toţi în acelaşi timp, gesticulând şi cu glas tare; se discuta marele proiect al drumului de fier metropolitan. Şi discuţia se isprăvi abia la sfârşitul desertului, căci fiecare avea de spus o grămadă de lucruri asupra încetinelii comunicaţiilor în Paris, asupra neajunsurilor tramvaielor, asupra plictisului omnibuselor şi a grosolăniei birjarilor.

Pe urmă, părăsiră sufrageria şi se duseră să ia cafeaua. Duroy, în glumă, oferi braţul copiliţei. Ea îi mulţumi serios şi se ridică în vârful picioarelor pentru a ajunge să pună mâna pe cotul vecinului său.

Intrând în salon i se păru din nou că pătrunde într-o seră. Palmieri înalţi deschideau frunzele lor elegante în cele patru unghiuri ale odăii, se ridicau până-n bagdadie, apoi se răsfirau ca apa aruncată de o fântână arteziană.

De amândouă părţile sobei, arbori de cauciuc rotunzi ca nişte stâlpi înşirau una peste alta frunzele lor lungi, verde închis, şi pe pian doi copăcei necunoscuţi, rotunzi şi înfloriţi, unul trandafiriu de tot şi altul alb de tot, păreau nişte plante false, prea frumoase ca să fie adevărate.

Aerul era răcoros şi plin de un miros nedesluşit, dulce, pe care nu-l puteai ghici, căruia nu-i puteai găsi un nume. Şi tânărul om, mai stăpân pe sine, cerceta cu privirea atentă această încăpere. Nu era mare; nimic nu atrăgea ochii în afară de copăcei; nicio culoare puternică nu lovea; dar te simţeai mulţumit într-însa, liniştit, odihnit; înfăşură cu moliciune, plăcea, punea în jurul trupului ceva care aducea c-o dezmierdare.

Pereţii erau îmbrăcaţi cu stofă veche de culoare violetă, ştearsă, presărată cu mici flori de mătase galbenă, cam cât nişte muşte.

Pe uşi atârnau nişte perdele de postav albastru bătând în cenuşiu, postav militar, pe care erau brodate cu mătase roşie câteva garoafe; şi scaunele de toate formele, de toate mărimile, împrăştiate la întâmplare prin casă, scaune lungi, jilţuri şi de tot mari şi de tot mici, pufuri şi taburete erau îmbrăcate cu mătase Louis al XVI-lea sau cu catifea frumoasă de Utrecht, de culoare galbenă cu desene roş-închis.

— Luaţi cafea, domnule Duroy?

Şi doamna Forestier îi întinse o ceaşcă plină, cu acel zâmbet prietenos ce nu-i părăsea buzele.

— Da, doamnă, vă mulţumesc.

Luă ceaşca şi când se aplecă, plin de nelinişte, să culeagă cu cleştele de argint o bucăţică de zahăr din zaharniţa pe care o ducea copiliţa, tânăra femeie îi zise:

— Fiţi curtenitor cu doamna Walter!

Apoi se îndepărtă mai înainte ca el să fi avut vreme să răspundă ceva.

Bău mai întâi cafeaua pe care se temea să n-o scape jos; apoi, fără nicio grijă, căută un chip de a se apropia de femeia noului său director şi de a începe o conversaţie.

Băgă de seamă că ea ţinea în mână ceaşca goală şi fiind departe de masă nu ştia unde s-o pună. El se repezi:

— Îmi daţi voie, doamnă.

— Mulţumesc, domnule.

Duse ceaşca, apoi se întoarse:

— Dacă aţi şti doamnă ce momente bune mi-a dat „Vie Française” când eram în pustiu. Este într-adevăr singurul ziar pe care îl poţi citi afară din Franţa, pentru că e mai literar, mai de spirit şi mai puţin monoton decât toate celelalte. În el găseşti de toate.

Ea zâmbi cu o nepăsare plăcută şi răspunse serios:

— Domnul Walter a avut multe necazuri până ce a creat acest tip de ziar care răspunde unei trebuinţe noi.

Şi se puseră pe vorbă. El vorbea uşor şi banal, avea farmec în glas, multă gingăşie în privire şi o mustaţă ispititoare. Ea se zbârlea pe buza sa creaţă, drăgălaşă, bălaie, bătând în roşietic, mai deschisă în firele ridicate la capete.

Vorbiră despre Paris, despre împrejurimi, despre malurile Senei, despre staţiunile de băi, despre petrecerile verii, despre toate lucrurile zilnice, de care se poate vorbi la nesfârşit fără a-ţi obosi mintea.

Apoi, apropiindu-se Norbert de Varenne cu un pahar de lichior în mână, Duroy se îndepărtă.

Doamna Marelle, care sfârşise vorba cu doamna Forestier, îl strigă:

— Ei bine, domnule, îi zise ea deodată, voiţi să încercaţi ziaristica?

Atunci el vorbi de planurile sale, cu cuvinte nehotărâte, apoi începu şi cu dânsa conversaţia ce o avusese cu doamna Walter; dar acuma, fiind mai stăpân pe subiect, se arătă mai stăpân pe sine şi spunea ca din partea lui lucrurile pe care le auzise. Şi privea necontenit pe vecina sa în ochi, parcă pentru a da ziselor sale un înţeles mai adânc.

Ea îi istorisi la rândul său anecdote, cu o gestică de femeie care se ştie spirituală şi vrea să fie întotdeauna nostimă; devenind familiară, ea îi punea mâna pe braţ, muind glasul pentru a spune nimicuri, care în acest chip căpătau o nuanţă de intimitate.

El s-aprindea în sine atingându-se de această femeie care se ocupa de dânsul. Ar fi voit chiar acuma să i se jertfească, s-o apere, să arate cât o preţuia, şi pauzele pe care le făcea înainte de a-i răspunde arătau preocuparea minţii sale.

Dar deodată, fără niciun motiv, doamna de Marelle strigă „Laurine” şi copiliţa veni.

— Stai aici, dragă, să nu răceşti lângă fereastră.

Şi lui Duroy îi veni o dorinţă nebună să sărute copiliţa, ca şi când ceva din sărutarea asta era să treacă asupra maică-si.

El întrebă cu un glas politicos şi părintesc:

— Îmi daţi voie să vă sărut, domnişoară?

Copila ridică ochii spre dânsul cu nedumerire. Doamna de Marelle zise râzând:

— Răspunde: „Vreau, domnule, azi; dar n-are să fie întotdeauna tot aşa”.

Duroy, aşezându-se pe dată pe scaun, o luă pe Laurine pe genunchi, apoi atinse cu buzele valurile de păr fin al copilei. Mamă-sa fu cuprinsă de mirare:

— Uite, s-a lăsat, e de necrezut! Ea nu se lasă de obicei sărutată decât de femei. Sunteţi irezistibil, domnule Duroy!

El roşi, fără să răspundă, legănând copila pe picior cu o mişcare uşoară.

Doamna Forestier se apropie şi scoase un strigăt de mirare:

— Uite, Laurine îmblânzită, ce minune!

Mai venea şi Jacques Rival, c-o ţigară în gură, şi Duroy se sculă să plece, de frică să nu strice prin vreo vorbă nelalocul ei ceea ce clădise, opera sa de cucerire începută.

Salută, apucă şi strânse uşor mâna mică întinsă a femeilor, apoi scuturâ cu putere mâna bărbaţilor. Băgă de seamă că a lui Jacques Rival era uscată şi fierbinte şi răspundea prietenește la strângerea sa; a lui Norbert de

Varenne – umedă şi rece şi fugea alunecând între degete; a lui papa Walter – rece şi moale, fără vlagă; a lui Forestier – grasă şi caldă. Prietenul său îi zise cu jumătate de glas:

— Mâine la trei ceasuri, nu uita.

— O, nu, nu te teme.

Când ajunse pe scări, îi venea să coboare în fugă, atât de mare îi era bucuria; dar deodată zări în oglinda cea mare de la catul al doilea un domn grăbit care venea sărind înspre dânsul, şi se opri scurt, ruşinat ca şi cum ar fi fost prins într-o greşeală.

Apoi se privi lung, minunându-se la gândul că într-adevăr era un aşa de drăguţ băiat; şi îşi zâmbi cu mulţumire; pe urmă, ca pentru a-şi lua adio de la chipul său, se salută foarte adânc, cu ceremonie, cum saluţi un om însemnat.

Capitolul 3

Când Georges Duroy ajunse în stradă, stătu pe gânduri ce să facă. Îi venea să alerge, să viseze, să meargă înainte-i ca să se gândească la viitor şi să respire aerul dulce al nopţii. Dar îl urmărea gândul articolelor cerute de papa Walter şi se hotărî să se ducă acasă îndată şi să se pună pe lucru.

Se întoarse cu paşi mari, ajunse la bulevardul exterior şi merse până în strada Boursault unde locuia. Casa, cu şase etaje, era locuită de douăzeci de familii, de lucrători şi de negustori, şi urcând scările, pe care le lumina cu chibrituri aprinse şi care erau pline de bucăţi de hârtie, de mucuri de ţigară, de murdării de pe la bucătărie, îl cuprinse o sfâşietoare senzaţie de dezgust şi o grabă de a ieşi de acolo, de a şedea ca oamenii bogaţi, în locuinţe curate, cu covoare. Un miros greu de mâncare, de privată, un miros stătut de zoaie şi de mucegai, pe care niciun curent de aer nu l-ar fi putut alunga din această locuinţă o umplea de sus până jos.

Camera tânărului, la catul al cincilea, dădea, ca spre o prăpastie adâncă, pe nemărginita linie a căii ferate de Vest, tocmai deasupra gurii tunelului, aproape de gara Batignolles. Duroy deschise fereastra şi se sprijini cu coatele pe marginea de fier ruginit.

Dedesubtul său, în fundul găurii întunecoase, trei semnale roşii, nemişcate, păreau nişte ochi mari ai unei dihănii; şi mai departe se vedeau altele, şi încă altele, mai departe încă. La fiecare clipă, fluierături lungi sau scurte străbăteau întunericul, unele aproape, altele care abia se

auzeau, venite de departe, dinspre Asnières. Una dintre ele se apropia, scoţând necontenit strigătul său plângător, care se mărea din clipă în clipă, şi deodată se ivi o mare lumină galbenă, care alerga cu un zgomot puternic; şi Duroy privi cum se aruncau în tunel lungile mătănii de vagoane.

Apoi îşi zise: „Haide, la lucru!” Puse lumânarea pe masă. Dar în momentul când se aşează să scrie, băgă de seamă că n-avea decât hârtie de scrisori. Atâta pagubă, le va întrebuinţa deschizând foaia în toată mărimea sa. Muie condeiul în cerneală şi scrise, deasupra, cu cea mai frumoasă slovă a sa:

Amintirile unui vânător din Africa

Apoi căută începutul frazei întâia. Stătea cu fruntea în mână, cu ochii aţintiţi pe pătratul alb întins înainte-i. Ce să spună? Nu mai găsea nimic din ceea ce povestise adineauri, nicio anecdotă, niciun fapt, nimic. Îi veni o idee: „Trebuie să încep cu plecarea.” Şi scrise:

Era în 1874, cam pe la 15 mai, pe când Franţa, obosită, se odihnea în urma catastrofei anului îngrozitor...

Şi se opri deodată, neştiind cum să aducă din condei ceea ce urma: îmbarcarea sa, călătoria, cele dintâi emoţii. După zece minute de gândire se hotărî să amâne pe a doua zi pagina pregătitoare de la început, şi să facă acum o descriere a Algerului. Şi înşiră pe hârtie:

Alger este un oraş alb peste tot...

Fără să poată spune altceva. El vedea în minte frumoasa cetate luminoasă, care se prăvălea de sus, de pe munte, ca o cascadă de case joase, în mare, dar nu găsea niciun cuvânt care să spună ceea ce văzuse, ceea

ce simţise. După o mare sforţare, adăugă:

E locuit în parte de arabi...

Apoi aruncă condeiul pe masă şi se ridică.

Zări pe micul pat de fier, în care locul trupului său făcuse o adâncitură, hainele de toate zilele, aruncate, obosite, lăţite, păcătoase ca nişte veştminte de morgă. Şi, pe un scaun de paie, pălăria sa de mătase, singura sa pălărie; părea deschisă pentru a primi pomana.

Pereţii camerei, îmbrăcaţi cu hârtie cenuşie desenată cu buchete albastre, aveau tot atâtea pete cât şi flori, pete vechi, îndoielnice, care nu se ştia bine ce-s, gândaci striviţi ori picături de grăsime, mânjitură de degete pline de o pomadă, sau clăbuci din baia de spălat rufe. Era sărăcia ruşinoasă, în toată puterea ei. Şi simţi înverşunarea împotriva sărăciei vieţii sale. Îşi zise că trebuia neapărat să iasă din starea asta, fără întârziere, că trebuia să se sfârşească chiar de a doua zi cu acest trai nevoiaş. Apucându-l deodată o dorinţă de a lucra, se aşeză din nou la masă şi începu iarăşi să caute fraze cu care să istorisească fizionomia străină şi fermecătoare a Algerului, această anticameră a Africii tainice şi adânci, Africa arabilor rătăcitori şi a negrilor necunoscuţi, Africa neexplorată şi ispititoare, ale cărei dobitoace de necrezut parc-ar fi din poveşti: struţii, aceste găini extravagante, gazelele, aceste capre dumnezeieşti, girafele surprinzătoare şi caraghioase, cămilele serioase, hipopotamii înfricoşători, rinocerii pociţi şi gorilele, aceşti fraţi înspăimântători ai omului, – le vedem adesea în grădinile publice.

Simţea nehotărât că-i vin idei; poate le-ar fi putut spune din gură, dar cu cuvinte scrise îi era cu neputinţă.

Şi neputinţa sa îi pricinuia fierbinţeli; se sculă din nou cu mâinile ude de sudoare şi cu bătăi puternice de tâmplă.

Şi căzându-i ochii pe socoteala spălătoresei, adusă, chiar în seara aceea, de portar, fu cuprins de o deznădejde ucigătoare. Toată bucuria îi pieri într-o clipă, împreună cu încrederea întrânsul şi credinţa în viitor. Se sfârşise; totul se sfârşise, nu va ajunge la nimic; nu va fi nimic; se simţea deşert, nevrednic, netrebnic, osândit.

Şi se întoarse să se rezeme cu coatele de fereastră, tocmai în momentul când un tren ieşea din tunel cu un zgomot neaşteptat de puternic. Se ducea departe, peste câmpii şi şesuri, înspre mare. Şi amintirea părinţilor săi îi cuprinse sufletul.

Acest tren avea să treacă pe lângă ei, la câţiva kilometri numai de casa lor.

Văzu în minte căsuţa, sus pe costişă, de unde se vede Rouen şi nemărginita vale a Senei, la poarta satului Canteleu. Părinţii săi ţineau o crâşmă mică, un mic rateş[6], în care veneau să prânzească mahalagiii din oraş: „À la Belle-Vue”. Ei voiseră să scoată din fiul lor un coconaş şi-l dăduseră într-un liceu-internat. După ce sfârşi învăţătura şi căzu la bacalaureat, intră în armată cu gândul să se facă ofiţer, colonel, general. Dar, dezgustat de militărie mult mai înainte de a sfârşi termenul de cinci ani, visase să-şi facă norocul la Paris.

Venise aici, după ce se eliberase, cu toate rugăciunile părinţilor săi, care, înşelaţi în visurile lor, voiau acum să-l ţină pe lângă dânşii.

La rândul său, nădăjduia într-un viitor frumos; vedea în depărtare izbânda, mulţumită unor împrejurări nedesluşite în mintea sa, dar pe care desigur le va putea el produce şi învârti cu folos.

La regiment avusese succese de cazarmă, cuceriri uşoare şi chiar aventuri într-o treaptă mai înaltă a societăţii, când a înşelat pe fata unui perceptor, care voia să părăsească totul pentru a merge cu dânsul, şi pe femeia unui avocat care încercase să se înece din pricina

[6] Han.

durerii că a fost părăsită.

Tovarăşii ziceau despre dânsul: „Asta-i un viclean, un pehlivan, un iscusit, are s-o scoată la capăt”. Şi el îşi făgăduise într-adevăr să fie un viclean, un pehlivan şi un iscusit.

Mintea sa de normand, lovită de faptele zilnice ale vieţii de cazarmă, lărgită prin pildele de potlogării din Africa, prin câştiguri nepermise, prin şmecherii suspecte, prelucrată de asemenea de ideile de cinste care domnesc în armată, de îngâmfarea soldăţească, de sentimentele patriotice, de istoriile generoase povestite între subofiţeri şi de deşertăciunea de breaslă, ajunsese o cutie cu trei funduri în care se găseau de toate.

Dar dorinţa de a ajunge le stăpânea pe toate.

Fără să-şi dea seama, începu să bată câmpii cu gândul, cum făcea în toate serile. Îşi închipuia în minte o strălucită întâmplare amoroasă, care l-ar aduce, dintr-o dată, la îndeplinirea planurilor sale. Să ia fata unui bancher sau a unui boier mare, întâlnită pe stradă şi cucerită la întâia vedere.

Fluieratul ascuţit al unei locomotive care, ieşind singură din tunel, ca un iepure din vizuina sa, şi alergând din toate puterile pe şine, fugea către depozitul de maşini, unde avea să se odihnească, îl trezi din visul său.

Atunci, cuprins din nou de nădejdea nedesluşită şi veselă care-i umplea aproape întotdeauna sufletul, aruncă, la întâmplare, o sărutare în întunericul nopţii, o sărutare de dragoste spre chipul femeii aşteptate, o sărutare de dorinţă către averea poftită. Apoi închise fereastra şi începu să se dezbrace murmurând: „Lasă, voi fi mai cu chef mâine dimineaţă. În astă seară nu-s în toate apele mele. Şi apoi, poate, am băut cam mult. În aşa împrejurări nu poţi lucra bine”.

Se întinse în pat, suflă în lumânare şi adormi aproape îndată. Se trezi devreme, cum te trezeşti în zile de puternică nădejde sau de grijă, şi sărind din pat se duse

să deschidă fereastra ca să înghită o ceaşcă bună de aer, cum zicea el.

Casele din strada Rome, în faţă, de cealaltă parte a şanţului drumului de fier, strălucitoare în lumina răsăritului de soare, păreau văruite cu lumină albă.

Departe, la dreapta, se zăreau dealurile de la Argenteuil, înălţimile de la Sannois şi morile de la Ogremont, într-o ceaţă albăstrie şi uşoară, asemănătoare cu un val mic plutitor şi străveziu aruncat pe orizont.

Duroy privi câteva minute câmpia îndepărtată şi murmură: „Al dracului de frumos trebuie să fie pe acolo într-o zi ca asta”. Apoi îşi aduse aminte că trebuie să se pună pe lucru, şi fără întârziere, şi de asemenea să trimită pe fiul portarului, în schimbul unui bacşiş de cincizeci de bani, să spună la birou că e bolnav.

Se aşează la masă, muie condeiul în cerneală, îşi sprijini capul de mână, şi căută idei. În zadar. Nu-i venea nimic.

Dar nu-şi pierdu curajul. Îşi zise: „Desigur, n-am obişnuinţa. Asta-i un meşteşug, care trebuie învăţat, ca oricare altul. Trebuie să fiu ajutat la început. Mă duc să caut pe Forestier, care-mi va ticlui articolul în zece minute”.

Şi se îmbrăcă. Când ajunse în stradă, judecă cum că era încă prea dimineaţă şi că nu se putea duce la prietenul său care trebuie că dormea mai târziu. Se plimbă deci, încetinel, sub copacii de pe bulevardul exterior.

Încă nu erau nouă ceasuri când ajunse la parcul Monceau, foarte răcoros din pricină că fusese stropit.

Se aşează pe o bancă şi începu să viseze. Un tânăr foarte elegant trecea mereu pe dinainte-i, aşteptând fără îndoială o femeie.

Ea se ivi, acoperită cu un văl, cu pasul grăbit, şi luându-i braţul, după o scurtă strângere de mână, se îndepărtară.

O furtunoasă nevoie de dragoste umplu inima lui Duroy, o nevoie de dragoste distinsă, parfumată, gingaşă. Se sculă şi plecă gândind la Forestier. Avea noroc ăsta!

Ajunse dinaintea casei, tocmai când prietenul său ieşea.

— Iată-te! La vremea asta! Ce vrei?

Duroy, tulburat de întâlnirea asta tocmai când celălalt pleca, bolborosi:

— Pentru că..., pentru că..., nu pot să fac articolul, ştii, articolul asupra Algeriei, pe care mi l-a cerut domnul Walter. Nu-i de mirare, ţinând seama că n-am scris niciodată până acum. Trebuie practică şi pentru asta ca pentru toate. Mă voi deprinde foarte repede, de asta-s sigur, dar, la început, nu ştiu cum s-o iau. Am ideile, le am pe toate, şi nu pot izbuti să le exprim.

Se opri, stând puţin la îndoială. Forestier zâmbea răutăcios:

— Cunosc asta.

Duroy începu iar:

— Da, asta trebuie să se întâmple tuturor la început. Ei bine, veneam... veneam să-ţi cer o mână de ajutor... în zece minute îl vei da gata tu, îmi vei arăta chipul în care trebuie să compun. Îmi vei da o bună lecţie de stil, şi fără tine nu voi putea-o scoate la capăt.

Celălalt zâmbea necontenit cu veselie. Bătând pe fostul său tovarăş pe umăr, îi zise:

— Du-te sus la nevastă-mea, ea te va pune pe cale tot aşa de bine ca şi mine. Am deprins-o cu treaba asta. Eu n-am timp dimineaţa asta, altminteri te-aş fi îndatorat bucuros.

Duroy, intimidat deodată, stătea la îndoială, nu îndrăznea:

— Dar, la vremea asta, nu mă pot înfăţişa înaintea ei!

— Ba da, poţi. S-a sculat. O vei găsi în cabinetul meu de lucru, pregătindu-se să regleze nişte note pentru mine.

Celălalt nu voia să urce.

— Nu... asta-i cu neputinţă...

Forestier îl apucă de umeri, îl învârti pe călcâie şi-l împinse spre scări:

— Da' pleacă, tanăule[7], când îţi spun odată. Doar n-ai să mă faci să urc cele trei etaje ca să te prezint şi să explic întâmplarea...

Atunci, Duroy se hotărî:

— Mulţumesc, mă duc. Îi voi spune că m-ai silit tu, cu totul silit, s-o caut.

— Da, şi n-are să te mănânce, fii liniştit. Mai ales nu uita, la trei ceasuri.

— O! N-ai grijă.

Şi Forestier se duse grăbit, în vreme ce Duroy urca încet, scară cu scară, gândindu-se ce să spună şi neliniştit de primirea ce i se va face.

Servitorul veni să-i deschidă. Avea o pestelcă albastră şi era cu mătura în mână.

— Domnul a plecat, zise el, fără să aştepte întrebarea.

Duroy stărui:

— Întreabă pe doamna Forestier dacă mă poate primi şi spune-i că vin din partea bărbatului dumisale, cu care m-am întâlnit pe stradă.

Apoi aşteptă. Omul se întoarse, deschise o uşă la dreapta, şi anunţă:

— Doamna aşteaptă pe domnul.

Şedea într-un jilţ de birou, într-o odaie mică ale cărei ziduri erau cu totul ascunse de cărţi bine rânduite pe poliţe de lemn negru. Tartajele de culori deosebite, roşii, galbene, verzi, violete şi albastre, dădeau culoare şi veselie acestei alinieri monotone de volume.

Ea se întoarse, zâmbind necontenit, îmbrăcată într-un capot alb garnisit cu dantelă; şi întinse mâna, arătând braţu-i gol în mâneca deschisă larg.

— Aşa devreme?, întrebă ea; apoi: Asta nu-i supărare, e numai o întrebare.

[7] Tanău – bleg, nătăfleţ, nătărău, tontălău.

— O!, doamnă, eu nu voiam să urc scările; dar m-a silit soţul dumneavoastră, cu care m-am întâlnit jos. Sunt aşa de încurcat că nici nu îndrăznesc să spun ce m-a adus aici, îngăimă el.

Îi arătă un scaun:

— Staţi şi vorbiţi.

Se juca cu un condei de pană de gâscă, învârtindu-l cu dibăcie; şi înaintea ei stătea o foaie mare de hârtie, scrisă pe jumătate, întreruptă la sosirea tânărului.

Părea acasă la dânsa înaintea acestei mese de lucru, în voie ca şi în salonul său, îndeletnicindu-se cu treaba de toate zilele. Un miros uşor se ridica din capot, mirosul proaspăt al toaletei de curând făcute. Şi Duroy căuta să ghicească, i se părea că vede trupul tânăr şi curat, gras şi cald, uşor învelit de stofa moale.

Neprimind răspuns, ea vorbi din nou:

— Ei bine, spuneţi, despre ce e vorba? El murmură, cu frică:

— Iată... dar într-adevăr... nu îndrăznesc. Am lucrat aseară foarte târziu... şi azi dimineaţă... foarte devreme... ca să fac articolul despre Algeria pe care mi l-a cerut domnul Walter... şi nu ajung la niciun capăt... am rupt toate încercările... Eu n-am obişnuinţa acestei munci; şi veneam să cer lui Forestier să-mi ajute... o singură dată...

Ea îi tăie vorba râzând din toată inima, fericită, bucuroasă şi măgulită:

— Şi v-a trimis la mine...? Asta-i drăguţ...

— Da, doamnă. Mi-a spus că dumneavoastră mă veţi scoate din încurcătură mai bine decât dânsul... Dar eu nu îndrăzneam, nu voiam. Înţelegeţi...

Ea se ridică:

— Are să fie fermecător să colaborăm în chipul acesta. Sunt încântată de ideea dumneavoastră. Poftim, aşezaţi-vă în locul meu, căci scrisul meu e cunoscut la ziar. Şi-o să-ţi turnăm un articol, dar colea, un articol de succes.

El se aşează, luă un condei, întinse înainte-i o foaie de

hârtie şi aşteptă. Doamna Forestier, rămasă în picioare, îl privea cum se pregăteşte; apoi luă o ţigară de pe sobă şi o aprinse.

— Nu pot lucra fără să fumez, zise ea. Să vedem ce vreţi să istorisiţi?

El se uită la dânsa cu mirare.

— Dar eu nu ştiu, deoarece am venit la dumneavoastră pentru asta.

Ea răspunse:

— Da, vă voi pune lucrul la cale, voi face sosul, dar îmi trebuie mâncarea.

El rămase încurcat; în sfârşit, zise fără hotărâre:

— Aş voi să-mi povestesc călătoria de la început.

Ea se aşeză atunci jos în faţa lui, de cealaltă parte a mesei, şi-l privi în ochi:

— Ei bine, povestiţi-mi întâi numai pentru mine, înţelegeţi, fără să uitaţi nimic, şi eu voi alege ceea ce trebuie păstrat.

Dar el nu ştia de unde să înceapă şi ea începu să-l întrebe cum ar fi făcut un preot la spovedanie, punându-i întrebări hotărâte, care îi aminteau amănunte uitate, oameni întâlniţi, chipuri abia zărite.

După ce-l sili să vorbească astfel un sfert de ceas, îl opri deodată:

— Acum, să începem. Mai întâi presupunem că scrieţi unui prieten impresiile dumneavoastră, ceea ce vă îngăduie să spuneţi o grămadă de fleacuri, de observaţii de tot felul, să fiţi natural şi glumeţ, de vom putea. Începeţi:

Scumpul meu Henry,

Vrei să ştii ce e Algeria, vei şti. Neavând ce face în micu-mi bordei de glod uscat care-mi slujeşte drept locuinţă, îţi voi trimite un fel de jurnal al vieţii mele, zi cu zi, ceas cu ceas. Câteodată va fi cam prea-prea, atâta pagubă, nu eşti dator să-l arăţi doamnelor pe care le

cunoşti...

Ea se opri să-şi aprindă din nou ţigara şi, în acelaşi timp, se opri şi scârţăitul uşor al condeiului de pană pe hârtie.

— Continuăm, zise ea.

Algeria e o ţară mare, franceză, la graniţa marilor ţări necunoscute, care se cheamă pustiul, Sahara, Africa Centrală etc., etc. Algerul este poarta, poarta albă şi fermecătoare a acestui continent ciudat.

Dar mai întâi trebuie să te duci întrânsul, ceea ce nu-i trandafiriu pentru oricine. Eu sunt, o ştii, un minunat călăreţ, atâta vreme cât dresez caii colonelului, dar poţi fi bun călăreţ şi marinar rău. Asta-i cazul meu.

Îţi aduci aminte de maiorul Simbretas, pe care-l porecleam doctor Ipeca? Când ne socoteam vrednici de douăzeci şi patru de ceasuri de infirmerie, locaş sfânt, treceam la vizită.

El stătea pe scaunul său, cu coapsele-i mari în pantalonii săi roşii, cu mâinile pe genunchi, cu cotul în aer, şi-şi rotea ochii cei mari muşcându-şi mustaţa albă.

Îţi aduci aminte prescripţia sa:

„Acestui soldat i s-a stricat stomacul. Daţi-i vomitivul nr. 3 după formula mea şi apoi douăsprezece ceasuri de odihnă; are să-i fie bine.”

Acest vomitiv nu dădea greş niciodată. Îl înghiţeai pentru că trebuia. Apoi, după ce treceai prin formula doctorului Ipeca, te bucurai de douăsprezece ceasuri de odihnă, câştigate pe drept.

Ei bine, scumpul meu, pentru a ajunge în Africa trebuie să suferi, patruzeci de ceasuri, un alt soi de vomitiv care nu dă greş, după formula Companiei Transatlantice.

Ea îşi freca mâinile cu totul fericită de ideea sa.

Se sculă şi începu să umble după ce-şi aprinse o altă ţigară şi dicta scoţând norişori de fum, care ieşeau mai întâi drept dintr-o mică gaură rotundă în mijlocul buzelor sale strânse, apoi, lărgindu-se, se împrăştiau lăsând pe alocurea în aer linii cenuşii, un fel de ceaţă străvezie, un abur asemenea cu aţa de păianjen. Uneori împrăştia cu mâna unele din aceste urme uşoare, care întârziau să piară; iar alteori le tăia cu o mişcare spintecătoare a arătătorului şi pe urmă privea cu băgare de seamă cum se pierdeau cele două bucăţi ale uşorului abur.

Şi Duroy, cu ochii ridicaţi, urmărea fiecare gest al ei, fiecare întorsătură, fiecare mişcare a trupului şi feţei sale ocupate cu acest joc, cu care nu cheltuia nimic din gândirea sa.

Ea închipuia acuma peripeţiile călătoriei, zugrăvea tovarăşi de drum scorniţi de dânsa şi potrivea o întâmplare amoroasă cu femeia unui căpitan de infanterie care se ducea la bărbatul său.

Apoi, aşezându-se, întrebă pe Duroy despre topografia Algeriei, pe care ea n-o ştia defel. În zece minute ea o ştiu ca şi dânsul şi făcu un mic capitol de geografie politică şi colonială, pentru a pune pe cititor la curent şi a-l pregăti bine să înţeleagă chestiile serioase, care vor fi ridicate în articolele următoare.

Apoi urmă cu o călătorie în provincia Oran, o călătorie fantezistă, în care mai cu seamă era vorba de femei – maure, evreice, spaniole.

— Numai asta interesează!, zise ea.

Sfârşi printr-un popas la Saida, la poalele platourilor înalte, şi printr-o mică dragoste între subofiţerul Georges Duroy şi o lucrătoare spaniolă de la Ain-el-Hadjar. Povesti întâlnirile, noaptea, pe muntele pietros şi gol, când şacalii, hienele şi câinii arăbeşti ţipă, latră şi urlă în mijlocul stâncilor.

Şi zise cu glasul vesel:

— Urmarea, pe mâine! Apoi, sculându-se:

— Aşa se scrie un articol, scumpul meu domn. Iscăliţi, mă rog!

El stătea nehotărât.

— Dar iscăliţi!

Atunci începu să râdă şi scrise dedesubtul paginii:

Georges Duroy

Ea fuma înainte, umblând; şi el o privea necontenit, neştiind ce să-i spună drept mulţumire, fericit de a fi lângă dânsa, plin de recunoştinţă şi de bucuria senzuală a acestei apropieri care se năştea între dânşii. I se părea că tot ceea ce era împrejur făcea parte dintr-însa, tot, până şi pereţii acoperiţi cu cărţi. Scaunele, mobilele, aerul în care plutea mirosul de tutun aveau ceva deosebit, bun, dulce, fermecător, care venea de la dânsa.

Ea întrebă pe neaşteptate:

— Ce părere aveţi despre prietena mea, doamna de Marelle?

El rămase nedumerit:

— O găsesc... o găsesc foarte plăcută.

— Nu-i aşa?

— Da, desigur.

Îi venea să adauge:

— Dar nu ca dumneavoastră, dar nu îndrăzni.

Ea zise:

— Şi când aţi şti cât e de nostimă, de originală, de deşteaptă! E o *bohême* zău, o adevărată *bohême*, de aceea n-o iubeşte deloc bărbatu-său. El vede numai defectele şi nu preţuieşte deloc calităţile.

Duroy rămase uimit când auzi că doamna Marelle e măritată. Şi totuşi, asta era foarte firesc. El întrebă:

— Uite... e măritată? Şi cu ce se ocupă bărbatu-său?

Doamna Forestier ridică puţin din umeri şi din sprâncene, cu o singură mişcare, dar plină de înţelesuri cu neputinţă de înţeles.

— O! E inspector al liniei de Nord. Stă la Paris opt zile pe lună. Ceea ce femeia sa numeşte „serviciul obligator”, sau încă „săptămâna de corvoadă” sau încă „săptămâna patimilor”. Când o veţi cunoaşte mai bine, veţi vedea cât e de fină şi drăguţă. Duceţi-vă s-o vedeţi zilele astea.

Duroy nu mai pleca; i se părea că are să rămână pentru totdeauna, că era acasă.

Dar uşa se deschise fără zgomot şi un domn înalt, care nu fusese anunţat, înainta.

Văzând un bărbat, se opri. Doamna Forestier păru încurcată o clipă, apoi zise, cu glasu-i obişnuit, măcar că i se urcase puţină roşeaţă în obraji:

— Intră, scumpul meu. Îţi prezint un bun tovarăş al lui Charles, domnul Georges Duroy, un viitor ziarist.

Apoi, cu un altfel de glas, recomandă:

— Cel mai bun şi mai de aproape prieten al nostru, contele de Vaudrec.

Amândoi bărbaţii se înclinară, privindu-se în străfundul ochilor, şi Duroy plecă îndată.

Nu-l opriră. Îngăimă câteva mulţumiri, strânse mâna întinsă a tinerei femei, se înclină iarăşi către nou-venit, care se ţinea rece şi serios ca om din lumea mare ce era, şi ieşi cu totul tulburat ca şi când ar fi făcut vreo prostie.

Când ajunse în stradă se simţi trist, nemulţumit, chinuit de nedesluşita senzaţie a unei mâhniri ascunse. Mergea drept înainte, întrebându-se de ce-l apucase această melancolie neaşteptată; nu se pricepea deloc, dar chipul aspru al contelui de Vaudrec, cam bătrân deja, cu părul cărunt, cu aerul liniştit şi obraznic al unui particular foarte bogat şi sigur de sine îi veneau neîncetat în minte. Şi băgă de seamă că sosirea acestui necunoscut, care sfărâmase această convorbire fermecătoare între patru ochi, cu care inima sa se obişnuise deja, îl făcuse să simtă acel fior rece de deznădejde, pe care ajunge uneori să ni-l dea o vorbă auzită, o nenorocire abia zărită, cele mai mici lucruri.

Şi i se păru, fără a pricepe de ce, că şi acest om rămăsese nemulţumit că l-a găsit acolo.

N-avea nimic de făcut până la ceasurile trei; şi încă nu era amiază. Avea în buzunar cinci franci şi cincizeci; se duse să prânzească la restaurantul Duval. Apoi rătăci pe bulevard; şi când sunară trei, sui scările-reclamă ale redacţiei.

Băieţii de birou, aşezaţi pe o bancă, cu braţele încrucişate, aşteptau, pe când, în dosul unui soi de catedră de profesor, un uşier rânduia corespondenţa care tocmai sosise. Aparenţele erau minunate, vrednice să insufle respect vizitatorilor. Toţi aveau o înfăţişare demnă, aleasă, cum trebuia să fie în anticamera unui mare ziar.

Duroy întrebă:

— Domnul Walter, mă rog.

Uşierul răspunse:

— Domnul director e în conferinţă. Dacă binevoiţi, mai staţi puţin. Şi arătă salonul de aşteptare, plin deja de lume.

Erau acolo bărbaţi serioşi, decoraţi, însemnaţi, şi oameni neîngrijiţi, la care nu se zărea cămaşa, a căror redingotă, încheiată până la gât, avea pe piept pete care aminteau conturul continentelor şi al mărilor de pe hărţile geografice. Între aceşti oameni erau şi trei femei. Una dintre ele era frumuşică, zâmbitoare, gătită şi avea înfăţişarea unei cocote; vecina sa, cu faţa tragică, zbârcită, gătită într-un chip sever, avea în ea acel ceva de ponosit, de artificial, pe care îl au de obicei actriţele bătrâne, un fel de tinereţe falsă şi vânturatică, ca un parfum de dragoste râncezită.

A treia femeie, cernită, stătea într-un colţ, cu o înfăţişare de văduvă nemângâiată. Duroy se gândea că asta trebuie să fi venit să ceară de pomană.

Dar trecuseră peste douăzeci de minute şi nu fusese primit nimeni.

Atunci, lui Duroy îi veni o idee şi-l aborda pe uşier:

— Domnul Walter mi-a dat întâlnire la trei ceasuri, zise el. În tot cazul, vezi dacă prietenul meu domnul Forestier nu este aici.

Fu dus printr-un coridor lung care dădea într-o sală mare unde patru domni scriau împrejurul unei mese verzi şi late.

Forestier, în picioare dinaintea sobei, fuma o ţigară jucând bilboquet. Era foarte dibaci la acest joc şi lovea de fiecare dată bila cea mare, de tisă galbenă, în vârful cel de lemn.

Număra: „Douăzeci şi două, douăzeci şi trei, douăzeci şi patru, douăzeci şi cinci”.

Duroy zise: „Douăzeci şi şase”. Şi prietenul său îşi ridică ochii, fără a-şi opri mişcarea regulată a braţului:

— Iată-te! Ieri am făcut cincizeci şi şapte în şir. Nimeni nu-i mai tare aici decât mine, afară de Saint-Potin. Ai văzut pe patron? Nu-i nimic mai caraghios decât să vezi pe paracliserul ăla de Norbert jucând bilboquet. Deschide gura parcă vrea să înghită bila.

Unul dintre redactori îşi întoarse capul spre dânsul:

— Ce zici, Forestier, ştiu un bilboquet de vânzare, unul minunat, din lemn de Mexic. A fost al regelui Spaniei, după cât aud. Cere şaizeci de franci. Nu-i scump.

Forestier întrebă:

— Unde-i? Şi greşind a treizeci şi şaptea lovitură, deschise un dulap unde Duroy văzu vreo douăzeci de bilboquete foarte frumoase, înşirate şi numerotate ca nişte obiecte de lux într-o colecţie. Apoi, punându-şi instrumentul la locul său obişnuit, întrebă încă o dată: Unde-i acest juvaier?

Ziaristul răspunse:

— La un vânzător de bilete de la Vaudeville. Dacă vrei, ţi-l voi aduce mâine.

— Ne-am înţeles. Dacă-i într-adevăr frumos, îl iau; niciodată nu s-ar putea zice că ai prea multe bilboquete.

Apoi, întorcându-se spre Duroy:

— Vino cu mine să te introduc la patron, altminteri poţi mucezi până la şapte deseară.

Trecură prin salonul de aşteptare, unde aceiaşi oameni stăteau ca şi adineauri. Îndată ce se ivi Forestier, femeia cea tânără şi actriţa cea bătrână, sculându-se repede, veniră la dânsul. El le duse, una după alta, în dreptul ferestrei, şi cu toate că avură grijă să vorbească încet, Duroy băgă de seamă că el le tutuia pe amândouă.

Apoi, împingând două uşi capitonate, intrară la director.

Conferinţa, care ţinea de un ceas, era o partidă de ecarté cu câţiva dintre domnii cei cu pălăria joasă, pe care Duroy îi văzuse cu o zi înainte.

Domnul Walter ţinea cărţile şi juca cu o atenţie încordată şi cu mişcări viclene, pe când adversarul său punea jos, ridica, mânuia uşoarele cartoane colorate cu o mlădiere, dibăcie şi graţie de jucător deprins. Norbert de Varenne scria un articol, aşezat în fotoliul directorial, iar Jacques Rival, întins cât era de lung pe un divan, fuma o ţigară cu ochii închişi.

Mirosea a stătut, a piele de mobile, a tutun şi a imprimerie; se simţea acel miros deosebit al sălilor de redacţie, pe care îl cunosc toţi ziariştii. Pe masa de lemn negru încrustată cu aramă zăcea o nemaivăzută grămadă de hârtii: scrisori, cărţi, ziare, reviste, note ale furnizorilor, imprimate de tot felul.

Forestier strânse mâna celor care puneau rămăşaguri, stând în picioare în dosul jucătorilor, şi fără să spună o vorbă, privea jocul; apoi, îndată ce papa Walter câştigă, prezentă:

— Iată, prietenul meu Duroy.

Directorul privi pe tânăr pe deasupra sticlelor ochelarilor, apoi întrebă:

— Îmi aduceţi articolul? Ar merge bine azi, o dată cu afacerea Morel.

Duroy scoase din buzunar foile de hârtie îndoite în patru:

— Iată, domnule.

Patronul păru încântat şi, zâmbind, îi spuse:

— Foarte bine, foarte bine. Vă ţineţi de cuvânt. Trebuie să revezi, Forestier!

Dar Forestier se grăbi să răspundă:

— Nu-i nevoie, domnule Walter: am făcut cronica împreună cu el, ca să-l învăţ meseria. E foarte bună.

Şi directorul, care lua cărţile date de un domn înalt, slab, un deputat de centru-stânga, zise nepăsător:

— Atunci, de minune.

Mai înainte de a se începe partida nouă, Forestier se plecă spre urechea lui:

— Ştiţi că mi-aţi făgăduit că veţi lua pe Duroy în locul lui Marambot. Voiţi să-l opresc cu aceleaşi condiţii?

— Da, desigur.

Şi, luând braţul prietenului său, jurnalistul se îndepărtă, în vreme ce domnul Walter se puse iar pe jucat.

Norbert de Varenne nu ridicase capul, părea că nu l-a văzut şi nu l-a cunoscut pe Duroy. Jacques Rival, dimpotrivă, îi strânsese mâna cu putere, demonstraţie voită de coleg bun pe care poţi pune temei la nevoie.

Trecură iarăşi prin salonul de aşteptare şi, pe când toţi ridicau ochii, Forestier zise femeii celei mai tinere, cu glas ca să fie auzit:

— Directorul vă va primi numaidecât. În acest moment e în conferinţă cu doi membri ai comisiei bugetare.

Apoi trecu repede, grăbit şi măreţ, ca şi când s-ar fi dus să dea o telegramă de cea mai mare însemnătate.

Îndată ce intrară în sala de redacţie, Forestier luă îndată bilboquetul său şi se apucă să se joace.

Apoi îi zise lui Duroy, întrerupându-se din când în când pentru a număra loviturile:

— Iată! Vei veni aici în toate zilele la ceasurile trei şi îţi voi spune drumurile şi vizitele ce trebuie să le faci, fie seara, fie ziua, fie dimineaţa. Unul – îţi voi da mai întâi o scrisoare de introducere pentru şeful întâiului birou al prefecturii poliţiei; doi – care te va pune în legătură cu unul dintre amploaiaţii săi. Şi te vei înţelege cu dânsul pentru toate noutăţile însemnate – trei – ale serviciului prefecturii, noutăţile oficiale şi quasi-oficiale, bineînţeles. Pentru amănunte te vei duce la Saint-Potin, care-i la curent – patru – îl vei vedea acuşi sau mâine. Şi are să trebuiască mai cu seamă să te obişnuieşti să tragi de limbă oamenii la care te voi trimite – cinci – şi să străbaţi pretutindeni, chiar prin uşile închise – şase; vei primi pentru asta două sute de franci pe lună, apoi zece bani rândul pentru ştirile interesante descoperite de tine – şapte: de asemenea, zece bani rândul pentru articolele ce ţi se vor cere asupra deosebitelor chestii – opt.

Apoi îşi îndreptă atenţia numai la jocul său şi numără încet, mai departe – nouă, zece, unsprezece, doisprezece, treisprezece. Greşi la a paisprezecea lovitură şi înjură:

— Dracu’ să-l ia pe treisprezece; mă prigoneşte, ticălosul ăsta. Desigur, voi muri la un treisprezece ale lunii…

Un redactor care-şi mântuise treaba luă la rândul său un bilboquet din dulap; ăsta era un om foarte scund, care părea un copil, deşi era de treizeci şi cinci de ani; mai intrară şi alţi ziarişti, care se duseră şi-şi luară fiecare jucăria lui. În curând fură şase, unul lângă altul, cu spatele la perete, aruncând în aer cu o mişcare regulată bilele roşii, galbene, ori negre. Şi încingându-se o luptă, cei doi redactori care lucrau încă se sculară ca să privească loviturile.

Forestier câştigă cu unsprezece puncte. Atunci, omul cel scurt cu înfăţişarea de copil, care pierduse, îl chemă pe băiatul din birou şi porunci: „Nouă *bock*-uri!”. Şi se

puseră din nou pe joc aşteptând băutura răcoritoare.

Duroy bău un pahar de bere cu noii săi confraţi, apoi îl întrebă pe prietenul său:

— Ce trebuie să fac?

Celălalt răspunse:

— N-am nimic azi pentru tine. Dacă vrei poţi să pleci.

— Şi articolul… nostru merge în numărul din astă-seară?

— Da, dar nu te mai îngriji, voi face eu corectura. Fă urmarea pe mâine şi vino aici la trei ceasuri, ca şi azi.

Şi Duroy strângând toate mâinile fără să ştie măcar numele celor ale cărora erau, coborî frumoasele scări, cu inima veselă şi cugetul senin.

Capitolul 4

Georges Duroy dormi rău, aţâţat de dorinţa de a-şi vedea articolul tipărit. Cum se făcu ziuă, fu în picioare şi rătăci pe stradă mult mai înainte de ceasul când purtătorii de ziare aleargă din chioşc în chioşc.

Atunci, se duse la gara Saint-Lazare, ştiind bine că „Vie Française” sosea acolo mai înainte decât în cartierul său. Fiind încă prea devreme, se mai plimbă pe trotuar.

Văzu pe vânzătoare venind, deschizându-şi prăvălia de sticlă, apoi zări un om aducând pe cap un vraf de hârtii mari îndoite. Duroy alergă: erau „Figaro”, „Gil-Blas”, „Gaulois”, «Événement” şi alte două sau trei foi de dimineaţă; dar „Vie Française” nu era.

Îl apucă o teamă: dacă or fi amânat pe mâine „Amintirile unui vânător din Africa”, sau dacă din întâmplare nu vor fi plăcut, în ultimul moment, lui papa Walter?

Coborând din nou către chioşc, văzu că se vindea ziarul, fără să fi băgat de seamă când a fost adus. Alergă, îl deschise, după ce aruncă cincisprezece bani, şi citi titlurile paginii întâi.

Nimic. Începu să-i bată inima; deschise foaia şi avu o emoţie puternică când citi, dedesubtul unei coloane, cu litere mari: Georges Duroy. În sfârşit, era! Ce bucurie!

Începu să meargă, fără să gândească, cu ziarul în mână, cu pălăria pe-o ureche, venindu-i să-i oprească pe trecători şi să le spună: „Cumpăraţi-l, cumpăraţi-l!. E un articol de mine!”. Ar fi voit să strige din toate puterile, cum fac câţiva oameni, seara, pe bulevarde: „Citiţi «Vie

Française», citiţi articolul lui Georges Duroy: „Amintirile unui vânător din Africa”. Şi, deodată, îl apucă dorinţa să citească însuşi acest articol, să-l citească într-un local public, într-o cafenea, în văzul tuturor. Şi căută un stabiliment care deja să fie plin de lume. Trebui să meargă mult. În sfârşit, se opri la un soi de negustor de vin unde erau deja mai mulţi consumatori, şi ceru: „Un rom”, ca şi cum ar fi cerut un „Un absint”, fără să se gândească la ce ceas era. Apoi, chemă: „Băiete, dă-mi «Vie Française».”

Un om cu o postelcă albă alergă:

— N-o avem, domnule, nu primim decât „Rappel”, „Siecle”, „Lanterne” şi „Petit Parisien”.

Duroy strigă cu un glas furios şi indignat:

— Halal stabiliment! Atunci, du-te şi mi-o cumpără! Chelnerul alergă şi-o aduse. Duroy se puse să-şi citească articolul; şi de mai multe ori zise tare: „Foarte bine, foarte bine!”, ca să atragă luarea aminte a vecinilor şi să le insufle dorinţa de a şti ce se află în foaia aceea. Apoi plecă lăsând-o pe masă. Stăpânul văzu şi-l strigă:

— Domnule, domnule, uitaţi ziarul!

Duroy răspunse:

— Vi-l las, l-am citit. De altminteri, azi e un lucru foarte interesant întrânsul.

Nu spuse ce, dar văzu, când ieşi, pe unul dintre vecinii săi luând „Vie Française” de pe masa unde o lăsase el.

Se gândi: „Ce să mai fac, acum?” Şi se hotărî să se ducă la biroul său să-şi ia leafa pe luna slujită şi să-şi dea demisia. Tresări dinainte de plăcere, gândind ce ochi vor face şeful şi colegii săi.

Ideea înmărmuririi şefului, mai cu seamă, îl încânta.

Mergea încet, ca să nu ajungă înainte de nouă şi jumătate, casa deschizându-se abia la zece.

Biroul său era o odaie mare, întunecoasă, în care iarna trebuiau aprinse lămpile mai toată ziua. Dădea într-o curte strâmtă, în faţa altor birouri, înăuntru erau opt

funcţionari şi un subşef într-un colţ, ascuns după un paravan.

Duroy se duse mai întâi să caute cei o sută optsprezece franci, douăzeci şi cinci de bani, închişi într-un plic galben, şi puşi în sertarul comisului însărcinat cu plăţile, apoi pătrunse cu o mutră de învingător în lunga sală de lucru unde-şi petrecuse atâtea zile.

Cum intră, îl chemă subşeful, domnul Potel:

— A, sunteţi dumneavoastră, domnule Duroy? Şeful a întrebat deja de mai multe ori. Ştiţi că nu dă voie să fii bolnav două zile una după alta fără certificat de la doctor.

Duroy, care stătea în picioare în mijlocul biroului, pregătind efectul, răspunse cu glas tare:

— Ei, asta-i! Îmi bat joc.

Funcţionarii rămaseră înmărmuriţi, şi capul domnului Potel se ivi, înspăimântat, pe deasupra paravanului care-l închidea ca într-o cutie.

El se adăpostea acolo, de frica curentului, căci suferea de reumatism. Făcuse numai două găuri în hârtie, ca să supravegheze personalul.

Se auzea zburând musca. Subşeful întrebă, în sfârşit, fără hotărâre:

— Aţi zis?

— Am zis că-mi bat joc. Am venit să-mi dau demisia. Am intrat redactor la „Vie Française” cu cinci sute de franci pe lună, afară de plata pe rândul tipărit. Şi chiar am debutat astă-dimineaţă.

El îşi făgăduise să-şi prelungească plăcerea; dar nu se putuse împotrivi dorinţei de a spune totul dintr-odată. Efectul, de altminteri, era deplin. Nimeni nu se mişca. Atunci Duroy zise:

— Mă duc să-l înştiinţez pe domnul Perthuis, apoi voi veni să-mi iau ziua bună.

Şi se duse să găsească pe şef, care zărindu-l strigă:

— A, iată-te. Ştii că nu vreau...

Funcţionarul îi tăie vorba:

— Nu-i nevoie să zbieri aşa…

Domnul Perthuis, un om gros şi roş ca o creastă de cucoş, rămase trăsnit de mirare. Duroy urmă:

— M-am săturat de dugheana voastră. Am debutat astă-dimineaţă în ziaristică, în care mi se creează o frumoasă poziţie. Am onoarea să vă salut!

Şi ieşi. Era răzbunat.

Se duse, într-adevăr, să strângă mâna foştilor săi colegi, care abia îndrăzneau să vorbească cu el, de frică să nu se compromită, căci auziseră convorbirea cu şeful, fiindcă uşa rămăsese deschisă. Şi se găsi din nou în stradă, cu leafa în buzunar. Luă un prânz gustos într-un bun restaurant cu preţuri moderate, pe care îl cunoştea; apoi, cumpărând şi lăsând iarăşi „Vie Française” pe masa pe care mâncase, se duse prin mai multe prăvălii ca să cumpere mărunţişuri; nu de alta, dar ca să aibă prilejul de a i se aduce acasă şi de a-şi spune numele – Georges Duroy. Adăugând: „Sunt redactor la «Vie Française».” Apoi spunea strada şi numărul, având grija de a adăuga: „Veţi lăsa la portar!”.

Mai având încă vreme, intră la un litograf care făcea cărţi de vizită à la minute, sub ochii clienţilor; porunci o sută, care aveau tipărită, sub numele său, noua calitate.

Apoi se duse la ziar.

Forestier îl primi de sus, cum primeşti un inferior:

— A, iată-te, tocmai am mai multe afaceri pentru tine. Aşteaptă-mă zece minute. Să sfârşesc mai întâi treaba. Şi scrise mai departe o scrisoare începută.

În celălalt capăt al mesei, un om scurt, foarte gălbicios, buhav, foarte gras, pleşuv, cu o ţeastă albă şi lucioasă, scria cu nasul în hârtia sa, din pricina unei miopii desăvârşite.

Forestier îl întrebă:

— Ascultă, Saint-Potin, la câte ceasuri ai să-i intervievezi?

— La patru.

— Vei lua cu tine pe tânărul Duroy aici de faţă şi-i vei arăta tainele meseriei.

— Am înţeles.

Apoi, întorcându-se către prietenul său, Forestier adăugă:

— Ai adus urmarea despre Algeria? Începutul de astă dimineaţă a avut mult succes.

Duroy, încremenit îngăimă:

— Nu, credeam că voi avea răgaz după-amiază, am avut o grămadă de treabă – n-am putut...

Celălalt ridică din umeri cu nemulţumire:

— Dacă nu vei fi mai exact, îţi vei strica viitorul, îţi spun... Papa Walter credea că-l vei aduce. Îi voi spune că-l vei aduce mâine. Dacă socoteşti că vei fi plătit pe degeaba, te înşeli.

Apoi, după o tăcere, adăugă:

— Trebuie să baţi fierul cât e cald, ce dracu'!

Saint-Potin se sculă:

— Sunt gata, zise el.

Forestier, răsturnându-se pe scaun, luă o înfăţişare aproape sărbătorească, pentru a da instrucţiuni, şi se întoarse către Duroy:

— Iată ce e. Avem la Paris, de două zile, pe generalul chinez Li-Theng-Fao, la hotel „Continental", şi pe rajahul Taposahib Ramaderao Pali, la hotel „Bristol". Veţi merge să le luaţi câte un interviu.

Apoi, întorcându-se către Saint-Potin:

— Nu uita punctele însemnate pe care ţi le-am arătat, întreabă pe general şi pe rajah despre uneltirile Angliei în Extremul Orient, ideile lor asupra sistemelor ei de colonizare şi stăpânire, speranţele ce le au relativ la amestecul Europei, şi al Franţei îndeosebi, în afacerile lor.

Tăcu, apoi adăugă, vorbind parcă pentru alţii decât pentru cei de faţă:

— Va fi cât se poate de interesant pentru cititori să ştie în acelaşi timp ceea ce gândesc în China şi în India

asupra acestor chestii, care pasionează aşa de tare opinia publică în acest moment. Şi adăugă pentru Duroy: Bagă de seamă cum se va purta Saint-Potin; e un minunat reporter şi încearcă să înveţi a descoase un om în cinci minute.

Apoi începu să scrie, cu intenţia vădită de a stabili distanţele, de a pune la locul său pe fostu-i tovarăş şi nou confrate. Cum ieşiră pe uşă, râzând, Saint-Potin îi zise lui Duroy:

— Iacă un moftangiu! Ai zice că ne ia drept cititorii săi. Ajunseră pe bulevard şi reporterul întrebă:

— Bei ceva?

— Da, bucuros. E foarte cald.

Intrară într-o cafenea şi cerură băuturi răcoritoare. Şi Saint-Potin începu să vorbească. Vorbi de toată lumea şi de ziar cu o bogăţie de amănunte uimitoare.

— Patronul? Un adevărat jidan! Şi, cred că ştii, jidanii nu-i schimbi. Ce neam!

Şi înşiră semne înspăimântătoare de zgârcenie, de acea zgârcenie particulară fiilor lui Israel, economii de zece bani, tocmeli de bucătăreasă, scăzăminte de preţ ruşinoase cerute şi căpătate, o purtare deplină de cămătar, care împrumută cu amanet. Şi totodată, totuşi, un şiret şi jumătate care nu crede în nimic şi-i învârteşte pe toţi. Ziarul său, care e oficial catolic, liberal, republican, orleanist, un fel de talmeş-balmeş, n-a fost întemeiat decât spre a susţine operaţiile sale de bursă şi întreprinderile sale de tot felul. În asta e foarte tare şi câştigă milioane cu ajutorul unor societăţi care n-au un gologan capital…

Vorbea necontenit, numindu-l pe Duroy „scumpul meu prieten”.

— Şi are cuvinte à la Balzac, zgârcenia asta. Închipuieţi, alaltăieri eram în cabinetul său cu vechitura de Norbert şi Don Quijote-ul de Rival, când soseşte Montelin, administratorul nostru, cu geanta sa de marochin

subsuoară, geanta pe care o cunoaşte tot Parisul. Walter ridică nasul şi întrebă: „Ce mai nou?”.

Montelin răspunse cu naivitate: „Am plătit cele şaisprezece mii de franci pe care îi datoram vânzătorului de hârtie.” Patronul se făcu că se miră straşnic. „Pardon?” „Am plătit domnului Privas.” „Dar eşti nebun!” „Pentru ce?” „Pentru ce... pentru ce... pentru ce...” îşi scoase ochelarii, îi şterse. Apoi zâmbi, cu un zâmbet caraghios, care fuge împrejurul obrajilor săi groşi ori de câte ori are să spună ceva şiret sau straşnic, şi cu un glas zeflemitor, dar convins, zise: „Pentru ce? Pentru că am fi putut căpăta o reducere de cinci mii de franci.” Montelin, mirat, răspunse: „Dar, domnule director, toate conturile erau reglate, verificate de mine şi aprobate de dumneavoastră...”

Atunci patronul, devenit din nou serios, zise: „Nu trebuie să fie cineva aşa de naiv. Să ştiţi, domnule Montelin, că trebuie să îngrămădeşti totdeauna datoriile ca să poţi pe urmă cădea la învoială.”.

Şi Saint-Pontin adăugă cu o mişcare din cap de cunoscător: Ei? Nu miroase a Balzac asta?

Duroy nu citise pe Balzac, dar răspunse cu încredinţare:

— Al dracului de bine.

Apoi, reporterul vorbi de doamna Walter – o curcă plouată, de Norbert de Varenne – un ratat bătrân. Şi apoi ajunse la Forestier.

— Cât despre ăsta, are noroc că a luat-o pe nevastă-sa, atâta tot.

Duroy întrebă:

— Ce e, la urma urmei, femeia sa?

Saint-Potin îşi frecă mâinile:

— Oh, o prefăcută, o vicleană. Ţiitoarea unui bătrân fecior de bani gata, anume Vaudrec, contele de Vaudrec, care a înzestrat-o şi a măritat-o...

Duroy simţi deodată un fior rece, un fel de crispare

nervoasă, o nevoie de a înjura şi de a pălmui pe acest palavragiu. Dar îl opri numai ca să-l întrebe:

— Numele dumneavoastră e Saint-Potin?

Celălalt răspunse cu nevinovăţie:

— Nu, nu, mă cheamă Thomas. Saint-Potin m-au poreclit la ziar.

Şi Duroy, plătind consumaţia, zise:

— Mi se pare că e târziu şi avem de vizitat doi seniori... Saint-Potin se puse pe râs:

— Eşti naiv încă, dumneata! Nu cumva socoti c-am să mă duc să întreb pe chinez şi pe indian ce gândesc despre Anglia? Parcă n-aş şti eu mai bine decât dânşii ceea ce trebuie să gândească pentru cei ce citesc „Vie Française”. Am intervievat deja cinci sute de astfel de chinezi, perşi, indieni, chilieni, japonezi şi alţii. Ei răspund toţi acelaşi lucru, după mine. N-am decât să iau articolul meu asupra celui din urmă şi să-l copiez cuvânt cu cuvânt. Ceea ce se schimbă e mutra lor, numele, titlurile, vârsta, suita. O! În această privinţă nu încape greşeală, căci aş fi dat gata de „Figaro” sau „Gaulois”. Dar despre astea, portarul hotelului „Continental” şi cel al lui „Bristol” îmi vor da în cinci minute toate amănuntele. Vom merge până acolo pe jos, fumând o ţigară. În total cinci franci pentru trăsură în socoteala ziarului. Iată, scumpul meu, cum se trăieşte când eşti practic.

Duroy întrebă:

— În aceste condiţii, trebuie să aducă mult slujba asta de reporter.

Ziaristul răspunse tainic:

— Da, dar nimic nu aduce atât de mult ca ecourile, din pricina reclamelor deghizate.

Se sculaseră şi mergeau pe bulevard, către Madeleine. Şi Saint-Potin zise deodată tovarăşului său:

— Dacă ai vreo treabă, n-am nevoie de dumneata.

Duroy îi strânse mâna şi se duse. Îl chinuia ideea articolului pe care trebuia să-l scrie seara şi se apucă să

se gândească la dânsul. Adună idei, cugetări, judecăţi, anecdote, mergând, şi se sui până la capătul străzii care duce la Champs-Elysées, unde erau abia câţiva oameni care se plimbau, Parisul fiind pustiu în aceste zile călduroase.

După ce mâncă la o locantă de lângă arcul de triumf Étoile, o luă pe un bulevard periferic şi se întoarse acasă; se aşeză la masă ca să lucreze.

Dar cum avu sub ochi foaia cea mare de hârtie albă, tot materialul adunat îi zbură din minte, ca şi când creierul său s-ar fi prefăcut în aburi. El se muncea să prindă crâmpeiele de amintiri şi să le fixeze; ele fugeau îndată ce punea mâna pe dânsele, sau dădeau buluc şi nu ştia cum să le înfăţişeze, să le îmbrace şi cu care să înceapă.

După un ceas de sforţare şi cinci foi de hârtie mânjite cu începuturi care n-aveau nicio urmare, el îşi zise: „Nu-s încă destul de deprins cu meseria. Trebuie să iau o nouă lecţie”. Şi îndată putinţa unei alte dimineţi de lucru cu doamna Forestier, nădejdea acestei lungi intimităţi între patru ochi, prietenească şi dulce, îl făcură să tresară de dorinţă. Se culcă îndată, fiindu-i aproape frică acuma de a se pune iar pe lucru şi de a izbuti.

Dimineaţă se sculă cam târziu, gustând dinainte plăcerea vizitei. Erau zece trecute când sună la prietenul său. Servitorul răspunse:

— Domnul se pregăteşte să lucreze.

Lui Duroy nici nu-i trecuse prin cap că bărbatul ei ar putea să fie acasă. Totuşi, nu se întoarse:

— Spune-i că-s eu pentru o treabă grabnică.

După cinci minute de aşteptare, fu poftit în cabinetul unde petrecuse o atât de frumoasă dimineaţă.

Acuma stătea Forestier în locul pe care stătuse el şi scria, în halat, cu picioarele în pantofi, pe cap cu o pălăriuţă englezească; iar soţia sa, îmbrăcată cu acelaşi capot alb, şi cu cotul pe sobă, dicta, cu o ţigară în mână.

Duroy, oprindu-se în prag, murmură:

— Vă cer iertare; nu vă deranjez?

Şi prietenul său, întorcând capul, furios, mormăi:

— Ce mai vrei? Suntem grăbiţi!

Celălalt, neştiind ce să facă, îngăimă:

— Nu, nimica, pardon.

Dar Forestier, supărându-se:

— Haide, la dracu'! Nu pierde vremea; n-ai venit doar pentru a-mi zice bună ziua.

Atunci Duroy, tulburat de tot, se hotărî:

— Nu... iată... nu pot să fac articolul... şi tu ai fost... dumneavoastră aţi fost atât de binevoitori data trecută încât... încât nădăjduiam... încât am îndrăznit să vin...

Forestier îi tăie vorba:

— Tu-ţi baţi joc de oameni, în cele din urmă! Atunci îţi închipui c-am să-ţi fac eu slujba ta, iar tu ai să treci numai pe la casă la sfârşitul lunii. Nu! Ştii că asta-i frumos!

Tânăra femeie fuma înainte, fără să spună o vorbă, pe faţă cu un zâmbet nehotărât care părea o mască plăcută pusă pe ironia cugetării sale.

Şi Duroy, roşu, bolborosea:

— Iertaţi-mă... Vă cer de o mie de ori iertare, doamnă, arătându-vă încă o dată mulţumirile mele cele mai vii pentru cronica atât de fermecătoare ce mi-aţi făcut-o deunăzi.

Apoi salută, zicându-i lui Charles:

— La trei voi fi la ziar!, şi ieşi.

Se întoarse acasă repede, bombănind: „Ei bine, îl voi face singur, vor vedea ei..." Abia ajuns, aţâţându-l mânia, se puse să scrie. Duse mai departe întâmplarea începută de doamna Forestier, îngrămădind amănunte de roman-foileton, peripeţii surprinzătoare şi descrieri umflate cu o nedibăcie de stil de şcolar şi formule de sergent-major. Într-un ceas dădu gata o cronică care părea un haos de nebunii şi o duse, cu îndrăzneală, la „Vie Française".

Cel întâi pe care-l întâlni fu Saint-Potin, care,

strângându-i mâna cu putere, complice, întrebă:

— Ai citit convorbirea mea cu chinezul şi indianul? Nu-i nostimă? Tot Parisul a fost încântat. Şi nu le-am zărit nici măcar vârful nasului.

Duroy, care nu citise nimica, luă ziarul şi citi în fugă un lung articol intitulat „India şi China”, în vreme ce reporterul îi arăta şi sublinia părţile cele mai însemnate.

Forestier sosi, suflând grăbit, preocupat:

— A, bun, am nevoie de amândoi.

Şi le făcu cunoscut că are trebuinţă chiar în seara aceea de un şir de informaţii politice. Duroy îi întinse articolul.

— Iată urmarea asupra Algeriei.

— Foarte bine, dă-o; voi trimite-o patronului. Atâta tot. Saint-Potin luă pe noul său confrate şi, când ajunseră în coridor, îi zise:

— Ai trecut pe la casă?

— Nu. De ce?

— De ce? Ca să iei leafa. Vezi, trebuie să iei totdeauna înainte pe-o lună. Nu se ştie ce se poate întâmpla.

— Dar… nici nu doresc alta.

— Hai să te prezint casierului. Nu va face nici măcar o greutate. Aici se plăteşte bine.

Şi Duroy se duse să-şi ia cele două sute de franci şi încă douăzeci şi opt de franci pentru articolul său de deunăzi, care împreună cu ceea ce-i rămânea din leafa de la drumul de fier făceau trei sute patruzeci de franci în buzunar.

Niciodată nu avusese în mână atâtea parale şi se credea bogat pentru un timp foarte îndelungat.

Apoi, Saint-Potin se duse să pălăvrăgească în birourile a patru sau cinci ziare duşmane, nădăjduind că alţii vor fi aflat deja noutăţile pe care trebuia să le găsească şi că va fi în stare să le fure de la dânşii, mulţumită bogăţiei şi şireteniei convorbirii sale.

Seara, Duroy, care n-avea nicio treabă, se gândi să se

ducă iar la Folies-Bergère, şi luându-şi inima în dinţi, se înfăţişă la control:

— Mă numesc Georges Duroy, redactor la „Vie Française”. Am venit alaltăieri cu domnul Forestier, care mi-a făgăduit că va căpăta liberă trecere pentru mine. Nu ştiu dacă s-a ocupat încă de asta.

Consultară un registru. Numele său nu era trecut. Totuşi, controlorul, om foarte politicos, îi zise:

— Nu face nimic, intraţi, domnule, şi adresaţi înşivă cererea domnului director, care vă va satisface, desigur.

Intră şi o întâlni îndată pe Rachel, femeia condusă întâia seară. Ea veni la dânsul:

— Bună-seara, puiule. Ce mai faci?

— Foarte bine, dar tu?

— Şi eu. Tu nu ştii, te-am visat de două ori de atunci.

Duroy zâmbi, măgulit:

— A, a, şi ce dovedeşte asta?

— Asta dovedeşte că mi-ai plăcut, prostălăule, şi că vom mai încerca atunci când îţi va pofti inima.

— Azi, dacă voieşti.

— Da, vreau din suflet.

— Bun, dar ascultă… Era puţin încurcat din pricina celor ce voia să spună: Vezi, de astă dată n-am niciun gologan: vin de la club, unde am pierdut tot.

Ea îl privea în adâncul ochilor, mirosindu-i a minciună, cu instinctul şi practica sa de fată obişnuită cu şiretlicurile şi tocmelile bărbaţilor. Îi zise:

— Palavragiule! Ştii, nu-i frumos să te porţi cu mine aşa. Zâmbi încurcat:

— Dacă vrei zece franci, asta-i tot ce-mi rămâne.

Ea murmură cu o dezinteresare de curtezană care îşi permite un capriciu:

— Cât îi vrea, drăguţul meu; eu te voiesc pe tine!

Şi ridicându-şi ochii înflăcăraţi spre mustaţa tânărului, îi luă braţul şi se sprijini pe el cu dragoste:

— Haide să bem o grenadină, mai întâi. Şi pe urmă

vom da o raită împreună. Eu aş voi să mergem la Operă, aşa, ca să te arăt. Şi apoi vom merge acasă devreme, nu-i aşa?

Dormi, târziu, la dânsa. Se făcea ziuă când ieşi, şi-i veni îndată în gând să cumpere „Vie Française”. Deschise ziarul cu o mână înfrigurată; cronica sa nu era; şi sta în picioare pe trotuar, parcurgând coloanele tipărite în nădejdea de a găsi ceea ce căuta.

Ceva greu apăsa acum sufletul său, căci, după oboseala unei nopţi de dragoste, acest necaz, care cădea pe osteneala sa, cântărea cât o nenorocire.

Se duse acasă şi adormi îmbrăcat pe patul său. Intrând câteva ceasuri mai târziu în birourile redacţiei, se înfăţişă înaintea domnului Walter:

— Am fost foarte mirat astă-dimineaţă, domnule, că n-am găsit al doilea articol al meu asupra Algeriei.

Directorul, ridicându-şi capul, zise cu un glas sec:

— L-am dat prietenului dumneavoastră, Forestier, rugându-l să-l citească. El nu l-a găsit mulţumitor; va trebui să-l faceţi a doua oară.

Duroy, furios, ieşi fără să răspundă o vorbă şi, intrând pe neaşteptate în cabinetul tovarăşului său, îl întrebă:

— Pentru ce n-ai pus cronica mea astă-dimineaţă? Ziaristul fuma, cu spatele sprijinit în jilţ şi cu picioarele pe masă, murdărind cu călcâiele un articol început. Zise liniştit, cu un glas plictisit şi ca de departe, parcă ar fi vorbit din fundul unei gropi:

— Patronului i s-a părut moale şi m-a însărcinat să ţi-l înapoiez ca să-l faci din nou. Iată, ia-l! Şi arătă cu degetul foile deschise puse sub un *presse-papier*.

Duroy, buimac, nu găsi ce să răspundă şi, pe când îşi punea proza în buzunar, Forestier urmă:

— Astăzi te vei duce mai întâi la prefectură…

Şi-i arătă ce curse trebuia să facă, ce noutăţi să culeagă. Duroy plecă fără să poată descoperi cuvântul

muşcător pe care-l căuta.

Aduse articolul a doua zi. I-a fost înapoiat iarăşi. Schimbându-l a treia oară, şi văzându-l iar respins, înţelese că o luase prea repede şi că numai mâna lui Forestier putea să-l ajute în drumul său.

Nu mai vorbi deci de „Amintirile unui vânător din Africa”, făgăduindu-şi să fie ca o trestie în vânt şi prefăcut, pentru că aşa trebuia, şi, aşteptând o soartă mai bună, să îndeplinească cu zel meseria sa de reporter.

Cunoscu culisele teatrului şi ale politicii, coridoarele şi anticamerele oamenilor de stat şi ale Camerei Deputaţilor, chipurile măreţe ale ataşaţilor de cabinet şi mutrele posomorâte ale uşierilor somnoroşi.

Veni în atingere necontenită cu miniştri, portari, generali, agenţi de poliţie, prinţi, cartofori, curtezane, ambasadori, episcopi, pezevenghi, oameni de societate, pungaşi, birjari, chelneri şi alţii, ajungând prietenul interesat şi nepăsător al tuturor acestor inşi, amestecându-i în stima sa, cotându-i cu aceeaşi măsură, fiind în ochii săi toţi o apă, din pricină că-i vedea în toate zilele, în tot ceasul, fără nicio schimbare a stării sale sufleteşti, şi pentru că vorbea cu ei despre aceleaşi lucruri privitoare la meseria sa. Se asemăna însuşi cu un om care gusta, una după alta, probe din toate vinurile şi care n-ar mai fi deosebit, în curând, vinul de Chateau-Margaux de cel de Argenteuil.

După puţină vreme ajunse un reporter de seamă, sigur pe informaţiile sale, şiret, iute, dibaci, o adevărată valoare pentru ziar, cum zicea papa Walter, care se pricepea la redactori. Dar neavând decât zece bani de rând şi două sute de franci leafă, iar viaţa de bulevard, de cafenea, de restaurant fiind scumpă, el n-avea niciodată un gologan în buzunar şi se simţea nenorocit.

Trebuie să fie vreo taină ascunsă, se gândea el, văzând pe unii confraţi cu buzunarele pline de aur, fără să poată pricepe ce mijloace ascunse puteau ei să

întrebuinţeze pentru a-şi agonisi acest belşug. Şi el presupunea, cu invidie, căi necunoscute şi necinstite, servicii aduse, o întreagă contrabandă primită şi consimţită. Trebuia deci să pătrundă taina, să intre în tovărăşia asta ascunsă, să-i silească pe tovarăşii care împărţeau prada fără dânsul să-l primească între ei.

Şi adeseori seara, privind din fereastra sa cum treceau trenurile, visa la mijloacele pe care le-ar putea întrebuinţa.

Capitolul 5

Trecuseră două luni; era aproape de septembrie şi norocul grabnic pe care-l nădăjduise Duroy i se părea că prea mult zăboveşte. Îl necăjea mai cu seamă chipul în care era privit de alţii şi nu pricepea cum s-ar putea ridica la înălţimile unde găseşti consideraţia, puterea şi banul.

Se simţea închis în această meserie de rând, de reporter, zidit în ea ca să nu mai poată ieşi. Era preţuit, dar stimat după rangul său. Chiar Forestier, căruia-i făcea mii de servicii, nu-l mai chema la masă, se purta cu el ca şi cu un inferior, deşi îl tutuia ca un prieten.

Din când în când, e adevărat, Duroy, folosindu-se de prilej, făcea câte un articolaş, şi acum, având câştigată, din pricina ecourilor sale, o mlădiere de stil şi un tact care-i lipseau când scrisese a doua cronică asupra Algeriei, nu mai era în primejdie de a i se respinge actualităţile sale. Dar de aici până la a face cronici după placul închipuirii sale şi a trata, ca om care-şi spune cuvântul, chestii politice, era tot atâta deosebire ca între a mâna în Bois ca vizitiu sau ca stăpân.

Ceea ce-l umilea mai ales era faptul că simţea închise porţile celor de sus, că nu avea legături cu egali, că nu putea intra m intimitatea femeilor, deşi mai multe actriţe cunoscute se purtaseră adesea cu el cu o familiaritate interesată.

Ştia de altminteri, din experienţă, că toate, din lumea aleasă ori din lumea celor care se vând, simţeau pentru el o atracţie deosebită, o simpatie la prima vedere şi avea o nerăbdare de cal împiedicat la gândul că nu cunoaşte mai

degrabă pe aceea de care atârna viitorul său.

De multe ori îi venise în minte să-i facă o vizită doamnei Forestier; dar gândul celei din urmă întâlniri îl oprea, îl umilea şi, afară de asta, aştepta să fie poftit de bărbatul ei. Atunci îşi aduse aminte de doamna de Marelle şi amintindu-şi că ea îl rugase să se ducă să o vadă, se înfăţişă la dânsa într-o după-amiază, când n-avea nicio treabă.

„Sunt acasă întotdeauna până la trei”, zisese ea.

Sună la uşa ei la două şi jumătate.

Locuia în strada Verneuil, etajul al patrulea.

La zgomotul clopoţelului, o fată-n casă veni să deschidă; slujnicuţa nepieptănată, care-şi punea boneta pe cap, zise:

— Da, doamna e acasă, dar nu ştiu dacă s-a sculat.

Şi împinse uşa salonului, care era întredeschisă.

Duroy intră. Odaia era destul de mare, cu puţine mobile şi cu o înfăţişare neîngrijită. Jilţurile vechi şi uzate se înşirau de-a lungul pereţilor, după cum rânduise servitoarea, căci nu se simţea defel îngrijirea elegantă a unei femei căreia îi place acasă. Patru sărmane tablouri care reprezentau o barcă pe un fluviu, o corabie pe mare, o moară pe un câmp şi un tăietor de lemne într-o pădure, atârnau de capătul unor găitane neegale, şi toate patru erau puse strâmb. Ghiceai că stăteau de multă vreme aşa, aplecate sub o privire nepăsătoare.

Duroy se aşează şi aşteptă. Aşteptă mult. Apoi se deschise o uşă, şi doamna de Marelle intră alergând, îmbrăcată într-un capot japonez de mătase trandafirie pe care erau brodate peisaje de aur, flori albastre şi păsări albe, şi strigă:

— Închipuiţi-vă, încă nu mă sculasem! Cât e de frumos din partea dumneavoastră că aţi venit să mă vedeţi! Eram încredinţată că m-aţi uitat.

Întinse amândouă mâinile cu o mişcare de încântare şi Duroy, pe care înfăţişarea de rând a odăii îl făcuse să se

simtă în largul său, luându-le, sărută una, cum văzuse că face Norbert de Varenne.

Ea îl rugă să se aşeze; apoi, privindu-l din cap până-n picioare, îi zise:

— Cum v-aţi schimbat! Aţi câştigat mult. Parisul vă prieşte. Haide, spuneţi-mi ceva nou.

Şi se puseră îndată pe vorbă, ca şi cum ar fi fost cunoscuţi vechi, simţind că se naşte între dânşii o familiaritate grabnică, simţind că se stabileşte unul dintre acele curente de încredere, de apropiere, de înclinare care dau naştere la prietenie, în cinci minute, între două fiinţe de acelaşi caracter şi de aceeaşi rasă.

Tânăra femeie se opri deodată, mirându-se:

— E curios cum mă port cu dumneavoastră. Parcă vă cunosc de zece ani. Vom ajunge, fără îndoială, buni prieteni. Voiţi?

El răspunse: „Dar desigur!” cu un zâmbet care spunea chiar mai mult.

O găsea ispititoare! În capotul ei strălucitor şi moale, nu aşa de fină precum cealaltă în capotul ei alb, nu aşa de drăguţă, de gingaşă, dar mai aţâţătoare, mai piperată.

Când o simţea lângă dânsul pe doamna Forestier, cu zâmbetul ei nemişcat şi drăgălaş care chema şi oprea în acelaşi timp, care părea că zice: „Îmi placi”, dar şi „la seama”, şi al cărui înţeles adevărat nu se putea pricepe, el avea mai cu seamă dorinţa de a se culca la picioarele ei, sau de a săruta dantela fină a taliei sale şi de a înghiţi cu încetul aerul cald şi mirositor care trebuia să iasă de acolo, dintre cei doi sâni. Lângă doamna de Marelle simţea o dorinţă mai brutală, mai hotărâtă, o dorinţă care făcea să-i tremure mâinile dinaintea formelor ridicate sub uşoara ţesătură a halatului.

Ea vorbea necontenit, presărând în fiecare frază acel spirit uşor care-i era obişnuit, întocmai ca un lucrător care pune mâna pe o treabă socotită ca grea şi de care toţi se miră. El o asculta, gândind: „E bine de ţinut minte toate

astea. S-ar putea scrie cronici pariziene fermecătoare făcând-o să vorbească despre întâmplările zilnice”.

Dar cineva lovi încet, foarte încet, în uşa pe care intrase dânsa; ea strigă: „Poţi intra, micuţo!”. Copiliţa se ivi, merse drept la Duroy şi îi întinse mâna.

Dânsa, mirată, murmură: „Asta-i o cucerire. Nici n-o mai cunosc”. Tânărul, sărutând copila, o aşează lângă dânsul şi îi puse cu un aer serios întrebări drăguţe despre ceea ce făcuse de când nu se văzuseră. Ea răspundea cu micul ei glas subţire, cu aerul ei serios de om mare. Pendula bătu de trei. Ziaristul se sculă.

— Veniţi mai des, zise doamna de Marelle, vom sta la palavre, îmi veţi face mare plăcere. Dar de ce nu vă mai arătaţi pe la Forestier?

— O, din nicio pricină. Am avut multă treabă. Nădăjduiesc să ne vedem acolo zilele astea, răspunse el.

Şi ieşi cu inima plină de nădejde, fără să ştie de ce. Nu-i spuse lui Forestier de această vizită. Dar îi păstră amintirea zilele următoare, mai mult decât amintirea, un fel de senzaţie a prezenţei ireale şi stăruitoare a acestei femei. I se părea că a luat ceva dintr-însa, icoana trupului rămasă în ochii săi, şi gustul fiinţei ei rămase în inima sa. Era stăpânit de chipul ei, cum se întâmplă adesea când ai petrecut câteva ceasuri nespus de plăcute cu o fiinţă. Se pare că eşti sclavul unei apariţii deosebite, intime, nedesluşite, tulburătoare şi alese pentru că e neînţeleasă.

După câteva zile îi făcu o a doua vizită.

Slujnica îl duse în salon, şi Laurine se ivi îndată. Ea întinse, nu mâna, ci fruntea şi zise:

— Mama m-a însărcinat să vă rog s-o aşteptaţi. Va întârzia un sfert de ceas, pentru că nu-i îmbrăcată. Vă voi ţine de urât eu.

Duroy, căruia îi plăcea purtarea plină de ceremonie a copiliţei, răspunse:

— Foarte bine, domnişoară, voi fi încântat să stau un sfert de ceas cu dumneavoastră; dar vă spun dinainte că

eu nu-s deloc serios, mă joc toată ziua; vă propun să facem o partidă de puia-gaia.

Fata rămase pe gânduri, apoi zâmbi, cum ar fi făcut o femeie, de această idee care nu i se părea tocmai potrivită şi care o mira; şi murmură:

— Odăile nu-s făcute pentru joc. El răspunse:

— De asta nu-mi pasă. Eu mă joc pretutindeni. Haide, prinde-mă! Şi începu să se învârtească în jurul mesei, aţâţând-o să-l urmărească, iar ea venea după dânsul, zâmbind cu un fel de bunătate politicoasă şi întinzând uneori mâna ca să-l atingă, fără însă a se hotăra să fugă.

El se oprea, se pleca, şi când ea se apropia, cu micul ei pas nehotărât, el sărea în aer ca dracii închişi în cutii, apoi se azvârlea dintr-o săritură în celălalt capăt al salonului. Ea găsi asta nostim, începu să râdă şi, însufleţindu-se, alergă cu paşi mărunţi după dânsul, cu mici strigăte vesele şi fricoase când credea că l-a prins. El mişca scaunele din loc, făcând din ele piedici, o silea să se întoarcă un minut în jurul unuia, apoi, părăsindu-l pe acela, lua altul. Laurine alerga acuma, se deda cu totul plăcerii acestui joc nou şi, cu faţa roşie, se arunca cu un mare avânt, de copil încântat, la fiecare fugă, la fiecare şiretlic, la fiecare prefăcătorie a tovarăşului său.

Deodată, când îşi închipuia că l-a prins, el o luă în braţe şi, ridicând-o până-n bagdadie, strigă:

— Puia-gaia!

Copiliţa, încântată, dădea din picioare ca să scape şi râdea din toată inima.

Doamna de Marelle intră şi rămase înmărmurită:

— A, Laurine... Laurine jucându-se... Sunteţi un vrăjitor, domnule!

El puse fata jos, sărută mâna mamei şi se aşezară, având copila între dânşii. Voiră să vorbească; dar Laurine aţâţată, aşa de tăcută de obicei, vorbea necontenit şi trebui s-o trimită în odaia ei.

Ea se supuse fără să răspundă, dar cu ochii în lacrimi.

Cum fură singuri, doamna de Marelle înmuie glasul:

— Nu ştiţi, am un plan mare şi m-am gândit la dumneavoastră. Iată: fiindcă stau la masă o dată pe săptămână la Forestier, îi invit şi eu la rândul meu, din când în când, într-un restaurant. Mie nu-mi place să am musafiri acasă, n-am gospodărie cum trebuie şi, de altminteri, nu mă pricep deloc în ale casei, deloc în ale bucătăriei, deloc în nimic. Îmi place să trăiesc fără nicio rânduială. Deci, îi primesc din când în când la restaurant, dar nu-i nicio veselie când suntem numai noi trei şi cunoştinţele mele nu merg cu dânşii. Vă spun asta ca să vă desluşesc o invitaţie cam în neregulă. Înţelegeţi, nu-i aşa, că vă cer să fiţi dintre ai noştri sâmbătă, la restaurantul Riche, şapte şi jumătate. Cunoaşteţi locul?

El primi fericit. Ea urmă:

— Vom fi numai noi patru. Sunt foarte plăcute aceste mici serbări, pentru noi, femeile, care prea nu suntem obişnuite cu ele.

Avea o rochie castaniu-închis care îi învelea talia, şoldurile, grumazul, braţele într-un chip aţâţător şi ştrengăresc; şi Duroy simţea o mirare nedesluşită, aproape o nelinişte a cărei cauză n-o pricepea bine, din pricina nepotrivirii între această eleganţă îngrijită şi rafinată şi nepăsarea vădită pentru casa în care locuia ea. Tot ce-i acoperea trupul, tot ce atingea intim şi de-a dreptul carnea sa era gingaş şi fin, dar ceea ce o înconjura o lăsa nepăsătoare. O părăsi, păstrând, ca data trecută, senzaţia prezenţei ei, continuată într-un fel de halucinaţie a simţurilor sale. Şi aştepta ziua în care era poftit la masă cu o nerăbdare din ce în ce mai mare.

Închiriind pentru a doua oară un frac negru, mijloacele sale neîngăduindu-i încă să-şi cumpere o haină de seară, sosi primul la întâlnire, câteva minute înainte de ceasul hotărât.

Fu condus la catul al doilea, într-un mic salon de restaurant, îmbrăcat în roşu şi cu o singură fereastră care

dădea în bulevard.

O masă pătrată, cu patru tacâmuri, îşi arăta faţa ei de masă atât de albă, atât de lucitoare că părea vopsită; iar paharele, argintăria, micul samovar străluceau vesel sub flacăra a douăsprezece lumânări puse în două candelabre înalte.

Duroy se aşeză pe o canapea foarte joasă, roşie ca şi pereţii, şi ale cărei teluri obosite, afundându-se sub dânsul, îi dădură senzaţia căderii într-o groapă. Auzea în toată casa asta mare un zgomot nedesluşit, acel vuiet al restaurantelor mari, făcut de farfurii şi argintării lovite, de zgomotul paşilor repezi ai chelnerilor, înăbuşit de covoarele de pe coridoare, de zgomotul uşilor o clipă deschise, care lasă să răzbată glasuri din toate aceste mici saloane pline de oameni care mănâncă. Forestier intră şi-i strânse mâna cu o familiaritate adevărată, pe care nu i-o arăta niciodată în birourile ziarului.

— Doamnele vor veni împreună, zise el; sunt foarte plăcute aceste mici serbări!

Apoi privi masa, porunci să se stingă un bec de gaz care ardea degeaba, închise o fereastră, din pricina curentului, şi-şi alese locul cel mai adăpostit, zicând:

— Trebuie să fiu cu mare băgare de seamă; am fost mai bine vreo lună şi iată-mă iarăşi rău de vreo câteva zile. Pesemne am răcit marţi când am ieşit de la teatru.

Se deschise uşa şi cele două femei se iviră, acoperite cu văl, ascunse, păşind tiptil, cu acel aer fermecător de tainic pe care îl au în aceste locuri unde vecinătăţile şi întâlnirile pot da de bănuit.

După ce Duroy o salută pe doamna Forestier, ea îl dojeni că n-a mai venit s-o vadă; apoi adăugă, cu un zâmbet, uitându-se către prietena sa:

— Ştiu eu, vă place mai mult doamna de Marelle, pentru dânsa aveţi vreme.

Apoi se aşezară şi când chelnerul îi dădu lui Forestier lista de vinuri, doamna de Marelle strigă:

— Dă acestor domni tot ce vor pofti; cât despre noi, şampanie la gheaţă, de cea mai bună, şampanie dulce de pildă, nimic altceva. Şi când omul ieşi, ea vesti cu un râs nebun: Vreau să-mi fac de cap seara asta, să-i tragem un chef, dar cu adevărat un chef.

Forestier care parcă n-auzise întrebă:

— Nu vă supără dacă voi închide fereastra? Sunt cam răcit de vreo câteva zile.

— Nu, nicidecum.

Se duse şi trase geamul rămas deschis şi apoi se aşeză din nou cu faţa înseninată, liniştit. Nevastă-sa nu spunea nimic, părea afundată în gânduri şi, cu ochii plecaţi, spre masă, zâmbea la pahare, cu acel zâmbet nehotărât care părea că făgăduieşte necontenit ca să nu se ţină niciodată de cuvânt.

Stridiile de Ostende fură aduse, mititele şi grase, cu nişte mici urechi închise în scoici, şi topindu-se între cerul gurii şi limbă ca nişte gogoloaie de sare.

Apoi, după supă, fu servit un peşte trandafiriu ca trupul de fată; şi comesenii se puseră pe vorbă.

Vorbiră mai întâi despre un scandal la ordinea zilei, istoria unei femei din lumea mare prinsă, de un prieten al bărbatului său, supând cu un prinţ străin în cabinet particular.

Forestier râdea straşnic de întâmplarea asta; femeile amândouă declarau că gură-spartă ăsta era un mojic şi un mişel. Duroy fu de părerea lor şi susţinu sus şi tare că un om e dator în asemenea împrejurări, orice ar fi, făptuitor, confident sau numai martor, să păstreze o tăcere de mormânt. El adăugă:

— Cât de plină de plăceri ar fi viaţa, dacă am putea fi siguri unii de alţii că vom păstra tăcerea. Ceea ce ţine în frâu pe femei adesea, foarte adesea, aproape întotdeauna, e frica de a nu se descoperi secretul.

Apoi adăugă zâmbind:

— Spuneţi, nu-i adevărat? Câte nu s-ar lăsa pradă unei

dorinţe repezi, unui capriciu neaşteptat şi puternic de un ceas, unei fantezii amoroase, dacă nu s-ar teme să nu plătească cu un scandal fără leac şi cu lacrimi dureroase o scurtă şi trecătoare fericire!

Vorbea cu o convingere molipsitoare, parc-ar fi apărat o pricină, pricina sa, parc-ar fi zis: Nu-s eu dintre aceia cu care s-ar putea cineva teme de asemenea primejdii. Încercaţi, de probă!

Ele îl priveau lung amândouă, aprobându-l cu ochii, găsind că vorbeşte bine şi drept, mărturisind prin tăcerea lor prietenoasă că morala lor neînduplecată, de pariziene, nu s-ar fi împotrivit multă vreme în faţa siguranţei secretului.

Şi Forestier, aproape întins pe canapea, cu un picior îndoit sub dânsul, cu şervetul prins în jiletcă, ca să nu-şi murdărească haina, zise deodată, cu un râs plin de nepăsare:

— Zău, da, şi-ar permite, dacă ar fi sigure de tăcere. Halal de sărmanii bărbaţi!

Şi începură să vorbească de dragoste. Fără s-o creadă veşnică, Duroy şi-o putea închipui îndelungă, căci ea creează o legătură, o prietenie dulce, o încredere! Legătura simţurilor nu e decât pecetea legăturii inimilor. Dar se înfuria împotriva geloziilor sfâşietoare, a dramelor, a scenelor, a nenorocirilor care, aproape întotdeauna, întovărăşesc rupturile.

Când tăcu, doamna de Marelle oftă:

— Da, e singurul lucru bun din viaţă, dar îl stricăm adesea prin cereri cu neputinţă de îndeplinit.

Doamna Forestier, care se juca cu un cuţit, adăugă:

— Da… Da… e dulce să fii iubită…

Şi părea că duce mai departe visul, că se gândeşte la lucruri pe care nu îndrăznea să le spună.

Şi fiindcă bucatele întârziau, beau din când în când câte o înghiţitură de şampanie ciugulind bucăţele de pâine. Şi gândul iubirii, încet şi cotropitor, intra în ei, le

îmbăta cu încetul sufletul, după cum vinul limpede le încălzea sângele şi le tulbura mintea.

Veniră cotlete de miel, fragede, uşoare, cu sparanghel des şi subţire lângă ele.

— Drace! Bun lucru! – strigă Forestier.

Şi mâncau încet, desfătându-se cu gustul cărnii gingaşe şi al legumei, untoasă ca smântână. Duroy urmă:

— Eu, când iubesc o femeie, nu văd nimic alta pe lume decât pe dânsa.

El spunea asta cu convingere, înfierbântându-se la gândul acestei bucurii a dragostei, în mijlocul mulţumirii pe care o trăia la masă.

La rândul ei. Doamna Forestier murmură, străină parcă de ceea ce spunea:

— Nu-i fericire asemănătoare cu a întâii strângeri de mână, când una întrebă: „Mă iubeşti?” şi cealaltă răspunde: „Da, te iubesc!”

Doamna de Marelle, care golise dintr-odată un nou pahar de şampanie, zise vesel, punând jos paharul:

— Eu nu-s aşa de platonică.

Şi toţi începură să rânjească, cu privirile aprinse. Forestier se lungi pe canapea, deschise braţele, le puse pe perină şi zise cu glas serios:

— Această sinceritate vă face cinste şi dovedeşte că sunteţi o femeie practică. Dacă îmi daţi voie, vă întreb care e părerea domnului de Marelle?

Ea dădu uşor din umeri, cu un dispreţ nemărginit, apoi reluă cu glasul neşovăielnic:

— Domnul de Marelle n-are nicio părere în lucrurile astea. N-are decât… decât abţineri.

Şi convorbirea, coborându-se de la teoriile înalte asupra iubirii, intră în grădina înflorită a măscărilor distinse.

Acuma fu momentul subînţelesurilor iscusite, al vălurilor ridicate prin cuvinte, cum ridici fustele, momentul şireteniilor în vorbă, al îndrăznelilor dibace şi

deghizate, al tuturor făţărniciilor neruşinate, al frazei care arată chipuri dezbrăcate cu vorbe îmbrăcate, care face să treacă pe dinaintea ochilor ori în minte icoana celor ce nu pot fi spuse, şi care îngăduie oamenilor bine crescuţi un fel de dragoste tainică, un soi de atingere necurată a gândurilor prin evocarea simultană, tulburătoare şi senzuală ca o strângere în braţe a tuturor lucrurilor ascunse, ruşinoase şi dorite ale înlănţuirii.

Se aduse friptura, de potârnichi tinere şi de prepeliţe, apoi mazăre şi o salată de frunze cu marginile ca horbota, care umplea ca o spumă verde un mare castron. Mâncaseră din toate fără să simtă gustul, fără să ştie, cu mintea numai la ceea ce ziceau, muiaţi într-o baie de dragoste.

Femeile, amândouă, vorbeau acuma aproape fără perdea, doamna de Marelle – cu o îndrăzneală firească, care părea o tragere de mânecă, doamna Forestier – cu un fel de sfială plăcută, cu pudoare în glas, cu un zâmbet în întreaga înfăţişare, care întovărăşeau, parcă pentru a le slăbi puterea, vorbele îndrăzneţe care-i ieşeau din gură.

Forestier, cu totul băgat în perini, râdea, bea, mânca neîncetat şi arunca din când în când câte-o vorbă aşa de îndrăzneaţă sau aşa de fără înconjur, că femeile, puţin jignite de formă sau de formă, se făceau că se ruşinează, două sau trei secunde.

Când dădea drumul vreunei glume deocheate, adăuga:

— E bine, copii! Dacă urmaţi tot aşa, veţi ajunge să faceţi cine ştie ce prostii.

Veni desertul, apoi şi cafeaua; iar lichiorurile făcură în minţile aţâţate o tulburare mai greoaie şi mai fierbinte.

Doamna de Marelle îşi făcuse de cap, cum vestise când se aşezase la masă; pentru a-i desfăta pe tovarăşii săi, acum ea recunoştea, cu o graţie veselă şi vorbăreaţă de femeie, un început de beţie foarte adevărat.

Doamna Forestier tăcea acuma, de frică poate, ca să nu spună ceva prea de tot; şi Duroy, temându-se să nu se compromită din pricină că se simţea prea înfierbântat, se ţinea în rezervă.

Aprinseră ţigări şi Forestier începu să tuşească deodată. Fu un acces grozav, care-i sfărâma pieptul; cu faţa roşie şi fruntea plină de sudoare, se-năduşea în şervet. Când se mai linişti, mormăi, furios:

— Îmi fac rău petrecerile astea; e stupid. Toată voioşia îl părăsi de groaza bolii care-i chinuia gândul.

— Să ne întoarcem acasă, zise el.

Doamna de Marelle chemă chelnerul şi ceru plata. I-o aduse aproape pe loc. Ea încercă s-o citească, dar literele îi jucau înaintea ochilor şi îi dădu hârtia lui Duroy:

— Poftim, plătiţi dumneavoastră, eu nu văd nimica, sunt prea ameţită.

Şi, în acelaşi timp, îi aruncă punga sa.

Totul se ridica la o sută treizeci de franci. Duroy cercetă dacă socoteala era dreaptă, apoi dădu două bumăşti şi luă restul, întrebând cu jumătate de gură:

— Ce bacşiş să dau chelnerilor?

— Cât vreţi, eu nu ştiu.

Puse cinci franci pe farfurie, apoi dădu tinerei femei înapoi punga, zicându-i:

— Vreţi să vă conduc până acasă?

— Cum nu, bucuroasă, căci singură nici nu pot nimeri. Strânseră mâna soţilor Forestier, şi Duroy se găsi singur cu doamna de Marelle într-o birjă.

O simţea lângă el, atât de aproape, închisă cu dânsul în acea cutie neagră, pe care o luminau, câte o clipă, repede, becurile de gaz de pe trotuar. Simţea prin mâneca sa căldura umărului ei şi nu găsea nimic să-i spună, dar nimic, tâmpit din pricina ucigătoarei dorinţe de a o strânge în braţe.

„Dacă aş îndrăzni, ce-ar face oare?”, se gândea el. Şi amintirea tuturor glumelor şoptite în timpul mesei îi

dădea îndrăzneală, dar în acelaşi timp îl oprea frica de scandal.

Nici ea nu spunea nimic, nemişcată, înfundată în colţul său. Georges ar fi putut crede că dormea dacă nu i-ar fi văzut ochii strălucind, ori de câte ori o rază de lumină străbătea în trăsură. „Ce gândea oare?" Simţea bine că nu trebuia să vorbească, că un cuvânt, un singur cuvânt, rupând tăcerea, i-ar nimici toate planurile; dar îi lipsea îndrăzneala, îndrăzneala faptului repede şi brutal.

Deodată simţi piciorul ei mişcându-se. Ea făcuse o mişcare, 0 mişcare scurtă, nervoasă, de nerăbdare sau poate de chemare. Această mişcare, aproape de nesimţit, făcu să-i treacă din cap până-n picioare un fior şi, întorcându-se repede, se aruncă pe dânsa, căutându-i gura cu buzele sale şi carnea goală cu mâinile.

Ea scoase un strigăt, un mic strigăt, voi să se ridice, să se zbată, să-l respingă; apoi se supuse, ca şi când i-ar fi lipsit puterea de a se împotrivi mai mult.

Dar trăsura oprindu-se în curând dinaintea casei ei, Duroy, surprins, nu avu când să caute cuvinte pătimaşe pentru a-i mulţumi, pentru a o binecuvânta şi a-i arăta iubirea sa recunoscătoare. Totuşi, ea nu se ridica, nu se clintea, buimăcită de ceea ce se întâmplase. Atunci, el se temu să nu bănuiască ceva birjarul şi coborî cel dintâi ca să ajute pe tânăra femeie să se dea jos.

Ea ieşi în sfârşit din trăsură, poticnindu-se şi fără să scoată o vorbă. El sună, şi când se deschise uşa, întrebă tremurând:

— Când vă voi vedea?

Ea şopti aşa de încet, că abia o auzi:

— Veniţi să prânziţi la mine mâine.

Şi se pierdu în întunericul antretului, trântind uşa greoaie, care făcu un zgomot de lovitură de tun.

Duroy dădu cinci franci birjarului şi începu să meargă înaintea sa, cu un pas grăbit şi triumfător, cu inima plină de bucurie.

Avea în sfârşit una, o femeie măritată! O femeie din societate, din adevărata societate! Din societatea pariziană! Ce uşor şi pe neaşteptate se întâmplase asta!

Îşi închipuise până acum că pentru a ajunge şi a pune mâna pe una din aceste făpturi atât de dorite, trebuia o muncă fără margini, aşteptări nesfârşite, un asediu iscusit făcut din politeţuri, din cuvinte de iubire, din oftaturi şi din daruri. Şi iată că, dintr-odată, la cel mai mic atac, cea dintâi pe care o întâlnise i se dădea aşa de repede că rămăsese uimit.

„Era ameţită de vin, se gândea el; mâine va fi alt cântec. Voi avea parte de lacrimi.” Acest gând îl nelinişti, apoi îşi zise: „Pe legea mea, atâta pagubă. Acum, când o am, voi şti s-o păstrez”. Şi, în mirajul nedesluşit în care se rătăceau speranţele sale, speranţe de mărire, de izbândă, de slavă, de avere şi de iubire, zări deodată, asemenea acelor cununi de figurante care se desfăşoară în cerul apoteozelor, un şir de femei elegante, bogate, puternice, care treceau zâmbind, ca să se piardă una după alta în norul aurit al viselor sale.

Şi somnul său fu plin de vedenii.

A doua zi, când urca scările către casa doamnei de Marelle, era puţin mişcat. Cum avea să-l primească? Dar dacă nu-l va primi? Dacă va fi poruncit să nu-l primească? Dacă va fi spus...? Dar nu, nu putea să spună nimic fără să se înţeleagă adevărul întreg. Deci, era stăpân pe situaţie.

Slujnicuţa deschise uşa. Faţa ei era ca de obicei. El se asigură, ca şi când s-ar fi aşteptat ca servitoarea să-i arate o mutră speriată. Întrebă:

— Doamna e bine?

Ea răspunse:

— Da, domnule, ca-ntotdeauna.

Şi-l duse în salon.

Se duse drept la sobă, ca să vadă starea părului şi toaletei sale; şi-şi îndrepta cravata dinaintea oglinzii când

zări pe tânăra femeie privindu-l, în picioare pe pragul odăii sale.

Se făcu că n-a văzut-o şi se priviră câteva clipe în oglindă, observându-se, mai înainte de a se afla faţă în faţă.

Se întoarse. Ea nu se clintise şi parcă aştepta. El se repezi, îngăimând:

— Cum te iubesc! Cum te iubesc!

Ea deschise braţele şi-i căzu pe piept; apoi, ridicând capul spre dânsul, se sărutară lung.

Georges se gândea: „E mai uşor decât puteam să cred. Treaba merge bine”.

Şi buzele lor dezlipindu-se, el zâmbea, fără să scoată o vorbă, încercând să aibă în privire o iubire nemărginită.

Ea de asemenea zâmbea, cu acel zâmbet ce-l au ele ca să arate dorinţa lor, învoiala lor, voinţa lor de a se da.

Îi şopti:

— Suntem singuri. Am trimis-o pe Laurine să prânzească la o prietenă.

El oftă, sărutându-i mâinile:

— Mulţumesc, te ador!

Atunci, ea îi luă braţul ca şi când ar fi fost bărbatul ei, ca să meargă până la canapea, pe care se aşezară alături.

Lui îi trebuia un început de convorbire dibace şi plăcută; Şi negăsind nimic pe plac îngăimă:

— Vasăzică, nu eşti supărată tare?

Ea îi astupă gura cu mâna:

— Taci!

Rămaseră tăcuţi, cu privirile îngemănate, cu degetele înlănţuite şi arzătoare.

— Cum te doream!, zise el. Ea repetă:

— Taci.

Se auzea slujnica mişcând farfuriile în salon, după perete. El se sculă:

— Nu vreau să stau aşa aproape de tine. Mă tem să

nu-mi pierd minţile.

Uşa se deschise:

— Doamna e servită!

El îi dădu braţul cu seriozitate.

Prânziră faţă în faţă, privindu-se şi zâmbindu-şi neîncetat, cu gândul numai la dânşii, cu totul învăluiţi în farmecul atât de dulce al unei iubiri care începe. Mâncau fără să ştie ce. El simţi un picior, un picioruş care se mişca sub masă. Îl luă între ale sale şi-l ţinu, strângându-l din toată puterea.

Slujnica se ducea, venea, aducea şi lua mâncărurile cu un aer tembel, fără să se cunoască dacă bagă ceva de seamă.

Când isprăviră de mâncat, intrară în salon şi luară din nou loc pe canapea unul lângă altul.

Puţin câte puţin, el se împingea într-însa, încercând s-o îmbrăţişeze. Dar ea îl respingea liniştit:

— Ia seama, ar putea să intre cineva!

El şopti:

— Când aş putea să te văd cu totul singură ca să-ţi spun cât te iubesc?

Ea se plecă la urechea lui şi zise foarte încet:

— Voi veni să-ţi fac o vizită acasă zilele astea. El simţi că se-nroşeşte:

— Dar... la mine... e... e foarte modest...

Ea zâmbi:

— Nu face nimic. Pe tine vin să te văd, nu casa.

Atunci el o sili să-i spună când are să vină. Ea hotărî o zi îndepărtată, din săptămâna următoare, şi el o rugă să aleagă mai degrabă ziua, cu vorbe îngăimate, cu ochii strălucitori, strângându-i şi strivindu-i mâinile, cu obrazul roşu, înfrigurat, înflăcărat de dorinţă, de acea dorinţă fără frâu care urmează după o masă între patru ochi.

Ei îi plăcea să-l vadă rugându-se cu atâta foc şi mai lăsa, din când în când, câte o zi. Dar el repetă:

— Mâine... zi... mâine.

În sfârşit, ea se învoi:

— Da, mâine. Cinci ceasuri.

El scoase un lung oftat de bucurie; şi vorbiră aproape liniştit, cu intimitate, parcă s-ar fi cunoscut de douăzeci de ani.

Un sunet de clopoţel îl făcu să tresară; şi, dintr-o săritură, se îndepărtară unul de altul. Ea murmură:

— Trebuie să fie Laurine.

Copila se ivi, apoi se opri mirată; pe urmă, pe negândite, alergă la Duroy bătând din palme, de plăcere, şi strigă:

— Ah, Bel-Ami[8]!

Doamna de Marelle începu să râdă:

— Iată! Bel-Ami! Laurine v-a botezat! E un frumos nume de prietenie, ăsta; şi eu vă voi numi Bel-Ami!

El luase pe genunchi copiliţa şi trebui să se joace cu dânsa toate jocurile pe care o învăţase.

La trei fără douăzeci se sculă să plece la ziar; şi la scări, prin uşa întredeschisă, mai şopti din vârful buzelor:

— Mâine! Cinci ceasuri.

Tânăra femeie răspunse „Da” cu un zâmbet şi închise uşa.

Cum îşi sfârşi treaba, el se gândi în ce chip şi-ar aranja odaia ca să-şi primească iubita şi să-i ascundă cât se poate mai bine sărăcia. Îi veni în gând să anine pe pereţi mărunţişuri japoneze şi cumpără cu cinci franci o întreagă colecţie de crepoane, de evantaie şi de mici perdeluţe, cu care ascunse petele prea vădite ale hârtiei. Lipi pe geamurile ferestrei chipuri străvezii care înfăţişau corăbii pe râuri, păsări zburând pe ceruri roşii, dame multicolore în balcoane şi omuşori negri înşirându-se pe câmpii pline de zăpadă.

Odaia sa, mare tocmai cât să poţi dormi şi şedea, semăna acum cu interiorul unui fanar[9] de hârtie colorată.

[8] Prieten frumos (în franceză).

[9] Felinar.

l se păru că vine minunat, şi-şi petrecu seara lipind pe bagdadie păsări făcute din foile colorate care îi mai rămăseseră.

Apoi se culcă legănat de fluieratul trenurilor.

A doua zi se întoarse acasă devreme, aducând prăjituri într-o pungă de hârtie, şi o butelie de Madera cumpărată de la băcănie. Dar se întoarse din nou în târg, să aducă două farfurii şi două pahare; şi aşeză această gustare pe masa sa de toaletă, al cărei lemn murdar fu acoperit cu un şervet; ligheanul şi ibricul le ascunse sub masă.

Apoi aşteptă.

Ea veni pe la cinci şi un sfert, şi, încântată de culorile sclipitoare ale desenelor, strigă:

— Ce drăguţ e la tine! Dar pe scări e o mulţime de lume. El o luase în braţe, şi-i sărută părul cu pornire, între frunte şi pălărie, prin văl.

După un ceas şi jumătate, o întovărăşi până la staţia birjelor din strada Rome. Când se sui în trăsură, el îi zise:

— Marţi, la acelaşi ceas. Ea răspunse:

— La acelaşi ceas, marţi.

Şi, fiindcă deja înnoptase, ea îi trase capul înlăuntrul trăsurii şi-l sărută pe buze. Apoi, când vizitiul dădu bici calului, strigă:

— Adio, Bel-Ami!, şi vechiul cupeu plecă în trapul obosit al unui cal alb.

Timp de trei săptămâni, Duroy primi în chipul ăsta pe doamna de Marelle, la două sau trei zile, uneori dimineaţa, alteori seara.

Într-o după amiază, pe când o aştepta, un vuiet mare de pe scări îl făcu să iasă în prag. Urla un copil. Un glas furios, al unui bărbat, striga:

— Ce mai are de zbiară, dracul ăla?

Glasul lătrător şi întârâtat al unei femei răspunse:

— Cocota aceea mârşavă care vine la jurnalistul de sus l-a trântit pe Nicolas. Aşa-i dacă laşi să intre târâturi

de-astea care nici măcar nu bagă de seamă la copii pe scări!

Duroy, pierdut, se dădu înapoi, căci auzea un fâşâit de fuste şi un pas grăbit suind scările spre etajul său.

Îndată se auzi o bătaie în uşa pe care abia o închisese. Deschise şi doamna de Marelle se aruncă în odaia sa, nemaiputând să răsufle, nebună, bolborosind:

— Ai auzit?

El se făcu că nu ştie nimica.

— Nu, ce?

— Cum m-au batjocorit?

— Cine?

— Ticăloşii care stau dedesubt.

— Nu, ce s-a întâmplat, spune-mi?

Ea începu să plângă fără să poată scoate o vorbă.

Trebui să-i ia pălăria, să-i sloboadă corsetul, s-o întindă pe pat şi s-o frece la tâmple cu un prosop ud; ea se înăbuşea; apoi, când îi mai trecu puţin tulburarea, izbucni mânioasă. Voia ca el să coboare îndată, să se bată, să-i ucidă. El repeta:

— Dar ăştia sunt lucrători, nişte mojici. Gândeşte-te că ar trebui să mergem la judecată, că ai putea fi cunoscută, arestată, pierdută. Nu te poţi pune cu indivizi de teapa asta.

Ea sări la altceva:

— Ce-o să facem de acum? Eu nu mai pot veni aici.

El răspunse:

— Foarte simplu, mă voi muta.

— Da, dar asta are să ţină mult. Apoi, deodată, ea închipui o combinaţie, şi, înseninată, continuă: Nu, ascultă, am descoperit cum, lasă-mă pe mine, n-ai nicio grijă. Îţi voi trimite o albăstrică mâine dimineaţă.

Ea numea „albăstrici”, telegramele închise care circulă în Paris. Acuma zâmbea încântată de descoperirea sa, pe care nu voia s-o spună; şi făcu mii de nebunii drăgăstoase. Totuşi, când scoborî scările, era foarte

mişcată şi se sprijinea cu toată puterea de braţul amantului său, căci simţea tăindu-i-se picioarele. Nu se întâlniră cu nimeni.

Duroy, având obicei să se scoale târziu, a doua zi la unsprezece ceasuri era încă în pat când factorul de la telegrafii aduse albăstrică făgăduită.

O deschise şi citi:

Du-te la cinci ceasuri strada Constantinopole, 127. Vei porunci să-ţi deschidă odăile închiriate de doamna Duroy.

Clo te sărută

La cinci ceasuri punct, el intră la portarul unei case mari, mobilată, şi întrebă:

— Aici a închiriat doamna Duroy nişte odăi?

— Da, domnule.

— Binevoiţi să mi le arătaţi.

Omul, obişnuit fără îndoială cu situaţiile delicate în care se cere multă băgare de seamă, îl privea în ochi, apoi, alegând din lungul şirag o cheie, zise:

— Sunteţi chiar domnul Duroy?

— Dar desigur.

Îi deschise uşa şi intră în două mici odăi, situate chiar în faţa locuinţei portarului.

Salonul, tapetat cu hârtie desenată cu flori, destul de nouă, avea o mobilă de mahon, îmbrăcat cu rips verzui, garnisit cu galben, şi un covor subţire cu flori, atât de subţire că piciorul simţea lemnul dedesubt.

Odaia de dormit era aşa de îngustă, încât patul umplea trei sferturi dintr-însa. Era în fund, de la un perete la celălalt, un pat mare de casă mobilată, acoperit cu perdele albastre şi groase, tot de rips, şi învelit cu o plapumă de mătase roşie, plină de pete care dădeau de bănuit.

Duroy, neliniştit şi nemulţumit, se gândea: „Casa asta are să mă coste ceva nemaiauzit. Trebuie să mă

împrumut iarăşi. E o dobitocie ceea ce a făcut ea.”

Uşa se deschise şi Clotilde se repezi ca o furtună, cu rochia foşnind şi cu braţele deschise. Era încântată:

— E drăguţ, spune, e drăguţ? Şi n-ai de urcat, e la parter, la stradă! Se poate intra şi ieşi pe fereastră, fără ştirea portarului. Cum ne vom iubi aici!

El o săruta cu răceală, neîndrăznind să-i pună întrebarea care îi venea pe buze.

Ea puse un pachet mare pe sfeşnicar, în mijlocul odăii. Îi deschise şi scoase un săpun, o sticlă de apă de Lubin, un burete, o cutie de spelci, un drot pentru a-şi aranja şuviţele de pe frunte, pe care le desfăcea de fiecare dată.

Şi se juca de-a gospodăritul, căutând loc pentru fiecare obiect, bucurându-se din cale-afară.

Vorbea şi în acelaşi timp deschidea sertarele:

— Va trebui să aduc ceva albituri, ca să mă pot schimba la nevoie. Va fi foarte la îndemână. Dacă mă apucă ploaia, din întâmplare, voi veni aici să mă usuc. Vom avea fiecare cheia noastră, afară de cea lăsată la portar pentru întâmplarea când le-am uita pe ale noastre. Am închiriat pe trei luni, pe numele tău, bineînţeles, pentru că nu puteam pe al meu. El întrebă:

— Să-mi spui când trebuie să plătesc...

Ea răspunse simplu:

— Dar e plătit, dragul meu!

— Atunci, îţi sunt dator ţie?

— Nu, drăguţă, asta nu te priveşte, vreau să fac eu această mică nebunie.

El se făcu că se supără:

— Ah, nu, asta nu! Nu-ţi voi da voie.

Ea veni la dânsul rugătoare şi, punându-i mâinile pe umeri, îi spuse:

— Te rog, Georges, îmi face atâta plăcere, atâta plăcere ca ăsta să fie al meu, cuibul nostru, numai al meu! Asta nu te poate jigni. Pentru ce? Vreau să aduc şi eu atâta în iubirea noastră. Răspunde că vrei, dragul meu

Géo, răspunde că vrei...

Ea îl ruga cu privirea, cu buzele, cu toată fiinţa sa. El lăsă să fie rugat, refuzând cu gesturi care-i trădau iritarea, apoi primi, găsind asta drept în fond.

Şi când ea plecă, murmură, frecându-şi mâinile şi fără să cerceteze în adâncul inimii cum de ajunsese la părerea asta: „E drăguţă, desigur”.

După câteva zile primi o altă albăstrică care-i zicea:

Bărbatu-meu soseşte deseară, după şase săptămâni de inspecţie. Deci nu ne vom vedea opt zile. Ce corvoadă, drăguţul meu!

A ta, Clo

Duroy rămase înmărmurit. Nici nu se mai gândea că era măritată. Iată un om căruia ar fi voit să-i vadă mutra, numai o dată, ca s-o cunoască.

Aşteptă totuşi cu răbdare plecarea soţului, dar petrecu la Folies-Bergère două seri care se sfârşiră la Rachel.

Apoi, într-o dimineaţă, altă telegramă care cuprindea patru vorbe:

Negreşit, cinci ceasuri – Clo

Veniră amândoi la întâlnire mai înainte de ceas. Ea i se aruncă în braţe cu un puternic avânt de iubire, sărutându-l cu patimă pe obraz; apoi, îi zise:

— Dacă vrei, după ce ne vom fi iubit îndeajuns, să mă duci să cinez undeva. M-am eliberat!

Era tocmai începutul lunii şi Duroy avea bani, cu toate că-şi acontase leafa cu mult înainte şi cu toate că trăia de azi pe mâine cu bani adunaţi de ici şi colo; şi fu mulţumit că a găsit prilejul să cheltuiască ceva pentru dânsa. El răspunse:

— Cum nu, drăguţă, unde vei dori.

Plecară deci pe la şapte şi ajunseră în bulevard. Ea se

sprijinea cu putere de dânsul, şi-i spunea la ureche:

— Dacă ai şti ce fericită-s la braţul tău, şi cât îmi place să te simt lângă mine!

— Vrei să mergi la moş Lathuile?, o întrebă.

— O, nu, e prea elegant, zise ea. Aş vrea ceva mai neobişnuit, mai de jos, un soi de locantă unde se duc funcţionăraşii şi lucrătoarele; mă înnebunesc după petrecerile afară din oraş. O, dacă am fi putut merge la ţară!

Dar el neştiind nicio locantă de acest soi în cartierul său, rătăciră de-a lungul bulevardului şi în sfârşit intrară la vinărie, unde se putea mânca într-o odaie aparte. Ea văzuse pe fereastră două fete cu capul descoperit, stând la masă în faţa a doi militari.

Trei birjari cinau în fundul odăii înguste şi lungi şi o fiinţă, cu neputinţă de hotărât ce putea să fie, îşi fuma pipa, cu picioarele întinse, cu mâinile în cureaua pantalonilor, întinsă pe scaun şi cu capul răsturnat peste spetează. Surtucul său părea un muzeu de pete şi în buzunarele-i umflate ca nişte burţi se zăreau gâtul unei carafe, o bucată de pâine, un pachet învelit într-un ziar şi un capăt de sfoară spânzurând. Avea părul des, creţ, încâlcit, cenuşiu de necurăţenii şi şapca sa era pe jos, sub scaun.

Intrarea Clotildei atrase priviri mirate din pricina eleganţei gătelii sale.

Cele două perechi încetară să-şi mai şoptească, cei trei vizitii îşi curmară vorba şi individul care fuma scoţându-şi pipa din gură şi scuipând înaintea sa se uită întorcând puţin capul. Doamna de Marelle murmură:

— E foarte nostim! Vom sta de minune. Altă dată mă voi îmbrăca în haine de lucrătoare.

Şi se aşează fără codire şi fără dezgust dinaintea mesei pătate cu grăsime din mâncăruri, spălată de băuturile vărsate şi ştearsă de chelner cu o dătătură[10] de şervet.

[10] Lovitură.

Duroy, puţin nemulţumit, puţin ruşinat, căuta un cuier să-şi pună ţilindrul[11]. Dar negăsind, îl puse pe un scaun.

Mâncară o iahnie de miel, o bucată de ciozvârtă şi o salată.

— Mă înnebunesc după aşa ceva!, zise Clotilde. Eu am gusturi mitocăneşti. Îmi place mai mult aici decât la Café-Anglais. Apoi continuă: Dacă vrei să-mi faci o plăcere mare, să mă duci la un bal popular. Ştiu unul pe aici pe aproape foarte nostim, se cheamă „Reine Blanche”.

— Cine te-a dus acolo?, o întrebă Duroy mirat.

O privea şi o văzu înroşindu-se, puţin cam tulburată, ca şi când întrebarea asta neaşteptată ar fi trezit într-însa o amintire delicată. După una din acele nehotărâri femeieşti, atât de scurte că trebuie să le ghiceşti, răspunse:

— Un prieten... apoi, după puţină tăcere, adăugă... care e mort. Şi-şi plecă ochii în jos cu o tristeţe foarte firească.

Duroy, pentru întâia dată, cugetă la tot ceea ce nu ştia din viaţa trecută a acestei femei şi se afundă în gânduri. Desigur că avusese şi alţi amanţi, dar de care? Din ce strat? O gelozie nedesluşită, un soi de duşmănie se deşteptă întrânsul împotriva ei, o duşmănie pentru tot ceea ce nu ştia, pentru tot ce nu fusese al său în inima asta, în fiinţa asta.

O privea iritat de tainele ascunse în acest cap frumos şi mut şi care, poate chiar în clipa asta, gândea la altul, la alţii, cu păreri de rău. Cât ar fi dorit să privească în această amintire, s-o scormonească, să ştie tot, să afle tot!...

— Vrei să mă duci la „Reine Blanche”? Atunci petrecerea va fi desăvârşită, zise ea din nou.

„Ei! Ce-mi pasă de trecut?, cugetă el. Sunt un dobitoc dacă mă tulbur de asta”. Şi, zâmbind, răspunse:

— Cum nu, drăguţă!

[11] Jobenul, pălăria.

Când ajunseră pe stradă, ea zise, foarte încet, cu acel glas de taină cu care se fac mărturisirile:

— Nu îndrăzneam să te rog asta, până acum; dar nu-ţi poţi închipui cât îmi place să hoinăresc în locurile unde nu se duc femeile. În carnaval am să mă îmbrac ca băiat. N-ai idee ce nostimă-s ca băiat.

Când pătrunseră în sala balului, ea se lipi strâns de dânsul, speriată şi mulţumită, privind cu încântare pe fete, pe jucători şi, din când în când, parcă spre a se asigura împotriva unei posibile primejdii, ea zicea, văzând un ipistat[12] serios şi nemişcat: „Uite un poliţist voinic”. După un sfert de ceas se satură şi el o petrecu acasă.

Apoi începu un şir de excursii prin locurile de petrecere cele mai deocheate; şi Duroy descoperi în amanta sa un gust pătimaş pentru acest vagabondaj de studenţi cheflii.

Ea venea la întâlnirea obişnuită îmbrăcată cu o rochie de pânză, cu o bonetă de slujnică pe scenă, ca la vaudeville; şi, cu toată simplitatea elegantă şi îngrijită a gătelii sale, ea păstra inelele, braţeletele şi cerceii de briliant, spunând, când el o ruga să le scoată: „Ei! Are să se creadă că-s false”.

Se credea minunat aşa deghizată şi cu toate că, într-adevăr, era ascunsă ca struţul, se ducea prin tavernele cele mai rău privite.

Voise ca Duroy să se îmbrace ca lucrător; dar el se împotrivi şi-şi păstră ţinuta sa corectă de cavaler, nevoind să-şi schimbe măcar ţilindrul cu o pălărie moale de pâslă.

Ea se mângâia de îndărătnicia lui prin judecata asta: „Are să se creadă că-s o fată-n casă căreia i-a întors minţile un tânăr de societate”. Şi comedia asta i se părea foarte desfătătoare. Intrau şi în ospătarii populare şi se aşezau în fundul odăii murdare şi afumate, pe scaune şchioape, la câte o masă veche de lemn. Un nor de fum înăcrit, amestecat cu un miros de peşte fript, umplea

[12] Epistat – cel mai mic grad de ofiţer de poliţie.

sala; oameni în bluză zbierau sugând la păhăruţe; şi chelnerul, mirat, se uita la ei lung, când le punea dinainte rachiul de cireşe.

Ea, tremurând, plină de frică şi de plăcere, începea să bea zeama roşie a fructelor, cu mici sorbituri, cătând în juru-i cu ochi nelinişţiţi şi aprinşi. Fiecare cireaşă îi dădea senzaţia unei greşeli făptuite şi fiecare picătură a băuturii arzătoare şi piperate, care i se strecura pe gât, îi căşuna bucuria unei plăceri nelegiuite şi oprite.

Apoi, ea zise încet: „Să mergem!”. Şi plecau. Ea o ştergea repede cu capul plecat, cu mersul mărunt, cu pasul unei actriţe care părăseşte scena, printre băutorii care stăteau cu coatele pe masă şi care o priveau, cu o mutră bănuitoare şi nemulţumită, când trecea pe lângă dânşii; şi când închidea uşa după ea, scotea un oftat puternic, parc-ar fi scăpat de o primejdie grozavă.

Uneori întreba pe Duroy, trecând-o fiorii:

— Dacă aş fi înjurată într-un loc din astea, ce-ai face tu?

— Mama dracului! Te-aş apăra!, zicea el cu glas răstit.

Şi ea-i strângea braţul cu fericire, poate cu dorinţa nedesluşită de a fi înjurată şi apărată, de a vedea bătându-se pentru dânsa bărbaţi, chiar bărbaţi de ăştia ca preaiubitul său.

Dar aceste hoinăreli, repetându-se de două-trei ori pe săptămână, începură să-l obosească pe Duroy, care avea mare chin, de altminteri, de câtva timp, să-şi chivernisească cei zece franci trebuincioşi pentru plata trăsurilor şi a consumaţiilor.

Trăia acum foarte greu, mai greu decât când era funcţionar la căile ferate de Nord, căci, fiind mână spartă, fără nicio socoteală, în cele dintâi luni de ziaristică, când tot nădăjduia mereu că va câştiga în curând sume mari, îşi secase toate izvoarele şi toate chipurile de a-şi procura bani.

Un mijloc foarte la îndemână, împrumuturile de la

casă, în curând nu mai putu fi întrebuinţat, pentru că era dator la ziar cu leafa pe patru luni, şi încă cu şase sute de franci pentru rânduri. Afară de asta mai era dator cu o sută de franci lui Forestier, trei sute lui Jacques Rival, care era darnic, şi mai era ros de o mulţime de datorii mici, umilitoare, de douăzeci sau de cinci franci.

Saint-Potin, întrebat asupra mijloacelor de întrebuinţat pentru a mai găsi o sută de franci, nu putuse descoperi niciunul, deşi era un om dibaci în asemenea lucruri; şi Duroy se simţea nenorocit din pricina acestei sărăcii, mai simţitor acuma decât altădată, pentru că avea mai multe trebuinţe. O mânie mocnită împotriva tuturor clocotea întrânsul şi o iritare necontenită, care se dădea pe faţă cu orice prilej, în fiecare clipă, din pricina celor mai neînsemnate lucruri.

Adesea se întreba singur cum făcuse de cheltuise o mie de franci pe lună, cu toate că nu făcuse cheltuieli zadarnice; şi constata că adunând un prânz de opt franci cu o cină de doisprezece, luate într-un restaurant mare de pe bulevard, făceau un ludovic, care, adăugat la vreo zece franci, bani de buzunar, bani care se duc fără să ştii cum, dădeau în total treizeci de franci. Dar treizeci de franci pe zi fac la sfârşitul lunii nouă sute de franci. Şi în asta nu socotea îmbrăcămintea, încălţămintea, albiturile, spălatul etc.

Aşadar, la 14 decembrie se trezi fără un gologan în buzunar şi fără niciun chip de a putea căpăta ceva.

Făcu cum făcuse adesea odinioară, nu prânzi şi-şi petrecu toată după-amiaza lucrând la ziar, teribil de înverşunat şi afundat în treabă.

Pe la patru, primi o albăstrică de la amanta sa care îl întreba:

Vrei să cinăm împreună? Pe urmă vom hoinări.

Vru să răspundă pe dată că era cu neputinţă să cineze

împreună. Apoi cugetă că ar fi un dobitoc dacă s-ar lipsi de momentele plăcute pe care i le dă ea, şi adăugă:

Da, te voi aştepta la nouă, în locuinţa noastră.

Şi trimiţând pe un băiat de redacţie cu răspunsul, ca să economisească preţul telegramei, se gândi cum ar întoarce-o ca să poată mânca deseară.

La şapte, încă nu găsise niciun chip; şi-i venea leşin de foame. Atunci apelă la o stratagemă de om deznădăjduit. Aşteptă să plece toţi confraţii, unul după altul, şi când rămase singur, sună cu putere. Uşierul patronului, rămas să păzească birourile, se înfăţişă.

Duroy, în picioare, nervos, îşi scotocea buzunarele şi cu un glas răstit zise:

— Uite, Foucart, am uitat portofelul acasă şi trebuie să mă duc să mănânc la Luxemburg. Împrumută-mi doi franci şi jumătate pentru trăsură...

Omul scoase trei franci din buzunarul jiletcii, întrebând:

— Domnule Duroy, nu vrei mai mult?

— Nu, nu, îmi ajunge. Mulţumesc!

Şi luând monedele albe, Duroy scoborî scările în fugă, se duse să mănânce la o locantă de rând, unde mergea întotdeauna în zilele de sărăcie.

La nouă îşi aştepta amanta, cu picioarele întinse spre foc, în salonul cel mic.

Ea sosi foarte însufleţită, foarte veselă, biciuită de aerul rece din stradă:

— Dacă vrei, zise ea, să facem mai întâi o preumblare, apoi ne vom întoarce aici la unsprezece. I-o vreme minunată de preumblat.

— Pentru ce să ieşim? E bine şi aici!, zise mormăind. Ea zise fără să-şi scoată pălăria:

— Dacă ai şti ce lună e afară. O adevărată fericire să te preumbli în astă-seară.

— Se poate, dar n-am gust de preumblare.

Spuse asta cu o mutră furioasă. Ea rămase mirată, jignită şi întrebă:

— Ce ai? Pentru ce te porţi aşa? Eu doresc să facem o preumblare şi nu ştiu ce supărare poate să-ţi aducă asta.

— Nu mă supără. Mă plictiseşte. Asta-i!, zise el şi se ridică în picioare, scos din fire.

Ea era dintr-acelea pe care împotrivirea le irită şi pe care mojicia le scoate din sărite.

Zise cu dispreţ, cu o mânie rece:

— Nu-s obişnuită să mi se vorbească astfel. Mă voi duce atunci singură. Adio!

El înţelese că nu era de glumă şi, repezindu-se iute spre dânsa, îi apucă mâinile, le sărută, bolborosind:

— Iartă-mă draga mea, iartă-mă, sunt foarte nervos în seara asta, foarte iritabil. Asta din pricina necazurilor, a plictiselilor, înţelegi, a afacerilor meseriei mele.

Ea răspunse, puţin mai îmblânzită, dar nu liniştită:

— Astea nu mă privesc pe mine; şi nu vreau să te descarci pe mine de necazurile dumitale.

El o luă în braţe şi o duse spre canapea.

— Ascultă drăguţă, n-am vrut defel să te jignesc; nu m-am gândit la ce vorbesc.

O sili să se aşeze şi îngenunche înaintea ei:

— M-ai iertat? Spune-mi că m-ai iertat.

— Fie, dar să nu mai faci aşa, murmură ea cu răceală. Şi sculându-se adăugă: Acum, hai să facem o plimbare.

El rămase în genunchi, ţinându-i înconjurate şoldurile cu amândouă braţele, şi îngăimă:

— Te rog să rămânem acasă, te rog din inimă. Fă-mi hatârul ăsta. Aş fi aşa de fericit să fii în seara asta a mea numai, colo, lângă foc. Zi da te rog, zi da!

— Nu! Am să ies şi n-am să-ţi fac pe gust, îi răspunse scurt şi aspru.

— Te rog, am un motiv, un motiv foarte serios!, stărui el.

— Nu. Şi dacă nu vrei să mergi cu mine, mă duc. Adio!

Se desfăcu din braţele lui cu o smucitură şi ajunse la uşă. El alergă spre dânsa, şi o învălui în braţe:

— Ascultă, Clo, drăguţa mea Clo, ascultă, îngăduie-mi atâta... Ea făcea nu, cu capul, fără să răspundă, ferindu-se de sărutările lui şi căutând să scape din braţe ca să plece.

El bâlbâia:

— Clo, drăguţa mea Clo, am un motiv...

Ea se opri şi privindu-l drept în faţă:

— Minţi... Ce motiv?

Duroy roşi, neştiind ce să spună. Şi ea urmă, indignată:

— Vezi bine că minţi... fiinţă scârboasă...

Şi făcând o mişcare sălbatică, ea se desfăcu din braţele lui cu ochii în lacrimi. O luă încă odată de umeri şi, pierdut, gata să mărturisească totul pentru a înlătura această ruptură, zise cu deznădejde:

— Pentru că n-am niciun gologan. Iată...

Ea se opri deodată şi-l privi în fundul ochilor pentru a citi adevărul:

— Ce zici?

El roşi până-n urechi:

— Zic că n-am niciun gologan. Înţelegi? Dar niciun franc, nici cincizeci de bani, nici cu ce să plătesc un pahar de lichior în cafeneaua unde vom intra. Mă sileşti să-ţi mărturisesc lucruri ruşinoase. Nu puteam doar să ies cu tine şi când vom fi fost aşezaţi în faţa a două consumaţii să-ţi spun liniştit că nu pot să plătesc...

— Şi... asta-i... adevărat?

Într-o clipă el îşi întoarse buzunarele, de la pantaloni, de la jiletcă, de la surtuc, şi murmură:

— Na... acuma... eşti mulţumită?

Deodată, ea îi sări în gât, bâlbâind:

— Oh, bietul meu drăguţ... bietul meu drăguţ... dacă aş fi ştiut! Cum ţi s-a întâmplat asta?

Ea îl făcu să se aşeze şi i se puse pe genunchi; apoi, luându-l de gât, sărutându-l clipă de clipă, sărutându-i mustăţile, gura, îl sili să-i povestească cum de i se întâmplase nenorocirea asta.

Înjghebă o istorie înduioşătoare. Fusese nevoit să sară în ajutorul tatălui său, care se găsea strâmtorat. Îi dăduse nu numai ceea ce pusese deoparte, dar se şi îndatorase cu mult. El adaugă:

— Trebuie să crap de foame cel puţin şase luni, căci mi-am secat toate izvoarele. Atâta pagubă, în viaţă sunt şi momente de criză. La urma urmei, nu face să te superi din pricina banilor.

— Am să te împrumut, vrei?, îi suflă ea la ureche.

— Eşti foarte îndatoritoare, draga mea, dar te rog să nu mai vorbim despre asta, te rog. Mă jigneşti!, îi răspunse el cu demnitate.

Ea tăcu; apoi, strângându-l în braţe, murmură:

— N-ai să ştii niciodată cât te iubesc.

A fost una dintre cele mai fericite seri de iubire, înainte de a pleca, ea zise zâmbind:

— Ce zici! Când cineva e în starea ta, cât e de plăcut să găsească nişte bani uitaţi într-un buzunar, o monedă alunecată în căptuşeală?!

— A, desigur!, îi răspunse cu convingere.

Ea voi să se întoarcă pe jos pentru că, zicea, era o lună minunată şi se simţea uimită când o privea.

Era o noapte rece şi senină de la începutul iernii. Trecătorii şi caii mergeau repede, înţepaţi de un ger uscat. Tocurile sunau pe trotuare.

Când se despărţiră, ea îl întrebă:

— Vrei să ne vedem poimâine?

— Cum nu, desigur.

— La acelaşi ceas?

— La acelaşi ceas.

— Adio, dragă!

Şi se sărutară cu iubire.

Apoi Duroy se întoarse cu paşi mari, gândindu-se cum s-o mai sucească a doua zi, ca să iasă din încurcătură; dar când deschidea uşa odăii sale, scotoci prin buzunarul jiletcii să caute chibrituri şi rămase înmărmurit găsind o monedă ce se învârtea sub degetul său.

Cum aprinse lumânarea, o scoase s-o vadă. Era un ludovic de douăzeci de franci!

Credea c-a înnebunit... Îl întoarse pe dos şi pe faţă, căutând prin ce minune banul ăsta se găsea acolo. Şi totuşi, nu putuse cădea în buzunar din cer.

Apoi, deodată ghici şi îl apucă o mânie plină de indignare. Amanta sa vorbise, în adevăr, de o monedă alunecată în căptuşeală şi găsită, la vreme de nevoie.

Ea îi făcuse pomana asta. Ce ruşine! Jură:

„Ei bine! O voi întâlni, poimâine! Are să aibă un plăcut sfert de ceas!”

Şi se aşează înciudat în pat, cu inima zguduită de furie şi de umilinţă.

Se trezi târziu. Îi era foame.

Încercă să adoarmă din nou şi să se trezească tocmai la ceasurile două; apoi îşi zise: „Cu asta nu câştig nimic, tot trebuie mai la urmă să găsesc bani.”

Apoi ieşi, nădăjduind să-i vină vreo idee pe stradă.

Nu-i veni niciuna, dar, mergând, o dorinţă fierbinte de a mânca îl făcea să-i lase gura apă ori de câte ori trecea prin dreptul vreunui restaurant. La amiază, negăsind încă niciun chip, se hotărî dintr-odată: „Ei, am să prânzesc din cei douăzeci de franci ai Clotildei. Asta n-are să mă împiedice să-i înapoiez banii mâine”.

Prânzi la o berărie, cu doi franci şi jumătate. Şi, când intră la ziar, mai dădu încă şi cei trei franci uşierului:

— Iată, Foucart, banii pe care mi i-ai împrumutat aseară pentru trăsură.

Lucră până la şapte ceasuri. Apoi se duse să cineze şi mai luă încă trei franci din aceiaşi bani. Cele două *bock*-uri de seară făcură să urce la nouă franci şi treizeci de

bani cheltuiala sa pe ziua aceea.

Dar neputând să-şi facă din nou credit, nici să-şi creeze iarăşi o altă sursă în douăzeci şi patru de ceasuri, mai împrumută a doua zi şase franci şi jumătate din cei douăzeci de franci pe care trebuia să-i dea înapoi seara, aşa că veni la întâlnire cu patru franci şi douăzeci de bani în buzunar.

Era înfuriat ca un câine turbat şi-şi făgăduia că va limpezi îndată situaţia. Va spune amantei sale: „Ştii, am găsit cei douăzeci de franci pe care mi i-ai pus în buzunar alaltăieri. Nu ţi-i dau înapoi azi pentru că starea mea nu s-a schimbat şi pentru că n-am avut vreme să mă îndeletnicesc cu chestia bănească, dar ţi-i voi înapoia la cea dintâi întâlnire.”

Ea sosi, iubitoare, grăbită, plină de temeri: „Cum avea s-o primească el oare?” Şi îl sărută lung şi apăsat ca să înlăture explicaţia în cele dintâi momente.

Georges îşi zicea că va fi timp şi mai pe urmă să atingă chestia. Trebuia să caute prilejul. Nu găsi prilejul şi nu spuse nimic, dându-se înapoi din faţa celor dintâi cuvinte cu care trebuia să înceapă această chestie delicată.

Ea nu vorbi nicidecum de preumblare şi fu fermecătoare în toate chipurile.

Se despărţiră pe la miezul nopţii, după ce-şi dădură întâlnire tocmai pentru miercurea din săptămâna viitoare, din pricină că doamna de Marelle fusese poftită la cină în mai multe locuri câteva zile la rând.

A doua zi, când plăti prânzul, Duroy căutând în buzunar cele patru monede care îi rămăseseră, băgă de seamă că erau cinci, dintre care una de aur.

Mai întâi crezu că i-a fost dată ca rest, din nebăgare de seamă, apoi înţelese şi simţi zvâcnindu-i inima de umilinţa acestei pomeni statornice.

Cât îi păru de rău că nu spusese nimica! Dacă ar fi vorbit cu tărie, nu s-ar fi întâmplat asta.

Timp de patru zile făcu încercări şi sforţări tot atât de numeroase cât şi fără de folos ca să-şi procure cinci ludovici şi mâncă cu al doilea al Clotildei.

Ea găsi mijlocul – cu toate că el îi spusese furios: „Să nu mai începi gluma din celelalte seri că am să mă supăr” – de a strecura încă douăzeci de franci în buzunarul pantalonilor săi când se întâlniră din nou întâia dată.

Găsindu-i, înjură – „Mama dracului!” – şi-i puse în buzunarul jiletcii ca să-i aibă la îndemână, căci n-avea niciun ban.

El îşi liniştea conştiinţa prin acest raţionament: „Îi voi da toţi odată, grămadă. La urma urmei, ăştia nu-s alta decât bani împrumutaţi”.

În sfârşit, casierul ziarului, în urma rugăminţilor sale deznădăjduite, se învoi să-i dea cinci franci pe zi. Ajungeau tocmai pentru mâncare, dar nu şi pentru a da înapoi şaizeci de franci.

Dar pe Clotilda apucând-o din nou dorinţa sa turbată pentru plimbările nocturne în toate locurile dubioase din Paris, el începu să nu se mai irite peste măsură când găsea un ludovic galben într-un buzunar, într-o zi chiar în botină şi altă dată sub capacul ceasornicului, după plimbările lor aventuroase.

Deoarece avea dorinţe pe care nu le putea îndeplini pe dată, nu era firesc ca ea mai curând să le plătească decât să se lipsească de ele?

De altminteri, el ţinea socoteală de tot ceea ce primea, ca să-i înapoieze într-o zi.

Într-o seară, ea îi zise:

— Mă crezi că n-am fost niciodată la Folies-Bergère? Vrei să mă duci? El stătu la îndoială, temându-se să nu se întâlnească cu Rachel. Apoi se gândi: „Ei, la urma urmei nu-s însurat. Dacă cealaltă mă vede, va înţelege lucrul şi nu va vorbi cu mine. Şi apoi, vom lua o lojă”.

Îl mai hotărî încă un motiv. Era foarte mulţumit să dea

doamnei de Marelle o lojă fără nicio plată.

Era un fel de răsplată.

Lăsă mai întâi pe Clotilda în trăsură, ca să se ducă să caute biletul, pentru ca ea să nu vadă că-i era dat gratis, apoi veni s-o ia şi intrară, salutaţi de controlori.

O nemăsurată mulţime de oameni se înghesuia în coridor. Cu multă greutate putură să străbată prin îmbulzeala de bărbaţi şi cocote. În sfârşit, ajunseră la loja lor şi se aşezară, închişi între stalurile nemişcate şi vârtejul galeriei.

Dar doamna de Marelle nu se uita deloc la scenă, fiind cu mintea numai la fetele care se învârteau pe dinapoia sa; şi se întorcea neîncetat să le vadă, cu o dorinţă de a le atinge, de a le pipăi talia, obrazul, părul, ca să ştie cum îs făcute aceste fiinţe.

Ea zise deodată:

— E o oacheşă corpolentă care se uită la noi întruna. Adineauri am crezut că o să vorbească cu noi. Ai văzut-o?

— Nu. Cred că te înşeli, îi răspunse. Dar el o zărise de mult. Era Rachel, care se învârtea în jurul lor cu mânia în ochi şi cu vorbe de ocară pe buze.

Duroy o atinsese adineauri, când străbătuse prin mulţime, şi ea îi spusese: „Bună-seara” foarte încet, cu o clipire de ochi care însemna: „pricep”. Dar el nu răspunsese deloc la această gingăşie, de frică să nu-l vadă amanta sa, şi trecuse rece, cu capul în sus, cu buza dispreţuitoare. Fata, pe care o întărâta şi o gelozie de care nu-şi dădea seama, se întoarse după dânsul, îl atinse din nou şi zise cu un glas mai tare:

„Bună-seara, Georges!”.

Nu răspunse nimic nici acum. Atunci, ea se îndărătnici să fie cunoscută, salutată şi venea necontenit în spatele lojei, aşteptând un moment prielnic.

Cum văzu că doamna de Marelle o priveşte, atinse cu vârful degetului umărul lui Duroy:

— Bună-seara, ce mai faci?

Dar el nu se întoarse.

— Ei bine, ai asurzit de joi?, întrebă ea.

Duroy nu răspunse nimic, luându-şi o înfăţişare plină de dispreţ, care îl împiedica să se compromită chiar printr-un cuvânt, cu paciavura asta.

Rachel începu să râdă, cu un râs turbat, şi zise:

— Vasăzică ai amuţit? Pesemne că ţi-o fi muşcat doamna limba?

El făcu o mişcare furioasă şi strigă:

— Cine-ţi dă voie să vorbeşti? Şterge-o, ori chem să te aresteze!

Atunci, cu privirea aprinsă, cu pieptul umflat, ea zbieră:

— A! Aşa-i! Auzi dobitoc! Când te culci cu o femeie, o saluţi măcar. Nu-i un motiv să te faci că nu mă cunoşti pentru că eşti cu alta. Dacă mi-ai fi făcut măcar un semn când am trecut pe lângă tine adineauri, te-aş fi lăsat în pace. Dar ai vrut să faci pe mândrul, ei, lasă, aşteaptă, că-ţi fac eu! A, nici nu-mi zici măcar seară bună când te întâlnesc...

Ea ar fi strigat mult încă, dar doamna de Marelle deschisese uşa lojei şi fugea prin mulţime căutând, pierdută, ieşirea.

Duroy se repezise după dânsa şi se străduia s-o ajungă.

Atunci, Rachel, văzându-i fugind, urlă, învingătoare:

— Puneţi mâna pe dânsa! Puneţi mâna pe dânsa! Mi-a furat amantul!

Publicul începu să râdă. Doi domni, ca să glumească, apucară pe umeri pe fugară şi voiră s-o aducă înapoi, încercând s-o sărute. Dar Duroy apucând-o, o scoase cu putere din mâinile lor şi o târî în stradă.

Clotilde se aruncă într-o trăsură care sta în faţa stabilimentului. Georges sări după dânsa şi – vizitiul întrebând: „Unde mergem, domnule?” – el răspunse: „Unde vei voi!”

Trăsura începu să se mişte încet, zdruncinată de caldarâm. Clotilda, în pragul unui soi de criză nervoasă, cu obrazul în mâini, sufla greu şi Duroy nu ştia ce să facă şi ce să spună.

În sfârşit, când o auzi că plânge, bolborosi:

— Ascultă, Clo, dragă Clo, lasă-mă să-ţi explic! Nu-s vinovat... Am cunoscut pe femeia asta altădată... la început...

Ea-şi descoperi deodată faţa şi, apucată de o turbare de femeie îndrăgostită şi înşelată, de o turbare furioasă care-i dezlegă limba, bâlbâi, cu fraze repezi, întrerupte, gâfâind:

— Ah!... mişel... mişel... golan ce eşti!... E cu putinţă?... Ce ruşine!... Dumnezeule!... Ce ruşine!... Apoi, înfuriindu-se din ce în ce mai tare, cu cât i se limpezeau ideile şi-i veneau argumentele: O plăteai cu banii mei, nu-i aşa? Şi eu îi dădeam bani pentru cocota asta... Oh! Mişelul!... Ea păru a căuta, câteva clipe, un cuvânt şi mai tare, dar care nu-i venea, apoi deodată îi ţâşni din gură, cu mişcarea cu care scuipi: „Oh!... porc... porc... porc... O plăteai cu banii mei... porc... porc.”

Nu găsea nimic altceva şi repeta mereu: „Porc... Porc!” Deodată se plecă în afară şi, apucând pe vizitiu de mânecă, îi porunci:

— Opreşte!

Apoi, deschizând uşa trăsurii, sări în stradă. Georges voi s-o urmeze, dar ea strigă: „Nu-ţi dau voie să cobori!”, cu un glas aşa de tare, că trecătorii se îngrămădiră în jurul ei; şi Duroy nici nu se clinti de teama unui scandal. Atunci ea îşi scoase punga din buzunar, căută banii la lumina felinarului şi, scoţând doi franci şi jumătate, îi puse în mâna birjarului şi-i zise cu glas răsunător:

— Ţine... pentru un ceas... Eu plătesc... Şi du pe scârnăvia asta în strada Boursault, la Batignolles.

În ceata care o înconjura izbucni veselie. Un domn zise:

— Bravo, mititico!

Şi un găinar, oprindu-se lângă roţile birjei, băgă capul înăuntru şi strigă cu un glas subţiat:

— Bună seara, Bibi…

Apoi trăsura se puse din nou în mişcare, urmată de hohote de râs.

Capitolul 6

Georges Duroy se deşteptă trist, a doua zi. Se îmbrăcă încet, apoi se duse la fereastră şi începu să cugete. Simţea un fel de oboseală în tot trupul parcă ar fi primit, ziua trecută, o ciomăgeală. În sfârşit, îl îmboldi nevoia de a găsi bani şi se duse mai întâi la Forestier. Prietenul său îl primi, cu picioarele la foc, în cabinetul său.

— Ce te-a făcut să te scoli aşa dimineaţă?

— O afacere foarte serioasă. Am o datorie de onoare.

— De joc?

Se codi, apoi zise:

— De joc.

— Mare?

— Cinci sute de franci.

Forestier întrebă, neîncrezător:

— Şi cui i-ai rămas dator? Duroy nu putu răspunde îndată.

— Unui... Unui... unui domn de Carleville.

— A! Şi unde stă el?

— Strada... strada...

Forestier începu să râdă:

— Strada nu ştiu care, nu-i aşa? Îl cunosc pe domnul ăsta, scumpul meu. Dacă vrei douăzeci de franci, mai pot să fac atâta pentru tine, dar mai mult nu.

Duroy luă moneda de aur. Apoi se duse din uşă în uşă, la toţi câţi îi cunoştea, şi în sfârşit strânse, până pe la cinci ceasuri, optzeci de franci.

Mai trebuindu-i încă două sute, luă o hotărâre şi, păstrând pentru sine ceea ce adunase, murmură: „Iată-

mă, n-am să-mi fac sânge rău din pricina târfei ăsteia. Îi voi plăti când voi putea.”

Vreo cincisprezece zile duse o viaţă cumpătată, regulată şi castă, cu mintea plină de hotărâri energice. Apoi îl apucă o puternică dorinţă de dragoste. I se părea că au trecut ani de când nu mai ţinuse o femeie în braţe şi, ca şi matelotului care înnebuneşte când vede pământul, toate fustele întâlnite îi dădeau fiori.

De aceea se duse într-o seară la Folies-Bergère, cu nădejdea să o găsească pe Rachel. O zări într-adevăr, cum intră, căci ea nu părăsea niciodată acest stabiliment.

Se duse spre dânsa zâmbind, cu mâna întinsă. Dar ea îl măsură din cap până-n picioare

— Ce vrei de la mine?

— Haide, nu te mai face, încercă el să râdă…

Ea îi întoarse spatele zicând tare:

— Nu mă pun cu toate spurcăciunile.

Căutase cea mai grosolană injurie. Duroy simţi urcându-i-se sângele la cap şi se întoarse acasă. Singur…

Forestier, bolnav, slăbit, tuşind necontenit, îi făcea la ziar zilele amare, părea că-şi munceşte capul să-i găsească treburile cele mai plicticoase. Ba chiar într-o zi, într-un moment de iritaţie nervoasă şi după un lung acces de tuse înnăbuşitoare, mormăi, fiindcă Duroy nu-i adusese o ştire cerută:

— Ce dracu’, eşti mai dobitoc decât îmi închipuiam!

Celălalt era să-l pălmuiască, dar se stăpâni şi plecă murmurând: „Ţi-oi plăti eu. O idee repede îi trecu prin minte, şi adăugă: Am să-ţi pun coarne, nene.” Şi plecă frecându-şi mâinile, înveselit de acest plan.

Voi, chiar a doua zi, să-şi pună planul în aplicare. Îi făcu doamnei Forestier o vizită de iscodire.

0 găsi citind o carte, întinsă pe canapea.

Ea îi întinse mâna, fără să se clintească, întorcând numai capul, şi zise:

— Bună-ziua, Bel-Ami.

I se păru că primeşte o palmă:

— De ce mă numiţi aşa?

Ea răspunse zâmbind:

— Am văzut-o pe doamna de Marelle săptămâna trecută şi am aflat cum aţi fost poreclit la dânsa.

Duroy se asigură de aerul binevoitor al tinerei femei. Şi cum putuse oare să se teamă? Ea urmă:

— O alintaţi! Cât despre mine, veniţi la calende, sau cam pe-acolo.

Georges se aşezase aproape de dânsa şi o privea cu o curiozitate nouă, o curiozitate de amator care alege un obiect de lux într-o prăvălie. Era fermecătoare, bălaie, de un bălai dulce şi cald, făcută pentru dezmierdări, şi el se gândi: „E altceva decât cealaltă, desigur.”. Nu se îndoia de izbândă, n-avea decât să întindă mâna, i se părea, şi s-o apuce, cum culegi un fruct.

— N-am vrut să vă văd pentru că aşa e mai bine, îi zise cu hotărâre.

Ea întrebă, fără să priceapă:

— Cum? Pentru ce?

— Pentru ce? Nu ghiciţi?

— Nu, deloc.

— Pentru că-s amorezat de dumneavoastră… oh, puţin, puţin… şi nu vreau să ajung cu totul…

Ea nu păru nici mirată, nici jignită, nici măgulită; zâmbea mai departe cu acelaşi aer nepăsător şi răspunse liniştit:

— O, puteţi să veniţi. De mine nu poate fi niciodată amorezat cineva multă vreme.

El fu uimit mai mult de ton decât de cuvinte, şi întrebă:

— Pentru ce?

— Pentru că n-aduce niciun folos şi eu dau a înţelege asta de îndată. Dacă mi-aţi fi spus mai înainte de frica dumneavoastră, v-aş fi asigurat şi v-aş fi silit, dimpotrivă, să veniţi cât mai des.

— De parcă s-ar putea porunci sentimentelor!, strigă el, cu patos.

Ea se întoarse către dânsul:

— Scumpul meu prieten, pentru mine un amorezat e scos dintre cei vii. El devine idiot, şi nu numai idiot, ci primejdios. Eu rup cu oamenii care mă iubesc, sau care spun aşa, orice legătură mai de aproape, mai întâi pentru că ei mă plictisesc, şi apoi pentru că mi-e frică de ei ca de nişte câini turbaţi care pot să aibă o criză. De aceea îi pun la carantină morală, până ce le trece boala. Nu uita asta! Ştiu că la dumneavoastră iubirea e un soi de poftă, pe când la mine ar fi, dimpotrivă, un fel de... de... legătură sufletească, care nu se găseşte în religia bărbaţilor. Dumneata te ţii de litera iubirii, eu de spiritul ei. Dar... uită-te bine la mine...

Ea nu mai zâmbea. Faţa ei era liniştită şi rece şi zise apăsând asupra fiecărui cuvânt:

— Nu voi fi niciodată, niciodată, amanta dumitale, înţelegi. Deci, e cu totul nefolositor, ar fi poate chiar primejdios pentru dumneata să stăruieşti în această dorinţă... Şi acuma, după ce ne-am socotit... vrei să fim prieteni, prieteni buni, dar ştii, prieteni adevăraţi, fără niciun gând ascuns?

El înţelese că orice încercare ar fi zadarnică faţă de acesta hotărâre fără apel. Se hotărî pe dată, fără prefăcătorie, şi, încântat de a-şi putea face această aliată, îi întinse amândouă mâinile:

— Sunt al dumneavoastră, doamnă, în orice chip voiţi. Ea simţi în glas sinceritatea gândirii, şi-i dădu mâinile.

Georges le sărută una după alta, apoi zise ridicându-şi capul:

— Dumnezeule, dacă aş fi găsit o femeie ca dumneata, cu ce fericire aş fi luat-o!

De data asta ea fu atinsă, dezmierdată de această frază, cum sunt femeile de acele complimente care le merg la inimă, şi-i aruncă o privire din acelea repezi şi

recunoscătoare, care ne fac robii lor.

Apoi, pe când el se chinuia să găsească o trecere spre a începe din nou vorba, ea zise, cu un glas dulce, punându-i un deget pe braţ:

— Şi am să-mi încep chiar acum meseria mea de prietenă. Nu eşti deloc iscusit, scumpul meu... Ea stătu o clipă la îndoială, apoi întrebă: Pot să vorbesc slobod?

— Da.

— Cu totul?

— Cu totul.

— Ei bine, duceţi-vă la doamna Walter, care are despre dumneavoastră o bună părere, şi faceţi astfel încât să-i plăceţi. Căutaţi prilejul să-i spuneţi lucruri plăcute, cu toate că e onestă. O, nicio nădejde de... pleaşcă nici de partea ceea. Veţi câştiga mai mult, făcându-vă bine văzut. Ştie că sunteţi încă pe o treaptă inferioară la ziar. Dar nu vă temeţi de nimic, ei primesc pe toţi redactorii lor cu aceeaşi bunăvoinţă. Duceţi-vă, credeţi-mă!

El zise zâmbind:

— Mulţumesc, sunteţi un înger... un înger păzitor.

Apoi vorbiră vrute şi nevrute.

Duroy şezu mult, voind să arate că-i plăcea să fie lângă dânsa; şi când plecă, o mai întrebă:

— Ne-am înţeles, suntem prieteni?

— Ne-am înţeles.

Şi fiindcă adineauri simţise efectul complimentului său, îl întări, adăugând:

— Şi dacă rămâneţi vreodată văduvă, mă înscriu. Apoi plecă îndată, ca să nu-i lase vreme să se supere.

O vizită la doamna Walter nelinişţea pe Duroy, căci nu fusese niciodată chemat şi nu voia să facă ceva necuviincios. Patronul îi arăta bunăvoinţă, îi preţuia serviciile, îl întrebuinţa mai cu deosebire pe dânsul în treburile grele; de ce nu s-ar folosi de această favoare ca să pătrundă în casa lui?

Aşadar, într-o zi, sculându-se dis-de-dimineaţă, se duse la hală şi cumpără cu zece franci vreo douăzeci de pere minunate. Punându-le cu îngrijire într-un coş, ca să pară că veneau de departe, le duse la portarul patroanei împreună cu cartea sa de vizită pe care scrisese:

Georges Duroy
Roagă smerit pe doamna Walter să primească câteva fructe aduse dimineaţa aceasta din Normandia.

A doua zi dimineaţă găsi la ziar, în cutia sa de scrisori, un plic cu o carte de vizită:

Doamna Walter mulţumeşte din suflet domnului Georges Duroy şi... este acasă în fiecare sâmbătă!

Sâmbăta viitoare el se înfăţişă.

Domnul Walter ocupa, în bulevardul Malesherbes, o casă alcătuită din două corpuri, proprietatea sa, şi din care una era dată cu chirie, mijloc economic al oamenilor practici. Un singur portar, cu locuinţa între cele două porţi, suna clopoţelul şi pentru proprietar, şi pentru chiriaş şi dădea ambelor intrări o înfăţişare măreaţă, de palat bogat, prin frumoasa sa ţinută de portar de biserică, în picioare cu colţuni[13] albi şi cu haina sa de sărbătoare, cu bumbi de aur şi cu revere stacojii.

Saloanele de primire erau la etaj, având înainte-le o anticameră cu perdele la uşi. Doi valeţi dormeau pe jumătate, pe scaune. Unul dintre ei luă pardesiul lui Duroy, iar altul îi luă bastonul, deschise o uşă, întrecu cu câţiva paşi pe vizitator, apoi, dându-se în lături, îl lăsă să treacă, strigându-i numele într-o încăpere goală.

Tânărul om, încurcat, privea în toate părţile, când deodată zări într-o oglindă nişte inşi aşezaţi şi care păreau foarte departe. Mai întâi se înşelă asupra direcţiei,

[13] Ciorapi.

fiindcă oglinda îi amăgise ochiul, apoi străbătu încă prin două saloane goale până ce ajunse într-un soi de mic iatac îmbrăcat cu mătase albastră, presărată cu boboci de aur, şi în care patru doamne vorbeau încet în jurul unei mese rotunde pe care erau nişte ceşti de ceai.

Cu toată stăpânirea de sine pe care o câştigase prin viaţa sa pariziană şi mai ales prin meseria de reporter care îl punea necontenit în atingere cu oameni însemnaţi, Duroy se simţi puţin strâmtorat din pricina înfăţişării antreului şi a trecerii prin saloanele deşarte.

El bolborosi:

— Doamnă, mi-am luat îndrăzneala..., căutând cu ochii pe gazdă.

Ea îi întinse mâna, pe care el o luă plecându-se înaintea ei, şi îi zise:

— Îmi faceţi mare plăcere, domnule dragă, că veniţi să mă vedeţi...

Îi arătă un scaun, pe care, voind să şadă, căzu, din pricină că-l crezuse mai înalt. Tăcuseră. O doamnă începu să vorbească. Era vorba de frig, care se făcea din ce în ce mai tare, dar nu încă destul ca să pună capăt frigurilor tifoide ori să facă cu putinţă patinajul. Şi fiecare îşi dădu cu părerea asupra acestei iviri a gerului în Paris; apoi, doamnele spuseră ce anotimpuri le plac mai mult, arătând toate motivele banale care zac în minţi ca praful în odăi.

Un uşor zgomot de uşă întoarse capul lui Duroy, şi el zări, prin două oglinzi, venind o doamnă zdravănă. Cum se arătă în iatac, una dintre vizitatoare se sculă, strânse mâinile, apoi plecă; şi tânărul urmări cu privirea, prin celelalte saloane, spatele ei negru pe care străluceau sumedenie de mărgele.

După ce tulburarea acestei schimbări de persoane se linişti, vorbiră de la sine, fără nicio trecere, de chestia Marocului şi războiul din Răsărit, precum şi de încurcăturile Angliei la extremitatea Africii. Aceste

doamne vorbeau despre lucrurile astea pe de rost, cum ar fi recitat o comedie aleasă şi cumsecade, repetată adeseori.

Din nou intră cineva, o mică bălaie creaţă, ceea ce pricinui ieşirea unei femei uscate, între două vârste.

Şi vorbiră de sorţii ce avea domnul Linet ca să intre la Academie. Nou-venita credea cu siguranţă că va fi bătut de domnul Cabanon-Lebas, autorul frumoasei adaptări în versuri franceze, pentru teatru, a lui „Don Quijote".

— Ştiţi că va fi jucată la Odeon iarna viitoare?

— A, i-adevărat? Mă voi duce desigur să văd această încercare foarte literară.

Doamna Walter răspundea cu graţie, cu linişte şi nepăsare, fără să stea vreodată la îndoială asupra a ceea ce trebuia să spună, părerea sa fiind întotdeauna gata mai dinainte.

Dar băgă de seamă că se făcea noapte şi sună să aprindă lămpile, ascultând în aceeaşi vreme convorbirea care curgea ca un râu liniştit şi gândindu-se că a uitat să treacă pe la litograf pentru biletele de invitaţie la cina apropiată.

Era puţin prea grasă, frumoasă încă, de o vârstă primejdioasă, când ruina este aproape. Ea se păstra mulţumită îngrijirilor, măsurilor înţelepte, igienei şi pomezilor pentru piele. Părea înţeleaptă în toate cele, cumpătată şi cu judecată, una dintre acele femei al căror spirit e aliniat ca o grădină franţuzească. Te învârteşti într-însa fără să dai de ceva neaşteptat, dar găsind în acelaşi timp oarecare farmec. Avea judecată, o judecată fină, dibace şi sigură, care-i ţinea loc de fantezie, de bunătate, de devotament, şi o bunăvoinţă liniştită, largă pentru toţi şi pentru orice lucru.

Ea băgă de seamă că Duroy nu spusese nimic, că nu i se vorbise deloc, şi că părea puţin încurcat; şi fiindcă aceste doamne încă nu isprăviseră cu Academia, acest subiect plăcut oprindu-le multă vreme, ea întrebă:

— Şi dumneavoastră, care trebuie să cunoaşteţi lucrul mai bine decât oricine, pentru cine sunteţi?

El răspunse cu hotărâre:

— În această chestie, doamnă, n-aş avea în vedere niciodată meritul, întotdeauna îndoielnic, al candidaţilor, ci vârsta şi sănătatea lor. Nu i-aş întreba de titluri, ci de boală. N-aş căuta niciodată dacă au tradus în versuri pe Lope de Vega, dar aş avea grijă să capăt cunoştinţă de starea maiului, inimii, rărunchilor şi măduvei spinării lor. Pentru mine, o bună hipertrofie, o bună albuminurie şi mai cu seamă un bun început de ataxie locomotrice ar face mai mult decât patruzeci de volume de digresii asupra ideii de patrie în poezia barbarescă.

O tăcere plină de mirare urmă după această părere.

Doamna Walter, zâmbind, zise:

— Pentru ce?

El răspunse:

— Pentru că eu nu caut decât plăcerea ce o poate pricinui un lucru femeilor. Însă, doamnă, Academia n-are într-adevăr niciun interes pentru dumneavoastră decât când moare un academician. Cu cât mor mai mulţi, cu atât trebuie să fiţi mai mulţumite. Dar ca să moară degrabă, trebuie să fie aleşi bătrâni şi bolnavi.

Şi fiindcă toţi erau puţin nedumeriţi, el adăugă:

— De altminteri, şi eu sunt ca şi dumneavoastră şi-mi place foarte mult să citesc în „Ecourile Parisului” despre încetarea din viaţă a unui academician. Mă întreb îndată: Cine are să-l înlocuiască? Şi fac lista mea. E un joc, un mic joc foarte plăcut, care se joacă în toate saloanele pariziene cu prilejul morţii fiecărui nemuritor: „Jocul morţii şi al celor patruzeci de bătrâni”.

Aceste doamne, puţin încurcate încă, începeau totuşi să zâmbească, atât era de adevărată observaţia lui.

El încheie, sculându-se:

— Dumneavoastră sunteţi, care îi numiţi, doamnelor, şi nu-i numiţi decât spre a-i vedea murind. Alegeţi-i deci

bătrâni, eventual cei mai bătrâni cu putinţă, şi nu vă îngrijiţi nicidecum de rest.

Apoi plecă cu foarte multă graţie. Cum plecă, una dintre femei zise:

— E nostim, băiatul ăsta. Cine e?

— Un redactor al nostru, care face încă bucătăria ziarului, dar nu mă îndoiesc că se va ridica degrabă, îi răspunse doamna Walter.

Duroy cobora pe bulevardul Malesherbes vesel, cu paşi mari ca de joc, mulţumit de isprava sa şi murmurând:

„Bun început!”

Se împacă cu Rachel în seara aceea.

Săptămâna următoare îi aduse două întâmplări însemnate. Fu numit şef al paginii de „Ecouri” şi poftit la masă la doamna Walter. El văzu îndată că era o legătură între aceste două noutăţi.

„Vie Française” era înainte de toate un ziar de finanţe, patronul fiind un om de finanţe, căruia presa şi deputăţia îi slujiseră de pârghii. Făcându-şi din bunătate o armă, învârtise întotdeauna lucrurile ascuns, sub o mască zâmbitoare de om cinstit, dar el nu întrebuinţa în afacerile sale, oricare ar fi fost, decât inşi pe care-i pusese la încercare, de care era sigur, pe care îi cunoştea cu de-amănuntul şi pe care-i ştia vicleni, îndrăzneţi şi mlădioşi. Duroy, numit şef la „Ecouri”, i se părea un tânăr preţios.

Această funcţie fusese încredinţată până atunci secretarului de redacţie, Boisrenard, un bătrân ziarist corect, punctual şi tipicar ca un amploiat. Treizeci de ani de când era secretar de redacţie la unsprezece ziare deosebite, şi nu-şi schimbase niciodată chipul de a lucra şi de a vedea lucrurile. Trecea dintr-o redacţie în alta cum schimbi restaurantul, abia băgând de seamă că bucătăria n-avea întocmai acelaşi gust. Era străin de părerile politice şi religioase. Era devotat ziarului, oricare ar fi fost,

priceput în ramura sa şi preţios prin experienţa sa. Lucra ca un orb care nu vede nimic, ca un surd care nu aude nimic, şi ca un mut care nu vorbeşte nimic niciodată. Avea o desăvârşită cinste profesională şi nu s-ar fi amestecat niciodată în vreun lucru pe care nu l-ar fi socotit onest, vrednic şi corect din punctul de vedere al meseriei sale.

Domnul Walter, care, nu-i vorbă, îl preţuia, dorise adesea să încredinţeze altuia „Ecourile”, care sunt, zicea el, măduva ziarului. Prin ajutorul lor poţi îmbrăţişa noutăţi, poţi răspândi zvonuri şi poţi înrâuri asupra publicului şi a rentei. Între două serate *high-life*, trebuie să ştii să strecori, aşa în treacăt, lucrul de seamă, mai mult insinuat decât spus. Trebuie să laşi, prin subînţelesuri, să se ghicească ceea ce vrei, să dezminţi în aşa chip, încât zvonurile să se întărească, sau să afirmi aşa încât nimeni să nu creadă. În ecouri trebuie ca fiecare să găsească, în fiecare zi, cel puţin un rând care să-l intereseze, pentru ca toată lumea să le citească. Trebuie să te gândeşti la toate şi la toţi, la toate treptele, la toate profesiile, la Paris şi la provincie, la armată şi la pictori, la cler şi la universitate, la magistraţi şi la curtezane.

Omul care le conduce şi care porunceşte batalionului de reporteri trebuie să fie veşnic cu băgare de seamă şi veşnic în pază, bănuitor, prevăzător, şiret, ager şi mlădios, înarmat cu toate vicleşugurile şi înzestrat cu un simţ sigur pentru a descoperi cu o privire ştirea falsă, pentru a judeca ceea ce e bine de zis şi ceea ce e bine de păstrat, pentru a ghici ceea ce va mişca publicul; şi trebuie să ştie a înfăţişa lucrurile în aşa chip, încât efectul să fie înmulţit.

Domnul Boisrenard, deşi avea o practică îndelungată, n-avea însă tact şi fineţe; era lipsit mai cu seamă de viclenia firească, trebuitoare pentru a presimţi în fiecare zi ideile ascunse ale patronului.

Duroy trebuia să le îndeplinească desăvârşit pe toate,

şi el completa minunat redacţia acestei foi „care plutea pe fondurile statului şi pe valurile politicii”, vorba lui Norbert de Varenne.

Inspiratorii şi adevăraţii redactori ai lui „Vie Française” erau vreo şase deputaţi interesaţi în toate speculaţiile întreprinse sau ajutate de director. Erau numiţi la Cameră „banda lui, Walter” şi erau invidiaţi, pentru că desigur trebuiau să câştige bani cu dânsul sau printr-însul.

Forestier, redactor politic, era omul de paie al acestora, omul care punea în lucrare părerile insuflate de ei. Ei îi şopteau articolele de fond, pe care le scria întotdeauna acasă, ca să fie liniştit, zicea el.

Dar spre a-i da ziarului o înfăţişare literară şi pariziană, fuseseră aduşi doi scriitori cu renume în genuri deosebite: Jacques Rival, cronicar de actualităţi, şi Norbert de Varenne, poet şi cronicar fantezist, sau mai curând povestitor, după noua şcoală.

Apoi îşi procură ieftin critici de artă, muzicali, teatrali, de pictură, un redactor criminalist şi unul hipic, din marea ceată mercenară a scriitorilor de diverse. Două femei din lumea mare, „Domino Rose” şi „Patte Blanche”, trimiteau varietăţi din lumea aleasă, tratau chestiile privitoare la modă, la viaţa elegantă, la etichetă, la politeţe şi dădeau pe faţă lucruri intime de-ale doamnelor din societatea înaltă.

Şi „Vie Française” „plutea pe fonduri şi pe valuri”, cârmuită de toate aceste deosebite mâini.

Duroy era în toiul bucuriei în urma numirii sale în funcţia de şef la „Ecouri”, când primi un mic carton gravat, pe care citi:

Domnul şi doamna Walter
Roagă pe domnul Georges Duroy să le facă plăcerea de a veni să cineze la dânşii joi, 20 ianuarie.

Această nouă favoare, venită peste cealaltă, îl umplu

de-o aşa bucurie, încât sărută invitaţia ca pe o scrisoare de dragoste. Apoi se duse să-l caute pe casier ca să se înţeleagă asupra însemnatei chestii băneşti.

Un şef de „Ecouri” are de obicei bugetul său, din care-i plăteşte pe redactori şi ştirile, bune sau rele, aduse de unul sau de altul, cum aduc grădinarii fructele lor la un vânzător de trufandale.

O mie două sute de franci pe lună erau la început încuviinţate lui Duroy, care îşi punea în minte să-şi păstreze sieşi o bună parte dintr-înşii.

Casierul, în urma cererilor lui stăruitoare, n-avusese ce face şi-i dăduse patru sute de franci. De la început avu serios de gând să-i trimită doamnei de Marelle cei două sute optzeci de franci ce-i datora, dar socoti îndată că nu i-ar mai rămâne pe mână decât o sută douăzeci de franci, o sumă cu totul neîndestulătoare pentru a urni într-un chip cuviincios noul său serviciu, şi amână această înapoiere pentru o vreme mai îndepărtată.

Se îndeletnici două zile cu aşezarea, căci moştenise o masă deosebită şi câteva dulapuri de scrisori, în întinsa odaie comună redacţiei întregi. El ocupa un capăt al acestei odăi, iar Boisrenard, al cărui păr negru ca abanosul, deşi era înaintat în vârstă, şi care era necontenit aplecat pe o foaie de hârtie, ocupa celălalt capăt.

Masa cea mai lungă, din mijloc, era a redactorilor care îşi aveau îndeletnicirile mai mult afară din redacţie. De obicei, ea slujea ca bună de şezut, sau cu picioarele spânzurate peste margini, sau turceşte în mijlocul ei. Uneori erau trântiţi cinci sau şase jucând bilboquetul cu răbdare, ca nişte maimuţe.

În sfârşit, Duroy prinsese gust de acest joc şi începea să fie tare, sub îndrumarea şi mulţumită sfaturilor pe care i le dădea Saint-Potin.

Forestier, din ce în ce mai bolnav, îi încredinţase lui bilboquetul său de lemn din Mexico, cel din urmă

cumpărat, care i se părea cam greu, şi Duroy învârtea cu putere bila neagră, numărând încet: Una-două-trei-patru-cinci-şase.

El ajunse să facă întâia dată douăzeci în şir şi tocmai în aceeaşi zi când avea să cineze la doamna Walter. Bună zi, se gândi el, am toate izbânzile. Căci dibăcia la bilboquet dădea într-adevăr un fel de superioritate în birourile lui „Vie Française”.

Părăsi redacţia devreme, ca să aibă timp să se îmbrace, şi când suia strada Londres, văzu mergând repede înaintea lui

0 femeie mică ce semăna cu doamna de Marelle. Simţi suindu-i-se o căldură în obraz şi începu să-i bată inima. Trecu de cealaltă parte ca s-o vadă în profil. Ea, de asemenea, se opri să treacă. Se înşelase; răsuflă.

Adesea se întrebase ce ar face dacă ar întâlni-o în faţă. I s-ar închina sau s-ar face că n-o vede? „M-aş face că n-o văd!”, gândea el.

Era frig. Pe trotuare, gheaţa căpătase culoare cenuşie.

Când tânărul intră în casă, cugetă: „Trebuie să-mi schimb locuinţa. Asta nu-mi mai ajunge acuma.”. Era agitat şi vesel, şi repeta cu glas tare, mergând de la pat la fereastră: „Vine norocul! Norocul! Va trebui să-i scriu tatei”.

El îi scria lui tată-său din când în când; şi scrisoarea ducea întotdeauna o bucurie vie în mica crâşmă normandă, la marginea drumului, pe coasta înaltă de unde se văd Rouen şi întinsa vale a Senei.

Din când în când primea şi el un plic albastru, a cărui adresă era scrisă cu nişte slove mari, tremurate, şi citea, neschimbate, aceleaşi rânduri la începutul scrisorii părinteşti:

Scumpul meu fiu, îţi scriem ca să ştii că suntem bine, maică-ta şi eu. Mai nimic nou la ţară. Îţi voi face cunoscut totuşi...

Şi el păstra în inimă interes pentru întâmplările din sat, pentru noutăţile despre vecini şi pentru starea pământului şi a semănăturilor.

Îşi zicea mereu, legându-şi cravata albă înaintea micii sale oglinzi: „Trebuie să-i scriu tatei chiar mâine. De m-ar vedea el, în seara asta, în casa unde mă duc, ar rămâne cu gura căscată, bătrânul! Mama dracului, am să cinez acuşi cum n-a cinat el niciodată”. Şi văzu în minte deodată bucătăria afumată de acolo, din dosul cafenelei deşarte, tingirile împrăştiind o uşoară licărire galbenă de-a lungul pereţilor, mâţa pe vatră, cu nasul la foc, cu înfăţişarea ei de himeră nemişcată, masa de lemn plină de grăsime din pricina vremii şi a lichidelor curse, în mijloc un castron aburind şi o candelă aprinsă între două tacâmuri. Şi-i zări şi pe dânşii, pe bărbat şi pe femeie, pe tată şi pe mamă, cei doi ţărani cu mişcările încete, mâncând supa cu sorbituri mici. El ştia cele mai mici zbârcituri ale bătrânelor lor feţe, cele mai mici mişcări ale braţelor şi capetelor lor. El ştia chiar şi ceea ce-şi spuneau ei, în fiecare seară, mâncând faţă în faţă.

El mai gândi: „Va trebui, la urma urmei, să mă duc să-i văd”. Dar toaleta sa fiind gata, suflă în lumânare şi coborî.

În lungul bulevardului periferic, femeile uşoare se legară de el. El le răspundea, smucindu-şi braţul: Hai plecaţi!, cu un dispreţ furios ca şi cum ele l-ar fi înjurat, l-ar fi înjosit... Drept cine îl socoteau ele? Târâturile astea nu puteau dară deosebi oamenii. Senzaţia fracului său negru pus ca să meargă să cineze la oameni foarte bogaţi, foarte cunoscuţi, foarte însemnaţi, îi dădea sentimentul unei personalităţi noi, conştiinţa că a devenit un alt om, un om din lumea mare, din adevărata lume mare.

Intră fără sfială în anticamera luminată de candelabre înalte de bronz şi, cu o mişcare firească, dădu în primire

bastonul şi pardesiul celor doi valeţi care se apropiaseră de dânsul.

Toate saloanele erau luminate. Doamna Walter primea în al doilea, cel mai mare. Îl primi cu un zâmbet plăcut, şi el strânse mâna celor doi bărbaţi sosiţi înaintea lui, domnul Firmin şi domnul Laroche-Mathieu, deputaţi, redactori anonimi la „Vie Française”. Laroche-Mathieu avea la ziar o putere deosebită, care venea din pricina înrâuririi sale asupra Camerei. Nimeni nu se îndoia că va fi într-o zi ministru.

Apoi sosi familia Forestier, femeia, îmbrăcată în trandafiriu şi încântătoare. Duroy rămase peste măsură de mirat văzând-o intimă cu cei doi reprezentanţi ai ţării. Ea vorbi încet la colţul sobei, mai mult de cinci minute, cu domnul Laroche-Mathieu. Charles părea prăpădit şi obosit. Slăbise tare de-o lună încoace şi tuşea neîncetat repetând: „Ar trebui să mă hotărăsc să sfârşesc iarna în Sud”.

Norbert de Varenne şi Jacques Rival sosiră împreună. Apoi, deschizându-se o uşă în fundul odăii, domnul Walter intră cu două fete de şaisprezece până la optsprezece ani, una urâtă şi alta frumuşică.

Duroy ştia că patronul e părinte de familie, şi totuşi fu cuprins de mirare. Nu se gândise niciodată la fiicele patronului, decât cum te gândeşti la ţările îndepărtate pe care n-ai să le vezi niciodată. Şi apoi, şi le închipuise mici de tot şi acum vedea nişte femei. Din pricina asta simţea acea uşoară tulburare pe care o naşte o întâlnire neaşteptată.

Ele îi întinseră mâna, una după alta, după prezentare, şi se duseră să se aşeze la o măsuţă care, fără îndoială, le era păstrată lor, unde începură să împletească o faţă de masă din mai multe mosoraşe de aţă.

Mai aşteptau pe cineva şi stăteau tăcuţi, simţind un soi de silă, care se întâlneşte întotdeauna înainte de cină între inşi care nu-s în aceeaşi stare sufletească, în urma

îndeletnicirilor deosebite din timpul zilei.

Duroy ridicându-şi ochii, din întâmplare, spre perete, domnul Walter îi zise, de departe, cu o dorinţă vădită de a-şi arăta averea sa:

— Priviţi la tablourile mele?!, şi accentua pe „mele”. Vi le voi arăta. Şi luă o lampă ca să se poată deosebi toate amănuntele.

— Aici, peisajele – zise el.

În mijlocul grupului se vedea o mare pânză a lui Guillemet, un ţărm de mare în Normandia, sub un cer furtunos. Dedesubt, o pădure din Harpignies, apoi o câmpie din Algeria, de Guillemet, cu o cămilă în zare, o cămilă mare pe picioarele sale înalte, ca un straniu monument.

Domnul Walter trecu la peretele vecin şi vesti, cu un glas serios, ca un maestru de ceremonii:

— Pictura mare.

Erau patru pânze: „Vizită la spital”de Gervex; „Secerătoare” de Bastien-Lepage; „Văduvă” de Bouguereau şi „Execuţie” de Jean-Paul Laurens. Această din urmă pânză înfăţişa un preot vandeean împuşcat la peretele bisericii sale de un detaşament de Bleus[14].

Pe faţa serioasă a patronului trecu un zâmbet, când arătă grupul următor:

— Aici, fanteziştii.

Mai întâi se vedea o mică pânză de Jean Beraud, intitulată: „Sus şi jos”. Era înfăţişată o frumoasă pariziană urcând scara unui tramvai, în fuga cailor. Capul ei apărea la înălţimea imperialei şi domnii aşezaţi pe bănci descopereau, cu o mulţumire lacomă, tânăra faţă care venea spre dânşii, în vreme ce bărbaţii care erau în picioare, pe platforma de jos, se uitau la picioarele tinerei femei cu o expresie deosebită, de pizmă şi râvnire.

Domnul Walter ţinea lampa întinsă şi repeta cu un râs pofticios:

[14] Nume dat de vandeeni soldaţilor republicani în 1793.

— Ei, ce zici? Nu-i nostim? Nu-i nostim?

Apoi, îndreptă lampa spre tabloul „Salvarea de la înec” de Lambert.

În mijlocul unei mese, de pe care se ridicaseră bucatele, o mâţă tânără, aşezată pe picioarele de dinapoi, privea cu mirare şi nedumerire o muscă înecându-se într-un pahar cu apă. Stătea cu o labă ridicată, gata să culeagă insecta dintr-o mişcare repede. Dar nu era hotărâtă. Stătea la îndoială. Ce să facă?

Apoi, patronul arătă un Détaille – „Lecţia” – care înfăţişa un soldat într-o cazarmă învăţând un căţel să bată la tobă, şi zise:

— Iată, ce vasăzică spirit!

Duroy râdea, aproba şi se minuna:

— Cât e de fermecător, cât e de fermecător, de fer…

Se opri deodată, auzind dinapoia sa glasul doamnei de Marelle care intrase tocmai atunci.

Patronul urmă cu luminatul pânzelor, explicându-le.

Acum arătă o acuarelă de Maurice Leloir: „Piedica”. Era un scaun, un palanchin, purtat de doi inşi, oprit, uliţa fiind închisă de doi oameni din popor care se băteau, de doi hoţomani luptându-se ca doi Hercule. Şi se mai vedea ieşind pe fereastra palanchinului o încântătoare faţă de femeie care privea… privea… fără nerăbdare, fără frică, dar cu oarecare admiraţie, lupta acestor două bestii.

Domnul Walter repeta întruna:

— Mai am şi altele în celelalte odăi, dar sunt de inşi mai puţin cunoscuţi, mai puţin preţuiţi. Aici e salonul meu pătrat. În acest moment cumpăr de-ale tinerilor, de-ale celor mai tineri, aşteptând ca autorii lor să ajungă celebri. Apoi zise foarte încet: Acum e momentul de a cumpăra tablouri. Pictorii crapă de foame. N-au niciun gologan, niciun gologan…

Dar Duroy nu vedea nimic, auzea fără să-nţeleagă. Doamna de Marelle era aici, în spatele lui. Ce să facă? Dacă va saluta-o, nu-i va întoarce spatele, sau nu-i va

arunca vreo obrăznicie? Dacă se va apropia de dânsa, ce va gândi lumea?

— În orice caz trebuie să mai întârzii înainte de a da ochii cu dânsa, îşi zise.

Era aşa de tulburat, că o clipă avu ideea să se prefacă că i-a venit rău şi să plece.

Prezentarea tablourilor se isprăvise. Patronul se duse să pună lampa la loc şi să salute pe cea sosită în urmă, în vreme ce Duroy începea din nou singur cercetarea pânzelor, ca şi când nu s-ar fi săturat să le admire.

Mintea îi era cu totul tulburată. Ce trebuia să facă? Auzea glasurile, asculta convorbirea. Doamna Forestier îl strigă:

— Veniţi, domnule Duroy!

Alergă spre dânsa.

Voia să-i recomande o prietenă care avea să facă o petrecere şi care dorea să apară o invitaţie în „Ecourile" din „Vie Française".

Duroy bolborosi: „Cu plăcere, doamnă, cu plăcere..." Doamna de Marelle era acum foarte aproape de dânsul. El nu îndrăznea să se întoarcă spre a se îndepărta.

Deodată crezu că înnebunise; ea zisese, cu glas tare:

— Bună seara, Bel-Ami. Aşadar, nu mă mai cunoaşteţi?

El se învârti repede pe călcâie. Clotilde era în picioare dinaintea lui, zâmbitoare, cu ochii plini de veselie şi de dragoste. Şi-i întinse mâna.

Georges o luă tremurând, temându-se încă de vreo înşelăciune şi de vreo viclenie. Ea adăugă cu seninătate:

— Ce-aţi mai făcut? Nu vă mai vede nimeni.

El se bâlbâi, fără a izbuti să-şi vină în fire:

— Am avut o mulţime de treburi, doamnă, o mulţime de treburi. Domnul Walter mi-a încredinţat un serviciu nou, care mă face să fiu straşnic de ocupat.

Ea răspunse, privindu-l mereu în faţă, fără ca el să poată descoperi în ochii ei altceva decât bunăvoinţă:

— Ştiu. Dar ăsta nu-i un motiv să vă uitaţi prietenii. Fură despărţiţi de o doamnă zdravănă care intra, o doamnă mare, decoltată, cu braţele roşii, cu obrajii roşii, îmbrăcată şi gătită la cap cu pretenţie şi cu un mers aşa de greoi, că simţeai, văzând-o mergând, greutatea şi grosimea coapselor sale.

Şi cum se părea că e tratată cu o deosebită băgare de seamă, Duroy întrebă pe doamna Forestier:

— Cine e doamna asta?

— Vicontesa de Percemur, aceea care iscăleşte «Patte Blanche».

Rămase uimit şi îi veni să râdă ca un apucat:

— Patte Blanche! Patte Blanche! Şi eu care aveam în minte o femeie tânără ca dumneavoastră! Ah! Bravo ei! Bravo ei!

Un servitor se ivi în uşă şi vesti:

— Doamna e servită!

Cina fu banală şi veselă, una dintre acele cine în care se vorbeşte de toate, fără a se spune nimic. Duroy stătea între fiica cea mai mare a patronului, cea urâtă, domnişoara Rose, şi doamna de Marelle. Această din urmă vecinătate îl neliniştea puţin, deşi ea era foarte veselă şi vorbea cu spiritul ei obişnuit. Mai întâi el se tulbură, încurcat, în îndoială, ca un muzicant care a pierdut tonul. Puţin câte puţin, începea să se asigure şi ochii lor întâlnindu-se neîncetat se întrebau, îşi amestecau privirile, într-un chip intim, aproape senzual, ca altădată.

Deodată i se păru că simte, sub masă, ceva atingându-i piciorul. El îşi întinse încet pe al său şi întâlni pe al vecinei sale, care nu se împotrivi deloc la această atingere. Nu vorbeau în acest moment, întorşi amândoi spre alţi vecini ai lor.

Duroy, bătându-i inima, împinse puţin mai departe genunchiul. O uşoară apăsare îi răspunse. Atunci înţelese că iubirea lor începea din nou.

Ce spuseseră mai pe urmă? Mai nimic; dar buzele lor tremurau ori de câte ori se uitau unul la altul.

Tânărul, voind să fie politicos faţă de fata patronului său, îi spunea câte o vorbă din când în când. Ea răspundea, ca şi maică-sa, nestând niciodată la îndoială asupra a ceea ce trebuia să spună.

În dreapta domnului Walter, vicontesa de Percemur îşi lua aere de prinţesă; şi Duroy, înveselindu-se privind-o, întrebă încet pe doamna de Marelle:

— Cunoaşteţi pe cealaltă care iscăleşte: „Domino Rose”?

— Da, foarte bine: baroana de Livar.

— E tot de felul acesteia?

— Nu. Dar tot atât de caraghioasă. O slăbătură înaltă, şaizeci de ani, bucle false, dinţi ca lopeţile, spiritul Restauraţiei, toaletele aceleiaşi epoci.

— De unde au dezgropat aceste fenomene literare?

— Fărâmiturile nobleţei sunt strânse întotdeauna de burtă-verzii care se cocoaţă.

— Niciun alt motiv?

— Niciunul.

Apoi începu o discuţie politică între patron, cei doi deputaţi, Norbert de Varenne şi Jacques Rival; discuţia se prelungi până la desert.

Când se întoarseră în salon, Duroy se apropie din nou de doamna de Marelle şi, privind-o în ochi, o întrebă:

— Vreţi să vă conduc acasă, în astă-seară?

— Nu.

— Pentru ce?

— Pentru că domnul Laroche-Mathieu, care mi-e vecin, mă duce până la uşă întotdeauna când cinez aici.

— Când o să vă văd?

— Veniţi mâine să prânziţi la mine.

Şi se despărţiră fără să-şi mai spună altceva.

Duroy nu stătu mult, găsind plicticoasă serata. Când cobora scările, dădu peste Norbert de Varenne, care

pleca şi el. Bătrânul poet îi luă braţul.

Nemai temându-se de rivalitate la ziar, fiindcă îndeletnicirile lor erau cu totul precise, el arăta acum tânărului o bunăvoinţă de bunic.

— Ei bine, mă vei petrece o bucată de drum?, întrebă el.

— Cu bucurie, scumpe maestre, răspunse Duroy.

Şi începură să meargă, coborând bulevardul Malesherbes cu paşi mărunţi.

Parisul era aproape pustiu noaptea asta, o noapte rece, una dintre acele nopţi care par mai nemărginite decât celelalte, când stelele sunt mai sus, când aerul pare că aduce în suflarea sa ceva care vine de dincolo de astre.

Cei doi bărbaţi nu vorbiră o vreme nimic. Apoi, Duroy, ca să spună ceva, zise:

— Acest domn Laroche-Mathieu pare foarte deştept şi foarte cult.

Bătrânul poet murmură:

— Aşa vi se pare?

Tânărul, nedumerit, sta la îndoială:

— Da. De altminteri, e socotit printre oamenii cei mai de seamă din Cameră.

— Se poate. În ţara orbilor chiorii sunt împăraţi. Toţi oamenii ăştia, vezi dumneata, sunt mediocri, pentru că-s cu mintea la două lucruri: banul şi politica. Nişte înfumuraţi, scumpul meu, cu care nu poţi să vorbeşti nimic, nimic din cele ce ne plac. Mintea lor e mărginită şi nu văd mai departe decât lungul nasului. A, cât e de greu să găseşti un om care să aibă întindere de gândire, care să-ţi dea senzaţia acelor curente de aer venite din larg, pe care le respiri pe malul mărilor. Am cunoscut câţiva, au murit.

Norbert de Varenne vorbea cu un glas limpede, dar stăpânit, care ar fi răsunat în tăcerea nopţii dacă i-ar fi dat drumul. Părea aţâţat şi trist, de o tristeţe ca şi

pământul sub ger.

El urmă:

— Ce-are a face, de altminteri, ceva mai mult sau mai puţin geniu, când toate trebuie să sfârşească?!

Şi tăcu. Duroy, care-şi simţea inima plină de veselie, în seara aceea, zise, zâmbind:

— Vedeţi totul în negru azi, scumpe maestre…

Poetul răspunse:

— Eu aşa văd întotdeauna, copilul meu, şi dumneata vei vedea tot aşa în câţiva ani. Viaţa e un deal. Când îl sui, îi priveşti creştetul şi te simţi fericit; dar, odată ajuns sus, zăreşti deodată coborâşul şi sfârşitul, care e moartea. La urcat mergi încet, la coborât repede. La vârsta dumitale omul e vesel. Nădăjduieşti atâtea lucruri, care de altminteri nu se îndeplinesc niciodată. La vârsta mea, nu mai aştepţi nimic… decât moartea…

Duroy începu să râdă strâmb:

— Mă faci să mă treacă fiori…

Norbert de Varenne urmă:

— Nu, astăzi nu mă înţelegi, dar îţi vei aduce aminte mai târziu de ceea ce-ţi spun în acest moment. Vine o zi, vezi, şi vine degrabă la mulţi, când s-a sfârşit cu râsul, cum se zice, pentru că în spatele a tot ceea ce priveşti zăreşti moartea. Oh! Dumneata nici nu înţelegi vorba asta, moartea. La vârsta dumitale, n-are niciun înţeles. La a mea e îngrozitoare.

Da, o pricepi deodată, nu ştii cum şi nici cu ce prilej, şi atunci totul în viaţă îşi schimbă înfăţişarea. Eu o simt de cincisprezece ani cum îşi face lucrarea, parc-aş purta în mine un animal care roade. Am simţit-o încetul cu încetul, lună cu lună, ceas cu ceas, nimicindu-mă, ca o casă care se dărâmă. Ea m-a desfigurat aşa de tare, că nu mă mai cunosc. Nu mai am nimic din mine, din mine omul vesel, vioi şi puternic cum eram la treizeci de ani. Am văzut-o vopsindu-mi în alb părul meu negru şi cu ce încetineală savantă şi răutăcioasă! Ea mi-a răpit pielea mea întinsă,

muşchii mei, dinţii mei, tot trupul meu de odinioară, şi nu mi-a lăsat decât un suflet deznădăjduit, pe care îl va lua, de asemenea, în curând.

Da, m-a sfărâmat, ticăloasa, ea a săvârşit încet şi grozav îndelunga ruinare a fiinţei mele, clipă cu clipă. Şi acuma, mă simt murind în tot ce fac. Fiecare pas mă duce spre dânsa, fiecare mişcare, fiecare răsuflare grăbeşte urâcioasa ei lucrare. A răsufla, a dormi, a bea, a mânca, a lucra, a visa, tot ceea ce facem e a muri. A trăi, în sfârşit, este a muri!

Oh! Vei şti asta! Dacă ai cugeta măcar un sfert de oră, sigur ai înţelege.

Ce aştepţi? Iubire? Ei bine, încă vreo câteva sărutări şi vine neputinţa.

Şi apoi? Pe urmă? Bani? Ce să faci cu ei? Să plăteşti femei? Frumoasă fericire! Să mănânci mult, să ajungi să nu mai poţi umbla de grăsime şi să ţipi nopţi întregi în chinurile podagrei?

Şi apoi încă? Glorie? La ce ţi-ar folosi când n-o poţi culege sub formă de iubire?

Şi mai pe urmă încă? Tot moartea, la sfârşit.

Eu, acum, o văd aşa de aproape, că-mi vine adesea să întind mâinile şi s-o resping. Ea acoperă pământul şi umple spaţiul. Dau de ea pretutindeni. Gângăniile strivite pe drum, frunzele care cad, perii albi zăriţi în barba unui prieten îmi sfâşie inima şi-mi strigă: „Iat-o!”

Ea face să nu-mi tihnească tot ce fac, tot ce văd, ce mănânc şi ce beau, tot ce iubesc, nopţile cu lună, răsăriturile de soare, nemărginita mare, râurile frumoase şi aerul serilor de vară, atât de dulce la răsuflat!

Mergea încet, gâfâind puţin, visând cu glas tare, aproape uitând că era ascultat. Urmă:

— Şi niciodată nu se mai întoarce vreo fiinţă... Tiparele statuilor, urmele lăsate necontenit de lucrurile asemănătoare se păstrează; dar trupul meu, faţa mea, gândurile mele, dorinţele mele nu se vor mai arăta

niciodată. Şi totuşi, se vor naşte milioane, milioane de fiinţe care vor avea în câţiva centimetri pătraţi un nas, nişte ochi, o frunte, nişte obraji şi o gură ca şi mine, şi un suflet ca şi mine, fără ca eu să mă mai întorc, fără ca vreodată măcar ceva din mine, care să poată fi cunoscut, să se mai arate în aceste făpturi nenumărate şi deosebite, fără margini de deosebite, cu toate că aproape asemeni.

De ce să te agăţi? Către cine să-ţi îndrepţi strigătele chinuitoare? În ce putem să credem?

Toate religiile sunt neghioabe, cu morala lor copilărească şi cu făgăduielile lor egoiste, peste măsură de prosteşti.

Numai moartea e sigură.

Se opri, luă pe Duroy de gulerul pardesiul lui şi cu un glas domol îi zise:

— Cugetă la toate acestea, tinere, cugetă zile întregi, luni şi ani, şi vei privi viaţa în alt chip. Încearcă să te descotoroseşti de tot ceea ce te ţine închis, fă această sforţare supraomenească de a ieşi viu din trupul dumitale şi din omenirea întreagă, spre a privi aiurea, şi vei înţelege ce puţină însemnătate au certurile romanticilor şi ale naturaliştilor, ca şi discuţia bugetului.

Începu să meargă mai repede.

— Dar vei simţi, de asemenea, şi înspăimântătorul chin al deznădăjduiţilor. Te vei zbate, pierdut, înecat în nesiguranţă. Vei striga „ajutor” în toate părţile şi nimeni nu-ţi va răspunde. Vei întinde braţele, vei chema să fii ajutat, iubit, mângâiat, scăpat! Şi nimeni nu va veni.

Pentru ce suferim astfel? Pentru că am fost, fără îndoială, născuţi să trăim mai mult prin materie decât prin spirit; dar, gândind mereu, s-a născut o nepotrivire între gradul inteligenţei noastre mărite şi împrejurările cu neputinţă de schimbat ale vieţii noastre.

Uită-te la secături; afară doar dacă nu cad nenorociri mari asupra lor, ei se simt mulţumiţi şi nu suferă de

nefericirea obştească. Nici dobitoacele n-o simt.

Se mai opri încă, cugetă câteva clipe, apoi cu un aer obosit şi resemnat urmă:

— Eu sunt o fiinţă pierdută. N-am nici tată, nici mamă, nici frate, nici soră, nici nevastă, nici copii, nici Dumnezeu. După o tăcere adăugă: N-am decât rima. Apoi, ridicându-şi capul spre cer, pe care lucea faţa palidă a lunii pline, exclamă:

Şi caut înţelesul acestei probleme întunecoase
În cerul negru şi deşert pe care pluteşte un astru gălbicios.

Ajunseră la podul Concorde, îl trecură în tăcere, apoi merseră de-a lungul lui Palais-Bourbon. Norbert de Varenne începu din nou să vorbească:

— Însoară-te, prietene, nu ştii ce înseamnă, la vârsta mea, să trăieşti singur. Singurătatea mă umple azi de o mâhnire îngrozitoare: singurătate acasă, lângă foc, seara. Atunci mi se pare că-s singur pe pământ, înspăimântător de singur, dar înconjurat de primejdii nedesluşite, de lucruri necunoscute şi grozave; şi peretele, care mă desparte de vecinul meu pe care nu-l cunosc, mă îndepărtează de el tot atâta cât şi de stelele zărite din fereastra mea. Mă cuprinde un soi de friguri, friguri de durere şi de frică, şi tăcerea pereţilor mă înspăimântă. E atât de adâncă şi de tristă tăcerea odăii în care trăieşti singur! Nu-i numai o tăcere în jurul trupului, ci şi o tăcere în jurul sufletului şi când pocneşte o mobilă tresar până în inimă, căci nu aştept niciun vuiet în această odaie posomorâtă.

Mai tăcu încă o dată, apoi adăugă:

— Când eşti bătrân ar fi bine, desigur, să ai copii!

Ajunseseră cam pe la mijlocul străzii Bourgogne. Poetul se opri dinaintea unei case înalte, strânse mâna lui Duroy şi-i zise:

— Uită, tinere, aceste palavre de om bătrân şi trăieşte după vârsta dumitale; adio!

Şi se pierdu în coridorul întunecos.

Duroy plecă mai departe, cu inima strânsă. I se părea că i-a fost arătată o groapă plină de ciolane, o groapă în care negreşit trebuia să cadă într-o zi. El murmură: „Drace, desigur că ăsta nu-i plin de veselie. N-aş dori să fiu de faţă la defilarea ideilor lui!”.

Dar, oprindu-se ca să facă loc unei femei parfumate care cobora din trăsură ca să intre în casă, el înghiţi cu o răsuflare lacomă mirosul de brebenel şi stânjenel răspândit în aer. Plămânii şi inima sa tremurară deodată de nădejde şi bucurie; iar amintirea doamnei de Marelle, pe care avea s-o vadă a doua zi, îl cuprinse din cap până-n picioare.

Totu-i zâmbea, viaţa îl îmbrăţişa cu dragoste. Cât e de bine, când ţi se îndeplinesc speranţele!

Adormi în fericire şi se sculă de dimineaţă, ca să facă o plimbare pe jos spre Bois de Boulogne, mai înainte de a se duce la întâlnire. Asta, fiindcă se schimbase vântul, vremea se încălzise în timpul nopţii şi era o căldură şi un soare ca-n aprilie. Toţi cei obişnuiţi cu Bois ieşiseră în dimineaţa asta, ascultând de chemarea cerului limpede şi dulce.

Duroy mergea încet, sorbea aerul uşor, mirositor, ca o trufanda de primăvară.

Trecu de Arcul de Triumf din Place l’Etoile şi apucă pe aleea cea mare, de partea cealaltă a aleii călăreţilor.

Îi privea cum merg la trap sau la galop, bărbaţi şi femei, bogaţii lumii, şi abia dacă-i pizmuia acum.

Îi ştia mai pe toţi pe nume, ştia cifra averii lor şi istoria vieţii lor, funcţiile lui făcând dintr-însul un soi de almanah al oamenilor cu nume şi al scandalurilor pariziene.

Amazoanele treceau, subţiri şi parcă turnate în stofa închisă a rochiei lor, cu acel ceva măreţ şi de neapropiat pe care îl au multe femei călare; şi Duroy îşi petrecea

vremea recitând încet, cum se recită litaniile în biserică, numele titlurilor şi starea amanţilor pe care îi avuseseră sau pe care se presupunea că i-au avut; şi, câteodată chiar, în loc de a zice „Baron de Tanquelet, Prinţ Enguerrand”, murmura: „Louise Michot – de la Vandeville. Rose Marquetin – de la Operă.

Acest joc îi plăcea foarte mult, ca şi cum ar fi găsit, sub o înfăţişare aspră, veşnica şi adânca scârboşenie a omului şi l-ar fi bucurat, l-ar fi împuternicit, l-ar fi mângâiat.

Apoi, zise cu glas tare: „Făţarnicii!” şi căuta cu ochii pe călăreţii despre care se vorbeau cele mai gogonate lucruri.

Văzu mulţi dintre acei presupuşi că măsluiesc cărţile, pentru care cluburile, oricum, sunt mijlocul de trai, singurul mijloc, mijloc bănuit pe drept.

Alţii, cu nume foarte mari, trăiau pur şi simplu din veniturile femeilor lor, era ştiut, alţii din veniturile amantelor lor, se vorbea.

Mulţi îşi plătiseră datoriile (faptă cinstită) fără să se poată şti de unde căpătaseră banii (taină foarte întunecoasă). Văzu oameni de finanţe a căror avere nemărginită avea la obârşie un furt, şi care erau primiţi pretutindeni, în casele cele mai nobile, apoi oamenii atât de respectaţi că micii negustori îşi descopereau capul înaintea lor, dar ale căror matrapazlâcuri sfruntate, în marile întreprinderi naţionale, nu erau o taină pentru nimeni dintre aceia care ştiu lucrurile ceva mai de aproape. Toţi aveau înfăţişarea măreaţă, mândră, privirea obraznică, şi cei cu barbă, şi cei cu mustăţi numai. Duroy râdea necontenit, repetând: „Să vă fie-n obraz, căzături desfrânate!”

Dar trecu o trăsură, descoperită, joasă şi drăguţă, dusă în trap puternic de doi cai subţiri albi, ale căror coamă şi coadă zburau în vânt şi mânaţi de o tânără femeie mică şi bălaie, o curtezană cunoscută, care avea

doi groomi[15] dinapoia ei. Duroy se opri venindu-i să salute şi să aplaude pe parvenita asta a dragostei, care îşi răsfăţa cu îndrăzneală în această plimbare şi la acest ceas al aristocratelor făţarnice, luxul fără frâu câştigat în aşternut.

El simţea, poate nedesluşit, că era ceva asemănător între dânşii, o legătură de fire, că erau de acelaşi neam de oameni, de aceeaşi stare sufletească şi că va izbândi prin mijloace îndrăzneţe, tot de acelaşi soi.

Se întoarse mai încet, cu inima caldă de mulţumire, şi sosi, puţin mai înainte de vreme, la uşa fostei sale amante.

Ea îl primi cu buzele întinse, parcă nu s-ar fi întâmplat nicio ruptură, ba, chiar uită, câteva clipe, înţeleaptă pază ce punea, acasă la ea, în dezmierdările lor. Apoi îi zise, sărutându-i capetele creţe ale mustăţilor:

— Nu ştii ce nenorocire mi se întâmplă, drăguţă! Nădăjduiam o plăcută lună de miere şi iată că bărbatul meu îmi cade în spinare pentru şase săptămâni; a luat concediu. Dar nu vreau să stau şase săptămâni fără să te văd, mai cu seamă după mica noastră sfadă şi uită-te cum am reglat lucrul. Vei veni luni să stai la masă la mine, i-am vorbit deja despre tine. Te voi prezenta.

Duroy sta la îndoială, neştiind ce să facă, pentru că nu se aflase niciodată faţă în faţă cu un bărbat cu a cărui femeie trăia. Se temea să nu-l dea vreun lucru pe faţă, puţină stângăcie, o privire, în sfârşit, ceva.

El îngăimă:

— Nu, nu vreau să nu fac cunoştinţă cu bărbatul tău. Ea stărui, foarte mirată, stând în picioare înaintea lui şi holbându-şi ochii cu nedumerire.

— Dar pentru ce? Ce comedie e asta? Asta se întâmplă în toate zilele! Nu te-am crezut aşa de neghiob, zău.

— Ei bine, fie, voi veni la masă luni, zise Georges

[15] Grom – lacheu, valet.

jignit.

Ea adăugă:

— Ca să fie cu totul firesc, va fi şi Forestier cu nevasta. Dar nu crede că-mi face vreo plăcere să am musafiri.

Până luni, Duroy nu se mai gândi deloc la întâlnirea asta; dar iată că, urcând scările la doamna de Marelle, se simţi tulburat într-un chip deosebit, că nu-i era scârbă să dea mâna cu acest soţ, să-i bea vinul şi să-i mănânce pâinea; dar se sfia de ceva şi nu ştia de ce.

Fu dus în salon şi aşteptă, ca întotdeauna. Apoi uşa odăii se deschise şi se arătă un bărbat înalt, cu barba albă, decorat, serios şi corect, care veni spre dânsul cu politeţe:

— Soţia mea mi-a vorbit adesea de dumneavoastră, domnule, şi sunt încântat de cunoştinţă.

Duroy înainta silindu-se să-şi ia o mutră foarte prietenoasă şi strânse cu putere mâna întinsă a gazdei. Apoi, aşezându-se, nu găsi nimic ce să vorbească.

Domnul de Marelle puse un lemn pe foc şi întrebă:

— Vă îndeletniciţi de multă vreme cu ziaristica?

— Numai de câteva luni, răspunse Duroy.

— A! Aţi înaintat repede.

— Da, destul de repede; şi începu să vorbească la întâmplare, fără a se prea gândi la ceea ce spunea, înşirând fleacuri, cum e obiceiul între oameni care nu se cunosc. Începea acum să capete siguranţă şi să găsească situaţia foarte atrăgătoare. Privea faţa serioasă şi vrednică de respect a domnului de Marelle cu dorinţa de a râde, cugetând: „Eu îţi pun coarne ţie, nene, îţi pun coarne”. Şi o mulţumire vicioasă îl cuprindea înlăuntrul său, o bucurie de tâlhar care a izbutit şi care nu-i bănuit, o bucurie vicleană, peste măsură de plăcută. Îi veni deodată dorinţa să se împrietenească cu acest om, să-i câştige încrederea, să-l facă să-i povestească lucruri ascunse din viaţa lui.

Doamna de Marelle intră pe neaşteptate şi acoperindu-i cu o privire zâmbitoare şi de nepătruns se duse către Duroy, care nu îndrăzni să-i sărute mâna înaintea bărbatului, după cum făcea în alte daţi.

Era liniştită şi veselă, ca un om obişnuit cu orice, încredinţată în prefăcătoria ei înnăscută şi fără făţărnicie, că întâlnirea asta era firească şi la locul ei. Laurine se arătă şi veni, mai cuminte decât de obicei, să întindă fruntea lui Georges, cam fricoasă din pricină că era tatăl său de faţă:

— Ei bine, azi nu-l mai chemi Bel-Ami?

Şi copila se înroşi, parcă s-ar fi dat pe faţă cine ştie ce faptă, un lucru care trebuia tăinuit, de parcă s-ar fi dezvăluit un secret bine ascuns şi cam vinovat al inimii sale.

Când sosi familia Forestier, toţi se speriară de starea lui Charles. Slăbise şi se îngălbenise grozav într-o săptămână şi tuşea neîncetat. De altminteri, el vesti că vor pleca la Cannes joia viitoare, respectând ordinul formal al doctorului.

Ei plecară devreme şi Duroy zise dând din cap:

— Mi se pare că-l paşte moartea. Nu mai vede iarbă verde.

Doamna de Marelle zise cu seninătate:

— O, e pierdut! Iată unul care a avut noroc să găsească o femeie cum e a lui.

— Îi dă mult ajutor?, întrebă Duroy.

— Adică face tot. Ea e la curent cu toate, cunoaşte pe toţi, prefăcându-se că nu vede pe nimeni; capătă tot ce vrea, cum vrea şi când vrea. O, e deşteaptă, dibace şi intrigantă cam nu e alta. Iată o comoară pentru un bărbat care vrea să se ridice.

Georges zise:

— Are să se mărite din nou în curând, fără îndoială?

Doamna de Marelle răspunse:

— Da. Şi nu m-aş mira dacă şi-ar fi pus ochii pe

cineva... un deputat... afară dacă... n-ar voi el... căci... căci... poate ar fi piedici mari... morale... în sfârşit, iată. Nu ştiu nimic.

Domnul de Marelle mormăi, cu o nerăbdare stăpânită:

— Tu dai a înţelege întotdeauna o grămadă de lucruri care nu-mi plac. Să nu ne amestecăm niciodată în treburile altora. Ajunge să ne îngrijim de conştiinţa noastră. Asta ar trebui să fie regulă pentru toată lumea.

Duroy se retrase, cu inima tulburată şi cu mintea plină de planuri nehotărâte.

A doua zi se duse să facă o vizită la Forestieri şi-i găsi sfârşindu-şi de făcut bagajele. Charles, întins pe-o canapea, mărea înadins oboseala răsuflării şi repeta:

— Ar fi trebuit să plec de o lună.

Apoi îi dădu lui Duroy o mulţime de recomandări pentru ziar, deşi totul fusese pus la cale cu domnul Walter.

La plecare, Georges îi strânse cu putere mâinile tovarăşului său:

— Ei bine, nene, la revedere!

Cum doamna Forestier îl petrecu până la uşă, el îi zise repede:

— N-aţi uitat înţelegerea noastră? Suntem prieteni şi aliaţi, nu-i aşa? Deci, dacă aveţi nevoie de mine, în orice, nu staţi la îndoială. O telegramă sau o scrisoare şi voi asculta.

Ea murmură:

— Mulţumesc, nu voi uita. Şi ochii ei îi ziseră şi ei „Mulţumesc” într-un chip mai adânc şi mai dulce.

Când Duroy era pe scări, întâlni pe domnul de Vaudrec, pe care-l mai văzuse o dată la dânsa, urcând cu paşi rari. Contele părea trist – de această plecare, poate?

Voind să se arate bine crescut, ziaristul îl salută cu o grabă respectuoasă.

Celălalt răspunse curtenitor, dar puţin cu mândrie.

Familia Forestier plecă joi seara.

Capitolul 7

Lipsa lui Charles îi aduse lui Duroy o însemnătate mai mare în redacţia lui „Vie Française”. Semnă câteva articole de fond, iscălind în acelaşi timp şi ecourile sale, căci patronul voia să-şi aibă fiecare răspunderea a ceea ce scrie. Avu şi câteva polemici din care ieşi cu eleganţă, iar relaţiile sale cu oamenii de stat îl pregăteau cu încetul să ajungă la rându-i un redactor politic iscusit şi pătrunzător.

Doar o pată se zărea la orizontul carierei sale. Exista un mic ziar care-l ataca necontenit, sau mai degrabă care-l ataca pe şeful ecourilor de la „Vie Française”, şeful ecourilor înşelătoare ale domnului Walter, cum zicea redactorul anonim al acestei foi numită „La Plume”. Erau în fiecare zi lovituri răutăcioase, muşcătoare, insinuări de tot felul.

— Eşti răbdător, îi zise într-o zi Jacques Rival lui Duroy.

— Ce vrei, nu-s atacat de-a dreptul, îngăimă Georges.

Dar într-o după-amiază, când intră în redacţie, Boisrenard îi întinse numărul din „La Plume”.

— Uite-te, iar o notiţă neplăcută pentru dumneata.

— A, despre ce?

— Despre nimic, despre arestarea unei femei, Aubert, de către un agent de moravuri.

Georges luă ziarul ce-i era întins şi citi sub titlul „Duroy petrece”:

Strălucitul reporter de la „Vie Française” ne încunoştinţează astăzi că femeia Aubert, a cărei arestare

de către un agent al odioasei brigade de moravuri am anunţat-o, nu exista decât în închipuirea noastră.

Însă persoana despre care e vorba locuieşte în strada Ecureuil, 18, Montmartre.

Înţelegem, de altminteri, prea bine, ce interes sau ce interese pot să aibă agenţii Băncii Walter de a apăra pe aceia ai prefectului poliţiei, care tolerează afacerile lor. Cât despre reporterul de care e vorba, ar face mai bine să ne dea vreuna din acele ştiri de senzaţie al căror secret îl are: ştiri despre morţi dezminţite a doua zi, ştiri despre bătălii care n-au avut loc, veşti despre cuvinte grave, rostite de suverani, care alcătuiesc „profiturile Walter", sau chiar câteva mici destăinuiri asupra seratelor femeilor de succes, care sunt de un mare folos unora dintre confraţii noştri.

Tânărul sta înmărmurit, mai mult decât iritat, înţelegând numai că în asta era ceva peste măsură de rău pentru dânsul. Boisrenard începu:

— Cine ţi-a dat acest ecou?

Duroy căuta să-şi aducă aminte şi nu putea. Apoi, dintr-odată îi veni în minte:

— A, da, Saint-Potin.

Apoi citi a doua oară notiţa din „La Plume" şi roşi deodată, răzvrătit de învinuirea de vânzare.

— Cum, zic că-s plătit ca să...!, strigă el.

Boisrenard îi tăie vorba:

— Desigur, da. Asta-ţi poate aduce neplăceri. Patronul e cu ochii în patru în această privinţă. Asta s-ar putea întâmpla atât de des în ecouri...

Saint-Potin intra tocmai. Duroy alergă la dânsul.

— Ai văzut notiţa din „La Plume"?

— Da şi mă întorc de la femeia Aubert. Ea există, dar n-a fost arestată. Zvonul ăsta n-are niciun temei.

Atunci, Duroy zbură la patron pe care-l găsi puţin cam

rece, cu ochiul prepuielnic[16]. După ce ascultă întâmplarea, domnul Walter răspunse:

— Duceţi-vă singur la femeia aceasta şi dezminţiţi într-un aşa chip, încât să nu se mai scrie asemenea lucruri despre dumneavoastră. Vorbesc pentru viitor. E foarte rău pentru ziar, pentru mine şi pentru dumneavoastră. Ca şi soţia unui Cezar, un ziarist nu trebuie să fie bănuit.

Duroy se urcă în birjă cu Saint-Potin drept călăuză şi strigă birjarului:

— 18, strada Ecureuil, în Montmartre.

Era o casă mare şi trebuia să urci toate cele şase caturi. O femeie bătrână, într-o polcă de lână, veni să le deschidă:

— Ce mai vreţi?, zise ea zărindu-l pe Saint-Potin.

— L-am însoţit pe domnul, care e inspector de poliţie şi care vrea să cunoască întâmplarea dumitale, îi răspunse.

Atunci, ea îi invită înăuntru, povestind:

— Au mai venit încă doi după dumneavoastră, pentru un jurnal, nu ştiu care. Apoi întorcându-se spre Duroy: Vasăzică, dumneata eşti cel care vrea să ştie?

— Da, eu! E adevărat că aţi fost arestată de un agent de moravuri?

Ea ridică mâinile spre cer:

— Nu se află, dragă domnule, nu se află. Iacă întâmplarea! Am un casap care dă carne bună, dar înşală la cântar. Am băgat de multe ori de seamă şi n-am zis nimic, dar deunăzi, când cer două kile de costiţe, pentru că era să vie fiică-mea şi ginerele meu, văd că-mi dă nişte ciolane rămase, ciolane de costiţe, asta-i drept, dar nu costiţele mele. Aş fi putut să fac din ele o iahnie, şi asta-i drept, dar când cer costiţe nu vreau să iau rămăşiţa altora. Şi nu vreau să primesc; atunci, el mă face şobolancă bătrână, eu îi răspund coţcar bătrân, în scurt,

[16] Bănuitor.

el una, eu alta, că se strânseseră mai mult de o sută de inşi înaintea dughenei şi râdeau, râdeau! În sfârşit, până-acolo că veni un agent şi ne pofti să ne tălmăcim la comisie. Ne duse şi nu ne dădu nici măcar unuia dreptate. De atunci cumpăr de aiurea şi nici nu trec pe la uşa lui, ca să nu se mai întâmple vreo belea.

Femeia tăcu.

— Asta-i tot?, întrebă Duroy.

— Asta-i tot adevărul, dragă domnule, şi, dându-i un pahar de vişinată pe care el nu-l bău, bătrâna stărui să spună în raport şi o vorbă despre lipsurile la cântar ale casapului.

Întorcându-se la ziar, Duroy scrise răspunsul:

Un scriitoraş anonim de la „Plume”, neavând de lucru, îmi caută nod în papură în privinţa unei bătrâne care a fost arestată, pretinde el, de un agent de moravuri, ceea ce neg. Am văzut însumi pe femeia Aubert, în vârstă de cel puţin şaizeci de ani, şi mi-a povestit cu de-amănuntul sfada sa cu un casap, de la cântărirea unor cotlete, ceea ce făcu de trebuinţă o explicaţie înaintea comisarului de poliţie.

Iată tot adevărul.

Cât despre celelalte insinuări ale redactorului de la „Plume”, îmi bat joc de ele. Nu se răspunde, de altminteri, la asemenea lucruri când sunt scrise sub mască.

Georges Duroy

Domnul Walter şi Jacques Rival, care veniseră, fură de părere că această notiţă era de ajuns şi fu hotărât că se va publica chiar în ziua aceea la coada ecourilor.

Duroy se duse târziu acasă, cam neliniştit. Ce era să răspundă celălalt? Cine era el? Pentru ce acest atac fără frâu? Cu moravurile astea hărţăgaşe[17] ale ziariştilor, prostia asta putea merge departe, foarte departe. Dormi

[17] Hărţăgaş – arţăgos.

rău.

A doua zi, când îşi citi notiţa din nou în ziar, i se păru mai agresivă decât în manuscris. Ar fi putut, i se părea, să slăbească unele cuvinte.

Toată ziua fu ca apucat de friguri şi dormi rău şi noaptea următoare. Se sculă de cu zori ca să caute numărul din „Plume”, unde trebuia să fie răspunsul la notiţa sa.

Vremea se răcise iar; era îngheţat bocnă. Şuvoaiele de apă se desfăşurau de-a lungul trotuarelor ca două cordele de gheaţă.

Ziarele nu sosiseră încă la vânzător şi Duroy îşi aduse aminte de ziua întâiului său articol: „Amintirile unui vânător din Africa”. Picioarele şi mâinile îi amorţeau, începeau să-l doară, mai cu seamă la buricele degetelor; şi începu să alerge în jurul chioşcului în care vânzătoarea sta zgribulită pe încălzitoarea sa cu mangal, nevăzându-i-se prin mica fereastră decât nasul şi obrajii roşii, într-un capişon de lână.

În sfârşit, împărţitorul foilor publice băgă pachetul aşteptat prin deschizătura geamului şi biata femeie întinse lui Duroy „La Plume” deschisă. Îşi căută numele cu o aruncătură de ochi şi mai întâi nu văzu nimic. Deja răsufla, când zări lucrul închis între două linii.

Înălţimea sa Duroy, de la „Vie Française”, ne dă o dezminţire; şi dezminţindu-ne, minte. El mărturiseşte că există o femeie Aubert şi că a fost dusă la poliţie de un agent. Nu mai rămâne decât de adăugat două cuvinte: «de moravuri» după cuvântul «agent» şi totu-i zis.

Dar conştiinţa unor ziarişti e la înălţimea talentului lor.

Şi iscălesc:

Louis Langremont

Atunci, inima lui Georges începu să bată cu zvâcnituri şi se întoarse acasă ca să se îmbrace, fără să prea ştie ce

face. Aşadar, fusese insultat, şi în aşa chip, că nu mai rămânea nici umbră de îndoială. Pentru ce? Pentru nimic. Cu prilejul unei certe dintre o femeie şi casapul ei.

Se îmbrăcă iute şi se duse la domnul Walter, deşi erau abia orele opt de dimineaţă.

Domnul Walter, sculat deja, citea „La Plume”.

— Ei bine, zise el cu o mutră serioasă, văzând pe Duroy, nu puteţi da înapoi.

Tânărul nu răspunse nimic. Directorul urmă:

— Duceţi-vă pe dată şi căutaţi-l pe Rival, care vă va lua afacerea pe mânecă.

Duroy îngăimă câteva vorbe nehotărâte şi ieşi să se ducă la cronicar, care încă dormea. Acesta sări din pat la zgomotul clopoţelului; apoi, după ce citi ecoul, îi zise:

— Mama dracului, trebuie să mă duc! Pe cine îl ai în vedere ca al doilea martor?

— Dar de unde să ştiu eu.

— Boisrenard? Ce crezi?

— Da, Boisrenard.

— Eşti tare în arme?

— Nu tocmai.

— Ah, drace! Şi în pistol?

— Trag puţin.

— Bun. Vei merge să exersezi, în vreme ce eu mă voi îndeletnici cu celelalte. Aşteaptă-mă un minut!

Trecu în cabinetul său de toaletă, şi veni îndată spălat, ras, corect.

— Vino cu mine, zise el.

Locuia într-un mic palat şi duse pe Duroy într-o pivniţă, o pivniţă grozav de mare, schimbată în sală de arme şi de ţintă, având astupate toate deschiderile dinspre stradă.

După ce aprinse un şir de becuri de gaz, care ducea în fundul unei a doua hrube, în care se ridica un om de fier vopsit cu roşu şi cu albastru, puse pe o masă două perechi de pistoale, cu un sistem nou de încărcare, şi

începu să comande cu un glas scurt, parc-ar fi fost pe teren.

— Gata? Foc! Unu, doi, trei!

Duroy, nimicit, dădea ascultare, ridica braţele, ochea, trăgea şi fiindcă atingea adesea momâia în mijlocul pântecului, căci umblase mult în copilăria sa cu un pistol vechi de-al tatălui său, ucigând păsări în ogradă, Jacques Rival declară mulţumit:

— Bine, foarte bine, foarte bine – are să meargă bine – are să meargă bine!

Apoi îl părăsi.

— Trage tot aşa până la amiază. Iată muniţii, nu te teme, întrebuinţează-le! Voi veni să te iau la prânz şi să-ţi aduc ultimele ştiri.

Şi ieşi. Rămas singur, Duroy mai trase de câteva ori, apoi se aşeză şi căzu pe gânduri.

Ce prosteşti erau, la urma urmei, aceste lucruri! Ce putea să dovedească asta? Un pungaş e mai puţin pungaş dacă s-a bătut? Ce câştigă un om cinstit insultat punându-şi viaţa în primejdie cu un stricat? Şi mintea sa, hălăduind în întunecimi, îşi reaminti cele zise de Norbert de Varenne asupra sărăciei spiritului oamenilor, asupra prostiei ideilor şi grijilor lor, asupra neghiobiei moralei lor!

Şi zise tare: „Câtă dreptate are, drace!”

Simţi că-i este sete şi auzind un zgomot de picături de apă în spatele său, văzu un aparat de duş şi bău la gura ţevii. Apoi începu din nou să se gândească. Era trist în pivniţa asta, trist ca într-un mormânt. Huruiala îndepărtată şi înăbuşită a trăsurilor părea un tunet de departe. Ce oră să fi fost? Ceasurile treceau acolo, înlăuntru, cum trebuie să treacă în închisori, neînsemnate prin nimic şi nearătate de nimic, afară de trecerea păzitorilor cu mâncarea. El aşteptă mult, mult.

Apoi, deodată, auzi paşi, glasuri şi Jacques Rival se arătă, întovărăşit de Boisrenard. Strigă îndată ce văzu pe Duroy:

— S-a reglat!

Celălalt crezu că afacerea s-a isprăvit prin vreo scrisoare de dezvinovăţire; inima îi zvâcni şi bolborosi:

— Ah!... Mulţumesc.

Cronicarul urmă:

— Acest Langremont e foarte ţeapăn, a primit toate condiţiile noastre. Douăzeci şi cinci de paşi, un glonţ la comandă, ridicând pistolul. Eşti mult mai sigur pe braţ aşa, decât coborându-l. Uite-te, Boisrenard, vezi ce-ţi spuneam.

Şi luând armele, începu să tragă ca să arate că mai bine păstrezi linia ridicând braţul. Apoi zise:

— Acum, hai să prânzim, sunt douăsprezece trecute.

Şi se duseră într-un restaurant din apropiere. Duroy nu mai vorbea nimic. Mâncă pentru ca să nu se înţeleagă că-i e frică, apoi se duse cu Boisrenard la ziar şi-şi făcu slujba: dus pe gânduri şi maşinal. Li se păru îndârjit tuturor.

Jacques Rival veni să-l întâlnească după-amiază; şi se înţeleseră ca să vină să-l ia martorii săi a doua zi dimineaţă la orele şapte, ca să se ducă cu trăsura în pădurea de la Vesinet, unde trebuia să aibă loc întâlnirea.

Toate astea se făcuseră atât de pe negândite, fără să fi luat parte, fără să fi pus o vorbă, fără să-şi fi spus părerea sa şi cu atâta repeziciune, încât era buimăcit, speriat, neputând să priceapă bine ceea ce se petrecea.

Se întoarse acasă pe la nouă ceasuri, seara, după ce cină cu Boisrenard, care nu-l părăsise toată ziua, din devotament.

Cum fu singur, se plimbă câteva minute cu paşi repezi prin odaia sa. Era aşa de tulburat, că nu putea gândi nimic. Un singur gând îi stăpânea mintea – un duel a doua zi, fără ca acest gând să deştepte în el altceva decât o tulburare nedesluşită şi puternică. Fusese soldat, trăsese în arabi, fără mare primejdie pentru dânsul, nu-i vorbă, aşa cum tragi asupra unui mistreţ la vânătoare.

La urma urmei, făcuse ceea ce trebuia să facă. Se arătase aşa cum trebuia să fie. Se va vorbi de el, se va găsi cu cale ceea ce a făcut, va fi felicitat. Apoi zise cu glas tare, precum în momentele de cumpănă: „Ce dobitoc mai e şi omul ăsta!”

Se aşeză jos şi începu să cugete. Aruncase pe măsuţa sa o carte de vizită, a adversarului său, dată de Rival, ca să-i aibă adresa. O citi din nou, cum o mai citise de douăzeci de ori în timpul zilei:

Louis Langremont, 176, strada Montmartre

Nimic altceva. Cerceta literele astea puse la un loc, care îi păreau ceva tainic, plin de un înţeles neliniştitor. „Louis Langremont”, cine era omul acesta? De ce vârstă? De ce statură? Ce faţă avea? Nu era revoltător ca un străin, un necunoscut, să vină să-ţi tulbure viaţa, dintr-odată, fără niciun motiv, aşa, de un chef, din pricina unei babe care s-a certat cu casapul ei?

El zise, încă o dată, cu glas tare: „Ce dobitoc!”

Şi rămase nemişcat, pe gânduri, cu privirea aţintită necontenit pe cartea de vizită. Se deştepta întrânsul mânia împotriva acestei bucăţi de hârtie, ura, o mânie în care se amesteca un straniu sentiment de suferinţă. Era stupidă istoria asta! Luă o pereche de foarfeci de tăiat unghiile şi le înfipse în mijlocul numelui tipărit, parc-ar fi înjunghiat pe cineva.

Aşadar, avea să se bată, şi să se bată cu pistolul? De ce nu alesese sabia? Ar fi ieşit la capăt cu o zgârietură la braţ sau la mână, pe când cu pistolul nu puteai şti niciodată ce putea să iasă.

Îşi zise: „Haide, trebuie să fiu dârz!”

Sunetul glasului său îl făcu să tresară şi se uită în jur-i. Începea să se simtă foarte nervos. Bău un pahar de apă, apoi se culcă.

Cum se aşeză în pat, suflă în lumânare şi închise ochii.

Îi era foarte cald în aşternut, cu toate că era foarte frig în odaie, şi nu putea să aţipească. Se întorcea când pe o parte, când pe alta, stătea cinci minute cu faţa în sus, apoi se întorcea pe partea stângă, pe urmă pe cea dreaptă.

Îi era iar sete. Se ridică să bea, apoi îl cuprinse un neastâmpăr: „Nu cumva are să-mi fie frică?”

Pentru ce îi bătea inima nebuneşte la fiecare zgomot cunoscut al odăii sale? Când pendula bătu ora, uşoara scârţâitură a vreunui arc îl făcea să sară în sus; şi trebuia să caşte gura ca să răsufle câteva clipe, aşa era de chinuit.

Începu să raţioneze filosofic asupra putinţei acestui lucru: „Îmi va fi frică?”

Nu, desigur, nu-i va fi frică, deoarece era hotărât să meargă până la capăt, deoarece avea această voinţă neclintită de a se bate, de a nu tremura. Dar se simţea atât de adânc mişcat, încât se întreba: „Se poate să-ţi fie frică, cu toate că nu vrei să-ţi fie?” Şi îl cuprinse îndoiala asta, neastâmpărul ăsta, spaima asta! Dacă îl va stăpâni o putere mai tare decât voinţa lui, dominatoare, de neînvins, ce se va întâmpla? Da, ce s-ar putea întâmpla?

Desigur va merge pe teren, deoarece voia să meargă. Dar dacă va tremura? Dar dacă-şi va pierde cunoştinţa? Şi se gândi la situaţia sa, la numele său, la viitorul său!

Şi o curioasă nevoie îl cuprinse deodată, să se scoale şi să se privească în oglindă. Aprinse lumânarea. Când îşi văzu faţa răsfrântă de sticla lucie, abia se recunoscu şi i se păru că nu s-a mai văzut niciodată. Ochii i se părură peste măsură de mari; şi era palid, desigur, era palid, foarte palid.

Apoi, deodată, intră întrânsul ca un glonţ gândirea asta: „Mâine, la ceasul acesta, poate voi fi mort!”. Şi inima începu să-i bată furios.

Îşi întoarse privirea spre culcuşul său şi se văzu, lămurit, întins cu faţa în sus în aşternutul pe care îl

părăsise adineauri. Avea acea faţă scofâlcită de mort şi acea albeaţă a mâinilor care n-au să se mai mişte niciodată.

Atunci, îi fu frică de pat şi, ca să nu-l mai vadă, deschise fereastra ca să se uite afară.

Un frig de gheaţă îi muşca din cap până-n picioare carnea şi se dădu înapoi gâfâind.

Îi veni în gând să facă focul. Îl aprinse încet, fără să se răzgândească. Mâinile îi tremurau puţin când se atingea de lucruri. Îşi pierdea capul; gândurile sale ameţite, întrerupte, deveneau fără şir, dureroase; o beţie îi cuprindea mintea parc-ar fi băut.

Şi se întreba neîncetat: „Ce-am să fac? Ce are să mi se întâmple?” Apoi îşi zise: „Să scriu părinţilor, pentru orice întâmplare.”

Se aşează din nou, luă o coală hârtie şi începu:

Scumpul meu tată, scumpa mea mamă; am să mă bat în duel în zorii zilei şi fiindcă se poate întâmpla ca...

Nu îndrăzni să scrie ceea ce urma şi se sculă dintr-o săritură. Acum îl zdrobea gândul ăsta: Are să se bată în duel! Nu va mai putea înlătura asta. Ce se petrecea dar în el? Voia să se bată; intenţia şi hotărârea asta erau neclintite; şi i se părea, cu toată sforţarea voinţei sale, că nu va avea nici măcar puterea să se ducă la locul întâlnirii.

Din când în când îi clănţăneau dinţii şi el se întreba: „Adversarul meu s-a mai bătut oare? A vizitat des sălile de tir? E cunoscut? E între dueliştii cunoscuţi?” Nu auzise niciodată acest nume. Şi dacă omul acesta n-ar fi un trăgător de seamă cu pistolul, n-ar fi primit astfel fără codire, fără discuţie, această armă primejdioasă.

Atunci, Duroy începu să-şi închipuie întâlnirea lor, chipul cum se va purta însuşi şi ţinuta duşmanului său. Îşi bătea capul să-şi închipuie cele mai mici amănunte ale

luptei; şi deodată văzu în faţa-i acea mică gaură neagră şi adâncă a ţevii din care avea să iasă un glonţ.

Şi-l cuprinse fără veste o criză înspăimântătoare de deznădejde. Tot trupu-i tremura ca varga şi tresărea în răstimpuri mici. Scrâşnea din dinţi ca să nu ţipe, cuprins de o dorinţă nebună să se rostogolească pe jos, să sfâşie ceva, să muşte. Dar zări un pahar pe sobă şi-şi aminti că avea în dulap un litru de rachiu abia început; căci nu părăsise obiceiul soldăţesc de a se încălzi la lingurică în fiecare dimineaţă.

Luă şipul şi bău pe nerăsuflate o duşcă, cu lăcomie. Şi-l puse jos când nu mai putu răsufla. Îl golise de o treime.

Îndată o căldură asemenea cu o flacără îi arse stomacul, se împrăştie în mădulare, îi îmbărbăta sufletul, amorţindu-l.

Îşi zise: „Am găsit leacul”. Şi simţind că-i arde pielea, deschise din nou fereastra.

Ziua se ivea, liniştită şi îngheţată. Colo sus stelele păreau că mor în fundul tăriei luminate şi în şanţul adânc al drumului de fier semnalele verzi, roşii şi albe îşi pierdeau parcă puterea.

Cele dintâi locomotive ieşeau din depozit şi veneau fluierând să caute primele trenuri. Altele, în depărtare, aruncau strigăte ascuţite şi repetate, strigătele lor de sculare, cum fac cocoşii la ţară.

Duroy cugeta: „Poate nu voi mai vedea toate acestea.”

Dar simţind că începea să se înduioşeze din nou de starea sa, se împotrivi cu putere: „Haide, nu trebuie să gândesc la nimic până în momentul întâlnirii, ăsta e singurul mijloc ca să fiu dârz.”

Începu să-şi facă toaleta. Când se rădea, mai simţi o clipă că se sfârşeşte, gândindu-se că-şi privea faţa poate pentru cea din urmă oară. Dar mai bău o înghiţitură de rachiu şi isprăvi îmbrăcatul.

Ceasul următor trecu greu. Umbla în lung şi în lat

forţându-se să-şi oprească gândurile în loc. Când auzi bătând la uşă, era cât pe ce să cadă pe spate, atât de tare fu tulburat. Erau martorii săi. Deja.

Erau îmbrăcaţi în blănuri.

Rival zise, după ce strânse mâna clientului său:

— E un frig siberian. Apoi întrebă: Te simţi bine?

— Da, foarte bine.

— Liniştit?

— Foarte liniştit.

— Haide, are să meargă bine. Ai băut şi ai mâncat ceva?

— Da, n-am nevoie de nimic.

Boisrenard îşi pusese pentru împrejurarea asta o decoraţie străină, verde şi galbenă, pe care Duroy nu o văzuse niciodată.

Coborâră.

Un domn îi aştepta în trăsură. Rival îl prezentă: „Doctorul Le Brument”. Duroy îi strânse mâna bolborosind: „Vă mulţumesc”, apoi voi să ia loc pe scăunaşul de dinainte şi se aşeză pe ceva tare, care-l făcu să se ridice parcă l-ar fi aruncat în sus un tel. Era cutia cu pistoale.

Rival zicea necontenit:

— Nu! În spate, luptătorul şi doctorul, în spate! Duroy în sfârşit înţelese şi se prăbuşi lângă doctor.

Cei doi martori se suiră şi ei la rândul lor şi vizitiul plecă. Ştia unde trebuia să meargă.

Dar cutia cu pistoale îi încurca pe toţi, mai ales pe Duroy, care ar fi voit mai bine să n-o vadă. Încercară s-o pună la spate; le rupea spinarea; apoi o puseră în picioare, între Rival şi Boisrenard; cădea tot timpul. În sfârşit, o puseră sub picioare.

Convorbirea abia urma, deşi doctorul istorisea anecdote. Singur Rival răspundea. Duroy ar fi vrut să arate nepăsare, dar se temea să nu-şi piardă şirul ideilor, să nu se vadă tulburarea sufletului său; şi era muncit de

frica chinuitoare de a nu începe să tremure.

În curând, trăsura ajunse în mijlocul câmpului. Era aproape ora nouă. Era una dintre acele dimineţi aspre de iarnă, când firea întreagă e lucitoare, sticloasă şi tare ca cristalul. Copacii acoperiţi cu promoroacă parcă asudau gheaţă; pământul suna sub picior; aerul uscat ducea departe cele mai mici zgomote, cerul albastrul părea lucitor ca oglinzile şi soarele trecea în văzduh, luminos şi rece el însuşi, aruncând asupra creaţiei îngheţate raze care nu încălzeau nimic.

— Am luat pistoalele de la Gastine Renette. Le-a încărcat chiar el. Cutia e pecetluită. De altminteri, vor fi trase la sorţi cu ale adversarului nostru, îi zise Rival lui Duroy.

Duroy răspunse fără sine: „Îţi mulţumesc.”

După aceea, Rival îi dădu recomandări amănunţite, căci el ţinea ca omul său să nu facă nicio greşeală. Stărui asupra fiecărui punct de mai multe ori:

— Când vei auzi întrebarea: „Sunteţi gata, domnilor?” să răspunzi cu glas tare: „Da!” Când vei auzi „Foc!” vei ridica repede braţul şi vei trage mai înainte de a se fi rostit trei.

Şi Duroy repeta în minte:

— Când voi auzi foc, voi ridica braţul, când voi auzi foc, voi ridica braţul, când voi auzi foc, voi ridica braţul…

Învăţa cum îşi învaţă copiii lecţia, citind-o şi răscitind-o încet, ca să-i intre în cap.

— Când voi auzi foc, voi ridica braţul…

Trăsura intră într-o pădure, întoarse la dreapta pe un drum, apoi iar la dreapta; Rival deschise deodată uşa ca să strige vizitiului: „Pe acolo, pe drumul ăsta mic!”. Şi trăsura apucă, pe un drum cu făgaşe, printr-o pădurice tânără ale cărei frunze moarte tremurau, tivite cu un găitan de gheaţă.

Duroy mormăia necontenit:

— Când voi auzi foc, voi ridica braţul. Şi se gândea că,

dacă s-ar răsturna trăsura, totul s-ar sfârşi de minune. O, dacă s-ar răsturna, ce noroc! Dacă şi-ar rupe un picior!...

Dar zări la marginea unei poieni o altă trăsură stând pe loc şi patru domni care umblau să se încălzească la picioare; şi atât de cu greu răsufla, că fu nevoit să-şi caşte gura.

Mai întâi coborâră martorii, apoi doctorul şi luptătorul. Rival luase cutia cu pistoale şi se duse cu Boisrenard înspre doi dintre străini, care veneau către dânşii. Duroy îi văzu cum se salutară cu ceremonie, apoi cum umblară împreună prin poiană privind când pe jos, când pe copaci, ca şi cum ar fi căutat ceva care putea să cadă sau să zboare.

Apoi numărară paşi şi înfipseră cu mare greutate două bastoane în pământul îngheţat. Se strânseră iarăşi împreună şi făcură mişcările jocului cu faţa ori spatele, precum copiii când se joacă.

Doctorul Le Brument îl întrebă pe Duroy:

— Va simţiţi bine? N-aveţi nevoie de ceva?

— Nu, de nimic, mulţumesc.

I se părea că-i nebun, că doarme, că visează, că se întâmplase ceva nefiresc, care îl învăluia. Îi era frică?

Poate. Dar nu ştia. Totul se schimbase în jurul său. Jacques Rival se întoarse şi-i vesti încetişor cu mulţumire:

— Este gata totul. Norocul a fost de partea noastră la pistoale!

Iată un lucru de care nu-i păsa lui Duroy...

I se scoase pardesiul. Georges se lăsă în voia lor. I se controlară buzunarele redingotei ca să fie siguri că n-avea la dânsul niciun portofel sau altceva care să-l apere.

El repeta în sine, ca o rugăciune:

— Când voi auzi foc, voi ridica braţul.

Apoi fu dus până la unul dintre bastoanele înfipte în pământ şi i se dădu pistolul. Atunci zări un om în picioare, în faţa lui, aproape de tot, un om scurt, burtos, pleşuv, cu ochelari. Era adversarul său.

Îl văzu tare bine, dar nu se gândea la nimic decât la asta: „Când voi auzi foc, voi ridica braţul şi voi trage!”. Un glas răsună în marea tăcere a nemărginirii, un glas care venea parcă de departe, şi care întrebă:

— Sunteţi gata, domnilor?

— Da!, strigă Georges.

Atunci acelaşi glas porunci:

— Foc!...

El nu mai auzi nimic, nu mai băgă de seamă nimic, nu-şi mai dădu seama de nimic, numai atât simţi – că ridică braţul, apăsând din toate puterile pe trăgaci!

Şi n-auzi nimic.

Dar văzu îndată puţin fum la gura ţevii pistolului său; şi omul din faţa sa stând tot în picioare şi tot în aceeaşi poziţie; el zări, de asemenea, un alt nouraş alb care zbura pe deasupra capului adversarului său.

Trăseseră amândoi. Se isprăvise.

Martorii săi şi doctorul îl atingeau, îl pipăiau, îi descheiau hainele, întrebându-l îngrijoraţi:

— N-ai fost rănit?

— Nu, nu cred!, răspunse la întâmplare. Langremont, de altminteri, era tot atât de neatins ca şi duşmanul său şi Jacques Rival murmură cu nemulţumire:

— Cu mizeria asta de pistol aşa se întâmplă întotdeauna, ori nu faci nimic, ori ucizi. Ce scârnav instrument!

Duroy nu se clintea, tâmpit de uimire şi bucurie: Se isprăvise! Fură nevoiţi să-i ia arma, pe care n-o lăsa din mână. Acum i se părea că s-ar bate cu universul întreg.

Se isprăvise! Ce fericire! Acum i se părea că ar cuteza să provoace pe oricine!

Toţi martorii vorbiră câteva minute, dându-şi întâlnire pe mai târziu ca să redacteze procesul-verbal, apoi se suiră în trăsură; şi vizitiul, care râdea pe capră, plecă repede pocnind din bici...

Prânziră toţi patru pe bulevard, vorbind despre

întâmplare. Duroy îşi spunea impresiile.

— N-am simţit nimic, absolut nimic, cred că aţi văzut şi dumneavoastră?

— Da, te-ai purtat bine, răspunse Rival.

După ce procesul-verbal fu redactat, i-l dădură lui Duroy ca să-l insereze în ecouri. Rămase mirat când văzu că schimbase două gloanţe cu domnul Louis Langremont şi, puţin cuprins de îngrijorare, îl întrebă pe Rival:

— Dar noi n-am tras decât un glonţ... Celălalt zâmbi:

— Da, da, un glonţ... un glonţ fiecare... ceea ce face două gloanţe...

Şi Duroy, rămânând mulţumit de tălmăcire, nu stărui mai mult. Papa Walter îl îmbrăţişa:

— Bravo, aţi apărat steagul lui „Vie Française”, bravo! Seara, Georges se arătă pe la cele mai însemnate ziare şi prin cele mai mari cafenele de pe bulevard. Îl întâlni de două ori pe adversarul său, care se arăta şi el.

Nu se salutară. Dacă ar fi fost rănit vreunul, şi-ar fi strâns mâinile. De altminteri, fiecare jura cu încredinţare că a auzit fluierându-i glonţul celuilalt pe la ureche.

A doua zi, pe la unsprezece dimineaţa, Duroy primi o albăstrică:

Dumnezeule, cât mi-a fost de frică!

Vino degrabă în strada Constantinopole, să te sărut, amorul meu. Cât eşti de viteaz – te ador!

Clo

Se duse la întâlnire şi ea i se aruncă în braţe, acoperindu-l de sărutări.

— Oh, dragă, dacă ai şti ce am simţit când am citit ziarele de azi-dimineaţă! Oh, istoriseşte-mi! Spune-mi, spune-mi tot! Vreau să ştiu...

Trebui să povestească cu de-amănuntul. Ea îl întrebă:

— Ce noapte rea trebuie să fi avut înaintea duelului!

— Da’ de unde! Am dormit bine.

— Eu n-aş fi închis ochii. Şi pe teren, spune-mi, cum s-a petrecut?

El însăila o istorie dramatică:

— Faţă în faţă, la douăzeci de paşi, numai de patru ori lungimea odăii ăsteia... Jacques, după ce ne întrebă dacă suntem gata, comandă: „Foc!” Mi-am ridicat braţul îndată, în linia cuvenită, dar greşeala a fost că am ochit capul. Am avut o armă tare şi eu sunt obişnuit cu pistoalele slabe în coardă, aşa că împotrivirea trăgaciului a făcut ca ţeava să se ridice. N-are a face, desigur glonţul n-a trecut departe. Şi el trage bine, ticălosul. Glonţul lui mi-a trecut, şuierând, chiar pe lângă tâmplă.

Ea stătea pe genunchii lui, şi-l ţinea în braţe, parcă pentru a-i împărtăşi primejdia. Bolborosea: „Oh, bietul meu drăguţ, bietul meu drăguţ...”

Apoi, după ce isprăvi de istorisit, ea îi zise:

— Tu nu ştii, nu pot să mai trăiesc fără tine! Trebuie să te văd întruna şi, cu bărbatul meu în Paris, asta nu-i uşor. Adesea aş avea un ceas slobod dimineaţa, mai înainte de a te scula tu şi aş putea să vin să te sărut, dar nu vreau să mai intru în înspăimântătoarea ta casă. Ce-i de făcut?

Lui îi veni îndată o idee şi întrebă:

— Cât plăteşti tu aici?

— O sută de franci pe lună.

— Ei bine, iau casa pe socoteala mea şi mă mut îndată. A mea nu-mi mai ajunge în noua-mi poziţie.

Ea cugetă câteva clipe, apoi răspunse:

— Nu. Nu vreau.

El se miră:

— Pentru ce?

— Pentru că...

— Asta nu-i un motiv. Casa asta îmi place foarte mult. Sunt într-însa. Rămân într-însa.

Începu să râdă:

— De altminteri, e pe numele meu.

Dar ea se împotrivea întruna:

— Nu, nu, nu vreau…

— Pentru ce, în sfârşit?

Atunci ea îi şopti încet de tot, cu iubire:

— Pentru că ai s-aduci femei şi nu vreau!

El se supără:

— Niciodată, crede-mă, îţi făgăduiesc.

— Nu. Ştiu eu că tot ai s-aduci.

— Îţi jur.

— Adevărat?

— Foarte adevărat. Pe cinstea mea!. Asta e casa noastră, numai a noastră.

Ea îl strânse într-un avânt de dragoste:

— Atunci vreau, drăguţul meu. Dar să ştii că dacă mă înşeli o dată, numai o dată, totul se va sfârşi între noi, se va sfârşi pentru totdeauna.

El mai jură cu tot felul de încredinţări şi rămase ştiut că se va muta chiar în ziua aceea, ca ea să-l poată vedea când va trece pe acolo. Apoi, ea îi zise:

— În tot cazul, vino la masă duminică. Bărbatul meu te găseşte foarte plăcut.

El rămase măgulit.

— A, într-adevăr?…

— Da, l-ai cucerit. Şi-apoi, ascultă, mi-ai spus că ai fost crescut într-un castel la ţară, nu-i aşa?

— Da, pentru ce?

— Atunci, trebuie să cunoşti puţin lucrul câmpului.

— Ei bine, vorbeşte cu el despre grădinărit şi semănături; asta îi place mult.

— Bine, n-am să uit.

Ea îl părăsi, după ce-l sărută la nesfârşit, căci duelul o făcuse să-l iubească la nebunie.

Şi Duroy se gândea, ducându-se la ziar: „Ce curioasă fiinţă e asta! Ce cap de pasăre! Mai poţi şti ce vrea şi ce-i place? Şi ce nostimă căsnicie! Ce fantezist va fi pregătit împerecherea acestui bătrân cu descreierata asta? Ce

motiv a hotărât pe acest inspector să ia de nevastă pe şcolăriţa asta? Taină! Cine ştie? Dragostea poate?”

Apoi încheie: „În sfârşit, e o amantă foarte drăguţă; aş fi un dobitoc şi jumătate dacă aş scăpa-o din mână.”

— Da.

Capitolul 8

Duelul îl făcuse pe Duroy să ajungă între cronicarii de căpetenie de la „Vie Française”; chinuindu-se însă amarnic să descopere vreo idee demnă de interes, se mulţumi să îmbrăţişeze chestiunea degradării moravurilor şi a caracterelor, a slăbirii patriotismului şi a anemierii onoarei franceze. Găsise cuvântul „anemie”, de care era mândru.

Şi când doamna de Marelle, căreia nu-i lipsea spiritul zeflemitor al Parisului, nepăsător şi fără înconjur, îşi bătea joc de gogoşile sale, pe care le dezumfla cu câte o vorbă de duh, el răspundea zâmbind: „Lasă, astea îmi fac nume bun pentru mai târziu”.

Locuia acum în strada Constantinopole, unde-şi strămutase sipetul, peria, briciul şi săpunul, ceea ce alcătuia tot bagajul său. De două sau trei ori pe săptămână, tânăra femeie venea mai înainte de a se scula el, se dezbrăca într-un minut şi se strecura în pat tremurând toată de frigul de afară.

Duroy, la rândul său, mânca în fiecare joi în faţa familiei şi făcea curte bărbatului, vorbindu-i de agricultură; şi plăcându-i şi lui lucrările câmpului, se afundau uneori aşa de mult în vorbă, încât uitau de femeia care dormita pe canapea.

Laurine adormea şi ea, când pe genunchii tatălui său, când pe genunchii lui Bel-Ami.

După plecarea ziaristului, domnul de Marelle nu uita niciodată să declare cu tonul său doctrinar cu care spunea cele mai neînsemnate lucruri: „Tânărul ăsta e

într-adevăr foarte plăcut. E o minte foarte cultivată.”

Februarie se apropia de sfârşit. Începeai să simţi mirosul de viorele pe străzi când treceai dimineaţa pe lângă căruţele trase de vânzătorii de flori.

Duroy trăia fără niciun nor pe cerul vieţii sale.

Dar, într-o noapte, când se întoarse acasă, găsi o scrisoare strecurată pe sub uşă. Se uită la marcă şi văzu „Cannes”. O deschise şi citi:

Cannes, villa Jolie

Scumpe domn şi prieten, mi-aţi spus, nu-i aşa, că pot să pun temei pe dumneavoastră în orice împrejurare? Ei bine, vă cer un serviciu crud, să veniţi să fiţi pe lângă mine, să nu mă lăsaţi singură în cele din urmă momente ale lui Charles, care e pe moarte. Cred că n-are s-o mai ducă nicio săptămână, deşi se mai scoală încă, dar doctorul m-a prevenit.

Nu mai am nici tăria, nici curajul să mai văd agonia asta zi şi noapte. Şi mă gândesc cu spaimă la cele din urmă momente, care se apropie. Nu pot cere asemenea lucruri decât de la dumneavoastră, căci bărbatul meu nu mai are rude. Aţi fost camaradul lui; el v-a deschis poarta la ziar. Veniţi, vă rog! N-am pe cine să chem.

Credeţi-mă prietena dumneavoastră devotată,
Madeleine Forestier

Un sentiment straniu intră în inima lui Georges ca o adiere, un sentiment de mântuire, de spaţiu care se întindea înaintea lui şi murmură: „Desigur, mă voi duce. Bietul Charles! Ce puţin lucru suntem, la urma urmei!”

Patronul, căruia îi făcu cunoscută scrisoarea tinerei femei, îi dădu învoirea sa mormăind. El zicea întruna: „Dar întoarceţi-vă degrabă, ne sunteţi de neapărată nevoie”.

Georges Duroy plecă la Cannes a doua zi cu acceleratul de şapte, după ce înştiinţa familia de Marelle printr-o telegramă. Ajunse a doua zi pe la patru seara.

Un hamal îl călăuzi la vila Jolie, zidită pe la mijlocul coastei dealului, în acea pădure de brazi populată de case albe, care se întinde de la Cannes până la Golful Juan.

Casa era mică, joasă, în stil italian, la marginea drumului care urcă în zigzag printre copaci, arătând la fiecare cotitură privelişti minunate. Servitorul deschise uşa şi strigă:

— Oh, domnule, doamna vă aşteaptă cu mare nerăbdare.

— Cum îi merge stăpânului?, întrebă Duroy.

— Oh, deloc bine, domnule. N-o mai duce mult.

Salonul în care intrase tânărul era îmbrăcat într-o stofă trandafirie cu desene albastre. Fereastra largă şi înaltă dădea spre oraş şi spre mare.

Duroy murmură: „Drace, drăguţă casă de ţară. De unde naiba au ei atâţia bani?”

Un foşnet de rochie îl făcu să tresară.

Doamna Forestier îi întindea amândouă mâinile:

— Cât eşti de îndatoritor, ce drăguţ lucru că ai venit!

Şi-l îmbrăţişa deodată. Apoi se priviră.

Era puţin palidă, slăbită; dar tot fragedă şi poate mai frumoasă încă, cu aerul ei mai gingaş. Ea murmură:

— E grozav, ştie că-i pierdut şi mă chinuieşte crunt. I-am vestit sosirea dumitale. Dar unde ţi-e bagajul?

— L-am lăsat la gară, pentru că nu ştiam la ce hotel mă vei sfătui să trag ca să fiu cât mai aproape de dumneata, îi răspunse Duroy.

Ea stătu la îndoială, apoi zise:

— Vei trage aici, în vilă. Odaia dumitale chiar e gata. Poate să moară dintr-un moment într-altul, şi dacă se va întâmpla noaptea, voi fi singură. Voi trimite să-ţi aducă bagajul.

El se închină:

— Cum vrei.

— Acum haide sus, zise ea.

O urmă. Ea deschise o uşă la etaj şi Duroy zări lângă o fereastră, aşezat într-un jilţ şi înfofolit în pături, vânăt în lumina roşie a soarelui apunând, un soi de cadavru care îl privea. Abia îl putu recunoaşte; mai mult ghici că acel om era prietenul său.

În odaie era un miros de friguri, de ceai de buruieni, de eter, de gudron, acel miros fără nume şi greu al caselor în care răsuflă un ofticos.

Forestier îşi ridică mâna cu greutate şi încet:

— Iată-te, zise el, vii să mă vezi murind? Mulţumesc...

Duroy se făcu că râde:

— Să te văd murind! Asta n-ar fi o privelişte plăcută şi n-aş alege deloc prilejul ăsta ca să vizitez Cannes. Vin să-ţi zic bună ziua şi să mă odihnesc puţin.

— Stai jos!, murmură celălalt, şi-şi plecă capul, cufundat parcă în cugetări deznădăjduite.

Răsufla repede, cu gâfâituri, şi uneori scotea un fel de geamăt ca şi cum ar fi vrut să amintească mereu celorlalţi cât era de bolnav.

Văzând că n-are să mai vorbească deloc, femeia sa se duse să se sprijine de fereastră şi zise arătând afară cu capul:

— Priveşte! Aşa-i că-i frumos?

În faţa lor, dealul presărat cu vile cobora până în oraşul care sta culcat de-a lungul malului în semicerc, cu capul spre dreapta, către întăritura deasupra căreia se ridică vechea cetate pe care se înalţă un turn de apărare, şi cu picioarele spre stânga, la limba de pământ intrată în mare de la Croisette, în faţa ostrovului Lerins. Păreau, aceste insule, două pete verzi în apa cu totul albastră. Iţi venea să crezi că pluteau două frunze nemăsurat de mari, atât de lătăreţe se vedeau de acolo, de sus.

Şi departe de tot, închizând orizontul de dincolo de golf, deasupra întăriturii şi a turnului, un nemărginit şir de

munţi albăstrii zugrăveau pe cerul luminos o linie ciudată şi fermecătoare de piscuri, când rotunde, când strâmbe, când ascuţite, şi care se sfârşea cu un munte mare, ca o căpăţână de zahăr, cu piciorul băgat în mare.

Doamna Forestier îi zise pe nume:

— Estherelul.

Văzduhul de dincolo de vârfurile întunecate era roşu, de un roşu de sânge şi de aur la care nu te puteai uita.

Duroy era stăpânit fără de voie de măreţia acestui apus.

El murmură, neputând găsi altă imagine pentru a-şi da pe faţă admiraţia sa:

— O, da, asta te copleşeşte!

Forestier ridică ochii spre femeia sa şi zise:

— Dă-mi puţin aer.

— Bagă de seamă, e târziu, soarele apune, ai să răceşti iară şi ştii cât de rău îţi face în starea ta, îi zise ea.

El făcu din mână o mişcare de neastâmpăr, dar slabă, care ar fi voit să fie o lovitură de pumn şi murmură cu o strâmbătură de mânie, o strâmbătură de om care moare, care îi arăta subţirimea buzelor, slăbiciunea feţei şi ridicătura oaselor:

— Îţi spun că mă-năbuş. Ce-ai să foloseşti dacă am să mor c-o zi mai degrabă sau mai târziu, o dată ce-s pe ducă...

Ea deschise fereastra.

Aerul care intră îi apucă fără de veste pe tustrei ca o dezmierdare. Era un vântişor de mare încet, călduţ, paşnic, un vântişor de primăvară hrănit deja de mirosul copăceilor şi al florilor îmbătătoare care cresc pe acest deal. Se putea desluşi un miros puternic de răşină şi de eucalipt.

Forestier îl înghiţea cu o răsuflare scurtă şi chinuitoare. Zgâria cu unghiile braţul jilţului şi zise cu un glas încet, şuierător, furios:

— Închide fereastra! Îmi face rău. Mai bine aş crăpa

într-o pivniţă!

Şi femeia închise fereastra încet, apoi privi departe, cu fruntea lipită de geam.

Duroy nu se simţea deloc bine şi ar fi vrut să vorbească cu bolnavul. Dar nu-i venea nimic în gând care ar fi putut să-l îmbărbăteze.

— Cum, nu ţi-e mai bine de când eşti aici?, îngăimă el.

Celălalt ridică din umeri cu o nerăbdare de om care duce o mare povară:

— Vezi bine.

Şi plecă din nou capul. Duroy zise iar:

— La naiba, e straşnic de bine aici, faţă de Paris. Acolo e încă toiul iernii. Ninge, cade grindină, plouă, e întuneric că trebuie să aprinzi lămpile de la trei ceasuri după-amiază.

— Nimica nou la ziar?, întrebă Forestier.

— Nimic. A fost luat ca să-ţi ţie locul micul Lacrin, care a ieşit de la „Voltaire”; dar nu-i destul de copt. E vremea să te întorci!

Bolnavul bolborosi:

— Eu? Am să mă duc să fac de-acum cronici la şase picioare sub pământ.

Gândul neclintit venea ca un sunet de clopot cu prilejul oricărui lucru, se ivea neîncetat în fiecare cugetare, în fiecare frază. Urmă o tăcere lungă; o tăcere dureroasă şi adâncă, împurpurarea asfinţitului slăbea din ce în ce; şi munţii se făceau negri pe cerul roşu care se întuneca. O umbră colorată, un început de noapte, ce mai păstra licăriri de jăratec care moare, intra în odaie, vopsea parcă mobilele, pereţii, zugrăveala, ungherele, cu o culoare de cerneală amestecată cu purpură. Oglinda de pe sobă răsfrângea orizontul, părea o placă de sânge.

Doamna Forestier nici nu se clintea, tot în picioare, cu spatele la ce se petrecea în odaie, cu faţa lipită de geam.

Şi Forestier începu să vorbească cu un glas întretăiat, gâfâit, sfâşietor:

— Câte asfinţituri de soare am să mai văd încă?... opt, zece... cincisprezece sau douăzeci... poate treizeci, mai mult nu... Voi mai aveţi vreme, voi... eu, s-a sfârşit... Şi asta va dăinui..., după mine ca şi când aş fi aici...

Rămase mut câteva minute, apoi urmă:

— Toate câte le văd mă fac să mă gândesc că nu le voi mai vedea peste câteva zile... E grozav... Nu voi mai vedea nimic... nimic din câte există... cele mai mici lucruri de toate zilele... paharele... farfuriile... paturile pe care te odihneşti aşa de bine... trăsurile. Ce bine e să te preumbli cu trăsura, seara... cât îmi erau de dragi toate acestea!

Făcea cu degetele ambelor mâini o mişcare nervoasă şi uşoară, parcă ar fi cântat la pian pe amândouă braţele jilţului. Şi orice tăcere a sa era mai îngrozitoare decât vorbele, aşa de bine se vedea la ce lucruri înspăimântătoare se gândeşte.

Şi Duroy îşi aduse aminte deodată de cele zise de Norbert de Varenne cu câteva săptămâni mai înainte: „Eu acum văd moartea aşa de aproape că-mi vine să întind braţele ca s-o resping... O întâlnesc pretutindeni. Gângăniile strivite pe drum, frunzele care cad, părul alb zărit în barba unui prieten îmi sfâşie inima şi-mi strigă: Iat-o!”

În ziua aceea nu înţelesese; acum, privindu-l pe Forestier, înţelegea. Şi o mâhnire necunoscută, cumplită pătrundea în el, cum ar fi simţit în preajma sa, aproape de tot, în jilţul acesta unde gâfâia acest om, scârboasa moarte. Îi venea să se scoale, să plece, să fugă, să se întoarcă la Paris pe dată! O, dacă ar fi ştiut, n-ar fi venit.

Noaptea se împrăştiase acum în odaie parcă ar fi căzut o cernire grabnică pe acest om care murea. Numai fereastra se mai vedea încă, zugrăvind în pătratul său mai luminat silueta nemişcată a tinerei femei.

Şi Forestier întrebă iritat:

— Ei bine, azi nu s-aduce lampa? Iată ce înseamnă a purta de grijă unui bolnav.

Umbra care se zugrăvea pe geamuri fugi şi în casă se auzi sunetul unui clopoţel electric.

Îndată intră un servitor cu o lampă pe care o puse pe sobă. Doamna Forestier îi zise soţului său:

— Vrei să te culci sau te dai jos să cinezi?

— Mă dau jos, murmură el.

Şi aşteptarea mâncării îi sili să mai stea încă aproape un ceas nemişcaţi, tustrei, abia rostind când şi când o vorbă, o vorbă zadarnică, banală, parc-ar fi fost primejdios, tainic de primejdios, să laşi să ţină mai multă vreme tăcerea asta, să laşi să se sleiască aerul mut al acestei odăi, al acestei odăi în care se învârtea moartea.

În sfârşit, se vesti cina.

Lui Duroy i se păru lungă, fără sfârşit. Nu vorbeau, mâncau fără zgomot, apoi fărâmau pâinea cu buricul degetelor. Şi servitorul îşi făcea slujba, umbla, se ducea şi venea fără să i se audă paşii, căci, târşâitul tălpilor iritându-l pe Charles, omul se încălţa cu papuci. Numai tic-tacul aspru al unui ceasornic de lemn tulbura liniştea pereţilor cu mişcarea lui mecanică şi regulată.

Cum sfârşiră masa, Duroy, făcându-se că-i obosit, se retrase în odaia sa şi, cu coatele pe fereastră, începu să privească luna plină în mijlocul cerului, ca un glob de lampă nemăsurat, care arunca asupra zidurilor albe ale vilelor lumina sa uscată şi învăluitoare şi care presărase marea cu un soi de solzi de lumini mişcătoare şi dulci. Şi căuta un motiv ca să plece mai iute, scornind şiretlicuri, telegrame, o chemare înapoi din partea domnului Walter.

Dar intenţiile sale de fugă i se părură mai greu de pus în practică când se sculă a doua zi.

Doamna Forestier are să-i priceapă toate şurubăriile şi el are să piardă din pricina păcătoşeniei tot folosul devotamentului său. Îşi zise: „Phii! Asta mă plictiseşte; ei bine, atâta pagubă, în viaţă sunt şi momente neplăcute; şi apoi nu va ţine, poate, mult.”.

Era o zi senină, ireal de albastră, de acel albastru din

sud care îţi umple inima de bucurie; şi Duroy coborî până la mare, socotind că e prea devreme ca să-l vadă pe Forestier.

Când se întoarse ca să prânzească, servitorul îi zise:

— Domnul a întrebat de dumneavoastră de două sau de trei ori deja. Dacă vreţi, urcaţi-vă la dumnealui…

Se urcă. Forestier părea că doarme într-un jilţ. Soţia sa citea, lungită pe canapea.

Bolnavul ridică capul. Duroy întrebă:

— Ei bine, cum îţi merge? Arăţi mult mai bine în dimineaţa asta.

— Da, mai bine, sunt mai în putere, murmură Forestier. Prânzeşte repede cu Madeleine, ca să mergem să facem o plimbare cu trăsura.

Tânăra femeie, cum rămase singură cu Duroy, îi zise:

— Iată! Acum se crede scăpat. De azi dimineaţă nu face decât planuri. O să mergem peste puţin în Golful Juan să cumpărăm faianţe pentru casa noastră de la Paris. El vrea să iasă cu orice preţ, dar mi-e frică grozav de vreo nenorocire. N-are să poată suferi hurducăturile trăsurii.

Când sosi landoul, Forestier scoborî scările una câte una, sprijinit de servitorul său.

Dar cum zări trăsura ceru s-o descopere.

— Ai să răceşti! Asta-i o nebunie, se împotrivi femeia.

— Nu, aşa o să merg mult mai bine. O simt eu, îi răspunse el îndărătnic.

Trecură mai întâi pe drumurile acelea umbroase care merg necontenit printre două grădini şi care fac din Cartnes un soi de parc englezesc, apoi dădură în drumul spre Antibes, de-a lungul mării.

Forestier arăta locurile.

Mai întâi – vila contelui de Paris. Apoi altele. Era vesel, de o veselie voită, nefirească şi slabă, de osândit. Ridică degetul neavând deloc putere să ridice braţul:

— Uită-te, iată insula Sainte Marguerite şi castelul din

care a fugit Bazaine. A fost o lecţie bună istoria aceea.

Apoi îşi aduse aminte de regiment, rosti nume de ofiţeri care le aminteau o mulţime de întâmplări.

Dar deodată, drumul cotind, li se arătă Golful Juan întreg, cu satul său alb în depărtare şi limba intrată în mare la Antibes la celălalt capăt.

Şi Forestier, cuprins fără veste de o bucurie copilărească, îngăimă:

— Ah! Escadra, ai să vezi îndată escadra!

În mijlocul golfului se zăreau, într-adevăr, vreo şase nave mari care păreau nişte stânci acoperite de ramuri. Erau ciudate, pocite, peste măsură de mari, cocoşate, cu turnuri, cu pliscuri care se cufundau în apă parcă spre a prinde rădăcină sub mare.

Nu-ţi venea să crezi că lucrurile acestea s-ar putea mişca, s-ar putea duce din loc în loc, aşa păreau de grele şi prinse de fund. Şi o baterie mişcătoare, rotundă, înaltă, în formă de observator, semăna cu acele faruri zidite pe stânci, în mijlocul mării. Şi pe lângă ele trecea o corabie mare de negoţ, cu trei catarge, ca să iasă la larg, cu pânzele întinse şi vesele. Era gingaşă şi drăguţă pe lângă dihăniile astea de război, dihănii de fier, dihănii urâte, cinchite[18] pe apă.

Forestier se forţa să le recunoască.

Le zicea pe nume – „Colbert”, „Sufren”, „Amiral-Duperre”, „Redutabilul”, „Devastarea”, apoi se întorcea:

— Nu, nu, mă înşel, astălaltă-i «Devastarea»! Ajunseră dinaintea unui soi de cort mare, pe care citeai:

„Faianţe artistice din Golful Juan”, şi trăsura, cotind pe lângă verdeaţă, se opri înaintea uşii.

Forestier voia să cumpere două vase ca să le pună în biblioteca sa. Neputând deloc să coboare, i se aduceau la trăsură mostre una după alta.

Se hotărî cu greu ce să aleagă, sfătuindu-se cu soţia sa şi cu Duroy:

[18] Ghemuite.

— Ştii, pentru mobila din spatele cabinetului meu. Stând pe fotoliu, o am necontenit dinaintea ochilor. Ţin la o formă veche, la o formă greacă.

Cerceta probele, cerea altele, le lua iar pe cele dinainte. În fine, se hotărî; şi plătind, ceru să-i fie trimise îndată acasă:

— Mă întorc la Paris peste câteva zile!, zicea el.

Se întoarseră spre casă, dar în lungul golfului îi lovi pe neaşteptate un puternic curent de aer, rece, şi bolnavul începu să tuşească.

Mai întâi nu fu nimic, un mic acces; dar se înteţi, ajunse neîntrerupt, apoi se schimbă într-un fel de sughiţ, de horcăială. Forestier se-năbuşea şi, ori de câte ori voia să răsufle, tuşea îi sfărâma pieptul, ieşită din fundul plămânilor. Nimic nu-l liniştea, nimic nu-l potolea. A trebuit să fie dus pe braţe din landou în odaia sa.

Şi Duroy, care îl ţinea de picioare, simţea scuturătura lor la fiecare spasm al plămânilor lui.

Căldura patului nu-i opri deloc accesul, care ţinu până la miezul nopţii; apoi narcoticele, în sfârşit, amorţiră spasmele de moarte ale tusei. Şi bolnavul rămase până-n ziuă întins pe pat cu ochii deschişi.

Cele dintâi cuvinte le rosti ca să vină bărbierul, căci îi plăcea să se radă în fiecare dimineaţă. Se ridică să-l radă; dar trebuiră să-l culce îndată şi începu să răsufle aşa de scurt, de aspru, de chinuitor, încât doamna Forestier, înspăimântată, trimise să scoale pe Duroy, care se culcase, ca să-l roage să se ducă după doctor.

El îl aduse aproape într-o clipă pe doctorul Gavaut, care prescrise o băutură şi dădu câteva sfaturi; dar când ziaristul îl petrecu ca să-i afle părerea îi zise:

— E agonia, mâine dimineaţă va fi mort. Vestiţi din vreme pe sărmana femeie şi trimiteţi după un preot. Eu nu mai am niciun rost. Sunt însă cu totul la dispoziţia dumneavoastră.

Duroy trimise după doamna Forestier:

— Are să moară peste puţin. Doctorul m-a sfătuit să trimitem după un preot. Ce ai de gând să faci?

Ea stătu pe gânduri mult, apoi cu un glas încet, după ce cântărise totul, zise:

— Da, aşa e mai bine în mai multe privinţe. Am să-l pregătesc, am să-i spun că preotul doreşte să-l vadă. În sfârşit, voi vedea. Ar fi bine dacă te-ai duce să cauţi unul, un preot, şi să-l aduci. Caută unul care să nu facă multe nazuri. Alege pe unul care să se mulţumească cu spovedania şi să ne scutească de rest.

Tânărul aduse un preot bătrân, îndatoritor, care se lăsă după voia lor. Cum intră la cel în agonie, doamna Forestier ieşi şi se aşează împreună cu Duroy în odaia de alături.

— Asta l-a toropit, zise ea. Când i-am spus de preot, a făcut o mutră înspăimântătoare parcă... parcă ar fi simţit... simţit... o sunare... pricepi... A înţeles că s-a isprăvit de-acum, că i-a sunat ceasul.

Ea era foarte palidă. Urmă:

— Nu voi uita niciodată faţa sa. Desigur, în clipa aceea a văzut moartea. A văzut-o...

Îl auzeau pe preot care vorbea cam tare, fiind puţin surd, şi care zicea:

— Dar nu, nu sunteţi aşa de rău. Sunteţi bolnav, dar nicidecum în primejdie. Şi dovadă e că vin ca prieten, ca vecin.

Nu putea să audă desluşit ceea ce spunea Forestier. Bătrânul urmă:

— Nu, n-am să vă împărtăşesc. Vom vorbi de asta când veţi fi mai bine. Dacă vreţi să vă folosiţi de vizita mea, pentru a vă mărturisi, de pildă, voi fi foarte mulţumit. Eu sunt un păstor şi nu las din mână niciun prilej pentru a-mi aduna oile.

Urmă o tăcere lungă. Desigur, vorbea Forestier cu glasul lui gâfâitor şi stins. Apoi, deodată, preotul rosti, cu un glas deosebit, cu un glas de slujitor în altar:

— Mila lui Dumnezeu este fără de margini! Spune *Confiteor*, fiule. L-ai uitat poate, dar am să te ajut eu. Spune după mine: *Confiteor Deo omnipotenţi... Beatae Mariae semper virgini*[19]...

Preotul se oprea din când în când ca să dea răgaz celui care murea să-l ajungă. Apoi zise:

— Acum, mărturiseşte-te...

Tânăra femeie şi Duroy nici nu se clinteau, cuprinşi de o tulburare necunoscută, mişcaţi de o aşteptare chinuitoare. Bolnavul murmurase ceva.

Preotul repeta:

— Ai făptuit greşeli... de ce fel, fiule? Tânăra femeie se sculă şi spuse:

— Să mergem acum puţin în grădină. Nu trebuie să-i ascultăm tainele.

Şi se duseră să se aşeze pe o bancă înaintea uşii, sub un trandafir înflorit şi lângă un strat de garoafe care răspândeau în aerul curat mirosul lor puternic şi dulce.

Duroy, după câteva minute de tăcere, întrebă:

— Te vei întoarce târziu la Paris?

— O, nu! Cum se va sfârşi totul, mă voi întoarce degrabă, răspunse ea.

— Peste vreo zece zile?

— Da, cel mult.

— Vasăzică n-are nicio rudă?

— Niciuna, afară de veri. Tatăl său şi mama sa au murit când era copil încă.

Priveau amândoi un fluture care-şi culegea hrana de pe garoafe, mergând de la una la alta cu o repede fâlfâire de aripi, care nu încetau să bată nici după ce se aşeza pe floare. Şi rămaseră multă vreme tăcuţi.

Servitorul veni să-i înştiinţeze că „părintele isprăvise”. Şi ei urcară împreună.

Forestier părea că a mai slăbit încă din ziua trecută.

[19] Mă încred în Domnul Atotputernic şi în Sfânta Fecioară Maria (lb. latină).

Preotul îi ţinea mâna.

— La revedere, fiule, voi veni mâine dimineaţă. Şi plecă.

Cum ieşi preotul, bolnavul, care gâfâia, încercă să-şi ridice amândouă mâinile spre soţia sa şi bolborosi:

— Scapă-mă... scapă-mă... dragă... nu vreau să mor... nu vreau să mor... Oh, scăpaţi-mă... Spuneţi ce să fac, duceţi-vă la doctor... Voi lua orice... Nu vreau... Nu vreau...

Plângea.

Lacrimi mari îi curgeau din ochi, una câte una, pe obrajii topiţi; şi unghiurile slabe ale gurii i se încreţeau ca la copii când sunt supăraţi. Mâinile sale, căzute din nou pe pat, începură o mişcare neîntreruptă, rară şi regulată, parcă spre a găsi ceva pe plapumă.

Soţia sa, care începea şi ea să plângă, îngăimă:

— Dar nu, nu-i nimic. E o criză, mâine îţi va fi mai bine, ai ostenit ieri cu preumblarea ceea.

Răsuflarea lui Forestier era mai repede decât a unui câine care a alergat, atât de grăbită că nici nu puteai s-o numeri şi atât de slabă că abia se auzea.

— Nu vreau să mor!, zicea el întruna. Oh, Dumnezeule... Dumnezeule... Dumnezeule... ce are să mi se întâmple? N-am să mai văd nimic... nimic... niciodată... Oh, Dumnezeule!

Privea înaintea lui ceva nevăzut pentru alţii şi scârbos, iar spaima se vedea în ochii lui nemişcaţi. Mâinile urmau necontenit acea mişcare obositoare.

Deodată îl zgâlţâi un fior neaşteptat, care alergă de la un capăt la altul al trupului său şi bolborosi:

— Ţintirimul... eu... Dumnezeule! Şi nu mai vorbi nimic.

Stătea nemişcat, pierdut şi gâfâind.

Vremea trecea; amiaza sună la ceasornicul unui turn din apropiere. Duroy ieşi din odaie ca să se ducă să mănânce ceva. Se întoarse după un ceas. Doamna

Forestier nu voi să ia nimic. Bolnavul nu se mai clintise. Îşi târa necontenit degetele-i slabe pe plapumă, parcă spre a o trage pe faţa sa.

Tânăra femeie stătea într-un jilţ la piciorul patului. Duroy îşi puse altul lângă dânsa şi aşteptară în tăcere.

Venise o asistentă, trimisă de doctor; ea dormita lângă fereastră.

Duroy însuşi începea să aţipească, când avu senzaţia că se întâmplă ceva neobişnuit. Îşi deschise ochii tocmai la vreme pentru a-l vedea pe Forestier închizându-i pe ai săi ca două lumini ce se sting. Un mic sughiţ mişcă gâtlejul celui care murea şi două şiroaie mici de sânge se iviră în unghiurile gurii sale, apoi curseră pe cămaşă. Mâinile sale conteniră febrila lor preumblare. Nu mai răsufla.

Femeia sa înţelese şi, scoţând ceva ca un strigăt, căzu în genunchi plângând în hohote, cu capul în plapumă. Georges, înmărmurit şi speriat, făcu maşinal semnul crucii. Asistenta, trezindu-se, se apropie de pat: „S-a sfârşit!”, zise ea. Şi Duroy, care-şi venea în fire, murmură cu un oftat de uşurare: „A ţinut mai puţin decât credeam.”

După ce se împrăştie cea dintâi spaimă, după vărsarea celor dintâi lacrimi, începură să se îndeletnicească cu cele trebuitoare pentru înmormântare. Duroy alergă până-n seară.

Când se întoarse îi era foarte foame. Doamna Forestier mancă şi ea puţin; apoi se aşezară amândoi în odaia mortului pentru a-l veghea.

Pe masa de noapte ardeau două lumânări lângă un talger cu puţină apă în care plutea o ramură de mimoză, căci nu găsiseră smiceaua trebuitoare.

Erau singuri, tânărul bărbat şi tânăra femeie, lângă dânsul, care nu mai era. Stăteau tăcuţi, gândind şi privindu-l.

Dar Georges, pe care noaptea îl înfiora lângă acest

cadavru, nu-şi putea întoarce privirea de la dânsul. Ochiul şi mintea sa, atrase, fermecate de acest obraz istovit pe care lumina tremurătoare îl făcea să pară încă şi mai scofâlcit, erau aţintite asupra lui. Acesta era prietenul său, Charles Forestier, cu care vorbea chiar ieri! Ce lucru straniu şi înspăimântător e acest sfârşit complet al unei fiinţe! Oh! Îşi aducea aminte de vorbele lui Norbert de Varenne, chinuit de frica morţii.

„Niciodată nu se mai întoarce vreo fiinţă. Se vor naşte milioane şi miliarde, aproape la fel, cu ochi, nas, gură, tigvă şi înlăuntru o gândire, fără ca vreodată să se mai arate aceasta care era culcată în patul ăsta.”

Trăise câţiva ani, mâncase, râsese, iubise, sperase, ca toată lumea. Şi acuma se sfârşise totul pentru dânsul, se sfârşise pentru veşnicie. O viaţă! Câteva zile şi apoi nimica! Ne naştem, creştem, suntem fericiţi, aşteptăm, apoi murim. Adio! Bărbat sau femeie, tu nu te vei mai întoarce pe pământ! Şi totuşi fiecare poartă în sine dorinţa fierbinte şi cu neputinţă de îndeplinit a veşniciei, fiecare e un soi de univers în univers şi fiecare se pierde curând fără urmă în gunoiul seminţelor noi. Plantele, dobitoacele, oamenii, stelele, luminile, toate se însufleţesc, apoi mor spre a se preschimba. Şi niciodată o fiinţă nu se mai întoarce, musculiţă, om sau planetă!

O groază neînţeleasă, nemărginită, zdrobitoare apăsa sufletul lui Duroy, groaza acestui nimic nemărginit, de neînlăturat, care striveşte fără contenire toate vieţile cele atât de repezi şi de ticăloase. Deja îşi pleca fruntea sub ameninţarea ei. Se gândea la muşte, care trăiesc câteva ceasuri, la dobitoace, care trăiesc câteva zile, la oameni, care trăiesc câţiva ani, la pământuri, care trăiesc câteva veacuri. Ce deosebire dar, între unele şi altele?! Câteva răsărituri de soare mai mult, iată totul.

Îşi întoarse încet ochii în altă parte, ca să nu mai vadă cadavrul.

Doamna Forestier, cu capul plecat, părea că se

gândeşte şi ea la lucruri dureroase. Părul ei bălai îi venea aşa de bine pe faţa tristă, că o senzaţie dulce ca atingerea unei speranţe trecu prin inima tânărului. De ce să se întristeze aşa când avea încă atâţia ani înaintea sa?

Şi începu s-o privească cu de-amănuntul. Ea nu băgă de seamă, pierdută în gânduri. El îşi zicea: „Iată, la urma urmei, singurul lucru bun în viaţă: iubirea! Să ţii în braţe o femeie îndrăgită! Asta e marginea fericirii omeneşti.”

Cât noroc avusese acest mort, că întâlnise această tovarăşă deşteaptă şi fermecătoare! Cum se cunoscuseră oare? Cum primise ea să se mărite cu acest tânăr prostuţ şi sărac? Cum ajunsese să facă ceva dintr-însul?

Atunci, cugetă la toate tainele care se ascund în viaţa oamenilor. Îşi aminti de cele ce se şopteau despre contele de Vaudrec care o înzestrase şi o măritase, ziceau unii.

Ce va face de-acum? Cu cine se va mărita? Cu un deputat, cum credea doamna de Marelle, sau cu vreun tânăr cu viitor, vreun Forestier mai de seamă? Avea ea planuri, idei hotărâte deja? Cât ar fi dorit să ştie! Dar pentru ce această îngrijorare de ceea ce avea să facă ea?

El îşi puse întrebarea asta şi băgă de seamă că neastâmpărul său era căşunat de un gând dintre acelea ascunse, nelămurite, tainice, pe care ni le ascundem nouă înşine şi pe care nu le descoperim decât scormonind tocmai în fundul sufletului.

Dar, pentru ce nu ar încerca chiar el cucerirea asta? Cât de tare ar fi, împreună cu dânsa, şi cât de temut! Cât de repede şi departe ar ajunge împreună cu dânsa, şi cu câtă siguranţă!

Şi de ce n-ar izbuti?

Simţea lămurit că-i place, că îi insuflase mai mult decât simpatie, o afecţiune de acelea care se nasc între două firi asemănătoare şi care se nasc şi dintr-o atracţie reciprocă şi dintr-un fel de complicitate mută.

Ea îl ştia de deştept, hotărât, stăruitor; putea să aibă încredere în el.

Nu-l făcuse ea să vină în această împrejurare aşa de serioasă? Şi pentru ce-l chemase? N-avea drept el să vadă în asta un soi de alegere, un soi de mărturisire, un soi de designare? Dacă se gândise la dânsul tocmai în acest moment când avea să ajungă văduvă, asta înseamnă că, poate, cugetase la acela care trebuia să-i fie din nou tovarăş, un nou aliat?

Şi îl apucă nerăbdarea de a şti, de a o întreba, de a-i cunoaşte gândurile.

Trebuia să plece a treia zi, căci nu putea rămâne singur cu această femeie tânără, în casa asta. Deci trebuia să se grăbească, trebuia, înainte de a se întoarce la Paris, să descopere, cu dibăcie, cu delicateţe, planurile ei, să nu-i dea răgaz să se întoarcă, să se lase înduplecată, poate, de cererile altuia şi să se lege prin făgăduinţă.

Tăcerea din odaie era adâncă, nu se auzea decât limba pendulei care bătea pe sobă tic-tacul său metalic şi regulat.

El murmură:

— Trebuie să fii foarte obosită.

— Da, dar mai mult de întristare, răspunse ea.

Zgomotul glasului lor, care suna straniu în această încăpere sinistră, îi sperie. Şi căutară deodată spre faţa mortului ca şi când s-ar fi aşteptat să-l vadă mişcându-se, să-l audă vorbind cu dânşii, cum făcea cu câteva ceasuri mai înainte.

Duroy urmă:

— Oh! E o teribilă lovitură pentru dumneata şi o schimbare atât de completă în viaţa dumitale, o adevărată năruire a inimii şi a vieţii întregi.

Ea oftă lung fără să răspundă. Duroy urmă:

— E atât de trist pentru o femeie tânără când rămâne aşa de singură cum o să fii dumneata…

Apoi tăcu. Ea nu zise nimica.

— În orice caz, ştii înţelegerea noastră. Poţi să faci cu

mine ce vrei. Sunt al dumitale, îngăimă el.

Ea îi atinse mâna aruncând asupră-i o privire din acelea melancolice şi dulci care pătrund în noi până în măduva oaselor:

— Mulţumesc, eşti bun, foarte bun. Dacă aş îndrăzni şi dacă aş putea să fac ceva pentru dumneata, aş zice şi eu: Pune temei pe mine!

El luase mâna ce-i întindea şi o ţinea în ale sale, strângând-o, cu o dorinţă fierbinte de a o săruta. În sfârşit, se hotărî şi apropiind-o încet de gură, ţinu mult timp lipită de buzele sale pielea fină, puţin caldă, înfrigurată şi parfumată.

Apoi, când simţi că dezmierdarea asta prietenească începe să fie prea lungă, îi dădu drumul încetişor.

Mâna căzu încet pe genunchii tinerei femei, care rosti cu seriozitate:

— Da, o să fiu cu totul singură, dar am să mă silesc să fiu curajoasă.

Duroy nu ştia cum să-i dea a înţelege că ar fi fericit, foarte fericit să o aibă de soţie. Desigur, nu putea să-i spună aşa ceva în ceasul acesta, în acest loc, faţă cu acest trup; totuşi, i se părea că ar fi cu putinţă să găsească o frază de acelea nehotărâte, cumsecade şi complicate, care au înţelesuri ascunse în dosul cuvintelor şi care spun tot ceea ce voieşti prin întreruperile lor meşteşugite.

Dar îi stingherea cadavrul, cadavrul ţeapăn, întins dinaintea lor, şi pe care-l simţeau între ei. De câtva timp, de altminteri, lui Duroy i se părea că simte în aerul închis un miros care da de bănuit, o duhoare venită din acest piept putrezit, cea dintâi duhoare de stârv pe care sărmanii morţi întinşi pe masă o aruncă rudelor care îi veghează, duhoare îngrozitoare cu care umplu în curând cutia găunoasă a sicriului lor.

Duroy întrebă:

— Nu s-ar putea deschide puţin fereastra? Mi se pare

că aerul e stricat.

— Cum nu. Băgasem şi eu de seamă.

El se duse la fereastră şi o deschise. Toată răcoarea mirositoare a nopţii intră, tulburând flacăra celor două lumânări aprinse pentru mort. Luna răspândea, ca şi în seara trecută, lumina sa bogată şi liniştită pe zidurile albe ale vilelor şi pe nemărginita velinţă strălucitoare a mării. Duroy, răsuflând din adâncul plămânilor, se simţi deodată cuprins din toate părţile de speranţe şi parcă săltat de apropierea dătătoare de fiori ai fericirii.

— Vino să te răcoreşti puţin, e o vreme minunată! Ea veni liniştit şi se rezemă pe coate lângă dânsul. Atunci el murmură, cu glas încet:

— Ascultă-mă şi pricepe bine ceea ce vreau să-ţi spun. Nu te supăra, mai cu seamă că-ţi vorbesc de asemenea lucru într-un astfel de moment, dar te voi părăsi poimâine şi când te vei întoarce la Paris va fi poate prea târziu. Iată! Nu-s decât un biet om fără stare şi care trebuie să-şi creeze de acuma o poziţie, după cum ştii. Dar am voinţă, puţină inteligenţă, pe cât cred, şi sunt pe calea cea bună. Un om care şi-a făcut stare, ştii unde a ajuns; unul care începe, nu ştii unde va ajunge. Atât mai rău sau atât mai bine. În sfârşit, ţi-am spus odată, la dumneata acasă, că visul meu cel mai scump ar fi fost să iau o femeie ca dumneata. Îţi repet azi dorinţa asta. Nu-mi răspunde. Lasă-mă să urmez. Asta nu e o cerere. Locul şi momentul ar face-o scârboasă. Ţin numai la atâta, ca să nu te las în neştiinţă, că dumneata poţi să mă faci fericit cu o vorbă, că poţi să faci din mine un prieten, sau un frate, sau chiar un soţ, cum vrei, şi că inima şi fiinţa mea sunt ale dumitale. Nu vreau să-mi răspunzi acum; ba, nici nu vreau să mai vorbim acum de asta. Când ne vom vedea la Paris, mă vei încunoştinţa de ceea ce ai hotărât. Până atunci, nicio vorbă, nu-i aşa?

Înşirase astea fără s-o privească, parc-ar fi semănat dinainte-i cuvintele în întunecime.

Şi ea părea că n-a auzit, atât de nemişcată rămăsese, privind şi ea dinainte-i, cu ochii aţintiţi în gol, nemăsurata privelişte palidă, luminată de lună.

Ei rămaseră multă vreme alături, cu coatele lipite, tăcuţi şi gânditori. Apoi ea murmură:

— E cam frig…

Întorcându-se, se duse spre patul mortului. El o urmă.

Când se apropie, simţi că într-adevăr Forestier începea să miroasă; şi îşi îndepărtă jilţul, căci n-ar fi putut suferi mult acest miros de putreziciune.

— Va trebui să fie pus în coşciug chiar dimineaţă, zise el.

— Da, da, s-a hotărât; are să vină stolerul[20] pe la opt ceasuri, îi răspunse ea.

Şi Duroy oftă: „Sărmanul băiat!”. Ea scoase, la rându-i, un lung oftat de resemnare sfâşietoare.

Se uitau la dânsul mai rar, obişnuiţi deja cu ideea acestei morţi, începând a se învoi în minte cu această nimicire care, odinioară încă, îi revolta şi-i mânia pe dânşii care erau tot muritori.

Nu mai vorbeau, urmau să vegheze cum se cade, fără să doarmă. Dar către miezul nopţii aţipi mai întâi Duroy. Când se deşteptă văzu că doamna Forestier dormita şi ea şi aşezându-se mai în voie închise din nou ochii, bombănind în sine: „La dracu’! E mai bine în aşternut, la urma urmei.”

Un zgomot neaşteptat îl făcu să tresară. Intră asistenta. Era deja ziuă. Tânăra femeie, pe jilţul din faţa sa, părea nedumerită ca şi el. Era cam palidă, dar tot drăguţă, fragedă, gingaşă, cu toate că petrecuse noaptea pe un scaun.

Apoi, uitându-se la cadavru, Duroy tresări şi strigă:

— Oh! Uite barba! Această barbă crescuse în câteva ceasuri, pe carnea asta care se descompunea, cum ar fi crescut în câteva zile pe faţa unui om viu. Şi rămaseră

[20] Tâmplar, dulgher.

înspăimântaţi în faţa acestei vieţi care urma mai departe pe acest mort, ca dinaintea unei ameninţări supranaturale de înviere, dinaintea unui lucru din acelea nefireşti, înspăimântătoare care răstoarnă şi zăpăcesc mintea.

Apoi se duseră amândoi să se odihnească până la unsprezece ceasuri. Pe urmă îl puseră pe Charles în sicriu şi îndată se simţiră uşuraţi, înseninaţi.

Se aşezară unul în faţa altuia, cuprinşi de dorinţa de a vorbi de lucruri mângâietoare, mai vesele, de a intra din nou în viaţă, deoarece sfârşiseră cu mortul.

Pe fereastra, deschisă în lături, intra căldura dulce a primăverii, aducând mireasma îmbălsămată a stratului de garoafe înflorite înaintea uşii.

Doamna Forestier îl îmbie pe Duroy să se plimbe prin grădină şi începură să umble încet, înghiţind cu nesaţ aerul călduţ plin de mirosul brazilor şi al eucalipţilor.

Şi, deodată, ea începu să vorbească, fără a-şi întoarce capul spre dânsul, cum făcuse şi el noaptea trecută, sus, la fereastră. Ea rostea vorbele cu un glas încet şi serios:

— Ascultă, scumpe prietene, m-am gândit bine... deja... la ceea ce mi-ai spus şi nu vreau să te las să pleci fără niciun cuvânt din partea mea. De altminteri, nu-ţi voi spune nici da, nici nu. Vom aştepta, vom vedea, ne vom cunoaşte mai bine. Cugetă mult, te sfătuiesc. Nu da ascultare unei aprinderi prea uşuratice. Şi, îţi vorbesc de asta, chiar mai înainte ca sărmanul Charles să fie pus în mormânt, pentru că este neapărată nevoie, în urma celor ce mi-ai spus, să ştii bine cine sunt, spre a nu te hrăni mult timp cu gândul pe care mi l-ai arătat, dacă nu eşti de un... de un... caracter aşa încât să mă înţelegi şi să mă suferi.

Înţelege-mă bine! Căsătoria nu e un lanţ pentru mine, ci o tovărăşie. Cu alte cuvinte, să fiu liberă, cu totul liberă, în faptele mele, în treburile mele, în ieşirile mele de acasă, întotdeauna. N-aş putea să sufăr nici

supraveghere, nici gelozie, nici vorbă asupra purtării mele. M-aş însărcina bineînţeles să nu compromit niciodată pe bărbatul pe care l-aş lua, să nu-l fac niciodată de râs şi de ocară. Dar ar trebui de asemenea ca şi bărbatul acesta să se însărcineze să vadă în mine o egală, o aliată şi nu o fiinţă mai de jos sau o soţie ascultătoare şi supusă. Ideile mele, ştiu, nu-s ca ale tuturor, dar nu le voi schimba deloc. Asta-i.

Adaug şi eu: Nu-mi răspunde, ar fi nefolositor şi necuviincios. Ne vom vedea şi, poate, vom vorbi din nou despre toate astea mai târziu.

Acum, mai preumblă-te puţin pe aici. Eu mă întorc la dânsul. Adio, pe deseară!

El îi sărută mâna lung şi se duse fără să spună niciun cuvânt.

Seara, nu se văzură decât în timpul cinei. Apoi urcară în odăile lor, amândoi morţi de oboseală.

Charles Forestier fu îngropat a doua zi, fără niciun alai, în ţintirimul din Cannes. Şi Georges Duroy se hotărî să plece cu acceleratul de Paris, care trecea la unu şi jumătate.

Doamna Forestier îl petrecu la gară. Se preumblau liniştiţi pe peron, aşteptând ceasul de plecare, şi vorbeau despre lucruri fără nicio însemnătate.

Trenul sosi la timp, un adevărat accelerat, alcătuit numai din cinci vagoane.

Ziaristul îşi alese locul, apoi coborî iară ca să mai vorbească vreo câteva clipe cu dânsa, apucat deodată de o întristare, de o mâhnire, de o părere de rău mistuitoare că se despărţea de dânsa, parc-ar fi pierdut-o pentru totdeauna.

Un funcţionar strigă: „Marseille, Lyon, Paris, urcaţi!” Duroy se sui, apoi se sprijini cu coatele de cerceveaua geamului ca să-i mai spună câteva cuvinte. Locomotiva fluieră şi şiragul începu să se mişte încetişor.

Tânărul, aplecat afară din vagon, se uita la tânăra femeie, nemişcată, de pe peron şi care îl urmărea cu privirea. Şi deodată, când era s-o piardă din vedere, îi aruncă o sărutare cu amândouă mâinile.

Ea i-o înapoie cu o mişcare mai ascunsă, mai şovăitoare, neîmplinită.

PARTEA A DOUA

Capitolul 1

Georges Duroy îşi reluase toate obişnuinţele de mai înainte. Aşezat acum în mica locuinţă din strada Constantinopole, trăia cuminte, ca un om care îşi pregăteşte o viaţă nouă. Chiar şi relaţiile sale cu doamna de Marelle căpătaseră ceva de căsnicie, ca şi cum ar fi căutat să se deprindă dinainte pentru întâmplarea care se apropia; şi amanta sa, mirându-se adesea de liniştea aşezată a legăturii lor, repeta râzând:

— Tu eşti şi mai burtă-verde decât bărbatul meu; nu era nevoie să-l mai schimb.

Doamna Forestier nu se întorsese. Întârzia la Cannes. El primi o scrisoare prin care ea îi vestea întoarcerea tocmai pe la mijlocul lui aprilie, fără niciun cuvânt în privinţa celor vorbite la despărţire. El aştepta. Era foarte hotărât acum să întrebuinţeze orice mijloc ca s-o ia de nevastă, dacă ea ar fi şovăit. Dar avea încredere în norocul său, în puterea de atracţie pe care simţea că o are, putere neînvinsă, care supune pe orice femeie.

Un bilet scurt îl înştiinţa că, iată, avea să sune ceasul hotărâtor:

Sunt în Paris. Vino să mă vezi.

Madeleine Forestier

Atâta tot. Îl primise prin curierul de nouă ceasuri. Intră la dânsa pe la trei, în aceeaşi zi. Ea întinse amândouă mâinile,

Bel-Ami zâmbindu-i drăguţ, plăcut; şi se priviră câteva clipe în adâncul ochilor.

— Cât de bun ai fost că ai venit acolo în împrejurările acelea grozave, murmură ea.

— Aş fi făcut orice mi-ai fi poruncit!, îi răspunse el.

Şi se aşezară. Ea întrebă de noutăţi, de Walter, de toţi confraţii şi de ziar. Se gândea adesea la ziar.

— Îi simt foarte mult lipsa, zicea ea, dar foarte mult. Ajunsesem ziaristă, în suflet. Ce vrei, mi-e dragă meseria asta.

Apoi tăcu. Lui i se păru că înţelege, că află în zâmbetul ei, în sunetul glasului ei, chiar în vorbele ei un fel de invitaţie; şi cu toate că îşi făgăduise să nu grăbească lucrurile, îngăimă:

— Ei bine... pentru ce nu ai îmbrăţişa din nou... meseria asta... sub... sub numele de Duroy?

Madeleine deveni deodată serioasă şi, punându-i mâna pe braţ, murmură:

— Să nu vorbim încă de asta.

Dar el ghici că primea şi, căzându-i în genunchi, începu să-i sărute mâinile cu patimă, repetând, bâlbâind:

— Mulţumesc, mulţumesc, cât te iubesc!

Madeleine se sculă în picioare. Georges făcu la fel şi băgă de seamă că era foarte palidă. Atunci pricepu că-i plăcuse, poate încă demult; şi fiind faţă în faţă, el o strânse, apoi o sărută îndelung pe frunte.

Când se desfăcu, strecurându-se de la pieptul lui, zise cu un glas serios:

— Ascultă, prietene, nu-s hotărâtă încă nici într-un fel. S-ar putea însă să fie da. Dar ai să-mi făgăduieşti că n-ai să spui la nimeni, până ce nu-ţi voi da voie eu?

El jură şi plecă, revărsându-i-se bucuria din inimă.

Puse de aici înainte mai multă băgare de seamă în vizitele pe care i le făcea şi nu ceru un răspuns mai hotărât, căci ea avea un chip de a vorbi de viitor, de a zice „mai târziu”, de a face planuri în care viaţa lor, a

amândurora, era totuna, care răspundea fără încetare mai bine şi mai gingaş decât o consimţire obişnuită.

Duroy muncea cu îndârjire, cheltuia puţin, se silea să facă economii ca să nu-l prindă momentul căsătoriei fără niciun gologan în buzunar şi ajunsese tot aşa de zgârcit pe cât fusese de mână-spartă.

Vara trecu, apoi toamna, fără să bănuiască cineva ceva, căci ei se vedeau puţin şi în chipul cel mai firesc din lume.

Într-o seară, pe neaşteptate, Madeleine îi zise, privindu-l în adâncul ochilor:

— N-ai vestit încă pe doamna de Marelle despre planul nostru?

— Nu, prietena mea. Făgăduindu-ţi o desăvârşită tăinuire, n-am crâcnit nicio vorbă nimănui.

— Ei bine, ar fi timpul s-o înştiinţezi. Eu mă însărcinez cu familia Walter. Îi vei spune săptămâna asta, nu-i aşa?

— Da, chiar mâine, zise şi roşi.

Ea îşi întoarse încet ochii în altă parte, parcă spre a nu băga de seamă tulburarea lui şi urmă:

— Dacă vrei, ne-am putea căsători la începutul lui mai. Ar fi foarte potrivit.

— Mă supun cu totul, bucuros.

— Zece mai, care cade într-o sâmbătă, mi-ar plăcea foarte mult, pentru că e ziua mea de naştere.

— Fie, zece mai.

— Părinţii dumitale locuiesc aproape de Rouen parcă? Cel puţin aşa mi-ai spus.

— Aproape de Rouen, la Canteleu.

— Cu ce se îndeletnicesc?

— Sunt... Sunt mici rentieri.

— Ah! Tare aş dori să-i cunosc.

El stătu la îndoială foarte încurcat.

— Dar ei sunt...

Apoi se hotărî, ca un om într-adevăr tare:

— Scumpa mea prietenă, sunt ţărani, crâşmari care şi-

au rupt bucăţica de la gură ca să învăţ carte. Eu nu roşesc de ei, dar simplitatea lor... ar putea să te supere.

Ea zâmbea fermecător, cu faţa luminată de o bunătate dulce.

— Nu. Am să-i iubesc mult. Vom merge să-i vedem. Vreau. Iţi voi mai vorbi de asta. Şi eu sunt fiică de oameni de jos... Dar i-am pierdut pe părinţii mei. Nu mai am pe nimeni pe lume... îi întinse mâna şi adăugă... decât pe dumneata.

Şi el se simţi înduioşat, mişcat, cucerit cum nu mai fusese încă de nicio femeie.

— M-am gândit la ceva, zise ea, dar e greu de vorbit.

— Să vedem, ce e?, întrebă Georges.

— Ei bine iată, scumpul meu, eu sunt ca toate femeile, am... slăbiciunile mele, micimile mele, îmi place ceea ce luceşte, ceea ce sună. Mi-ar fi plăcut la nebunie să port un nume nobil. N-ai putea oare cu prilejul căsătoriei noastre, să te... să te înnobilezi puţin?

Ea roşi, la rându-i, ca şi cum l-ar fi îndemnat să facă ceva necuviincios. Duroy răspunse fără şovăială:

— M-am gândit de multe ori la asta, dar nu mi se pare lucru uşor.

— Şi pentru ce?

— Pentru că mi-e frică să nu mă fac de râs, zâmbi el. Ea dădu din umeri:

— Dar deloc, deloc. Toată lumea face aşa şi nimeni nu râde. Desparte-ţi numele în două: „Du Roy”. Vine de minune.

El răspunse îndată, ca om care-şi dă seama de situaţie:

— Nu, aşa nu vine bine. Asta e un procedeu prea uşor, prea de rând, prea cunoscut. Eu mă gândisem să iau numele satului meu ca pseudonim literar mai întâi, apoi să-l adaug încetul cu încetul la numele meu, apoi chiar, mai târziu, să-mi tai în două numele, cum m-ai îndemnat.

— Satul dumitale e Canteleu?, îl întrebă.

— Da.

— Nu. Nu-mi place terminaţia, spuse ea, pe gânduri. Să vedem, n-am putea schimba puţin cuvântul ăsta... Canteleu?

Luă un condei de pe masă şi începu să mâzgălească nume, cercetându-le înfăţişarea. Deodată strigă:

— Uite, uite, am găsit.

Şi îi întinse o hârtie pe care el citi:

Doamna Duroy de Cantel

Georges cugetă câteva clipe, apoi zise cu seriozitate:

— Da, e foarte bine.

Ea era încântată şi zicea necontenit:

— Duroy de Cantel, Duroy de Cantel, doamna Duroy de Cantel. E minunat, minunat! Şi adăugă, cu încredere: Şi o să vezi cât e de uşor să-l faci primit de toată lumea. Dar trebuie să prinzi prilejul. Căci mai pe urmă ar fi prea târziu. Te vei apuca, chiar de mâine, să-ţi iscăleşti cronicele D. de Cantel, iar ecourile, pur şi simplu, Duroy. Asta se obişnuieşte în fiecare zi în presă şi nimeni nu se va mira că ţi-ai luat un nume de luptă. În momentul căsătoriei noastre, vom mai putea schimba ceva încă, spunând prietenilor că te lepădaseşi de el, din modestie, din pricina poziţiei dumitale, sau chiar fără să mai spui nimica. Care e numele de botez al tatălui dumitale?

— Alexandre.

Madeleine murmură de două sau trei ori în şir: „Alexandre, Alexandre”, ascultând sunetul silabelor, apoi scrise pe o foaie albă:

Domnul şi doamna Alexandre Du Roy de Cantel au onoarea de a vă face cunoscută căsătoria domnului Georges Du Roy de Cantel, fiul lor, cu doamna Madeleine Forestier.

Ea îşi privi scrisul puţin cam de departe, dar încântată de efect, şi zise:

— Cu un grăunte de chibzuinţă poţi izbuti orice.

Când se pomeni din nou în stradă, hotărât fără strămutare să se numească de acuma înainte Du Roy, şi chiar Du Roy de Cantel, i se părea că a căpătat o nouă însemnătate.

Mergea mai dârz, cu capul mai ridicat, cu mustaţa mai mândră, cum stă bine unui gentilom. Îi venea să spună cu bucurie trecătorilor:

— Mă cheamă Du Roy de Cantel.

Dar cum ajunse acasă, gândul doamnei de Marelle îl umplu de grijă şi-i scrise pe dată, ca să-i ceară o întâlnire a doua zi.

Are să-mi fie greu, se gândea el. Am să primesc o chelfăneală de calitatea întâi.

Apoi se simţi împăcat în sine, mulţumită acelei nepăsări fireşti care îl făcea să nu bage în seamă lucrurile neplăcute din viaţă, şi se apucă să scrie un articol fantezist asupra noilor dări care trebuiau puse pentru a se putea echilibra bugetul. Fu de părere ca particula nobiliară să fie impusă cu o sută de franci pe an, şi titlurile, de la baron până la prinţ, de la cinci sute până la o mie de franci.

Şi iscăli: *D. Cantel.*

A doua zi primi o albăstrică de la amanta sa, prin care îl vestea că are să vină la unu.

O aşteptă cuprins de nelinişte, hotărât, nu-i vorbă, să grăbească lucrurile, să spună totul de la început, apoi, după întâia emoţie, să argumenteze cu pricepere spre a-i dovedi că nu putea să rămână holtei la nesfârşire şi fiindcă domnul de Marelle ţinea morţiş la viaţă, trebuie să se gândească la altceva pentru a-şi face o tovarăşă legiuită.

Totuşi, se simţea mişcat. Când auzi sunetul clopoţelului, începu să-i bată inima.

Ea i se aruncă în braţe:

— Bună ziua Bel-Ami. Apoi, văzând că îmbrăţişarea lui

era rece, îl privi lung şi-l întrebă: Ce ai?

— Stai jos, zise el. O să vorbim serios.

Ea se aşează fără să-şi scoată pălăria, ridicându-şi numai vălul de pe frunte şi aşteptă.

Georges îşi plecase ochii; îşi pregătea primele cuvinte, începu cu un glas tărăgănat:

— Scumpa mea prietenă, vezi că sunt foarte tulburat, foarte trist şi foarte încurcat din pricina celor ce o să ţi le spun. Te iubesc mult, te iubesc în adevăr din toată inima, de aceea frica de a-ţi face supărare mă mâhneşte încă şi mai mult decât noutatea pe care am să ţi-o fac cunoscută.

Ea pălea, simţindu-se tremurând, şi îngăimă:

— Ce este, spune repede!

El rosti cu un glas trist, dar hotărât, cu acea împovărare prefăcută cu care vesteşti nenorocirile fericite:

— E că mă însor.

Ea scoase un oftat de femeie care are să-şi piardă cunoştinţa, un oftat dureros venit din fundul plămânilor, apoi începu să gâfâie, fără să poată vorbi, atât de tare se înăbuşea.

Văzând că nu scotea nicio vorbă, el urmă:

— Nici nu-ţi poţi închipui cât am suferit mai înainte de a lua hotărârea asta. Dar n-am nici poziţie, nici avere. Sunt singur, pierdut în Paris. Îmi trebuia cineva pe lângă mine, care să-mi fie mai ales un sfat, o mângâiere şi un sprijin. Aceea pe care am căutat-o şi am găsit-o e o tovarăşă şi o aliată.

Tăcu nădăjduind că ea va răspunde, aşteptându-se la o mânie furioasă, la batjocuri, la injurii.

Ea îşi puse o mână în dreptul inimii, parcă spre a o domoli, şi răsufla tot prin zvâcnituri chinuitoare care îi săltau pieptul şi-i clătinau capul.

Duroy îi luă mâna rămasă pe braţul jilţului; dar ea o trase înapoi cu repeziciune. Apoi murmură, căzută parcă

într-un soi de toropeală:

— Oh!... Dumnezeule...

El îi căzu în genunchi, fără a îndrăzni s-o atingă, şi bolborosi, mai mişcat de tăcerea asta decât ar fi fost de mânia ei:

— Clo, dragă Clo, înţelege bine starea mea, înţelege bine cine sunt eu. Oh, dacă aş fi putut să te iau pe tine, ce fericire! Dar tu eşti măritată. Ce puteam să fac? Judecă, te rog, judecă! Trebuie să-mi iau un loc în societate şi nu pot izbuti până ce n-o să am gospodărie. Dacă ai şti!... Sunt zile când îmi vine să-l ucid pe bărbatul tău...

Vorbea cu glasul lui moale, şoptitor, ispititor, un glas care pătrundea în ureche ca o muzică.

El văzu două lacrimi crescând încet în ochii neclintiţi ai amantei sale, apoi curgându-i pe obraji, în vreme ce alte două se năşteau deja la colţul pleoapelor.

Duroy murmură:

— Oh, nu plânge, Clo, nu plânge, te rog din suflet. Îmi rupi inima.

Atunci, ea făcu o sforţare, o mare sforţare, ca să se arate demnă şi mândră; şi întrebă cu glasul tremurător al femeilor care-s gata să plângă:

— Cine-i?

El şovăi o clipă, apoi pricepând că trebuia, spuse:

— Madeleine Forestier.

Doamna de Marelle tresări din cap până-n picioare, apoi rămase mută, atât de cufundată în gânduri, că parcă uitase că era el la picioarele ei.

Şi două picături străvezii se năşteau neîncetat în ochii săi, cădeau şi se iveau din nou.

Se sculă în picioare. Duroy ghici că ea se pregătea să plece fără nicio vorbă, fără să-l ierte; şi se simţi jignit, umilit în adâncul sufletului. Voind s-o oprească, îi apucă rochia cu amândouă braţele, înlănţuindu-i prin stofă picioarele rotunde care se înţepeneau spre a i se

împotrivi.

— Te conjur, nu pleca aşa!, o rugă înfierbântat. Atunci, ea îl privi de sus în jos, privi cu ochiul acela umed, deznădăjduit, atât de fermecător şi de trist, care arată toată durerea unei inimi femeieşti şi îngăimă:

— N-am... n-am nimic de zis... n-am... nimic de făcut... Ai... dreptate... ai ales tocmai ceea ce-ţi trebuia...

Şi desfăcându-se cu o mişcare înapoi, plecă fără ca el să mai încerce s-o oprească.

Rămas singur, se sculă în picioare, năuc, parc-ar fi primit o lovitură de mai în cap; apoi, împăcându-se în sine, murmură: „Pe legea mea, atât mai bine sau atât mai rău. În sfârşit, s-a isprăvit şi asta... fără scene. E bine şi aşa.”. Şi, uşurat de o greutate nemăsurată, simţindu-se deodată slobod, dezlegat, la larg pentru viaţa cea nouă, începu să boxeze cu peretele, izbind straşnic cu pumnul, cuprins de un fel de beţie a izbânzii şi a puterii, parcă s-ar fi bătut cu soarta.

Când doamna Forestier îl întrebă dacă a înştiinţat-o pe doamna de Marelle, el îi răspunse liniştit: „Da”.

Ea îi scormonea mintea cu ochiul său cel limpede.

— Şi asta n-a tulburat-o?

— Nu, deloc. I-a părut, dimpotrivă, foarte bine.

Noutatea se răspândi îndată. Unii se mirară, alţii se lăudau că prevăzuseră lucrul, ba, alţii zâmbeau, dând a înţelege că se aşteptau la aşa ceva.

Tânărul, care îşi iscălea acum cronicile D. de Cantel, ecourile – Duroy şi articolele politice pe care începuse să le dea din când în când – Du Roy, îşi petrecea jumătatea zilelor la logodnica sa, care se purta cu el frăţeşte, amestecând totuşi o gingăşie adevărată, dar ascunsă, cu un soi de dorinţă înăbuşită, ca o slăbiciune.

Ea hotărâse să se căsătorească în taină, numai în faţa martorilor, şi să plece chiar în seara aceea la Rouen. Aveau să meargă a doua zi să-i îmbrăţişeze pe bătrânii părinţi ai ziaristului şi să stea câteva zile la dânşii.

Duroy îşi dăduse toate silinţele s-o facă să renunţe la planul acesta, dar neputând izbuti se supuse în cele din urmă.

Deci, sosind 10 mai, însurăţeii, care socotiseră de prisos ceremonia religioasă, deoarece nu poftiseră pe nimeni, se întoarseră acasă ca să-şi facă bagajele după o scurtă trecere pe la primărie, şi luară la gara Saint-Lazare trenul de şase seara, care îi duse către Normandia.

Nu schimbaseră nici douăzeci de vorbe înainte de a se afla singuri în vagon. Cum se văzură pe drum, se uitară unul la altul şi începură să râdă spre a ascunde oarecare sâcâială pe care nu voiau deloc s-o dea pe faţă.

Trenul trecu încet prin gara cea lungă de la Batignolles, apoi străbătu câmpia mâloasă care se întinde de la fortificaţii până la Seine.

Duroy şi nevastă-sa rosteau din când în când câte o vorbă fără însemnătate, apoi se întorceau din nou spre geam.

Cum trecură podul de la Asnières, se simţiră încântaţi văzând pe râu corăbii, pescari şi luntraşi. Soarele, un soare puternic de mai, răspândea lumina sa piezişă pe vase şi pe fluviul liniştit, care părea nemişcat, fără şuvoaie şi fără vârtejuri, sleit sub căldura şi lumina apusului de soare. O barcă cu catarg, în mijlocul apei, cu două mari triunghiuri de pânză întinse pe amândouă bordurile ei, spre a culege cele mai mici adieri ale aerului, părea o pasăre peste măsură de mare, gata să-şi ia zborul.

Duroy murmură:

— Îmi plac la nebunie împrejurimile Parisului, cele mai frumoase amintiri din viaţa mea sunt legate de chefurile de pe aici.

Ea răspunse:

— Vai, luntrele! Ce plăcut să aluneci pe apă în amurg... Apoi tăcură ca şi când le-ar fi fost teamă să-şi deschidă mai departe inima asupra vieţii lor trecute şi

rămaseră muţi, îmbătându-se poate deja cu poezia părerilor de rău.

Duroy, aşezat în faţa soţiei sale, îi luă mâna şi o sărută încet.

— Când ne vom întoarce, zise el, o să mergem câteodată să cinăm la Chatou.

— O s-avem atâtea de făcut!, murmură ea cu un ton care părea că zice: Plăcerea va trebui jertfită folosului.

El tot o ţinea de mână, întrebându-se cu nelinişte cum ar putea să treacă la dezmierdări. Înaintea neştiinţei unei fete mari, n-ar fi fost atât de tulburat; dar deşteptăciunea vioaie şi isteaţă pe care o simţea în Madeleine îl stânjenea. Îi era teamă să nu pară găgăuţă, prea fricos sau prea obraznic, prea încet sau prea grăbit.

Strângea mâna asta mereu, fără răspuns din partea ei. El zise:

— Mi se pare foarte curios că eşti soţia mea.

— De ce?, îl întrebă, miratã.

— Nu ştiu, mi se pare curios. Îmi vine să te sărut şi mă mir cum de am dreptul.

Ea îi întinse liniştit obrazul, pe care îl sărută cum l-ar fi sărutat pe al unei surori.

— Când te-am văzut întâia dată (ştii, la cina la care m-a poftit Forestier) m-am gândit: Doamne, dacă aş găsi o femeie ca asta. Ei bine, am găsit-o. O am.

— Asta-i drăguţ, murmură ea şi îl privea drept, ager, cu ochiul ei veşnic zâmbitor.

El se gândea: „Sunt prea rece. Sunt stupid. Ar trebui să merg mai repede decât atâta”. Şi o întrebă: „Cum ai făcut cunoştinţă cu Forestier?”

Îi răspunse înţepat:

— Oare mergem la Rouen ca să vorbim despre dânsul?

Roşi înainte de a-i răspunde:

— Sunt un dobitoc. Dumneata mă umpli de sfiiciune.

Ei îi plăcu asta mult:

— Eu! Cu neputinţă! Pentru ce?

Se aşezase lângă ea, aproape de tot.

— Ah, un cerb!, strigă Madeleine.

Trenul străbătea pădurea Saint-Germain; şi ea văzuse o căprioară speriată sărind dintr-odată pe alee.

Duroy aplecându-se, pe când ea privea pe geamul deschis, o sărută, cu o sărutare de amant, în părul de pe gât.

Ea stătu câteva clipe neclintită; apoi ridicând capul:

— Mă gâdili, sfârşeşte!

Dar el nu se lăsă, preumblând uşor pe pielea ei, într-o dezmierdare aţâţătoare şi prelungă, mustaţa sa creaţă.

— Astâmpără-te!, se smuci ea.

Georges îi cuprinsese capul cu mâna dreaptă, pe care o strecurase pe după dânsa, şi-l întorcea spre el. Apoi se aruncă asupra gurii ei, ca un uliu asupra prăzii. Ea se zbătea, îl împingea, încerca să scape. În sfârşit, izbuti, şi-i zise:

— Dar sfârşeşte odată!

El n-o auzea, strângând-o, sărutând-o cu buze lacome şi tremurătoare, căutând s-o răstoarne pe pernele vagonului.

Ea se desprinse după ce făcu o mare sforţare şi se ridică dintr-o săritură:

— Oh, te rog, Georges, sfârşeşte. Doar nu mai suntem copii, putem aştepta până la Rouen.

El stătea jos, foarte aprins şi încremenit de aceste vorbe înţelepte; apoi, venindu-şi puţin în fire, îi zise:

— Fie, aştept, dar să mă tai dac-oi mai spune ceva până la sosire. Şi gândeşte-te că abia suntem la Poissy.

— Atunci am să vorbesc eu, zise ea.

Şi vorbi cu de-amănuntul de ceea ce aveau de făcut la întoarcere. Aveau să rămână tot în casa în care stătuse cu întâiul ei bărbat, iar Duroy avea sa moştenească locul şi leafa lui Forestier de la „Vie Française”.

De altfel, ea reglase, înaintea căsătoriei lor, cu o

siguranţă de om de afaceri, toate mărunţişurile băneşti ale căsniciei.

Se luaseră sub regimul separaţiei bunurilor şi prevăzuseră orice întâmplare: moarte, despărţire, naşterea unuia sau a mai multor copii. Tânărul aducea patru mii de franci, zicea el, dar, din această sumă, o mie cinci sute erau împrumutaţi. Restul venea din economiile făcute în timpul anului, în vederea căsătoriei. Tânăra femeie aducea patruzeci de mii de franci pe care i-i lăsase Forestier, zicea ea.

Ea aduse vorba despre dânsul, dându-i-l drept pildă:

— Era un om foarte econom, foarte chibzuit, foarte muncitor. Ar fi făcut avere în scurt timp.

Duroy nu mai asculta, cu gândurile în altă parte. Uneori ea se oprea să urmărească cu mintea o idee intimă, apoi urma:

— Peste trei sau patru ani, poţi să câştigi foarte bine de la treizeci la patruzeci de mii de franci pe an. Atâta ar fi avut Charles, dacă ar fi trăit.

Georges, căruia lecţia începea să i se pară lungă, răspunse:

— Mi se pare că nu mergem la Rouen ca să vorbim despre dânsul.

Ea îi dădu, în şagă, cu palma peste obraz:

— Ai dreptate, am greşit.

Râdea. El îşi ţinea mâinile pe genunchi, cum fac copiii cuminţi.

— Tare mai eşti bleg cu mutra asta, zise ea.

— Sunt în rolul meu, la care de altminteri m-ai chemat adineauri, şi din care n-am să ies, îi răspunse:

— De ce?, îl întrebă.

— Pentru că dumneata iei cârmuirea casei şi chiar a fiinţei mele. Asta te priveşte, într-adevăr, ca văduvă!

Ea rămase nedumerită:

— Adică ce vrei să spui?

— Că dumneata ai o experienţă care are să-mi

împrăştie neştiinţa şi o practică a căsătoriei care are să-mi alunge nevinovăţia mea de holtei, asta-i!

Ea strigă:

— E prea, prea!

— Iaca aşa, zise el. Eu nu cunosc femeile – de! – şi dumneata cunoşti bărbaţii, deoarece eşti văduvă – de! – şi dumneata ai să-mi faci educaţia... deseară – de! – şi poţi începe chiar de acum, dacă vrei – de!

Ea strigă, înveselită:

— Ba zău, nu cumva te laşi pe nădejdea mea?!...

El rosti, cu un glas de şcolar care-şi spunea lecţia pe nerăsuflate:

— Desigur, mă las pe nădejdea dumitale. Ba chiar nădăjduiesc că-mi vei da o învăţătură straşnică... în douăzeci de lecţii... zece pentru elemente... citirea şi gramatica... zece pentru perfecţionare şi retorică... Eu nu mă pricep deloc – de!

Ea strigă, zâmbind:

— Eşti prost...

— Deoarece ai început să mă tutuieşti, îi spuse el, voi urma chiar acum pilda şi-ţi voi spune, amorul meu, că te ador tot mai mult, din clipa în clipă, şi că mi se pare foarte departe Rouenul.

Vorbea acum cu intonaţii de actor, cu schime glumeţe care o înveseleau pe tânăra femeie, obişnuită cu apucăturile şi nebuniile literaţilor din ceata „boemilor”.

Se uita la el cu coada ochiului, găsindu-l într-adevăr fermecător, cuprinsă ca de dorinţa ce o ai de a mânca un fruct din pom şi de îndoiala minţii care te sfătuieşte să aştepţi masa, spre a-l mânca la vremea lui. Atunci, ea zise, înroşindu-se puţin de gândurile care îi năvăleau în minte:

— Micul meu elev, ai încredere în experienţa mea, în marea mea experienţă. Sărutările în vagon nu-s acătării. Fac rău la stomac.

Apoi roşi încă şi mai tare, murmurând:

— Tot lucrul la vremea lui.

El rânjea, aţâţat de înţelesurile ascunse pe care le simţea strecurându-se din această gură drăgălaşă şi făcu semnul crucii mormăind, parc-ar fi rostit încet o rugăciune, apoi zise:

— M-am pus sub ocrotirea Sfântului Antoniu, patronul ispitelor. Acuma sunt de bronz!

Noaptea venea încet, învăluind într-o umbră străvezie, ca într-un zăbranic subţire, nemărginita câmpie care se întindea la dreapta. Trenul mergea de-a lungul Senei; şi tinerii începură să privească fluviul desfăşurat lângă drum ca o panglică lată de metal lucios, răsfrângerile roşii, petele de purpură şi foc căzute din cerul de pe care soarele care avea să apună în curând. Aceste licăriri se stingeau încetul cu încetul, se făceau mai închise, întunecându-se întristător. Şi câmpia se îneca în întuneric, cu acel fior înfricoşat, cu acel fior de moarte pe care orice amurg îl face să pogoare asupra pământului.

Această melancolie a serii, intrând pe geamul deschis, pătrundea în sufletele, aşa de vesele adineauri, ale celor doi soţi care acuma tăceau.

Se apropiaseră unul de altul ca să privească această agonie a zilei limpezi de mai.

La Mantes se aprinsese mica lampă cu ulei, care răspândea pe postavul cenuşiu al canapelelor lumina sa galbenă şi tremurătoare.

Duroy înlănţui mijlocul femeii sale şi o strânse. Pofta sa mistuitoare de adineauri făcea loc unei înduioşări, unei înduioşări molatice, unei trebuinţe de drăgălaşe mângâieri, de dezmierdări dintr-acelea cu care legeni copiii.

El murmură foarte încet:

— Te voi iubi mult, dragă Made.

Dulceaţa acestui glas o mişcă pe tânăra femeie, îi dădu fiori şi ea îi atinse gura, plecându-se spre dânsul,

căci el îşi lipise obrazul de caldul sprijin al sânilor.

Fu un sărut prelung, mut şi adânc, apoi o săritură, o strângere bruscă şi nebună, o scurtă luptă înăduşită, o împreunare violentă şi neîndemânatică. Apoi rămaseră unul în braţele altuia, puţin dezamăgiţi amândoi, obosiţi şi iubitori încă, până când fluieratul trenului vesti o gară apropiată. Ea zise, netezindu-şi cu degetele părul zbârlit de la tâmple:

— Ce prostie! Facem copilării…

Dar el îi săruta mâinile, mergând de la una la alta cu o repeziciune pătimaşă, şi răspunse:

— Te ador, drăguţa mea Made!

Până la Rouen statură aproape nemişcaţi, cu obrajii lipiţi, cu ochii în întunecimea de dincolo de geam, în care se vedeau din când în când trecând luminile de pe la case; şi se pierdeau în gânduri, mulţumiţi de a se simţi atât de aproape şi de nerăbdători de o îmbrăţişare mai intimă şi mai în voie.

Traseră la un hotel ale cărui ferestre dădeau pe chei şi se culcară după ce mâncară puţin, foarte puţin.

Chelneriţa îi sculă a doua zi la opt ceasuri.

După ce băură paharul cu ceai pus pe masa de noapte, Duroy o privi pe soţia sa, apoi deodată, cu avântul plin de bucurie al unui om fericit care a găsit o comoară, o luă în braţe îngăimând:

— Drăguţa mea, te iubesc… mult… mult…

Ea zâmbea cu încredere şi mulţumire şi murmură, întorcându-i sărutările:

— Şi eu de asemenea… poate.

Dar vizita la părinţi îl umplea de nelinişte. Îi spusese de multe ori deja femeii sale; o pregătise, o dăscălise. Socoti că n-ar strica să înceapă iar.

— Ştii, sunt ţărani, ţărani de la ţară şi nu de la opera comică.

Ea râdea:

— Dar ştiu, mi-ai spus-o de-atâtea ori. Te rog, scoală-

te şi lasă-mă şi pe mine să mă scol.

El sări din pat şi, punându-şi ciorapii, continuă:

— Vom fi foarte strâmtoraţi acasă, foarte strâmtoraţi. În odaia mea e numai un pat cu mindir. La Canteleu nu se cunosc somierele.

Ea părea încântată:

— Cu atât mai bine. Va fi nespus de plăcut să dorm rău... lângă tine... şi să fiu deşteptată de cântecul cocoşilor.

Îşi pusese capotul, un mare capot de flanelă albă, pe care Duroy îl recunoscu îndată. Asta nu-i făcu plăcere. Pentru ce? Femeia sa avea, ştia bine, o întreagă duzină de veşminte de-astea pentru dimineaţă. Doar nu era să-şi distrugă lucrurile ca să-şi cumpere altele! N-are a face, el ar fi dorit ca albiturile ei, albiturile ei de noapte, albiturile ei de dragoste să nu fie tot acelea pe care le avusese şi cu celălalt. I se părea că stofa moale şi caldă păstrase ceva din atingerea cu Forestier.

Şi se duse spre fereastră, aprinzându-şi o ţigară.

Vederea portului, a fluviului lat, plin de nave cu catarge uşoare, a aburilor groşi aruncaţi spre chei de maşinile mereu în mişcare îl mişcă, deşi cunoştea toate acestea de multă vreme. Şi strigă:

— Drace, cât e de frumos!

Madeleine alergă şi punându-şi amândouă mâinile pe umerii bărbatului său, sprijinită cu totul pe el, rămase încântată, mişcată. Ea repetă:

— O, cât e de drăguţ! Cât e de drăguţ! Nici nu-mi închipuiam că pot fi atâtea corăbii!

După un ceas plecară, căci trebuiau să prânzească la bătrâni, înştiinţaţi de câteva zile. O birjă descoperită şi hodorogită îi duse de-a lungul unui bulevard destul de urât, apoi străbătură nişte fâneţe prin care curgea un râu, apoi începură să urce coasta.

Madeleine, fiind obosită, aţipise sub dezmierdarea puternică a soarelui care o încălzea nespus de plăcut,

ghemuită în bătrâna trăsură de parc-ar fi fost culcată într-o baie caldă de lumină şi de aer câmpenesc.

Bărbatul său o deşteptă:

— Uită-te!, zise el.

Urcaseră deja două treimi din deal şi ajunseseră într-un loc vestit prin priveliştea sa, pe unde de obicei sunt călăuziţi toţi călătorii.

Se vedea nemăsurata vale lungă şi lată pe care fluviul limpede o străbate de la un capăt la altul, cu cotituri mari. Se vedea venind de departe, pătat de nenumărate insule şi descriind o curbă înainte de a trece prin Rouen.

Apoi, pe malul drept, se arăta oraşul, înecat puţin în ceaţa dimineţii, cu sclipiri de soare pe acoperişuri şi cu miile sale de clopotniţe ascuţite sau rotunde, plăpânde şi lucrate cu îngrijire, ca nişte giuvaieruri uriaşe; se arăta oraşul cu turnuri pătrate sau rotunde, cu metereze, cu numeroasele vârfuri de biserici gotice, deasupra cărora se înălţa săgeata ascuţită a catedralei, ciudat ac straniu şi nemăsurat, cel mai înalt de pe faţa pământului.

Iar în faţă, de cealaltă parte a fluviului, se ridicau, înalte şi subţiri, coşurile fabricilor din întinsa mahala Saint-Sever. Mai numeroase decât surorile lor, clopotniţele, ele îşi înălţau departe, pe câmpie, lungile coloane de cărămidă şi aruncau în albastrul cerului răsuflarea lor neagră de cărbune. Iar cea mai înaltă dintre toate, tot aşa de înaltă ca şi piramida lui Keops, al doilea dintre vârfurile datorate muncii omeneşti, aproape totuna cu mândra sa soră, săgeata catedralei, se înălţa marea pompă de foc „Foudre”, împărăteasa norodului muncitor al fabricilor, precum vecina sa era împărăteasa mulţimii de locaşuri sfinte.

Mai departe, la marginea oraşului muncitoresc, se întindea o pădure de brazi; şi Sena, trecând printre amândouă cetăţile, îşi urma drumul, mai întâi de-a lungul unui deal unduios, împădurit deasupra şi care-şi arăta pe alocurea ciolanele de piatră albă, apoi se pierdea în zare,

după ce mai descrisese o curbă largă. Se vedeau vase suind şi scoborând fluviul, trase de bărci cu motor, mari cât nişte muşte şi care scuipau un fum gros. Ostroave, înşirate pe apă, se aliniau necontenit, ca mărgelele unor mătănii înflorate.

Birjarul aşteptă până ce călătorii încetară să se minuneze. Cunoştea el din experienţă cât ţinea admiraţia tuturor neamurilor de umblăreţi.

Dar când începură să meargă, Duroy zări deodată, la câteva sute de metri, doi bătrâni care veneau, şi el sări din trăsură, strigând:

— Iată-i! Sunt ei.

Doi ţărani, bărbatul şi femeia, mergeau cu un pas regulat, legănându-se şi lovindu-se umăr de umăr. Bărbatul era scurt, îndesat, roşu şi cam burtos, dar încă în putere, cu toate că nu mai era tânăr; femeia, înaltă, uscată, gârbovită, tristă, adevărată femeie chinuită de la ţară, care a muncit din copilărie şi care n-a râs niciodată, în vreme ce bărbatul glumea bând cu muşteriii.

Madeleine se dăduse jos şi ea din trăsură şi privea cu strângere de inimă, cu o tristeţe pe care n-o prevăzuse, cum veneau aceste două sărmane fiinţe. Ei nu-şi mai cunoşteau fiul, acest domn frumos, şi n-ar fi bănuit niciodată că doamna aceasta elegantă, în rochie deschisă, ar fi nora lor.

Ei mergeau tăcuţi şi repede în calea copilului aşteptat, fără să se uite la oamenii aceştia din oraş care veneau în urma trăsurii. Cei doi treceau înainte. Georges, care râdea, strigă:

— Bună ziua, taică!

Amândoi se opriră scurt, dintâi înlemniţi, apoi prostiţi de nedumerire. Mai întâi îşi veni în fire bătrâna şi îngăimă fără să facă niciun pas:

— Tu eşti feciorul nostru?

— Da, da, îs eu maică!, răspunse tânărul.

Şi mergând spre dânsa o sărută pe amândoi obrajii, cu

un sărut apăsat de fiu. Apoi îşi frecă tâmplele de ale tatălui său, care-şi scoase şapca, o şapcă cum se purta în Rouen, de mătase neagră, foarte înaltă, ca a negustorilor de vite.

— Iat-o pe nevastă-mea!, zise apoi Georges.

Şi amândoi sătenii se uitară la Madeleine. O priveau cum priveşti o minune, cu o teamă plină de nelinişte, amestecată cu un fel de aprobare mulţumită la tată, cu o duşmănie pizmăreaţă la mamă.

Bărbatul, fire veselă, de o voioşie suptă din cidrul dulce şi din spirt, căpătă cutezanţă şi întrebă, cu ochi vicleni:

— Se poate ca s-o sărut?

— Dar cum nu?!, îi răspunse fiul.

Iar Madeleine întinse, în silă, amândoi obrajii; ţăranul îşi şterse pe urmă gura cu dosul mâinii. Bătrâna, la rândul ei, îşi sărută nora cu o rezervă duşmănoasă. Nu, asta nu era nora visurilor ei, fermiera zdravănă şi plină de viaţă, roşie ca un bujor şi rotofeie ca un purcel. Cucoana asta părea o fleştură[21] cu falbalalele[22] şi moscul ei. Căci pentru bătrână toate parfumurile erau mosc.

Şi merseră în urma birjei care ducea bagajul însurăţeilor. Bătrânul îl luă pe fiul său de braţ şi, ţinându-l puţin în urmă, îl întrebă cu interes:

— Ei, îţi merg bine treburile?

— Cum nu, foarte bine.

— Atunci bine, asta-i de seamă. Spune-mi, nevasta ta e cu dare de mână?

— Patruzeci de mii de franci, răspunse Georges. Tată-său fluieră de mirare şi nu putu spune alta decât:

„Drace!”, atât de tare îl mişcă suma. Apoi adăugă cu o convingere adevărată:

— Frumoasă femeie!

Căci ea era pe gustul lui. Şi trecea doară drept

[21] Depravată, stricată.

[22] Fâşie de stofă sau dantelă ce îmbrodobea de jur împrejur o rochie.

cunoscător, în vremea lui.

Madeleine şi mama mergeau alături, fără să scoată o vorbă. Cei doi bărbaţi le ajunseră.

Intrau în sat, un mic sat aşezat de-o parte şi de alta a drumului, alcătuit din câte zece case de fiecare parte, casei de târguşor şi dărăpănături de fermă, unele din cărămidă, altele din vălătuci[23], unele acoperite cu paie, altele, cu ardezie. Cafeneaua lui moş Duroy: „La priveliştea frumoasă”, o căscioară cu câteva odăi şi cu un pod pentru grâne, se afla la intrarea în sat, în partea stângă. O ramură de pin, înfiptă deasupra uşii, vestea, după obiceiul vechi, că însetaţii puteau să intre.

Masa era pusă într-o odaie a crâşmei, pe două măsuţe alăturate, cu două şervete deasupra. O vecină, venită ca să dea ajutor, se închină cu plecăciune adâncă când văzu ivindu-se o aşa frumoasă doamnă, apoi, recunoscându-l pe Georges, strigă:

— Isuse Doamne, tu eşti, mititelule?

— Da, eu, mătuşă Brulin!, răspunse el cu voioşie.

Şi o sărută îndată, cum îşi sărutase tatăl şi mama. Apoi se întoarse spre femeia sa:

— Vino în odaia noastră să te descotoroseşti de pălărie!

El o duse prin uşa din dreapta într-o încăpere rece, pardosită, foarte albă, cu pereţii văruiţi şi patul cu perdelele de bumbac. O icoană cu răstignirea lui Isus şi două portrete colorate, unul înfăţişându-i pe Paul şi Virginia sub un palmier albastru şi altul pe Napoleon I pe un cal galben, împodobeau singure această odaie curată şi tristă.

Cum fură singuri, el o sărută pe Madeleine:

— Bună ziua, Made! Sunt mulţumit c-am văzut pe bătrâni. Când sunt la Paris nu mă gândesc la dânşii, dar când îi văd tot îmi face plăcere.

Dar tatăl striga, bătând cu pumnul în perete:

[23] Material de construcţie – lut amestecat cu paie.

— Haide, haide, e gata mâncarea! Şi trebuiră să se aşeze la masă.

Fu un prânz lung, ţărănesc, cu mâncăruri nepotrivite, salam după ciozvârtă, jumări după salam.

Moş Duroy, pornit pe veselie din pricina cidrului şi a câtorva pahare de vin, dădea drumul glumelor sale celor mai alese, celor păstrate pentru zile mari, întâmplări şugubeţe şi nu tocmai curate de-ale prietenilor săi, încredinţa el.

Georges, care le cunoştea pe toate, râdea totuşi, înveselit de aerul locului unde se născuse, stăpânit acum din nou de iubirea înnăscută pentru sat, pentru locurile prietene copilăriei sale, de vederea tuturor lucrurilor de altădată, a unor nimicuri: străpunsătura unui cuţit într-o uşă, un scaun şchiop care amintea o întâmplare neînsemnată, mirosuri de pământ, mireasma puternică de răşină şi de copaci venită de la pădurea din apropiere, mirosul casei, al şanţului, al gunoiului.

Mama Duroy nu vorbea deloc, chiar deloc, necontenit tristă şi serioasă, spionându-şi nora cu ură în inimă, cu o ură de muncitoare bătrână, de ţărancă bătrână, cu mâinile bătătorite, cu mădularele schimonosite de munca cea grea, ură împotriva acestei târgoveţe care îi insufla respingere ca o blăstămată, ca o pierdută, ca o fiinţa necurată ursită trândăviei şi păcatului.

Madeleine nu mânca, nu vorbea, stătea tristă cu zâmbetul ei obişnuit sleit pe buze, un zâmbet însă morocănos, resemnat. Era înşelată, cu inima sfâşiată. Pentru ce? Doar ea voise să vie. Ştia foarte bine că se ducea la nişte ţărani de rând. Cum oare îşi făcuse visuri despre dânşii, ea, care de obicei nu visa?

Parcă ştia? Oare femeile nu nădăjduiesc totdeauna altceva decât ceea ce este?Îi văzuse de departe mai poetici? Nu, dar ceva mai cizelaţi, mai arătoşi. Şi totuşi, ea nu dorea să fie distinşi ca aceia din romane.

Cum se făcea dară că se simţea jignită de mii de

lucruri mărunte, de mii de grosolănii abia cu putinţă de băgat în seamă, de însăşi firea lor ţărănească, de ceea ce spuneau, de mişcările şi de veselia lor?

Îşi aducea aminte cu strângere de inimă de mamă-sa, despre care nu vorbea niciodată cu nimeni, o institutoare înşelată, crescută la Saint-Denis şi moartă de sărăcie şi mâhnire, când Madeleine era de doisprezece ani. Copila fusese crescută de către un necunoscut. Tatăl său, fără îndoială! Cine să fi fost oare? Ea nu ştiu niciodată sigur, cu toate că avea oarecare presupuneri.

Prânzul nu mai avea sfârşit.

Acuma intrau consumatori, strângeau mâinile lui moş Duroy, scoteau strigăte la vederea fiului şi, privind pe furiş pe tânăra femeie, clipeau din ochi cu viclenie; ceea ce însemna: „Blăstămatul! Ştii că n-a brodit-o rău cu duduca asta!”

Alţii, mai străini, se aşezau la mesele de lemn, şi strigau: „Un litru! Un pahar! Două şpriţuri!” Şi se puneau să joace domino, izbind cu zgomot micile pătrate de os albe şi negre.

Mătuşa Duroy nu mai înceta de umblat încoace şi încolo, slujind pe muşterii cu mutra ei plângătoare, primind banii, ştergând mesele cu colţul şorţului ei albastru.

Sala era plină de fumul lulelelor şi al ţigărilor proaste, de un ban una.

Madeleine începu să tuşească şi întrebă:

— N-ar fi bine să ieşim? Nu mai pot...

Încă nu sfârşiseră masa. Bătrânul Duroy rămase nemulţumit. Dar ea se scula şi se duse şi se aşeză pe un scaun, dinaintea uşii, aşteptând ca socrul şi bărbatul său să-şi sfârşească cafeaua şi păhăruţele.

Georges veni şi el curând:

— Vrei s-o ştergem spre Sena?, întrebă el.

— O, cum nu. Haidem!, primi ea cu bucurie. Coborâră dealul, închiriară o barcă la Croisset şi petrecură toată

după-amiaza sub sălcii, de-a lungul unei insule, somnoroşi amândoi în căldura dulce a primăverii şi legănaţi de micile valuri ale fluviului.

Apoi se întoarseră acasă, pe înserate.

Masa de seară, la lumina unei lumânări de seu, fu mai chinuitoare pentru Madeleine decât cea de dimineaţă. Moş Duroy, care era aproape beat, nu mai vorbea. Soacră-sa era mereu ţâfnoasă.

Lumina sărăcăcioasă a flăcării galbene şi tremurătoare arunca pe pereţii cenuşii umbrele capetelor cu nasuri enorme şi mişcări ciudate. Se vedea uneori o mână uriaşă ridicând o furculiţă cât un ţepoi spre o gură care se deschidea ca a unui monstru…

Cum se sfârşi cina, Madeleine îl trase pe bărbatul său afară, ca să scape de odaia asta întunecoasă în care plutea veşnic un miros acru de fum de tutun învechit şi de băuturi vărsate pe mese.

— Aşa-i că te plictiseşti deja, zise el după ce ieşiră.

Ea voi să protesteze. Georges o opri:

— Nu. Am văzut bine. Dacă doreşti, putem pleca mâine.

— Da. Vreau din suflet, murmură Madeleine.

Mergeau încet înainte.

Era o noapte caldă, al cărei întuneric dezmierdător şi adânc părea plin de zgomote uşoare, de foşnete, de răsuflări. Intraseră pe o alee îngustă, sub nişte copaci foarte înalţi, având de o parte şi de alta pădurea întunecoasă.

Ea întrebă:

— Unde suntem?

— În codru, răspunse el.

— E mare?

— Foarte mare, unul din cei mai mari din Franţa.

Un miros de pământ, de copaci, de muşchi, acea mireasmă proaspătă şi veche a pădurilor stufoase, făcută din seva mugurilor şi din iarba uscată şi mucezită din

desişuri, părea că doarme în aleea asta. Uitându-se în sus, Madeleine zări stelele printre vârfurile copacilor şi, cu toate că nicio adiere nu clătina ramurile, simţea în juru-i nedesluşita fâlfâire a acestui ocean de frunze.

Un fior necunoscut îi străbătu sufletul şi-i furnică pielea; o mâhnire neînţeleasă îi strânse inima.

Pentru ce?

Nu-şi putea da seama.

Dar i se părea că e pierdută, înecată, înconjurată de primejdii, părăsită de toţi, singură, singură pe lume, sub bolta asta vie care tremura înnorată deasupra.

Ea murmură:

— Mi-e cam frică. Aş vrea să ne întoarcem.

— Ei bine, să ne întoarcem.

— Şi... mâine vom pleca la Paris.

— Da, mâine.

— Dimineaţă.

— Dimineaţă, dacă vrei.

Se întoarseră acasă.

Bătrânii se culcaseră. Ea dormi rău, deşteptată de toate zgomotele de la ţară cu care nu era obişnuită, de ţipetele huhurezilor, de grohăitul unui porc închis într-un coteţ lângă perete şi de cântecul unui cocoş care începu să trâmbiţeze de pe la miezul nopţii.

Nu se luminase bine de ziuă şi ea era sculată şi gata de plecare. Când Georges îi vesti pe părinţi că pleacă, ei rămaseră încremeniţi amândoi, apoi pricepură de unde vine asta.

Tatăl întrebă numai atâta:

— O să te vedem degrabă?

— Dar desigur. La vară.

— Atunci, bine.

Bătrâna mormăi:

— Doresc să nu-ţi pară rău de ceea ce ai făcut.

Duroy le dărui două sute de franci, ca să le mai liniştească nemulţumirea; şi, pe la zece ceasuri,

arătându-se birja pe care o adusese un băieţandru, însurăţeii sărutară pe bătrânii ţărani şi plecară.

Când coborau dealul, Duroy începu să râdă:

— Vezi, zise el, ţi-am spus dinainte. Ar fi trebuit să nu te aduc să faci cunoştinţă cu domnul şi cu doamna Du Roy de Cantel, tatăl şi mama.

Începu să râdă şi ea, şi răspunse:

— Sunt mulţumită. Sunt oameni foarte cumsecade şi încep să-i iubesc mult. Am să le trimit de la Paris cofeturi.

Apoi murmură: „«Du Roy de Cantel»... O să vezi că nimeni n-are să se mire de biletele noastre de nuntă. Vom spune că am petrecut opt zile la moşia părinţilor tăi.”

Şi, apropiindu-se de dânsul, îl dezmierdă cu o sărutare pe vârful mustăţii: „Bună ziua, Geo!”

El răspunse: „Bună ziua, Made”, petrecându-şi mâna pe după mijlocul ei.

Departe, în fundul văii, se zărea marele fluviu, desfăşurat ca o panglică de argint sub soarele dimineţii, şi toate coşurile fabricilor, care aruncau pe cer norii lor de cărbune, şi toate clopotniţele ascuţite care se înălţau peste cetatea bătrână.

Capitolul 2

Familia Du Roy se întorsese la Paris de două zile şi ziaristul îşi reluase vechea sa ocupaţie, aşteptând să părăsească slujba de reporter pentru cea lăsată liberă de Forestier şi să se dedea cu totul politicii.

În seara aceea se întoarse acasă, la locuinţa înaintaşului său, să cineze, vesel, arzând de dorinţa să-şi îmbrăţişeze cât mai curând nevasta care-i stăpânea cu totul simţurile şi-l ţinea, cum se zice, sub papuc. Întâlnind o florăreasă în colţul străzii Notre-Dame-de-Lorette, îi veni în gând să cumpere un buchet pentru Madeleine. Îndată luă unul mare, cu boboci de trandafiri plăcut mirositori.

Urcând treptele, la fiecare cat din noua sa locuinţă se oprea şi se uita mulţumit în aceeaşi oglindă care necontenit îi amintea cea dintâi vizită a sa în casa aceea.

Sună, căci îşi uitase cheia, şi acelaşi servitor, pe care-l ţinea după sfatul femeii sale, veni să deschidă. Georges întrebă:

— Doamna s-a întors?

— Da, domnule.

Când trecu prin sufragerie se miră mult zărind trei tacâmuri; apoi ridicând perdeaua de la salon văzu pe Madeleine aşezând într-o vază de pe sobă un buchet de trandafiri întocmai ca al său.

Fu nemulţumit, mâhnit ca şi cum i s-ar fi furat ideea şi toată bucuria la care se aştepta. Şi întrebă îndată ce intră:

— Ai poftit pe cineva?

Madeleine răspunse, fără să se întoarcă, aşezând mai departe florile:

— Da şi nu. Pe vechiul meu prieten de Vaudrec, care obişnuieşte să cineze aici în toate zilele de luni şi care vine ca altădată.

— A! Foarte bine, murmură Georges.

Şedea în picioare îndărătul ei, cu buchetul în mână, şi-i venea să-l ascundă, să-l azvârle. Cu toate acestea spuse:

— Iată, ţi-am adus trandafiri!

Ea se întoarse deodată, foarte zâmbitoare şi strigă:

— A! Ce drăguţ eşti că te-ai gândit la asta.

Şi întinse braţele şi gura cu un avânt de plăcere aşa de adevărat că el se simţi mângâiat.

Luă florile, le mirosi şi, cu vioiciunea unui copil prea mulţumit, le puse în vaza rămasă goală în faţa celei dintâi. Apoi murmură privind dacă venea bine:

— Cât sunt de mulţumită! Iată acum împodobit căminul meu…

Adăugă aproape pe dată, cu încredere:

— Tu ştii, e un om încântător Vaudrec, ai să te împrieteneşti degrabă cu dânsul.

Clopoţelul vesti pe conte. El intră, liniştit, foarte în voia lui, ca la el acasă. După ce sărută cavalereşte mâna tinerei femei, se întoarse către soţ şi îi întinse mâna cu prietenie întrebându-l:

— Ce mai faci, scumpe Du Roy?

Înfăţişarea sa nu mai era aspră şi gravă ca odinioară, ci prietenoasă, ceea ce făcea să se vadă destul de bine că împrejurările nu mai erau aceleaşi. Ziaristul, mirat, căută să se arate nu mai puţin politicos. Ai fi crezut, după cinci minute, că se cunoşteau şi se iubeau de când lumea.

Atunci, Madeleine, voioasă, le spuse:

— Vă las împreună. Trebuie să dau o aruncătură de ochi în bucătărie. Şi se făcu nevăzută, urmărită de privirile celor doi bărbaţi.

Când se întoarse îi găsi vorbind despre teatru, despre o piesă nouă, şi aşa de bine se înţelegeau, încât o trainică prietenie strălucea în ochii lor la descoperirea acestei desăvârşite potriviri în idei.

Cina fu minunată, cu totul familiară şi prietenească, şi contele stătu până târziu, atât de bine se simţea în această casă, în această drăguţă căsnicie nouă. Cum plecă, Madeleine spuse bărbatului său:

— Nu-i aşa că-i fără cusur? Câştigă sută la sută când îl cunoşti. Iată un prieten bun, sigur, devotat, credincios. A! Fără el...

Ea nu-şi sfârşi vorba, şi Georges răspunse:

— Da, şi mie mi se pare foarte plăcut. Cred că ne vom înţelege foarte bine.

Dar ea începu îndată:

— Ştii că avem de lucrat în astă seară, înainte de culcare? N-am avut când să-ţi vorbesc de asta înainte de cină, căci Vaudrec a venit pe neaşteptate. Mi-au sosit noutăţi, noutăţi grave, adineauri, noutăţi din Maroc. Le am de la Laroche-Mathieu, deputatul, viitorul ministru. Trebuie să facem un articol mare, un articol de senzaţie. Am fapte şi cifre. Să ne punem pe lucru fără întârziere. Hai, ia lampa!

El o luă şi trecură în cabinetul de lucru.

Aceleaşi cărţi erau înşirate în bibliotecă, pe care erau puse cele trei vaze cumpărate la Golful Juan, de Forestier, c-o zi înainte de moarte. Sub masă, taburetul mortului aştepta picioarele lui Du Roy, care, după ce se aşează, luă condeiul de fildeş, puţin ros la capăt de dinţii celuilalt.

Madeleine se rezemă de sobă şi, după ce-şi aprinse ţigara, îi spuse noutăţile, apoi îi înfăţişă ideile şi planul articolului.

El o ascultă cu luare aminte, în acelaşi timp notând de zor. Când ea sfârşi, Georges ridică obiecţii, reluă chestiunea, o adânci, desfăşură şi el planul unui articol, dar un plan de luptă împotriva ministerului actual.

Această lovitură trebuia să fie începutul. În femeia sa se trezise atâta interes încât, urmărind gândul lui, ea vedea atât de departe, încât încetase să şi fumeze. Murmura din când în când:

— Da... da... Foarte bine... Excelent... E foarte tare... Şi după ce sfârşi el vorba, adăugă:

— Acum să scriem...

El însă totdeauna începea greu şi găsea cuvintele anevoie... Atunci, ea se plecă încetişor pe umărul lui şi-i şopti frazele la ureche. Din când în când ea sta la îndoială şi întreba:

— Asta-i ce vrei să spui?

— Da, tocmai, răspundea el.

Ea avea fraze înţepătoare, fraze veninoase, cum au femeile, care trebuiau să rănească pe preşedintele consiliului; şi în glumele sale răutăcioase despre politica lui amesteca şi altele despre mutra lui, într-un chip hazliu, care te făcea să râzi şi te uimea totodată prin iscusinţa observaţiei.

Du Roy adăuga uneori câteva rânduri, care făceau ca lovitura să fie mai adâncă şi mai puternică. El ştia, pe lângă acestea, arta subînţelesurilor viclene, pe care o deprinsese de pe când ascuţea informaţiile, şi când un fapt dat ca sigur de Madeleine îi părea îndoielnic sau compromiţător; se pricepea de minune cum să-l facă să fie ghicit şi cum să-l bage în mintea cititorilor cu mai multă putere decât dacă l-ar fi spus de-a dreptul.

După ce sfârşi articolul, Georges îl citi cu glas tare, declamativ. Amândoi îl găsiră minunat şi îşi zâmbeau încântaţi şi miraţi ca şi când acum s-ar fi cunoscut unul pe celălalt. Se sorbeau cu ochii, mişcaţi de admiraţie şi duioşie; şi se sărutară cu avânt, cu nesaţiul unei iubiri comunicate de minte trupurilor lor.

Du Roy luă lampa:

— Şi acum, nani, zise el cu o privire aprinsă.

— Treci tu înainte, stăpâne, căci trebuie să luminezi

drumul...

El trecu şi ea îl urmă în camera lor, gâdilându-i gâtul cu vârful degetului, între guler şi păr, ca să-l facă să meargă mai iute, căci el nu putea suferi dezmierdarea asta.

Articolul văzu lumina zilei, iscălit de Georges Du Roy de Cantel, şi făcu mare vâlvă. La fel şi la Cameră! Papa Walter firitisi pe autor şi îl însărcina cu paginile de politică de la „Vie Française”. Ecourile fură date iar lui Boisrenard.

Atunci începu, în ziar, o campanie dibace şi violentă împotriva ministrului de externe. Atacul totdeauna iscusit şi hrănit de fapte, când ironic, când serios, uneori glumeţ, alteori veninos, lovea cu o siguranţă şi neîntrerupere de care se mira toată lumea. Celelalte ziare citau necontenit la „Vie Française”, luau din ea pasaje întregi. Şi oamenii de la putere se întrebau de nu cumva s-ar putea închide gura acestui necunoscut şi crâncen duşman cu vreo prefectură!?

Du Roy devenise vestit în grupările politice. După cum i se strângea mână şi după valul de saluturi, simţea că puterea sa creşte. Pe de altă parte, soţia sa îl uimea prin mintea ei născocitoare, prin isteţimea informaţiilor şi multele ei cunoştinţe. Nu se întorcea odată acasă fără să nu găsească în salon un senator, un deputat, un magistrat, un general care se purtau cu Madeleine ca şi cu o veche prietenă, cu o familiaritate neascunsă. Unde cunoscuse ea pe aceşti oameni? În societate, zicea ea. Dar cum ştiuse să le dobândească încrederea şi iubirea? Acest lucru el nu-l înţelegea.

— Ce straşnică diplomată ar fi, gândea el.

Adeseori ea se întorcea acasă mai târziu de ora cinei, gâfâind de oboseală, îmbujorată, tremurând şi, înainte chiar de a-şi fi scos vălul, zicea:

— Am ceva bun astăzi. Închipuie-ţi că ministrul justiţiei a numit doi magistraţi care au făcut parte din comisiunile mixte. Să-i dăm o lecţie să ţină minte!

Şi astfel se dădea o bună lecţie ministrului, a doua zi urma alta şi a treia nu întârzia în ziua următoare. Deputatul Laroche-Mathieu, care cina în strada Fontaine în fiecare marţi, după contele de Vaudrec care începea săptămâna, strângea cu putere mâinile soţilor cu semne de nemăsurată bucurie.

Nu mai contenea să spună:

— Doamne, ce campanie! Cum s-ar putea să nu izbândim după asta?!

Nădăjduia într-adevăr să pună mâna pe portofoliul afacerilor străine, pe care-l pândea de atâta vreme.

Era dintre acei oameni politici cu mai multe feţe, fără convingeri, fără cine ştie ce însuşiri, fără îndrăzneală şi fără cunoştinţe serioase, avocat de provincie, chipeş pentru o reşedinţă de judeţ, păstrând o cumpăneală de şarlatan între partidele cele mai îndepărtate, un soi de iezuit republican, de ciupercă liberală de provenienţă îndoielnică, dintre acelea care cresc cu sutele pe gunoiul popular al votului obştesc.

Machiavelismul său de mitocan îl făcea să fie socotit puternic printre colegii săi, printre toţi derbedeii şi toate lepădăturile din care se fac deputaţi. Era destul de îngrijit, destul de corect, destul de prietenos, destul de îndatoritor ca să-şi atingă scopul.

Avea trecere în lume, în societatea pestriţă, tulbure şi puţin aleasă a înalţilor funcţionari ai timpului.

Pretutindeni se spunea de dânsul: „Laroche va fi ministru”, şi el credea mai mult încă decât toţi ceilalţi că Laroche va fi ministru.

Era unul dintre cei dintâi acţionari ai ziarului lui papa Walter, colegul şi tovarăşul său în multe afaceri băneşti.

Du Roy îl sprijinea cu încredere şi cu oarecare nădejde în viitor. De altminteri, el nu făcea decât să urmeze opera începută de Forestier, căruia Laroche-Mathieu îi făgăduise crucea Legiunii de Onoare, când va veni ziua izbânzii. Decoraţia avea să stea pe pieptul noului soţ al

Madeleinei... Nu se schimbase nimic, la urma urmei!

Se vedea aşa de bine că nimic nu era schimbat, încât confraţii săi îl tachinau pe Du Roy aproape zilnic. Nu-l mai strigau decât Forestier. Îndată ce venea la ziar, câte unul striga:

— Ascultă, Forestier!

El se făcea că n-aude şi căuta scrisorile în dulapul său.

— Ei, Forestier, insista glasul din nou, mai tare. Se auzeau râsete înăbuşite.

Era aproape de biroul directorului, când cel care-l chemase, îl opri:

— O! Iartă-mă, vreau să vorbesc cu tine! E stupid, veşnic te iau drept bietul Charles. Asta din pricină că articolele tale seamănă al dracului cu ale lui. Toată lumea se înşală.

Du Roy nu răspundea nimic, dar turba; şi o furie înăbuşită se năştea în sufletul său împotriva mortului.

Chiar şi papa Walter mărturisise, când lumea se mira de asemănarea orbitoare atât ca formă cât şi ca fond dintre cronicile noului redactor politic şi ale fostului:

— Da, Forestier în picioare, dar un Forestier mai cu miez, mai nervos, mai bărbătos.

Într-o zi, Du Roy deschizând din întâmplare dulapul cu bilboquete, îl găsi pe al înaintaşului său cu doliu în jurul mânerului, iar pe al său, acela de care se slujea când exersa sub îndrumarea lui Saint-Potin, împodobit cu o panglică trandafirie. Toate erau aşezate pe acelaşi raft, după înălţime; şi pe o tăbliţă era scris întocmai ca la muzee:

Vechea colecţiune Forestier et Comp.

Forestier Du-Roy, succesor brevetat S.G.D.G.

Articole trainice pentru toate împrejurările, chiar în călătorie.

Închise dulapul încetişor, rostind destul de tare ca să

fie auzit:

— Pretutindeni dai de nătărăi şi de invidioşi.

Dar se simţea jignit în mândria sa, jignit în deşertăciunea sa, acea deşertăciune, acea mândrie prepuielnică de scriitor, care naşte o susceptibilitate nervoasă, totdeauna neadormită, deopotrivă la reporter ca şi la poetul genial.

Acest cuvânt: „Forestier” îi spinteca urechea; îi era groază să-l audă şi roşea când îl auzea rostindu-se.

Acest nume era pentru el o bătaie de joc, muşcătoare, mai mult decât o bătaie de joc, aproape o injurie. Părea că i se strigă: „Nevasta ta face ce trebuie să faci tu, cum făcea şi pentru celălalt. Fără dânsa nu ai fi nimic”.

Îi venea la îndemână, nici vorbă, ca Forestier să nu fi fost nimic fără Madeleine; dar atunci când era vorba de dânsul, aida de!

Apoi, când se întorcea acasă, chinul nu înceta. Acum casa întreagă îi amintea de cel mort, toate mobilele, toate obiectele, tot ceea ce atingea. La început nu se gândea deloc la aceasta, dar glumele înţepătoare ale confraţilor săpaseră în sufletul său o rană pe care toate nimicurile, ce altădată treceau nebăgate în seamă, o înveninau.

Nu mai putea lua un lucru fără să i se pară îndată că vede mâna lui Charles pusă deasupra. Vedea şi întrebuinţa doar lucrurile care odinioară îi slujiseră lui Charles, lucruri pe care le cumpărase Charles, le iubise şi le stăpânise el. Georges începea să se întărâte chiar la gândul legăturilor ce le avusese femeia sa cu dânsul.

Câteodată se îngrozea de această răzvrătire a sufletului său, pe care n-o înţelegea deloc, şi se întreba: „Cum dracu’ se face asta? Nu sunt gelos pe prietenii Madelenei. Nu bănuiesc nimic niciodată. Ea vine şi se duce după placu-i şi amintirea acestui dobitoc de Charles mă scoate din sărite!”

Apoi, adăuga în gând: „In fond, omul ăsta era un tâmpit; fără îndoială că din pricina asta mă simt jignit. Mi-

e ciudă că Madeleine a putut să ia de bărbat un asemenea nătărău. Şi continua: Cum este cu putinţă ca femeia asta să fi suferit o singură clipă pentru un asemenea dobitoc?”

Şi pizma se mărea în fiecare zi prin vorbe şi gesturi mărunte, neînsemnate, care-l înţepau ca nişte împunsături de ac. Până şi câte-o vorbă a fetei în casă îi căşuna pe amintirea neîncetată a celuilalt.

Într-o seară, Du Roy, căruia îi plăceau dulciurile, întrebă:

— Pentru ce n-avem aluaturi la masă? Tu de ce nu faci?

— I-adevărat, nu mi-a dat prin gând. Asta vine de acolo că el, Charles, avea groază de ele.

Georges îi tăie vorba cu o mişcare de nerăbdare, pe care n-o putu stăpâni.

— A! Te rog, Charles începe să mă plictisească. Veşnic Charles pe ici, Charles pe dincolo, lui Charles îi plăcea asta, lui Charles îi plăcea ceea. Deoarece a crăpat, ar fi bine să-l laşi în pace pe Charles!

Madeleine se uita la bărbatul său încremenită, fără să priceapă nimic din mânia asta neaşteptată. Apoi, isteaţă cum era, ghici puţin din ceea ce se petrecea în el, acea încolţire înceată a unei gelozii târzii sporite în fiece clipă de orice lucru care-l amintea pe celălalt.

Izbucnirea lui Georges i se păru poate o copilărie, dar rămase măgulită şi nu răspunse nimic.

El se învinui de această întârâtare pe care n-o putuse ascunde. Şi pe când făceau, în seara aceea, după cină, un articol pentru a doua zi, taburetul răsturnându-se, şi el neputând să-l întoarcă, îl azvârli cu piciorul şi întrebă râzând:

— Lui Charles îi era pesemne veşnic frig la labe?

— O, trăia cu frica-n spate de guturai; nu-i era deloc tare pieptul, îi răspunse ea, zâmbind.

Du Roy continuă, cu cruzime:

— Lucru care l-a dovedit minunat de altminteri. Apoi adaugă, cu politeţe: Din fericire pentru mine... Şi sărută mâna soţiei sale.

Dar când se culcă, muncit necontenit de acelaşi gând, întrebă iar:

— Charles purta fes ca să se ferească de răceală? Madeleine răspundea glumei la fel:

— Nu, îşi lega capul cu un madras[24].

Atunci, Georges ridică din umeri şi rosti cu dispreţ de om superior:

— Ce găgăuţă!

De aici înainte Charles ajunsese pentru el un subiect nesecat de vorbă. Nu era ceas în care să nu vorbească despre el şi nu-l mai numea decât: „sărmanul Charles”, cu o mutră de parcă i-ar fi murit de milă.

Iar când se întorcea de la ziar, unde se auzise strigat de două sau de trei ori cu numele Forestier, se răzbuna bătându-şi joc de cel mort cu vorbe de ocară, pline de ură. Îi amintea cusururile, părţile caraghioase, păcatele, le înşira cu o vădită plăcere, le repeta şi le mărea, parc-ar fi voit să stârpească, în inima femeii sale, înrâurirea unui duşman temut. Zicea necontenit:

— Ascultă, Made, îţi aduci aminte de ziua în care obiala[25] aia de Forestier voia să ne dovedească cum că oamenii graşi sunt mai tari decât cei slabi?

Apoi dori să cunoască despre răposat o grămadă de amănunte intime şi ascunse, pe care tânăra femeie, jignită, se împotrivea să i le spună. Dar el stăruia cu îndărătnicie:

— Haide, spune-mi, te rog. Trebuie să fi fost foarte caraghios în momentul acela?

Ea murmură foarte încet:

— Te rog, lasă-l în pace, ce dracu’!

---

[24] Ţesătură din bumbac, cu urzeală de mătase.

[25] Bucată de pânză sau de postav folosită de ţărani în loc de ciorap. Aici – zdreanţă, cârpă, otreapă.

— Nu, spune-mi! Desigur, trebuie să fi fost foarte bleg în pat, dobitocul!

Şi totdeauna încheia:

— Ce brută era!

Într-o seară pe la sfârşitul lui iunie, stând la fereastră cu ţigara în gură, zăpuşeala îi trezi dorinţa să se preumble.

— Dragă Made, vrei să mergem la Bois?, întrebă.

— Cum nu, desigur.

Luară o birjă descoperită, ajunseră la Champs-Elysées, apoi pe şoseaua Bois-de-Boulogne. Era o noapte fără vânt, una din acele nopţi de etuvă, când aerul Parisului încălzit peste măsură intra în piept ca aburul dintr-un cuptor. O armată de birje ducea pe sub copaci un întreg norod de îndrăgostiţi. Trăsurile astea mergeau una după alta, fără încetare.

Georges şi Madeleine se desfătau uitându-se la perechile înlănţuite, care treceau în trăsurile acestea, femeia în rochie deschisă şi bărbatul în haine închise. Era un nemăsurat fluviu de amanţi, care curgea spre pădure sub cerul înstelat şi arzător. Nu se auzea niciun zgomot afară de huruitul înăbuşit al roţilor. Treceau, treceau, cele două fiinţe din fiecare trăsură, răsturnate, tăcute, lipite una de alta, pierdute în nălucirea dorinţei, înfiorate de aşteptarea strângerii apropiate, întunericul cald părea plin de sărutări. O senzaţie de moleşire plutitoare, de dragoste trupească împrăştiată îngreuna aerul, îl făcea mai înăbuşitor.

Toate fiinţele acestea împerecheate, ameţite de acelaşi gând, de acelaşi nesaţ, răspândeau în jurul lor aţâţare. Toate aceste trăsuri încărcate cu iubire, deasupra cărora pluteau parcă dezmierdări, aruncau în drumul lor un fel de răsuflare senzuală, pătrunzătoare şi tulburătoare.

Georges şi Madeleine se simţiră şi ei molipsiţi de moliciunea asta. Se luară încet de mână, fără niciun

cuvânt, apăsaţi puţin de greutatea aerului şi de mişcarea lăuntrică de care erau cuprinşi.

Când ajunseră la cotitura care duce spre fortificaţii, se sărutară şi ea îngăimă, puţin cam ruşinată:

— Suntem tot aşa de fără minte cum am fost şi pe drumul spre Rouen.

Marele şuvoi de trăsuri se despărţise la intrarea în Bois.

Pe drumul Lacurilor, pe care apucaseră tinerii, trăsurile mergeau puţin mai îndepărtate una de alta, iar întunecimea deasă a copacilor, aerul împrospătat de frunze şi de pârâiaşele care se auzeau curgând pe sub crengi, un soi de răcoreală a văzduhului înnoptat împodobit de stele, dădeau sărutărilor un farmec mai ameţitor şi mai tainic.

— Oh, dragă Made!, murmură Georges lipindu-se strâns de dânsa.

— Ţi-aduci aminte de pădurea de la tine, cât era de fioroasă?, îl întrebă ea. Mi se părea plină de dihănii înspăimântătoare şi că nu mai are sfârşit. Pe când aici, cât e de plăcut! Simţi dezmierdări în vânt şi ştiu foarte sigur că Sevrés e de cealaltă parte.

— O, în pădurea de la noi nu se află decât cerbi, vulpi, căprioare şi mistreţi; şi unde şi unde câte o casă de pădurar, îi răspunse el.

Acest cuvânt, acest nume al mortului[26] ieşit din gura sa, îl înmărmuri, parcă i l-ar fi strigat cineva din fundul desişului; şi nu mai scoase nicio vorbă, cuprins iar de acea suferinţă stranie şi statornică, de acea gelozie mistuitoare, neînvinsă, care îi amăra viaţa de câtăva vreme.

După un minut întrebă:

— Ai venit vreodată seara pe aici cu Charles?

— Cum nu, adesea, îi răspunse Made.

Şi, pe dată, îl cuprinse dorinţa să se întoarcă acasă, o

[26] Pădurar, în franceză – *forestier*.

dorinţă plină de neastâmpăr, care-i strângea inima. Dar chipul lui Forestier i se înrădăcinase în minte, o stăpânea, o ţinea încleştată. Nu se mai putea gândi decât la dânsul, nu mai putea vorbi decât de dânsul.

Întrebă, cu un ton răutăcios:

— Ascultă, Made!

— Ce-i dragă?

— I-ai pus coarne bietului Charles?

— De ce mă tot sâcâi cu prostiile tale!, murmură ea cu dispreţ.

Dar el nu se lăsă.

— Te rog, dragă Made, fii sinceră, mărturiseşte. I-ai pus coarne, nu-i aşa? Mărturiseşte că i-ai pus coarne…

Madeleine tăcea, jignită, cum sunt toate femeile, de acest cuvânt.

El începu iar, cu îndărătnicie:

— Nimeni n-avea, zău, un cap mai potrivit pentru asta. Da! Da! Mi-ar plăcea straşnic ca Forestier să fi purtat coarne. Phii! Ce tip de prostălău!

Simţi că ea zâmbea de o amintire poate, şi stărui:

— Te rog, spune. Ce-o să pierzi? Dimpotrivă, ar fi foarte nostim să-mi mărturiseşti că l-ai înşelat, să-mi mărturiseşti, mie, asta.

El tremura, într-adevăr, de nădejdea şi de dorinţa că urâciosul Charles, mortul scârbos, mortul blestemat, a suferit această ruşine. Şi totuşi… totuşi o altă tulburare, mai neînţeleasă, îi aţâţa dorinţa de a şti. Zicea necontenit:

— Made, dragă Made, te rog, spune-mi! Despre dânsul nu se poate zice c-a fost furat. Ar fi fost păcat să nu-i faci una ca asta. Te rog, Made, mărturiseşte…

Madeleinei i se părea acum hazlie, fără îndoială, stăruinţa asta, căci râdea pufnind.

El îşi întinse gura foarte aproape de urechea femeii sale:

— Te rog… te rog… mărturiseşte!…

Ea se îndepărtă cu o mişcare iute şi zise cu asprime:

— Ştii că eşti stupid! Se poate oare răspunde la asemenea întrebări?

Ea spuse asta cu un glas aşa de neobişnuit, că un fior rece îl furnică pe bărbatul său şi el rămase zăpăcit, înspăimântat, răsuflând cu greutate, de parc-ar fi suferit o lovitură morală.

Birja mergea acuma de-a lungul lacului, în care cerul parcă îşi scuturase stelele. Două lebede înotau alene, abia zărindu-se în întuneric.

— Întoarce!, îi strigă Georges birjarului.

Şi trăsura se întoarse, încrucişându-se cu altele, care mergeau la pas şi ale căror felinare mari străluceau ca nişte ochi în întunericul pădurii.

Cât de straniu răspunsese ea! Du Roy se întreba: „E o mărturisire asta?” Şi siguranţa aproape deplină că ea îşi înşelase întâiul bărbat acuma îl turba de mânie. Îi venea s-o bată, s-o gâtuie, să-i smulgă părul!

O, dacă i-ar fi răspuns: „Dar dacă ar fi fost să-l înşel l-aş fi înşelat cu tine, drăguţă!” Cum ar fi sărutat-o, cum ar fi strâns-o în braţe, cu câtă patimă ar fi iubit-o!

Stătea nemişcat, cu mâinile încrucişate, cu ochii spre cer, cu mintea aşa de tulburată că încă nu era în stare să gândească. Simţea numai cum dospea în el ciuda aceea şi cum creştea mânia aceea care clocoteşte în inima tuturor bărbaţilor faţă cu toanele poftei femeieşti.

Simţea pentru întâia dată acea strângere de inimă a soţului care a intrat la bănuială! Era gelos, în sfârşit, gelos pentru cel mort, gelos pe seama lui Forestier! Simţea o gelozie stranie şi sfâşietoare, în care se amesteca şi un început de ură împotriva Madeleinei. Deoarece îl înşelase pe celălalt, mai putea el să aibă încredere într-însa?

Apoi, încetul cu încetul, coborî în sufletul său un fel de linişte şi îmbărbătându-se în faţa suferinţei, cugetă: „Toate femeile sunt cocote, de care trebuie să ne folosim fără a le da în schimb nimic din noi.” Amărăciunea

sufletului i se ridica pe buze în vorbe de dispreţ şi de dezgust. Dar el nu le dădea la iveală.

Îşi zicea în sine: „Lumea e a celor tari. Trebuie să te ridici mai presus de toate.”

Trăsura mergea mai repede. Trecu de fortificaţii. Duroy privea înaintea sa pe cer o lumină roşietică ce părea licărirea unei făuriri nemăsurate; şi auzea un zvon nelămurit, fără sfârşit, neîntrerupt, făcut din zgomote deosebite şi fără număr, un zvon înăbuşit, apropiat, îndepărtat, o nedesluşită şi uriaşă tremurare de viaţă, suflarea Parisului care respira, în această noapte de vară, ca un colos obosit, sleit de puteri.

Georges gândea: „Aş fi un dobitoc şi jumătate dacă aş pune venin la inimă. Fiecare pentru sine. Izbânda e a îndrăzneţilor. Totu-i egoism. Egoismul pentru slavă şi avere face mai mult decât egoismul pentru femeie şi pentru iubire.”

Arcul de Triumf din Piaţa l’Étoile se arăta, la intrarea în oraş, ridicat pe cele două picioare ale sale monstruoase, uriaş pocit care pare gata s-apuce la vale pe şoseaua care se întinde înaintea sa.

Georges şi Madeleine se aflau în şiragul de trăsuri care duceau acasă, la patul dorit, veşnica pereche, tăcută şi îmbrăţişată. Părea că omenirea întreagă se strecura pe lângă dânşii, ameţită de bucurie, de plăcere, de fericire.

Tânăra femeie, care presimţise ceva din ceea ce se petrecea în bărbatul său, întrebă cu glasul ei dulce:

— La ce te gândeşti, dragă? N-ai spus o vorbă de jumătate de ceas.

El răspunse rânjind:

— Mă gândesc la toţi găgăuţii ăştia care se sărută, şi-mi zic că, desigur, e altceva mai bun de făcut în viaţă.

— Da… dar e bun şi asta uneori, murmură ea.

— E bun… e bun… când n-ai nimica mai bun! Gândurile lui Georges nu stăteau o clipă, dezbrăcau viaţa de haina ei poetică, pradă unei înverşunări pline de

răutate: „Aş fi un dobitoc dacă m-aş mai necăji, dacă m-aş mai lipsi de ceva, dacă m-aş mai tulbura, dacă m-aş mai zbate, dacă mi-aş mai mânca inima cum fac de câtăva vreme”. Chipul lui Forestier îi străbătu prin minte fără să-l mai întărâte. I se părea că se împăcaseră, că se făcuseră prieteni. Îi venea să-i strige: „Bună seara, nene!”.

Madeleine, pe care tăcerea asta o deranja, zise:

— Să mergem pe la Tortoni să luăm o îngheţată, înainte de a ne întoarce acasă.

El o privi cu coada ochiului, Văzu profilul ei gingaş şi bălai la lumina puternică a unei coroane de lămpi care vestea un *café-chantant*.

Şi se gândi: „E drăguţă. Cu atât mai bine. Şi-a găsit sacul peticul, scumpa mea. Dar dacă mi se întâmplă să mă chinuiesc aşa din pricina ta, atunci s-o întoarcem pe altă foaie”. Apoi îi răspunse:

— De ce nu, drăguţă?!

Şi, ca să nu bănuiască nimic, o sărută. Tinerei femei i se păru că buzele bărbatului său erau de gheaţă. Georges zâmbea totuşi cu zâmbetul său obişnuit, dându-i mâna ca să scoboare înaintea cofetăriei.

Capitolul 3

A doua zi, intrând la ziar, Du Roy se duse drept la Boisrenard.

— Scumpul meu prieten, îi spuse el, fă-mi un serviciu. De câtva timp se face haz fiind numit „Forestier”. Mie începe să-mi pară asta stupid. Te rog, ai bunătatea să înştiinţezi cu binişorul pe camarazi că voi pălmui pe cel dintâi care îşi va mai îngădui această glumă. Îi priveşte pe dânşii să se gândească dacă această prostie face o lovitură de spadă. Mă îndrept către tine, fiindcă tu eşti un om liniştit, care poţi împiedica un scandal şi fiindcă mi-ai slujit de martor în afacerea mea.

Boisrenard primi.

Du Roy ieşi după treburi şi o oră după aceea se întoarse. Nimeni nu-i mai zicea Forestier.

Pe când intră la el acasă, auzi în salon nişte glasuri femeieşti, întrebă:

— Cine-i acolo?

— Doamna Walter şi cu doamna de Marelle, răspunse servitorul.

El se simţi puţin mişcat, apoi îşi zise: „Hai, s-o vedem” şi deschise uşa.

Clotilda stătea lângă colţul sobei, în bătaia unei raze de lumină ce venea de la fereastră. Lui Georges i se păru că îngălbeni puţin când l-a văzut! După ce salută mai întâi pe doamna Walter şi pe cele două fiice ale sale, care stăteau ca doi străjeri lângă mama lor, el se întoarse către fosta lui amantă. Ea îi întinse mâna; el o luă şi o strânse într-adins, ca şi cum ar fi voit să-i spună: „Tot te

iubesc”. Răspunse şi ea la această strângere.

— În veacul de când nu ne-am mai văzut, ai dus-o bine?, o întrebă.

La care ea răspunse fără să se sfiască:

— Cum nu, dar dumneata, Bel-Ami?

Întorcându-se apoi către Madeleine, adăugă:

— Îmi dai voie să-l numesc şi acuma Bel-Ami?

— Desigur, scumpa mea, fă tot ceea ce vrei.

O umbră de ironie părea ascunsă în această vorbă.

Doamna Walter vorbea de o petrecere pe care avea s-o dea Jacques Rival în locuinţa lui de holtei, petrecere îmbinată cu o mare demonstraţie de scrimă, la care aveau să ia parte femei din lumea bună; ea spunea:

— Va fi foarte interesant. Sunt însă foarte supărată că n-avem pe nimeni care să ne însoţească, bărbatul meu trebuind să lipsească tocmai atunci.

Du Roy se oferi îndată. Ea primi.

— Eu şi fiicele mele şi îţi vom fi foarte recunoscătoare.

El privea pe cea mai tânără dintre domnişoarele Walter şi se gândea: „Ştii că nu-i urâtă deloc acesta fetişcană, dar deloc”. Ea părea o plăpândă păpuşă bălaie, micuţă, dar gingaşă, cu mijlocul subţire, cu şoldurile şi pieptul dezvoltate, cu un chip de miniatură, cu nişte ochi lucioşi albastru închis, făcuţi parcă cu penelul, şi care păreau umbriţi de un pictor migălos şi fantastic, cu o pieliţă foarte albă şi netedă, lucie fără nicio încreţitură şi fără dresuri, cu un păr zburlit, creţ, de savant, fumuriu, un nor fermecător întocmai ca părul unei păpuşi drăgălaşe de lux, ţinută în braţe de copilite puţin mai înalte decât jucăria lor.

Sora cea mare, Rose, era urâtă, ca o scândură, fără nicio expresie, una din fetele acelea pe care n-o vezi, cu care nu vorbeşti şi de care nu zici nimic.

Mama se ridică şi, întorcându-se către Georges, spuse:

— Deci, joia viitoare, la două ore, nădăjduiesc în dumneata.

— Încrede-te în mine, doamnă!

Îndată ce ea plecă, doamna de Marelle se ridică şi ea.

— La revedere, Bel-Ami!

Ea îi strânse mâna foarte tare şi foarte mult timp.

Georges se simţi mişcat de această mărturisire tăcută, cuprins deodată de dragoste pentru această burgheză „boemă” şi naivă care poate că într-adevăr îl iubea.

„Mâine mă voi duce s-o văd”, se gândi el.

Îndată ce rămase singur cu soţia sa, Madeleine începu să râdă cu un râs slobod şi glumeţ privindu-l drept în ochi:

— Ştii că i-ai plăcut foarte mult doamnei Walter?

— Aida de!, răspunse el neîncrezător.

— Ba da, te asigur, mi-a vorbit de tine cu o mare aprindere. E aşa de ciudat din partea sa! Ar vrea să găsească pentru fetele ei doi bărbaţi ca tine!... Noroc că, la dânsa, aceste lucruri sunt fără nicio însemnătate.

El nu pricepu ceea ce voia să spună:

— Cum fără nicio însemnătate?

— A! Doamna Walter e una dintre acelea de care niciodată nu s-a vorbit nimic, dar ştii, niciodată, niciodată. N-are niciun cusur, din toate punctele de vedere. Tu îl cunoşti pe bărbatul ei ca şi mine, dar în ceea ce o priveşte pe dânsa, e cu totul altceva. Ea a suferit de altminteri mult, din pricină că a luat de bărbat un evreu, dar i-a rămas credincioasă. E o femeie cinstită.

— O credeam şi pe dânsa evreică, se miră Du Roy.

— Ea? Deloc, patronează o mulţime de societăţi de binefacere. E măritată chiar religios. Nu ştiu dacă a fost numai o prefăcătorie botezul patronului, sau dacă biserica s-a făcut că nu vede.

— Ah!... vasăzică... mă vânează?, murmură Georges.

— Da, fără nicio îndoială. Dacă n-ai fi însurat, te-aş fi sfătuit să ceri mâna... Suzanei, nu-i aşa, mai degrabă decât pe-a Rosei?

El răspunse răsucindu-şi mustaţa:

— Nici mă-sa nu-i de lepădat. Dar Madeleine se necăji:

— Dacă vrei, dragă, pe mă-sa ia-o. Dar nu mi-e frică. Doară nu la vârsta ei se săvârşeşte cea dintâi greşeală. Trebuie deprindere mai din vreme.

Georges se gândea: „Oare să fie adevărat că aş fi putut lua de nevastă pe Suzanne?... Apoi dădu din umeri: Prostie!... Parcă tatăl ei s-ar fi învoit vreodată să mi-o dea!”

El îşi făgădui totuşi să observe cu băgare de seamă de acum înainte purtarea doamnei Walter faţă de dânsul, fără a se întreba, de altminteri, dacă ar putea trage vreun folos.

Toată seara fu legănat de aduceri-aminte din dragostea lui cu Clotilda, gesturi gingaşe şi senzuale în acelaşi timp. Îşi amintea ghiduşiile şi farmecele ei, hoinărelile lor. El îşi zicea: „Într-adevăr, e foarte drăguţă. Da, mâine mă voi duce s-o văd”.

A doua zi, îndată ce prânzi, se duse într-adevăr în strada Verneuil. Aceeaşi slujnică îi deschise uşa şi, prietenoasă cum sunt slujnicele micilor burghezi, îl întrebă:

— Veste bună, domnule?

— Da, fetiţo, răspunse el.

Şi intră în salon, unde o mână stângace făcea game la pian. Era Laurine. Crezu că-i va sări în gât. Ea însă se ridică serios, salută cu ceremonie, cum ar fi făcut o persoană în vârstă, şi se retrase cu răceală.

Avea o astfel de purtare, de femeie jignită, încât el rămase mirat. Mama sa intră. Georges îi luă mâinile şi i le sărută.

— Cât m-am gândit la tine, îi spuse el.

— Şi eu, răspunse ea.

Se aşezară. Îşi zâmbeau, uitându-se unul în ochii celuilalt, abia abţinându-se de a nu se săruta.

— Scumpa mea Clo, te iubesc!

— Şi eu.

— Atunci... atunci... n-ai fost aşa de supărată pe

mine?

— Da şi nu. Căsătoria ta m-a amărât, dar pe urmă am înţeles motivul tău şi mi-am zis: „Lasă, într-o zi sau în alta are să-mi vină el”.

— N-am îndrăznit să vin; mă temeam de primirea ce-mi vei face. Nu îndrăzneam, însă aveam mare dorinţă. Dar, ascultă-mă, spune-mi ce are Laurine? Abia mi-a dat bună ziua şi a plecat furioasă.

— Nu ştiu. Însă nimeni nu-i mai poate vorbi de tine, de când te-ai însurat. Mi se pare că-i geloasă.

— Haida de!

— Da, scumpul meu. Ea nu-ţi mai zice Bel-Ami, ci domnul Forestier.

Du Roy se înroşi, apoi apropiindu-se de tânăra femeie:

— Dă-mi o gură… Ea îi dădu.

— Unde vom putea să ne mai vedem?, întrebă el.

— Unde… strada Constantinopole.

— A! Cum, odaia nu-i închiriată?

— Nu, am păstrat-o.

— Ai păstrat-o?

— Da, credeam că vei mai veni.

O bucurie trufaşă îi umflă pieptul. Ea îl iubea deci fără pic de îndoială, cu o iubire adevărată, statornică, adâncă. El murmură:

— Te ador! Apoi întrebă: Bărbatul tău e bine?

— Da, foarte bine. A stat o lună aici, a plecat alaltăieri.

Du Roy nu se putu ţine să nu râdă:

— Cum se potriveşte!

Ea răspunse naiv:

— O! Desigur se potriveşte bine. Dar el nu-i supărător deloc, nici când e aici. Ştii…

— Asta-i drept. De altminteri, e un om încântător.

— Dar tu, cum te împaci cu noua ta viaţă?

— Nici bine, nici rău. Soţia mea e o tovarăşă, o camaradă.

— Şi nimic alta?

— Nimic alta... În ceea ce priveşte inima...

— Înţeleg, cu toate acestea e drăguţă.

— Da, dar nu mă stinghereşte. El se plecă spre Clotilde şi şopti: Când ne vom mai vedea?

— Mâine... dacă vrei?

— Da, mâine la două ore.

— La două ore.

El se ridică să plece, apoi îngăimă cam cu sfială:

— Să ştii, am să iau singur casa din strada Constantinopole. Vreau. Atât ar mai trebui ca s-o plăteşti tu.

Atunci ea îi sărută mâinile, cu o pornire de adoraţie, murmurând:

— Fă cum vrei. Mi-e destul că am păstrat-o pentru a ne mai întâlni într-însa.

Du Roy plecă cu sufletul plin de mulţumire. Pe când trecea pe dinaintea vitrinei unui fotograf, portretul unei femei cu ochi mari îi aminti de doamna Walter. „La urma urmei, tot nu-i de lepădat încă. Cum se face că niciodată n-am băgat-o în seamă. Să văd ce faţă îmi va face joi”.

Mergând, el îşi freca mâinile cu o bucurie adâncă, bucuria izbânzii sub toate formele, bucuria egoistă a omului dibaci care izbuteşte, acea bucurie nepătrunsă, urzită din deşertăciunea linguşită şi din senzualitatea mulţumită pe care o dă dragostea femeilor.

Sosind joia, el zise Madeleinei:

— Tu nu mergi la petrecerea de la Rival?

— O! Nu. Nu-mi plac deloc petrecerile acestea; mă duc la Camera Deputaţilor.

Du Roy merse în întâmpinarea doamnei Walter într-un landou descoperit, căci era o vreme minunată. Când o văzu, el rămase mirat, atâta de tânără şi de frumoasă i se păru.

Ea era într-o rochie albă, al cărei decolteu puţin deschis lăsa să se ghicească, sub o dantelă gălbuie, ridicarea pronunţată a sânului. Niciodată nu i s-a părut

mai fragedă. El socoti că face să fie poftită. Ea avea aerul său liniştit şi cum trebuie, o înfăţişare de mamă aşezată, care o făcea să treacă aproape nebăgată în seamă de bărbaţii galanţi. De altminteri, ea nu vorbea decât lucruri cunoscute, ştiute şi cumpătate, fiind cuminte, metodică, cu rânduială, la adăpost de orice exces.

Fiică-sa, Suzana, în trandafiriu, părea un Watteau zugrăvit de curând, iară sora sa cea mare părea guvernanta acestei drăguţe jucării de fată.

Dinaintea intrării lui Rival era un şirag de trăsuri.

Du Roy oferi braţul doamnei Walter şi intrară.

Petrecerea era dată în folosul orfanilor din arondismentul al şaselea din Paris, sub patronajul tuturor femeilor senatorilor şi deputaţilor, care stăteau în legătură cu „Vie Française”.

Doamna Walter făgăduise că va veni cu fiicele sale, neprimind însă să patroneze, pentru că ea ajuta cu numele ei numai binefacerile întreprinse de către cler, nu doar că ar fi fost prea credincioasă, dar căsătoria sa cu un israelit o silea – aşa credea ea – la oarecare religiozitate şi serbarea dată de un ziarist putea să miroasă a republicanism şi, prin urmare, a anticlericalism.

De trei săptămâni, se citise în ziare de toate culorile:

Eminentul nostru confrate Jacques Rival a avut ideea pe cat de ingenioasă, pe atât de generoasă, de a organiza în folosul orfanilor din arondismentul al şaselea din Paris un mare asalt, în sala de arme din apartamentul său de holtei.

Invitaţiile sunt făcute de către doamnele Laloigne, Remontei, Rissolin, soţiile senatorilor cu acest nume, şi de către doamnele Laroche-Mathieu, Percerol, Firmin, soţiile deputaţilor binecunoscuţi. O simplă chetă va avea loc în timpul antractului serbării, iar produsul ei va fi vărsat imediat în mâinile primarului din arondismentul al şaselea sau al reprezentantului său.

Era o reclamă pe care dibaciul ziarist o născocise în folosul său. Acum, Jacques Rival primea pe invitaţi la intrarea locuinţei sale, unde era rânduit un bufet ce urma să fie plătit cu banii strânşi din cheta anunţată.

Pe urmă, el arătă, cu o mişcare politicoasă, o scară mică care da în pivniţă, unde orânduise sala de arme şi tirul.

— Dedesubt, dedesubt, îndemna Rival. Atacul are loc în apartamentele subterane.

El alergă înaintea femeii directorului său, pe urmă strânse mâna lui Du Roy:

— Bună ziua, Bel-Ami.

Acesta rămase uimit:

— Cine ţi-a spus că…

Rival îi tăie vorba:

— Doamna Walter, de faţă, care găseşte că această poreclă e foarte drăguţă.

Doamna Walter se înroşi:

— Da, mărturisesc că, dacă te-aş cunoaşte de mai multă vreme, ţi-aş spune şi eu ca micuţa Laurine – Bel-Ami. Ţi se potriveşte…

— Vă rog, doamnă, faceţi-o!, râse Du Roy.

— Nu, nu suntem aşa de prieteni, zise ea cu ochii în jos.

— Îmi daţi voie să nădăjduiesc că vom fi de acuma înainte?, murmură el.

— Ei bine, vom vedea atunci.

Georges se îndreptă către scara îngustă a pivniţei, care era luminată de un bec de gaz; iar trecerea repede de la lumina zilei la această pară gălbuie avea ceva fioros. Un iz de pivniţă se ridica pe această scară întortocheată, un miros de umezeală duhnită, de ziduri mucegăite răzăluite pentru această împrejurare, şi pe lângă acestea o mireasmă de benzoe[27], care îţi aducea

[27] Smirnă.

aminte de slujba bisericească şi parfumuri femeieşti de Lubin, brebenel, stânjenei, micşunele, toate se amestecau împreună.

Se auzea din această ciudată văgăună un mare zgomot de glasuri, un vuiet de mulţime aţâţată. Întreaga pivniţă era luminată cu becuri aşezate în formă de cununi şi cu lămpi veneţiene vârâte prin frunzişurile care acopereau zidurile mucegăite. Se vedea numai verdeaţă. Tavanul era acoperit cu ferigă, iar pe jos erau presărate numai flori şi frunze.

Decorul le părea tuturor încântător, iar în nişa din fundul încăperii se ridica o estradă pentru luptători, aşezată între două rânduri de scaune, hotărâte pentru judecători.

Înlăuntrul pivniţei erau înşirate bănci, câte zece, atât la dreapta, cât şi la stânga, de puteau să încapă vreo două sute de inşi. Fuseseră poftiţi patru sute.

Dinaintea estradei, nişte tineri în costumaţie de spadasini, subţietici, mlădioşi, cu mustăţi răsucite, se fuduleau de pe acuma înaintea privitorilor, care rosteau numele celor pe care îi cunoşteau, maeştri sau amatori într-ale scrimei; toţi erau priviţi îndelung, erau arătaţi, urmăriţi. Împrejurul lor sfătuiau nişte domni în redingotă, tineri şi bătrâni, care vorbeau prieteneşte cu luptătorii în costume de luptă. Şi ei voiau să fie văzuţi, cunoscuţi şi numiţi, erau prinţi ai spadei, îmbrăcaţi civil, cunoscători într-ale duelului.

Mai toate băncile erau ocupate de femei, ale căror rochii foşneau necontenit. Ele îşi făceau vânt ca la teatru, căci în văgăuna aceasta plină de frunze era cald ca într-un cuptor. Un glumeţ striga din timp în timp:

— Apă! Limonada! Bere!

Du Roy le conduse pe doamna Walter şi pe fiicele ei la locurile păstrate în rândul întâi. El plecă murmurând:

— Sunt silit să vă părăsesc! Asta, pentru că bărbaţii nu pot ocupa băncile.

Dar doamna Walter răspunse cu jumătate de gură:

— Aş dori să rămâi cu noi. Îmi vei spune cum îi cheamă pe luptători. Iată, dacă ai sta în picioare, la capătul acestei bănci, n-ai supăra pe nimeni.

Ea îl privea cu ochii ei mari şi blânzi şi stărui.

— Te rog, rămâi cu noi, domnule... domnule Bel-Ami. Avem nevoie de dumneata.

— Mă voi supune... cu plăcere, doamnă, răspunse el.

Se auzea repetându-se din toate părţile:

— E foarte nostimă această pivniţă, e foarte drăguţ. Georges cunoştea bine această sală boltită! El îşi aducea aminte de dimineaţa petrecută acolo-cu o zi înaintea duelului său – singur în faţa unui mic carton alb, care îl privea din fundul hrubei a doua, cu un ochi uriaş, înspăimântător. Glasul lui Jacques Rival răsună de pe scară:

— Se începe, doamnelor!

Şi şase inşi cu hainele lor foarte strânse pe corp, pentru ca să iasă mai în afară pieptul, se suiră pe estradă şi se aşezară pe scaunele hotărâte pentru juriu.

Numele lor se răspândi: generalul de Raynaldi, preşedinte, un om scurt, cu mustăţi mari; pictorul Josephin Roudet, înalt, pleşuv şi cu barbă lungă; Matheo de Ujar, Simon Ramoncel, Pierre de Carvin, trei tineri eleganţi, şi Gaspard Merleron, un maestru.

Două anunţuri fură aninate în cele două părţi opuse ale hrubei. Pe cel din dreapta era scris: D. Crevecoeur, iar pe cel din stânga: D. Plumeau.

Erau doi maeştri, doi profesori de mâna a doua. Se arătară amândoi, sfrijiţi, cu o ţinută soldăţească, cu mişcări ţepene. După ce se salutară cu floretele, ca nişte maşini, începură a se ataca; în costumele lor din pânză şi din piele albă păreau nişte soldaţi de circ care s-ar fi bătut pentru a stârni râsul.

Din când în când se auzea: «Touche»[28] şi cei şase

[28] Atins (lb. franceză).

domni din juriu dădeau din cap, ca nişte cunoscători.

Publicul nu vedea decât două paiaţe vii, care se mişcau întinzând braţul. El nu pricepea nimic, dar era mulţumit. Cu toate acestea, îi apăreau cam caraghioşi şi cam hazlii aceşti doi indivizi. Îţi veneau în gând soldaţii de lemn, pe care îi cumperi de pe bulevarde, în ziua Anului Nou.

Cei doi adversari dintâi au fost înlocuiţi prin domnii Planton şi Carapin, un maestru civil şi unul militar. Domnul Planton era foarte scurt, iar domnul Carapin, foarte gros.

Ai fi zis că întâia lovitură de floretă va sparge acest balon ca pe o băşică umflată. Lumea făcea haz. Domnul Planton sărea ca o maimuţă, iar domnul Carpin mişca numai braţul, restul trupului stând în nemişcare, din pricina grăsimii, şi el fanda la fiecare cinci minute cu o astfel de greutate şi cu o silinţă aşa de mare, încât s-ar fi părut că viaţa îi este în primejdie. După aceasta, venea la loc cu foarte mare greutate.

Cunoscătorii declarară că ataca şi se apăra foarte chibzuit. Iar publicul, încrezător, îl aplaudă.

Veniră apoi domnii Porion şi Lapalme, un maestru şi un amator, care începură o gimnastică drept de nebuni, repezindu-se cu furie unul asupra celuilalt, silind pe judecători să se dea înapoi dimpreună cu scaunele lor, străbătând şi restrăbătând estrada de la un capăt la celălalt, unul înaintând, altul dându-se înapoi cu sărituri hazlii.

Făceau nişte salturi mici care stârneau râsul cucoanelor şi nişte atacuri puternice înainte, care oarecum te emoţionau puţin. Acest asalt în pas gimnastic fu caracterizat de un pişicher necunoscut, care strigă: „Să nu vă deşelaţi, se plăteşte la oră!” Publicul, jignit de această mojicie, făcu: Ţst! Părerea experţilor făcu roată în sală: Spadasinii arătaseră multă putere de luptă, dar câteodată nu ţinuseră socoteală de tactică.

Partea întâi fu sfârşită printr-o prea frumoasă partidă de arme între Jacques Rival şi renumitul profesor belgian Lebegue. Rival a fost foarte preţuit de femei. Era într-adevăr băiat frumos, bine făcut, zvelt, sprinten şi mai graţios decât toţi cei care luptaseră înaintea lui. În chipul său de a se pune în gardă şi de a da lovitura avea o eleganţă de salon care plăcea şi făcea contrast cu mişcările vânjoase, dar fără eleganţă, ale adversarului său. Se cunoaşte omul bine crescut!, ziceau cucoanele.

El triumfă. Lumea îl aplaudă.

Dar, de câteva minute, un zgomot ciudat din rândul de sus îi neliniştea pe privitori. Era o tropăială mare, întovărăşită de râsete zgomotoase. Cei două sute de invitaţi, care nu putură să coboare în pivniţă, petreceau desigur, cum îi tăia capul. Pe scărişoara cea întortocheată erau îngrămădiţi vreo cincizeci de oameni. Jos era o căldură de nesuferit. Se auzeau strigăte: „Aer!”, „De băut!”. Acelaşi ghiduş strigă cu un glas ascuţit, care depăşi zgomotul convorbirilor:

— Apă! Limonada! Bere!

Rival apăru, foarte aprins, tot în costum de luptător.

— Mă duc să aduc răcoritoare, spuse el, şi alergă spre scară.

Dar orice comunicare cu rândul de sus era întreruptă. Mai cu uşurinţă s-ar fi spart tavanul, decât să se răzbată zidul de carne omenească îngrămădită pe scări.

— Lăsaţi să treacă îngheţata pentru doamne!, strigă Rival. Cincizeci de glasuri strigară după dânsul: îngheţată! În cele din urmă se văzu o tabla[29], dar pe dânsa erau numai pahare deşerte, răcoritoarele fiind băute pe drum.

— Ne înăbuşim, să sfârşim iute şi să mergem!, strigă un glas puternic.

Un alt glas răcni: „Cheta!” Şi întreg publicul gâfâind, dar vesel, strigă îndată:

— Cheta!... Cheta!... Cheta!...

[29] Tavă, tipsie.

Atunci, şase doamne începură să umble printre bănci şi se auzi un zgomot de argint care cade în pungă.

Du Roy îi arăta doamnei Walter oamenii vestiţi. Erau din lumea bună, ziarişti de la ziarele mari, de la ziarele vechi, care priveau de sus „Vie Française”, cu oarecare mândrie pricinuită de experienţa lor. Ei văzuseră murind atâtea foi din acestea politico-financiare – copii născuţi dintr-o socoteală pripită, zdrobiţi de căderea vreunui minister. Se vedeau, de asemenea, pictori şi sculptori, care îndeobşte sunt oameni de sport, un poet academician, arătat de fiecare, doi muzicanţi şi o mulţime de nobili străini.

— Bună ziua, scumpe amice!, îi strigă cineva.

Era contele de Vaudrec. Cerându-şi iertare doamnelor, Du Roy se duse să-i strângă mâna. Când se întoarse spuse:

— Contele de Vaudrec e încântător, cum se simte la el nobleţea, rasa…

Doamna Walter nu răspunse nimic. Era cam obosită, iar pieptul său se ridica cu greutate la fiecare suflare a plămânilor, ceea ce atrăgea ochii lui Du Roy. Din când în când întâlnea privirea „Patroanei”, o privire tulburată, stânjenită, care se oprea asupra lui, apoi îndată aluneca. El îşi zicea: „Hm… Nu cumva eu sunt de vină că i se ridică pieptul?”.

Doamnele cu cheta trecură. Pungile lor erau pline de argint şi de aur. Şi un anunţ nou fu aninat de estradă, vestind: „Maaare surprindere!”. Membrii juriului îşi luară locurile. Toată lumea era în aşteptare.

Două femei se iviră cu câte o floretă în mână, în costume de luptă – tricou de culoare închisă, fustă foarte scurtă, care le venea până la jumătatea coapsei, iar pe corp un pieptar aşa de umflat, încât erau nevoite să ţină capetele drept în sus. Erau tinere şi plăcute. Ele se închinară la public zâmbind. Fură aplaudate multă vreme.

Se puseră în gardă în mijlocul unor şoapte

ştrengăreşti şi al glumelor şoptite la ureche.

Pe buzele judecătorilor se închegă un zâmbet binevoitor şi ei aprobau loviturile lor printr-un „bravo” încetinel.

Publicului îi plăcu mult acest atac, lucru ce-l arătă celor două luptătoare, care aprindeau pofte la bărbaţi şi trezeau la femei gustul firesc al publicului parizian pentru gingăşii cam fără perdea, pentru elegante de stradă, pentru frumosul fals, graţiosul fals, pentru cântăreţele de cafenea şi cupletele de vodevil.

Ori de câte ori vreuna dintre luptătoare dădea lovitura, un fior de plăcere străbătea publicul. Aceea care stătea cu spatele la public, un spate bine făcut, făcea să se deschidă gurile şi să se caşte ochii, şi nu de jocul mâinii sale te minunai mai mult.

Au fost aplaudate cu frenezie.

Urmă o luptă cu sabia, dar nimeni n-o privi, căci toată luarea aminte era aţintită la ceea ce se petrecea deasupra. Timp de câteva minute, se auzi un zgomot de mobile mişcate, târâite pe podele, ca şi cum s-ar fi golit odaia. Pe urmă, deodată, un sunet de pian străbătu tavanul şi se auzi foarte lămurit un zgomot ritmic de picioare, ţopăind în măsură. Lumea de sus făcea bal, pentru a se despăgubi că n-a văzut nimic.

Un hohot de râs se iscă mai întâi în publicul din sala de arme, apoi, trezindu-se la femei dorinţa de a dansa, încetară de a mai privi la ceea ce se petrecea pe estradă şi începură să vorbească într-un glas.

Li se păru nostimă ideea balului organizat de cei care au întârziat. Desigur nu se plictiseau: lumea de jos ar fi vrut cu plăcere să fie sus.

Dar doi luptători noi se puseră în gardă cu atâta autoritate, încât toate privirile urmăriră mişcările lor. Fandau şi veneau la loc cu o graţie mlădioasă, cu o energie cumpănită, cu o aşa siguranţă, cu o aşa cumpătare de gesturi, cu o aşa de corectă ţinută şi cu o

astfel de măsură în mişcări, încât mulţimea necunoscătoare rămase înmărmurită şi încântată.

Siguranţa lor, mlădierea lor iscusită, mişcările lor iuţi, dar aşa de chibzuite încât păreau domoale, atrăgeau şi ţintuiau privirea numai prin puterea desăvârşitului. Publicul simţi că vede înaintea sa un lucru rar şi frumos, că doi mari artişti în breasla lor îi arătau tot ceea ce puteau să dea mai bun, toată destoinicia a doi maeştri, tot vicleşugul, toată ştiinţa serioasă şi toată dibăcia fizică cu putinţă de desfăşurat.

Nimeni nu mai vorbea, aşa de mult erau priviţi. Pe urmă, după ce-şi strânseră mâna la sfârşitul celei din urmă lovituri, izbucniră strigăte, urale. Băteau din picioare, ţipau. Toată lumea cunoştea numele lor: erau Sergent şi Ravignac.

Spiritele înflăcărate deveneau gâlcevitoare. Bărbaţii îi priveau pe vecinii lor dorind a se lua la harţă. S-ar fi provocat atunci şi numai pentru un zâmbet. Aceia care în viaţa lor nu ţinuseră o floretă în mână făceau mişcări şi loveau în vânt cu bastoanele.

Dar, puţin câte puţin, mulţimea începu să se urce pe scara cea mică. Acum, în sfârşit, aveau să bea. Care nu le-a fost însă indignarea, când aflară că lumea de la bal pârjolise întreg bufetul şi pe urmă plecase, spunând că nu şade frumos să chemi două sute de persoane pentru ca să nu le arăţi nimic.

Nu mai rămăsese nicio prăjitură, nicio picătură de şampanie, de sirop sau de bere, nicio bomboană sau vreun fruct, nimic, nimic. Jefuiseră, pustiiseră, curăţiseră tot.

Se istoriseau o mulţime de amănunte, povestite de servitori, care îşi făceau o faţă tristă, abia stăpânindu-şi râsul. „Doamnele erau mai hămesite decât bărbaţii, istoriseau ei, au mâncat şi au băut aşa de mult, încât mai, mai să se îmbolnăvească”. Ai fi crezut că auzi povestirea celor rămaşi în viaţă, după prădăciunea şi jefuirea unui

oraş în timpul unei invazii.

Ce erau să facă? Plecară. Unora dintre domni le părea rău după cei douăzeci de franci daţi la chetă; ei erau indignaţi că numai cei de sus s-au îndopat fără să plătească nimic.

Doamnele cu patronajul strânseseră peste trei mii de franci. Scoţându-şi cheltuielile, rămâneau pentru orfanii din arondismentul al şaselea vreo două sute douăzeci de franci.

Du Roy aşteptă landoul familiei Walter, pe care o petrecu până acasă.

Pe când o conducea pe patroană, cum stătea aşezat în faţa ei, întâlni încă o dată, un moment, privirea ei galeşă, care părea cam tulburată. El gândea: „Drace, mi se pare că muşcă” şi zâmbea văzând că într-adevăr are noroc pe lângă femei, căci doamna de Marelle, de când îşi începuseră iar dragostea, părea că îl iubeşte la nebunie.

Se întoarse acasă vesel. Madeleine îl aştepta în salon.

— Am aflat noutăţi, spuse ea. Afacerea Marocului se încurcă. Franţa ar putea foarte bine să facă o expediţie peste câteva luni de zile. Oricum, aceasta poate sluji de cal de bătaie pentru a răsturna ministerul şi Laroche se va folosi de prilejul ăsta pentru ca să pună mâna pe portofoliul afacerilor străine.

Du Roy, pentru ca să-şi necăjească nevasta, se făcu că nu crede nimic: „N-or fi aşa de nebuni, ca să mai înceapă prostia de la Tunis.”.

Dar ea dădu din umeri cu nerăbdare:

— Îţi spun că da, îţi spun că da. Nu pricepi că pentru dânşii e o mare afacere cu bani mulţi? Azi, scumpul meu, în combinaţiile politice nu trebuie să mai spui: *Cherchez la femme,* ci: *Cherchez l’affaire.*

El spuse încet, cu dispreţ, „De!” ca s-o aţâţe.

— Uite, eşti tot aşa de naiv ca şi Forestier!, se întărâtă ea.

Voia să-l jignească şi se aştepta la o izbucnire de

mânie din partea lui. Dar el îi răspunse:

— Încornoratul de Forestier?

Ea rămase încremenită şi mută.

Du Roy se uita obraznic şi batjocoritor şi continuă:

— Ei bine, ce? Nu mi-ai mărturisit alaltăieri seară că Forestier purta coarne? Şi adăugă: Sărmanul!, cu un ton de adâncă milă.

Madeleine îi întoarse spatele cu dispreţ, nemaivrând să-i răspundă; apoi, după un minut de tăcere, ea urmă:

— Marţi vom avea lume. Doamna Laroche-Mathieu va veni să prânzească cu vicontesa de Percemur. Vrei să chemi pe Rival şi pe Norbert de Varenne? Mâine mă voi duce la doamnele Walter şi de Marelle. Poate că va veni şi doamna Rissolin.

De câtăva vreme ea îşi făcea legături cu lumea, folosindu-se de vaza politică a bărbatului ei, pentru a atrage la dânsa, de voie sau de nevoie, pe femeile senatorilor şi ale deputaţilor, care aveau trebuinţă de sprijinul lui „Vie Française”.

— Foarte bine, răspunse Du Roy. Îmi iau asupra mea pe Rival şi pe Norbert.

Era foarte mulţumit şi-şi freca mâinile, căci găsise vorba cu care s-o necăjească pe soţia sa şi să-şi mulţumească ciuda ascunsă, gelozia muşcătoare ivită întrânsul de la plimbarea lor la Bois. Nu va mai vorbi de Forestier fără să-l numească încornorat. Simţea bine că astfel va izbuti s-o facă să turbeze pe Madeleine. Şi în acea seară el găsi de zece ori mijlocul de a rosti cu nepăsare ironică: „încornoratul de Forestier”.

Nu mai avea necaz pe mort. Îl răzbuna.

Femeia sa se făcea că nu-l aude şi stătea în faţa lui zâmbitoare şi fără să-i pese.

A doua zi, fiindcă ea trebuia să se ducă să o poftească pe doamna Walter, el voi să i-o ia înainte, pentru ca să găsească pe patroană singură şi ca să vadă dacă într-adevăr ţinea la dânsul. Aceasta îl desfăta şi-l linguşea. Şi

apoi... pentru ce nu?... Dacă se va putea...

Georges se duse pe bulevardul Malesherbes la două ore. Fu poftit în salon. Aşteptă.

Doamna Walter se ivi şi-i întinse mâna cu grabă, fericită.

— Ce vânt plăcut te-aduce?

— Doar dorinţa de a vă vedea. Am venit fără să ştiu cum, parcă împins de cineva nu ştiu pentru ce, căci n-am nimic de spus. Am venit şi iată-mă! Îmi iertaţi această vizită nepotrivită şi explicarea aceasta pe faţă?

El vorbea cu un ton galant şi vesel, cu zâmbetul pe buze şi cu un accent serios în glas. Ea stătea înmărmurită, puţin roşie, îngăimând: „Dar... într-adevăr... nu înţeleg... mă uimiţi...".

— E o declaraţie de dragoste, deşi făcută cu un ton glumeţ... pentru ca să nu vă sperii, adăugă Georges.

Se aşezară unul lângă altul. Ea luă lucrul în şagă.

— Vasăzică, e o declaraţie... serioasă?

— Desigur! E mult timp ce când voiam s-o fac, foarte mult chiar. Dar nu îndrăzneam. Se spune că eşti aşa de severă... aşa de aspră...

Ea îşi veni în fire. Răspunse:

— Pentru ce ai ales ziua de azi?

— Nu ştiu. Pe urmă, încetişor: Sau, mai bine, pentru că de ieri nu mă gândesc decât la dumneata.

Ea bâigui ceva, pălind deodată:

— Te rog, să lăsăm la o parte copilăriile şi să vorbim de altceva.

Dar el îi căzu atât de pe neaşteptate la picioare, încât ea se sperie. Voi să se ridice; el o ţinea jos cu puterea mâinilor sale, înlănţuite pe mijlocul ei, şi repeta cu un glas înflăcărat:

— Da, e adevărat că te iubesc de multă vreme la nebunie. Nu-mi răspunde. Ce vrei, sunt nebun! Te iubesc... Ah! Dacă ai şti cum te iubesc!

Ea se înăbuşea, gâfâia, încerca să vorbească, dar nu

putea să scoată măcar un cuvânt. Îl împingea cu amândouă mâinile, apucându-l de păr pentru ca să împiedice năvala acelei guri pe care o simţea venind înspre dânsa. Şi îşi întorcea repede capul în toate părţile, închizând ochii, ca să nu-l vadă.

El o pipăia prin rochie, o strângea, o mângâia, iar ea se pierduse toată în faţa acestor dovezi de dragoste grosolană şi viguroasă. Georges se ridică deodată şi vru s-o strângă în braţe, dar, slobodă o clipă, ea îi scăpă din mâini, aruncându-se înapoi şi acum fugea printre jilţuri. El socoti că-i caraghioasă această urmărire şi se lăsă să cadă pe un scaun cu faţa ascunsă în mâini, prefăcându-se că se înăbuşă de suspine.

Apoi se sculă în picioare şi strigă:

— Adio, adio!, şi fugi.

Îşi luă liniştit bastonul din vestibul şi coborî în stradă.

— Drace, mi se pare c-am pus mâna pe ea!, îşi zise.

Şi se duse la telegraf ca să trimită Clotildei o albăstrică prin care îi da întâlnire pe a doua zi. Întorcându-se acasă la ora obişnuită, o întrebă pe Madeleine:

— Ei bine, au să-ţi vină toţi la prânz?

Ea răspunse:

— Da. Numai doamna Walter nu-i sigură că va fi liberă. Stă la îndoială; mi-a vorbit de nu ştiu ce... de o îndatorire... de conştiinţă. Mi-a părut, într-un cuvânt, foarte ciudată. Dar n-are a face, cred că va veni.

— Ei, fii sigură că va veni, zise el dând din umeri.

Cu toate acestea, nu era deloc sigur şi fu neliniştit până în ziua cinei. Chiar în dimineaţa aceea, Madeleine primi un mic bileţel de la patroană:

Cu mare greutate am scăpat şi voi fi a dumneavoastră. Bărbatul meu însă nu va putea să mă însoţească.

Du Roy se gândi: „Straşnic de bine am făcut că nu m-am mai dus la dânsa. Iat-o liniştită! Băgare de seamă.”

Cu toate acestea, aştepta venirea ei, cam neliniştit. Ea se ivi foarte liniştită, cam rece, cam mândră. Georges se arătă foarte umil, foarte cuminte şi foarte supus.

Doamnele Laroche-Mathieu şi Rissolin erau întovărăşite de bărbaţii lor. Vicontesa de Percemur vorbi de lumea bună. Doamna de Marelle era răpitoare într-o rochie deosebită, galben cu negru, după moda spaniolă, în care mijlocu-i drăguţ, pieptul şi braţele durdulii păreau fără cusur, iar figura ei de copil luase o înfăţişare energică.

Du Roy se aşeză la stânga doamnei Walter şi în tot timpul cinei îi vorbi numai lucruri serioase, cu un respect din cale-afară. Din când în când se uita la Clotilde.

„Într-adevăr e mai drăguţă şi mai fragedă”, gândea el.

Pe urmă, privirea sa se întorcea înspre soţia lui, care de asemenea nu i se părea urâtă, cu toate că păstrase împotriva ei o ură ascunsă, temeinică şi răutăcioasă.

Dar patroana îl aţâţa prin greutatea cuceririi şi prin acea noutate dorită întotdeauna de către bărbaţi.

Doamna Walter voi să plece devreme.

— Vă voi întovărăşi, îi spuse el.

Ea se împotrivi, dar Georges stărui:

— Pentru ce nu vrei? Mă jigneşti peste măsură. Nu mă face să cred că nu m-ai iertat. Uită-te cât sunt de liniştit.

— Nu-i poţi lăsa astfel pe oaspeţii dumitale, răspunse ea.

— Ce-are a face!, zâmbi Georges. În douăzeci de minute voi fi înapoi. Nici nu se va observa lipsa mea. Dacă nu-mi dai voie, mă vei răni până-n suflet.

— Ei bine, primesc, murmură ea.

Dar îndată ce se urcară în trăsură, el o apucă de mână şi sărutându-i-o cu patimă îi declară:

— Te iubesc, te iubesc! Lasă-mă să ţi-o spun. Nu te voi atinge. Vreau numai să-ţi repet că te iubesc.

— Ah, după cele ce mi-ai făgăduit, e rău, abia îngăimă ea. Păru că Georges face o sforţare mare, apoi răspunse stăpânindu-şi glasul:

— Uite, vezi cum mă stăpânesc... şi cu toate acestea... Dar lasă-mă numai să-ţi spun. Te iubesc... şi să-ţi repet în fiecare zi... da, lasă-mă să îngenunchez cinci minute la picioarele tale, pentru ca să-ţi spun numai aceste două cuvinte, uitându-mă la chipul tău îndrăgit.

Ea îi lăsase mâna şi răspunse gâfâind:

— Nu, nu pot, nu vreau. Gândeşte-te ce va spune lumea, gândeşte-te la slugi, la fetele mele! Nu, nu, e cu neputinţă...

— Nu pot trăi fără să te văd!, urmă el. Trebuie să te văd, fie la tine, fie aiurea, numai un minut în fiecare zi, să sărut mâna ta, să-ţi privesc chipul şi ochii tăi frumoşi şi mari, care mă fac să-mi ies din minţi...

Ea asculta înfiorată această răsuflată muzică de dragoste:

— Nu, nu, e cu ne... cu neputinţă... Taci!, se bâlbâia ea. El îi vorbi încetişor la ureche, înţelegând că trebuia să o ia cu încetul pe această femeie simplă, că trebuia s-o înduplece, să-i dea întâlniri unde va vrea ea la început, unde va voi el, la urmă.

— Ascultă! Trebuie... Te voi vedea... Te voi aştepta ca un cerşetor... dinaintea uşii tale. Dacă tu nu vei veni... atunci mă voi sui eu la tine... dar te voi vedea... te voi vedea... mâine.

— Nu, nu, să nu vii, repetă ea. N-am să te primesc. Gândeşte-te la fetele mele.

— Atunci, spune-mi unde să te întâlnesc... pe stradă, oriunde... la orice oră... Numai să te văd. Te voi saluta... îţi voi spune: Te iubesc şi voi pleca.

Ea stătea pe gânduri, pierdută, şi fiindcă trăsura intra pe poarta reşedinţei sale, îi şopti foarte iute:

— Mâine la trei ore şi jumătate, mă voi duce la Trinité. Coborând apoi, îi spuse vizitiului:

— Du-l pe domnul Du Roy înapoi acasă. Când intră, soţia lui îl întrebă unde a fost.

— Am fost la telegraf, să dau o depeşă grabnică, îi spuse în şoaptă.

Doamna de Marelle se apropie:

— Ai să mă duci până acasă, Bel-Ami. Ştii că am venit, aşa de departe, să prânzesc aici, numai cu condiţia asta. Apoi întorcându-se către Madeleine: Nu eşti geloasă?

Doamna Du Roy răspunse încetinel:

— Nu, foarte puţin.

Oaspeţii plecau. Doamna Laroche-Mathieu părea o guvernantă de provincie. Ea era fiica unui avocat, căsătorită cu Laroche, care pe atunci era un avocat de mâna a doua. Doamna Rissolin, o babă mofturoasă, parcă era o moaşă bătrână care-şi făcuse educaţia într-o sală de lectură. Vicontesa de Percemur le privea de sus. „Mânuţa ei cea albă”[30] atingea cu dezgust aceste mâini de rând.

Clotilda, toată în dantele, îi spuse Madeleinei după ce trecu pragul:

— Cina ta a fost minunată. În curând, vei avea cel dintâi salon politic din Paris.

Îndată ce rămase singură cu Georges, îl strânse în braţe:

— Drăguţul meu Bel-Ami, te iubesc din ce în ce mai mult! Birja care-i ducea se legăna ca o corabie.

— Nu seamănă cu odaia noastră, zise ea.

— O, nu!, confirmă el.

Dar se gândea la doamna Walter.

[30] Ea iscălea articolele din „Vie Française”: Patte blanche.

Capitolul 4

Împrejurimile Bisericii Trinité erau aproape deşarte, sub o căldură zăpuşitoare de iulie. O năbuşeală greoaie acoperea Parisul, ca şi cum aerul de deasupra, îmbâcsit, arzător, ar fi căzut peste oraş – un aer greoi şi aprins care îţi vătăma răsuflarea.

Jocurile de apă, din faţa bisericii, cădeau alene. Păreau că sunt obosite să mai curgă, ostenite şi moleşite şi ele, iar apa din bazin, în care pluteau frunze şi bucăţele de hârtie, era mâloasă şi părea cam colorată, spre verzui.

Un câine, care sărise pe deasupra marginii de piatră, se linciurea[31] în această apă care da de bănuit. Vreo câţiva oameni, aşezaţi pe băncile din grădiniţa cea rotundă ce împrejmuia faţada, priveau cu jind la acest dobitoc. Du Roy scoase ceasornicul.

Erau numai trei ceasuri. Mai avea de aşteptat încă vreo treizeci de minute.

Râdea gândindu-se la această întâlnire. „Bisericile sunt bune la orice, îşi zicea el. Ele o uşurează că s-a măritat cu un jidan, îi dau o anume ţinută în lumea politică, o înfăţişare cum trebuie în lumea bună şi un adăpost pentru întâlnirile sale amoroase. S-a obişnuit să se folosească de religie, cum se slujeşte cineva de-un cortel: dacă afară e frumos e un baston, dacă e soare e umbrelă, dacă plouă e cortel şi dacă nu ieşi îl laşi în sală. Şi de-alde acestea sunt cu sutele, cărora nu le pasă de

[31] Se bălăcea.

Dumnezeu, cum nu le pasă de omătul de anţărţ[32], dar care nu dau voie să spui ceva de rău de dânsul şi la nevoie îl iau de mijlocitor. Dacă le-ai îmbia să meargă la hotel, li s-ar părea o infamie, dar li se pare lucru foarte firesc ca să înfiripe amoruri la picioarele altarelor”.

El se plimba încetişor pe lângă havuz, apoi se uită la ceasornicul din turn, care mergea cu două minute mai înainte decât al lui. Erau trei şi cinci.

Socoti că înlăuntru ar fi mai bine şi intră. O răcoare de pivniţă îl izbi; el o sorbi cu lăcomie, apoi făcu ocolul pridvorului pentru a cunoaşte mai bine locul. Zgomotul unui mers regulat, curmat uneori, apoi iarăşi începând, răzbătea dinspre fundul acestor ziduri, ca un răspuns pentru paşii săi, care răsunau sub bolta înaltă. El dori să ştie cine se plimbă. Se duse într-acolo. Era un domn gros şi pleşuv, care se plimba uitându-se pe pereţi, cu pălăria ţinută la spate.

Unde şi unde, câte-o femeie îngenuncheată se ruga cu faţa ascunsă în mâini.

O senzaţie de singurătate, de pustiu, de amorţeală îţi cuprindea sufletul. Lumina colorată, trecută prin geamuri, era plăcută ochilor.

Du Roy găsi că-i „straşnic de bine” înlăuntru. Apucă înspre uşă şi se uită iarăşi la ceas. Era trei şi un sfert. Se aşeză la capătul intrării, părându-i rău că nu poate să fumeze o ţigară. Se auzea mereu în fundul bisericii, aproape de altar, mersul rar al domnului celui gros.

Cineva intră. Georges se întoarse repede. Era o femeie din popor, într-o rochie sărăcăcioasă, o biată femeie, care căzu deodată în genunchi lângă întâiul scaun şi rămase nemişcată cu mâinile încrucişate, cu ochii spre cer, cufundată în rugăciune. Du Roy o privi cu luare aminte, întrebându-se ce mâhnire, ce durere, ce deznădejde putea să chinuiască acest suflet amărât.

Se vedea că era săracă lipită. Poate avea şi un bărbat

[32] Expresie cu înţelesul de: acum doi ani.

care o stâlcea în bătaie, sau vreun copil care trăgea de moarte.

El murmură în sine: „Sărmanii!” Sunt unii care desigur că suferă. Şi o ură împotriva firii nemiloase îl cuprinse. Apoi se gândi că aceşti dezmoşteniţi cel puţin credeau că sus are să le fie bine şi că starea lor civilă este înscrisă în condicile cerului, la rubrica lui „a da” şi „a lua”. Sus? Unde?

Şi Du Roy, pe care tăcerea din biserică îl îmboldea la visări măreţe, cercetând dintr-o aruncătură a gândului creaţia, rosti încetişor: „Ce mare prostie!”.

Un foşnet de rochie îl făcu să tresară. Era ea.

Georges se ridică şi înainta cu grăbire. Ea nu-i dădu mâna, ci murmură încetişor:

— N-am timp. Trebuie să mă întorc, aşează-te în genunchi lângă mine, ca să nu fim bănuiţi.

Şi ea înainta în pridvorul cel mare, căutând un loc potrivit şi la adăpost, ca una ce cunoştea bine zidirea. Chipul îi era acoperit cu un văl gros şi mergea cu paşi înăbuşiţi, care abia se auzeau.

Când ajunse lângă altar, se întoarse şi şopti cu un glas tainic, cum se vorbeşte în biserică:

— Pe de lături e mai bine; aici se prea vede.

Ea se plecă cu multă sfinţenie înaintea Tabernaculului din altarul cel mare şi, făcând apoi o reverenţă uşoară, se întoarse prin dreapta, ajunse aproape de intrare, apoi, hotărându-se, luă un scăunaş de rugăciune şi îngenunche.

Georges se aşeză pe scaunul de alături şi îndată ce rămaseră nemişcaţi păreau că se roagă:

— Îţi mulţumesc, îţi mulţumesc, îi spuse el. Te ador! Aş vrea să-ţi repet întruna, să-ţi spun cum am început să te iubesc, cum am fost fermecat întâia oară când te-am văzut. Ai să-mi dai voie ca într-o zi să-mi descarc inima şi să-ţi spun toate acestea?

Ea îl asculta dusă pe gânduri, ca şi cum n-ar fi auzit

nimic. Îi răspunse printre degete:

— Sunt nebună că te las să-mi vorbeşti astfel, nebună că am venit, nebună că fac ceea ce fac, că te las să crezi că această... această istorie va merge mai departe. Uită toate acestea, trebuie, şi nu-mi mai aduce aminte niciodată!

Ea aşteptă. El căuta un răspuns, nişte vorbe aprinse, pătimaşe, dar neputând găsi cuvinte potrivite cu gesturile sale, rămase tâmpit.

— N-aştept nimic; nu nădăjduiesc nimic, zise el înăbuşit. Te iubesc! Orice vei face, îţi voi repeta aşa de des, cu atâta putere şi înflăcărare, încât vei sfârşi prin a înţelege. Vreau să pătrundă în tine toată dragostea mea, să ţi-o strecor în suflet cuvânt cu cuvânt, ceas cu ceas, zi cu zi, să se împrăştie în toată făptura ta, ca o licoare ce cade picătură cu picătură, să te îmblânzească, să te facă mai puţin haină şi să te silească în cele din urmă să-mi răspunzi: „Te iubesc şi eu!”.

El simţi cum îi tremură umărul lipit de dânsul şi văzu cum îi saltă pieptul şi ea bolborosi foarte iute:

— Te iubesc şi eu!

Atunci, Georges tresări ca şi cum ar fi căzut bolta peste el şi oftă:

— Oh! Dumnezeule!

— Cum am putut să-ţi spun asta?!, urmă ea gâfâind. Mă simt vinovată şi de dispreţuit... eu... care am două fiice... dar nu mai pot... nu mai pot... N-aş fi crezut... n-aş fi gândit niciodată... e mai tare... mai tare decât mine. Ascultă... ascultă... mă jur... că n-am iubit pe nimeni altul decât pe tine. Şi te iubesc de un an în taină, în taina sufletului meu. Oh! Am suferit, ce crezi, am luptat, dar nu mai pot, te iubesc...

Ea plângea cu faţa ascunsă în mâini şi tot trupul îi tremura, zguduit de tulburarea sa mare.

— Dă-mi mâna, s-o ating, s-o strâng, murmură Georges. Ea luă încetişor mâna de pe faţă. El văzu că

obrazul ei era ud şi în vârful genelor o lacrimă sta gata să cadă. Îi luase mâna şi i-o strângea:

— Ah, cât aş vrea să-ţi sorb lacrimile!

Ea spuse încetişor, cu un glas ce semăna a geamăt:

— Să nu-mi faci nimic... sunt pierdută. Cât pe-aci era să râdă. Ce era să-i facă aici? Nemaiştiind ce să spună, căci sfârşise toate vorbele pătimaşe, îi luă mâna şi apăsând-o pe inima sa, o întrebă:

— Auzi cum bate?

Dar de câteva minute mersul regulat al celui care se plimba se tot apropia. El cutreierase biserica şi acum mai cobora o dată prin pridvorul cel mic de la dreapta. Când doamna Walter îl auzi aproape de stâlpul care o ascundea, îşi smulse degetele din mâna lui Georges şi-şi acoperi iarăşi faţa.

Şi rămaseră amândoi nemişcaţi, îngenuncheaţi ca şi cum ar fi îndreptat către cer rugăciuni arzătoare. Domnul cel gros trecu pe lângă ei, le aruncă o privire nepăsătoare şi ieşi spre fundul bisericii, ţinând necontenit pălăria la spate.

Du Roy, care se gândea să capete o întâlnire oriunde în afară de Trinité, murmură:

— Mâine unde am să te văd?

Ea nu răspunse. Părea neînsufleţită, prefăcută în statuia rugăciunii.

— Vrei să ne întâlnim mâine în parcul Monceau?, urmă el. Atunci, ea îşi întoarse către dânsul faţa descoperită, o faţă vânătă, schimbată de suferinţa cea grozavă şi cu glas întretăiat îl rugă:

— Lasă-mă, lasă-mă acuma, du-te, du-te!... Sufăr prea din cale afară lângă tine! Vreau să mă rog singură cinci minute... nu mai pot... lasă-mă să mă rog lui Dumnezeu... să mă ierte, să mă scape... lasă-mă cinci minute...

Avea o faţă aşa de schimbată, aşa de îndurerată, încât el se sculă fără să spună niciun cuvânt; apoi, după o scurtă şovăire o întrebă:

— Să vin degrabă?...

Ea dădu din cap, ca şi cum ar fi spus: „Da, degrabă”.

Georges se depărta...

Atunci, ea încercă să se roage. Cu trupul tremurând, cu sufletul rătăcit, îl chemă în ajutor pe Dumnezeu... Deznădăjduită, strigă la cer: „Îndurare!”

Strângea din ochi cu furie, ca să nu-l mai vadă pe cel care se dusese. Îl gonea din mintea ei, lupta împotriva lui, dar în locul vedeniei cereşti, aşteptată în amărăciunea sufletului său, i se arăta necontenit mustaţa răsucită a tânărului.

De un an ea se lupta în fiecare zi, în fiecare seară împotriva acestei urmăriri ce creştea întruna, împotriva acestei icoane care-i legăna visurile, care-i chinuia trupul, care-i tulbura nopţile. Se simţea prinsă ca un animal în lanţ, aruncată cu mâinile legate înaintea acestui bărbat care o învinsese, o cucerise numai prin mustaţa şi prin strălucirea ochilor săi.

Şi acum, în astă biserică, aşa de aproape de Dumnezeu, ea se simţea slabă, mai părăsită, mai pierdută încă decât acasă la dânsa. Nu mai putea nici să se roage, gândindu-se numai la dânsul. Suferea deja că s-a dus de lângă ea. Lupta cu deznădăjduire, din toate puterile, se apăra, cerea ajutor din adâncul inimii. Ar fi vrut să moară mai degrabă decât să cadă în aşa hal, ea care până atunci fusese curată. Murmura cuvinte înflăcărate de rugăciune, dar în zadar, căci paşii lui Georges, care se pierdeau în depărtarea boitelor, îi atrăgeau luarea aminte.

Atunci ea pricepu că s-a sfârşit, că lupta ei era nefolositoare! Totuşi, nu voia să se lase. Şi o apucă o criză de nervi de acelea care fac pe femeie să tremure, să ţipe şi să se zvârcolească pe jos. Tremura din toate încheieturile, simţind că-i venea să cadă, să se rostogolească printre scaune şi să scoată ţipete ascuţite.

Cineva se apropie cu un mers grăbit. Ea îşi întoarse

capul. Era un preot. Atunci se ridică, alergă la dânsul cu braţele întinse şi bâlbâi:

— Oh! Scapă-mă! Scapă-mă!

— Ce voiţi, doamnă?, se opri el înmărmurit.

— Vreau să mă scapi! Ai îndurare de mine. Dacă nu-mi dai ajutor, sunt pierdută.

El se uita la dânsa, întrebându-se dacă nu cumva e nebună, apoi întrebă:

— Ce pot să fac pentru dumneata?

Preotul era tânăr, înalt, cam gras, cu obrajii plini şi atârnaţi, sinilii din pricina bărbii rase de curând, un vicar frumos de oraş, dintr-o mahala bogată, obişnuit cu poporene cu dare de mână.

— Spovedeşte-mă, îi spuse ea, şi sfătuieşte-mă, dă-mi ajutor şi spune-mi ce să fac.

— Spovedesc sâmbăta de la trei ceasuri până la şase, răspunse preotul.

Apucându-l de braţ, ea îl strângea repetând:

— Nu! Nu! Nu! Îndată! Trebuie! El e aici, în biserica aceasta! Mă aşteaptă!

— Cine te aşteaptă?, întrebă preotul.

— Un bărbat care are să mă piardă... care are să mă facă să cad dacă nu mă scapi. Nu pot fugi de dânsul... sunt prea slabă... prea slabă... aşa de slabă... aşa de slabă...

Ea căzu la genunchii lui plângând cu hohote:

— Oh! Ai îndurare de mine, părinte! Scapă-mă, în numele Sfântului, scapă-mă!

Îl ţinea de anteriul lui cel negru, pentru ca să nu-l scape; iar el, neliniştit, se uita în toate părţile să vadă dacă nu cumva vreun spion sau vreun ochi cucernic o zăreşte pe această femeie la picioarele sale.

Înţelegând, în cele din urmă, că nu va scăpa de dânsa preotul îi spuse:

— Ridică-te, căci am la mine cheia de la confesional.

Şi vârând mâna în buzunar, el scoase o verigă cu chei,

apoi alese una şi se îndreptă grăbit către căsuţele cele mici de lemn – cutii de murdării ale sufletului în care păcătoşii îşi varsă păcatele lor.

El intră prin uşa de la mijloc pe care o închise după dânsul şi doamna Walter aruncându-se în căsuţa din stânga bolborosi cu aprindere, cu un avânt pătimaş de deznădejde:

— Binecuvântează-mă, părinte, căci am păcătuit!

Du Roy, după ce făcuse ocolul bisericii, se scoborî prin pridvorul de la stânga. Pe la mijloc îl întâlni pe domnul cel gros şi pleşuv, care se plimba mereu cu pasul liniştit.

„Oare ce caută individul ăsta pe aici?”, se întrebă Du Roy.

Cel care se plimba micşorase, de asemenea, pasul şi se uita la Georges cu o vădită dorinţă de a-i vorbi. Când fu aproape de tot, el se închină şi i se adresă foarte cuviincios:

— Îţi cer iertare, domnule, că te stingheresc, dar n-ai putea să-mi spui când s-a zidit biserica asta?

Du Roy răspunse:

— Pe legea mea, nu ştiu bine, mi se pare c-or fi vreo douăzeci, vreo douăzeci şi cinci de ani. De altminteri, acuma-i întâia oară când intru aici.

— Şi eu tot aşa. N-am mai văzut-o niciodată.

Atunci, ziaristul, care începu să se intereseze, îl întrebă:

— Îmi pare că vă plimbaţi printr-însa cu mare luare aminte. O cercetaţi cu de-amănuntul.

— N-o cercetez, domnule, o aştept pe nevastă-mea, care mi-a spus să vin aici şi care zăboveşte, îi zise celălalt, liniştit. Pe urmă tăcu şi după câteva clipe continuă: E cald al dracului afară!

Du Roy îl privea găsindu-l cu haz, apoi deodată i se păru că seamănă cu Forestier.

— Sunteţi din provincie?, îl întrebă el.

— Da, de la Rennes. Dar dumneata, domnule, ai venit

aici aşa, numai de curiozitate?

— Nu, aştept o femeie. Şi dând din cap, ziaristul se depărta cu zâmbetul pe buze.

Apropiindu-se de uşa cea mare, el văzu femeia cea sărmană tot în genunchi şi rugându-se întruna. Gândi: „Drace, zdravăn se roagă!” Nu mai era mişcat însă, nici n-o mai plângea acum. Trecu şi se duse încetişor spre pridvorul din dreapta, ca să o găsească pe doamna Walter. Georges observă de departe locul unde o lăsase, mirându-se că n-o mai vede. Crezu că s-a amăgit, luând un stâlp drept altul, merse la toţi de-a rândul, până la cel din urmă şi apoi se întoarse. Vasăzică, plecase! Rămase mirat şi înfuriat. Apoi îşi închipui că poate ea îl căuta şi făcu ocolul bisericii. Negăsind-o nici acum se întoarse şi se aşeză pe scaunul pe care stătuse ea, trăgând nădejde că poate va veni. Şi aşteptă.

În curând, un murmur încet de glasuri îi atrase luarea aminte. Nu văzuse pe nimeni în colţul acesta al bisericii. De unde venea deci această şopotire? El se ridică să afle şi zări, în capela de alături, uşile confesionalului.

Un capăt de rochie ieşea pe una dintre ele şi se apropie să vadă ce femeie era acolo.

Era ea. Se mărturisea!...

Simţi o dorinţă groaznică s-o apuce de umeri şi s-o smulgă din această cutie. Dar se gândi: „Lasă, e rândul popii acum, mâine va fi al meu. Şi se aşeză liniştit în faţa uşilor pocăinţei, aşteptând şi râzând de comedia asta.”

Aşteptă multă vreme. În sfârşit, doamna Walter se sculă, se întoarse, îl zări şi veni drept la dânsul. Înfăţişarea ei era rece şi aspră.

— Domnule, îi spuse ea, te rog să nu mă însoţeşti, să nu mă urmăreşti şi să nu mai dai, singur, pe la mine, căci nu vei fi primit. Adio!

Şi ea se depărta cu pas demn.

El o lăsă să se depărteze, căci avea ca principiu să nu silească niciodată împrejurările. Apoi, fiindcă preotul, cam

tulburat, ieşea şi el acuma din confesional, Du Roy merse drept la dânsul şi privindu-l ţintă în ochi îi aruncă în obraz:

— Ai noroc că porţi un anteriu, altminteri ce fleaşcă peste bot ai mai mânca!

Pe urmă se răsuci în călcâie şi ieşi din biserică fluierând. Sub faţadă, domnul cel gros, în picioare, cu pălăria pe cap şi cu mâinile la spate, sătul de atâta aşteptare, străbătea cu privirea locul întins şi străzile care se întâlneau la răspântia asta. Când Du Roy trecu pe lângă dânsul, îşi scoaseră pălăria.

Ziaristul, slobod acum, se duse la „Vie Française”.

Cum intră văzu pe mutra îngrijorată a băieţilor că se petreceau lucruri neobişnuite şi merse întins la cabinetul directorului.

Papa Walter, în picioare, nervos, dicta un articol oprindu-se după câte o frază, dădea între două rânduri însărcinări reporterilor, care îl înconjurau, dădea câte ceva în grija lui Boisrenard şi desfăcea plicuri.

Când patronul îl văzu pe Du Roy, scoase un strigăt de bucurie.

— Ah! Ce noroc, iată-l pe Bel-Ami!

El se opri deodată, cam încurcat şi îşi ceru iertare:

— Iartă-mă că ţi-am zis aşa. Nu-mi văd capul de treburi. Pe urmă, aud pe soţia şi pe fiicele mele zicându-ţi de dimineaţă până seara „Bel-Ami” şi m-am obişnuit şi eu cu acest nume. Nu te-ai supărat?

— Deloc. Această poreclă n-are nimic neplăcut pentru mine, îi zise Georges râzând.

Papa Walter urmă:

— Foarte bine, atunci îţi voi zice şi eu Bel-Ami, ca toată lumea. Ei bine, ascultă, s-au întâmplat lucruri mari. Ministerul a căzut cu un vot de trei sute zece glasuri contra a o sută două. Acum suntem în douăzeci şi opt iulie şi vacanţele noastre sunt iarăşi amânate, amânate la pastele cailor. Spania se supără pentru Maroc şi din pricina asta a căzut Durand de l’Aine şi şleahta lui.

Suntem vârâţi până în gât în încurcătură. Marrot e însărcinat cu formarea cabinetului. Îl ia pe generalul Boutin d'Acre la Război şi pe prietenul nostru Laroche-Mathieu la Externe. Îşi păstrează pentru dânsul portofoliul Internelor şi preşedinţia Consiliului. Avem să devenim o foaie guvernamentală. Am făcut articolul de fond, o simplă declaraţie de principii, schiţând planurile pentru miniştri.

Papa Walter zâmbi şi urmă:

— Bineînţeles, planurile pe care au de gând să le urmeze. Dar mi-ar trebui ceva interesant asupra afacerii Marocului, ceva de actualitate, o cronică care să facă efect, de senzaţie, mai ştiu şi eu? Găseşte-mi dumneata!

Du Roy se gândi o clipă, apoi răspunse:

— Am găsit. Vă dau un studiu asupra situaţiei politice a întregii noastre colonii din Africa, cu Tunisia la stânga, cu Algeria ta mijloc şi cu Marocul în dreapta, istoria raselor care locuiesc acest teritoriu întins şi povestirea unei excursii pe graniţele Marocului până la oaza cea mare Figuig, unde n-a pătruns niciun european şi care e pricina ciocnirii de faţă. Vă place?

Papa Walter strigă:

— Minunat! Şi titlul?

— „De la Tunis la Tanger".

— Superb.

Şi Du Roy se duse să răscolească prin colecţia lui „Vie Française", căutând cel dintâi articol al său: „Amintirile unui vânător din Africa", care botezat altminterea, prefăcut şi schimbat, se va potrivi de minune, pentru că întrânsul era vorba de politică colonială, de populaţia algeriană şi de o excursie în provincia Oran.

În trei sferturi de ceas, treaba fu gata, schimbându-l, dându-i o înfăţişare de actualitate şi lăudând cabinetul cel nou.

Directorul, după ce citi articolul, spuse:

— Perfect... perfect... perfect... Eşti un om preţios.

Complimentele mele.

Şi Du Roy se duse să cineze, încântat de ziua aceasta, cu tot neajunsul de la Trinité, căci simţea el bine că partida e câştigată.

Soţia sa îl aştepta cu neastâmpăr. Cum îl văzu strigă:

— Ştii că Laroche e ministru de externe?

— Da, am făcut chiar un articol în această privinţă şi asupra Algeriei.

— Care?

— Ştii, cel dintâi pe care l-am scris împreună: „Amintirile unui vânător din Africa”, revăzut şi îndreptat acum pentru împrejurare.

— A, da! Se potriveşte de minune, zâmbi ea. Apoi, după ce se gândi câteva minute: Mă gândesc la urmarea pe care trebuia s-o faci şi pe care ai lăsat-o baltă. Acuma putem să ne apucăm din nou. Va ieşi un şir de articole foarte potrivite cu împrejurarea.

El răspunse, aşezându-se înaintea supei:

— Foarte bine. Nimic nu ne mai împiedică acum, când încornoratul acela de Forestier şi-a dat duhul.

Ea îi răspunse aprins, cu glas sec, jignit:

— Gluma asta e mai mult decât nelalocul ei şi te rog s-o sfârşeşti. E prea mult de când ţine.

El era să-i răspundă în bătaie de joc, când i se aduse o depeşă neiscălită, care spunea atâta:

Mi-am pierdut capul! Iartă-mă şi vino mâine, la patru ceasuri, în parcul Monceau.

El pricepu şi, cu inima plină de bucurie, îi spuse femeii sale, strecurând hârtia în buzunar.

— Nu voi mai face-o, dragă! E o prostie, o recunosc. Şi începu să cineze.

Pe când mânca, îşi repeta aceste puţine vorbe: „Mi-am pierdut capul. Iartă-mă şi vino mâine la patru ceasuri în parcul Monceau”. Deci, ea se lasă. Asta însemna: „Mă

dau, sunt a ta, unde vei voi, când vei voi”.

El începu să râdă. Madeleine îl întrebă:

— Ce ai?

— Nimic. Mă gândesc la un popă caraghios pe care l-am întâlnit mai adineauri.

Du Roy sosi a doua zi punct la ceasul întâlnirii. Pe toate băncile parcului stăteau orăşeni toropiţi de căldură şi nişte dădace trândăvite care parcă dormeau, în vreme ce copiii se jucau în nisipul de pe alee.

O găsi pe doamna Walter în ruina cea mică şi veche, pe unde curge un izvor. Ea ocolea coloanele cele mici şi părea neliniştită şi abătută.

— Ce de lume e în grădina asta!, zise ea.

— Da, e adevărat. Vrei să mergem aiurea?

— Aiurea… unde?

— N-are a face unde, într-o trăsură de pildă. Vei lăsa în jos perdeluţa din partea dumitale şi vei fi la adăpost, propuse el.

— Da, vreau mai bine aşa, aici mor de frică.

— Atunci, vino şi găseşte-mă peste cinci minute la poarta care dă pe bulevard. Voi fi acolo cu o birjă.

Şi el plecă în fugă.

De îndată ce fu lângă dânsul şi după ce astupă bine geamul din partea sa, întrebă:

— Unde ai spus birjarului să ne ducă?

— N-ai grijă de nimic. Ştie el unde, îi răspunse Georges. Dăduse adresa odăii sale din strada Constantinopole.

— Nu-ţi închipui cât sufăr din pricina dumitale şi cât sunt de necăjită şi chinuită. În biserică, ieri, am fost aspră, dar voiam să fug de dumneata cu orice chip. Mi-e aşa de frică să fiu singură numai cu dumneata! M-ai iertat?, întrebă ea.

— Da, da. Ce nu ţi-aş ierta când te iubesc astfel, îi răspunse el strângându-i mâinile.

Ea îl privea rugătoare:

— Ascultă, trebuie să-mi făgăduieşti c-ai să mă respecţi... să nu... să nu... Altminteri nu te voi mai putea vedea.

El nu răspunse la început; sub mustaţă avea acel zâmbet uşor care le făcea pe femei să-şi piardă capul. La urmă, murmură:

— Sunt robul dumitale...

Atunci ea începu să-i istorisească cum şi-a dat seama că-l iubeşte când a aflat că vrea să ia de nevastă pe Madeleine Forestier. Ea spunea o mulţime de amănunte, de timp şi de lucruri intime.

Deodată, tăcu. Birja se oprise. Du Roy deschise portiţa.

— Unde suntem?, întrebă ea.

— Coboară şi intră în această casă. Vom fi mai în tihnă.

— Dar unde suntem?

— La mine. În odaia mea de holtei, pe care am închiriat-o iar câteva zile... ca să avem un locşor unde să ne putem vedea.

Ea se agăţase de postavul trăsurii, înspăimântată la închipuirea singurătăţii şi îngăimă:

— Nu, nu, nu vreau, nu vreau!

El rosti cu tărie:

— Mă jur c-am să te respect! Vino. Nu vezi că se uită oamenii, c-are să se strângă lumea în jurul nostru? Grăbeşte-te... grăbeşte-te, coboară! Şi zise încă o dată: Mă jur c-am să te respect!

Un negustor îi privea din uşă, cu luare aminte. Ea fu cuprinsă de groază şi se aruncă în casă.

Voi să apuce pe scări. El o prinse de mână:

— Aici, la parter. Şi o împinse înăuntru.

Cum închise uşa, se aruncă asupră-i ca pe-o pradă. Ea se lupta, se zbătea, bâlbâia:

— Ah! Dumnezeule..., Dumnezeule!...

El o săruta cu pornire pe gât, pe ochi, pe buze, fără ca

ea să se poată feri de dezmierdările lui furioase; şi în timp ce-l respingea, căutând să scape de sărutările lui, ea i le înapoia fără voie.

Dar deodată încetă să se mai zbată şi se lăsă să o dezbrace, învinsă, resemnată. El îi scotea una după alta, iscusit şi repede, toate hainele, cu o uşurinţă de fată în casă. Ea îi smuci din mână bluza, ca să-şi ascundă faţa. Şi rămase în picioare, albă, în mijlocul rochiilor, căzute la picioarele ei.

Îi lăsă încălţămintea şi o duse în braţe la pat. Atunci, ea îi murmură la ureche cu un glas întretăiat:

— Îţi jur... îţi jur... că n-am avut niciodată amant! Ca o fată mare, care ar fi zis: îţi jur că sunt fecioară!

— Iată un lucru care, zău că mă lasă indiferent, cugetă Georges.

Capitolul 5

Sosise toamna. Familia Du Roy petrecuse toată vara la Paris, ducând o campanie puternică, serioasă, prin „Vie Française” în favoarea noului cabinet, pe timpul scurtei vacanţe a deputaţilor.

Deşi era de-abia pe la începutul lui octombrie, Camerele aveau să fie deschise, căci situaţia Marocului ajunsese de-a dreptul ameninţătoare.

Nimeni, mai la urmă, nu credea într-un atac asupra Tangerului, cu toate că, în ziua închiderii parlamentului, un deputat de dreapta, contele Lambert-Sarrazin, într-o cuvântare plină de spirit, aplaudată chiar de centru, spusese că-i gata să pună rămăşag şi să dea ca zălog mustăţile sale, cum făcuse odinioară un viceregе vestit al Indiilor, contra favoritele preşedintelui de consiliu. Contele susţinea că noul cabinet n-are să se poată stăpâni să nu se ia după cel trecut şi să nu trimită la Tanger o armată, ca un adaos pentru cea din Tunis, numai din dragoste pentru simetrie, aşa cum se pun două vaze pe o sobă. El adăugase: „Pământul Africii este într-adevăr o sobă pentru Franţa, domnilor, o sobă care arde cel mai bun lemn al nostru, o sobă care trage tare, şi care se încălzeşte cu hârtie de Bancă.

V-aţi împlinit gustul artistic de-a împodobi colţul stâng cu o jucărie tunisiană care vă costă scump, veţi vedea că domnul Marrot are de gând să-l urmeze pe înaintaşul său şi să împodobească colţul drept cu o jucărie marocană”.

Discursul acesta, rămas vestit, slujise lui Du Roy ca temă pentru zece articole asupra coloniei algeriene,

pentru toată seria sa întreruptă chiar de la început şi el sprijinise cu tărie ideea unei întreprinderi militare, cu toate că era încredinţat că nu va avea loc. Făcuse să zbârnâie struna patriotică şi împroşcase Spania cu un arsenal întreg de argumente dispreţuitoare care se întrebuinţează contra popoarelor ale căror interese sunt potrivnice cu ale noastre.

„Vie Française” căpătase o mare însemnătate pentru legăturile sale ştiute cu puterea. Dădea, înaintea gazetelor celor mai cu greutate, noutăţile politice, dădea a înţelege ce-aveau de gând miniştrii, prietenii săi; şi toate ziarele din Paris şi din provincie luau dintr-însa ştiri. Era citată, temută, începeau s-o respecte. Nu mai era organul bănuit al unei cete de borfaşi politici, ci organul pe faţă al guvernului. Laroche-Mathieu era sufletul ziarului şi Du Roy trâmbiţaşul său. Papa Walter, deputat tăcut şi director viclean, ştiind să rămână în întuneric, se îndeletnicea în umbră, cum zicea lumea, cu o afacere de mine de aramă din Maroc.

Salonul Madeleinei ajunsese un centru cu vază, unde se întruneau în fiecare săptămână mai mulţi membri ai Cabinetului. Chiar preşedintele Consiliului prânzise de două ori la ea; şi femeile oamenilor de stat, care odinioară se codeau să-i calce pragul, acum se mândreau că-s prietenele ei, făcându-i mai multe vizite decât primeau de la dânsa. Ministrul afacerilor străine domnea aproape ca un stăpân în casă. Venea acolo, aducând depeşe, lămuriri, ştiri pe care le dicta fie bărbatului, fie femeii, ca şi cum ar fi fost secretarii săi.

Când Du Roy, după plecarea ministrului, rămânea singur cu Madeleine, se înfuria, cu ameninţări în glas şi cu insinuări răutăcioase în cuvinte, împotriva fumurilor acestei secături cocoţate.

Dar ea dădea din umeri cu dispreţ, repetând:

— Fă şi tu ca dânsul! Ajungi ministru; şi furlandiseşte-

te[33] şi tu. Până atunci, tacă-ţi gura!

El îşi făcea mustaţa, privind-o cu coada ochiului.

— Nimeni nu ştie de ce-s vrednic, zicea el, poate se va vedea odată.

— Cine va trăi va vedea, răspundea ea filosoficeşte.

În dimineaţa deschiderii Camerelor, tânăra femeie, încă în pat, dădea o mulţime de sfaturi bărbatului său, care se îmbrăca să se ducă să prânzească la domnul Laroche-Mathieu şi să capete de la dânsul instrucţiuni înainte de şedinţă, pentru articolul politic de a doua zi din „Vie Française”, deoarece acest articol avea să fie un soi de declaraţie oficioasă a proiectelor adevărate ale cabinetului.

— Mai cu seamă nu uita să-l întrebi dacă generalul Belloncle e trimis la Oran, cum era vorba. Asta ar avea mare înţeles, îi aminti Madeleine.

— Ştiu şi eu ca şi tine ce am de făcut. Lasă-mă în pace cu bodogănelile tale, îi răspunse Georges, nervos.

— Dragul meu, tu uiţi totdeauna jumătate din însărcinările pe care ţi le dau către ministru, replica ea liniştită.

— Mă plictiseşte ministrul tău, la urma urmei! E un nătărău, mormăi Georges.

— E tot atâta ministrul meu cât şi al tău. Ba încă ţie ţi-e mai de folos decât mie, nu se lăsă Madeleine.

Du Roy se întoarse puţin către dânsa, rânjind:

— Mă iartă, nu-mi face mie curte!

— Mie nici atât, dacă-i pe aceea; dar el e norocul casei noastre, răspunse ea.

El tăcu doar câteva clipe:

— Dacă ar trebui să aleg printre adoratorii tăi, mi-ar plăcea mai degrabă rabla aceea de Vaudrec. Ce-i cu dânsul, mă rog, nu l-am văzut de vreo opt zile.

— E bolnav, mi-a scris că stă în pat din pricina podagrei. Ar trebui să treci să vezi cum îi mai este. Ştii că

[33] Făleşte-te, împăunează-te.

te iubeşte tare mult, asta are să-i facă plăcere, îi zise ea fără să se tulbure.

— Da, desigur, mă voi duce în curând.

Georges se îmbrăcase şi, cu pălăria pe cap, căuta dacă nu scăpase din vedere ceva. Negăsind nimic se apropie de pat şi îşi sărută soţia pe frunte:

— La revedere, drăguţă, n-am să mă întorc până la orele şapte. Şi ieşi.

Domnul Laroche-Mathieu îl aştepta, căci prânzea la zece ore în acea zi, deoarece Consiliul avea să se întrunească la amiază, înaintea deschiderii Parlamentului.

Îndată ce se aşezară la masă, doar cu secretarul particular al ministrului, deoarece doamna Laroche-Mathieu nu voise să-şi schimbe ceasul mâncării, Du Roy vorbi despre articolul său, îi arătă planul, uitându-se pe notele sale mâzgălite pe cărţi de vizită; la sfârşit întrebă: Găsiţi că trebuie schimbat ceva, scumpul meu ministru?

— Mai nimic, dragă amice. Sunteţi poate cam prea hotărât în afacerea Marocului. Să vorbiţi de întreprindere ca şi cum ar trebui să aibă loc, dar dând a înţelege bine că nu va avea loc şi că nu credeţi nici cât negru sub unghie. Faceţi ca publicul să citească lămurit, între rânduri, că nu ne vom îngloda în această îndrăzneaţă afacere.

— De minune. Am înţeles şi voi face să fiu înţeles cum trebuie. Soţia mea m-a însărcinat să vă întreb în privinţa aceasta dacă generalul Belloncle va fi trimis la Oran. După cele ce mi-aţi spus, bănui că nu.

— Nu, răspunse omul de stat.

Apoi vorbiră de sesiunea care se deschidea. Laroche-Mathieu începu să peroreze, pregătind efectul frazelor pe care avea să le reverse asupra colegilor săi peste câteva ore.

El mişca mâna dreaptă ridicând în aer când furculiţa, când cuţitul, când o bucată de pâine, fără a privi pe cineva, îndreptându-se către adunarea nevăzută,

vărsându-şi elocvenţa sa curgătoare de domnişor sclivisit. O mustaţă foarte mică, răsucită, îşi ridica pe buza sa două vârfuri întocmai ca nişte cozi de scorpie şi părul său pomădat, cu cărare la mijloc, se rotunjea la tâmple în două bucle de cavaler de mahala. Era cam prea gras şi cam burticos, deşi tânăr; burta îi umfla jiletca.

Secretarul particular mânca şi bea liniştit, ca unul ce negreşit era obişnuit cu asemenea potopuri de limbuţie; dar Du Roy, căruia pizma izbânzii căpătate îi rodea inima, gândea: „Du-te dracului, secătură! Ce găgăuţi sunt şi oamenii ăştia politici!”

Şi, măsurând venitul său cu al lui, cu fudulia gălăgioasă a acestui ministru, îşi zicea: „La naiba, dacă aş avea numai o sută de mii de franci, ca să-mi pun candidatura la deputăţie în frumoasa mea patrie, la Rouen, ca să ung ochii săracilor mei normanzi vicleni şi neciopliţi, ce om de stat aş mai fi eu, faţă de derbedeii aceştia neiscusiţi!”

Domnul Laroche-Mathieu vorbi până la cafea, apoi, văzând că e târziu, sună ca să i se aducă cupeul şi îi întinse mâna ziaristului:

— Ai înţeles bine, scumpul meu?

— De minune, scumpul meu ministru, lăsaţi pe mine.

Şi Du Roy porni alene la ziar, ca să înceapă articolul, căci nu avea nimic de făcut până la patru ceasuri. La patru trebuia să se ducă în strada Constantinopole, la doamna de Marelle, cu care tot se mai întâlnea, regulat, de două ori pe săptămână, lunea şi vinerea.

Dar când intră în redacţie i se dete o depeşă închisă; era de la doamna Walter şi suna:

Trebuie negreşit să-ţi vorbesc azi. E foarte, foarte serios. Aşteaptă-mă la două ceasuri, strada Constantinopole. Pot să-ţi fac un mare serviciu.

Amica ta până la moarte, Virginie

— Mama dracului!, înjură el. Ce încurcătură.

Şi, plin de amărăciune, ieşi, îndată, aşa de tulburat că nu mai era în stare să lucreze.

De vreo şase săptămâni încerca s-o rupă cu dânsa, fără să izbutească să facă în aşa fel încât dragostea ei înverşunată să obosească.

Doamna Walter avusese, după căderea sa, un acces de remuşcări înspăimântătoare, şi, în trei întâlniri la rând, aruncase asupra amantului său tot felul de învinuiri şi blesteme. Plictisit de aceste scene şi sătul până în gât de femeia aceasta trecută şi dramatică, se îndepărtase de dânsa pur şi simplu, nădăjduind că în acest chip se va sfârşi istoria asta.

Dar atunci ea se agăţă de dânsul pierdută, aruncându-se în această dragoste cum se aruncă cineva într-un râu, cu o piatră de gât. El se lăsă să fie prins din nou, din slăbiciune, din politeţe, din alte motive; şi ea îl înlănţuia într-o patimă neînfrânată şi obositoare, îl chinuia cu dragostea ei.

Voia să-l vadă în toate zilele, îl chema în fiecare clipă prin telegrame, pentru întâlniri în treacăt, prin colţuri de străzi, prin magazine, prin grădini publice. Atunci ea îi spunea din nou, în câteva fraze, mereu aceleaşi, că-l iubea la nebunie şi-l venera, apoi îl părăsea jurându-se că era foarte fericită că l-a văzut!

Ea se arăta cu totul altfel de cum o visase el, încercând să-l farmece cu gingăşii copilăreşti, cu nebunii de dragoste caraghioase la vârsta ei.

Rămânând până atunci cu totul cinstită, în suflet fecioară, ferită de orice sentiment, neştiutoare de orice senzualitate, dragostea aceasta răsărise deodată în această femeie înţeleaptă, a cărei vârstă, de 40 de ani tihniţi, părea o toamnă palidă după o vară răcoroasă, răsărise ca un soi de primăvară veştejită, plină de floricele pipernicite şi de muguri ieşiţi înainte de vreme, o stranie revărsare de dragoste de copilă, de iubire târzie,

arzătoare şi neştiutoare, urzită din aprinderi neaşteptate, din strigăte uşoare ca la şaisprezece ani, din linguşiri plictisitoare, din gingăşii bătrânicioase.

Îi scria zece scrisori într-o zi, scrisori caraghios de înflăcărate, într-un stil ciudat de poetic, şi de râs, împodobit ca al indienilor, plin de nume de animale şi de păsări.

De îndată ce erau singuri, ea îl săruta cu gingăşii greoaie de grăsană, cu strâmbături cam pocite din buze, cu ţopăieli care îi scuturau sânul prea greu sub stofa hainei.

Era mai ales îngreţoşat când o auzea zicându-i «Şoricelul meu», «Căţeluşul meu», «Pisoiul meu», «Giuvaierul meu», «Păsărică mea», «Comoara mea», şi când o vedea cum i se da de fiecare dată cam cu mofturi de ruşine copilărească, cu mici mişcări de sfiiciune, pe care le socotea drăgălaşe, şi cu alintări de prostituată coruptă.

„A cui e această guriţă?”, întreba. Şi când el nu răspundea îndată, adăuga: „A mea!”; ea nu-l lăsa până nu-l vedea îngălbenind de mânie. Ar fi trebuit ca ea să simtă, socotea el, că e nevoie, în dragoste, de măsură, de pricepere, de chibzuială foarte mare, că dându-i-se lui, ea, trecută, mamă de familie, femeie din lumea bună, trebuia să i se dea cu seriozitate, cu un fel de aprindere stăpânită, aspră, poate cu lacrimi chiar, dar cu lacrimile Didonei, nu cu ale Julietei.

— Cât te iubesc, puiule! Mă iubeşti tu atâta, spune-mi, îngeraşule?, îi repeta necontenit.

El nu mai putea s-o audă rostind „puiule” şi „îngeraşule” fără să nu-i vină dorinţa de a-i spune „babuşca mea”.

— Ce nebunie am făcut că m-am dat ţie. Dar nu-mi pare rău. Cât e de bine să iubeşti!, îl asalta…

Toate acestea îi păreau lui Georges nesuferite în gura ei. „Cât e de bine să iubeşti!”, exclama doamna cum ar fi

făcut o copilită pe scenă.

Şi apoi, îl făcea să turbeze prin nedibăcia drăgostirilor ei. Ajunsă deodată senzuală sub sărutarea băiatului acesta frumos, care-i înfierbântase atât de tare sângele, ea punea în strângerile sale o aprindere stângace şi o silinţă serioasă, care îl făcea pe Du Roy să pufnească în râs şi să cugete la bătrânii care încearcă să înveţe a citi.

Şi când îl strângea să-l strivească în braţele ei, privindu-l cu foc, cu acea privire adâncă şi cumplită pe care o au femeile ofilite, măreţe în dragostea lor cea din urmă, când îl muşca cu gura-i tăcută şi tremurătoare, zdrobindu-l cu carnea ei grasă şi caldă, obosită şi nesăturată, ea tremura ca o copilă şi zâzâia ca să fie drăgălaşă:

— Cât te iubesc, puiul meu! Cât te iubesc... Mângâie-o pe nevestica ta, amorul meu!

Atunci lui îi venea o dorinţă nebună de a înjura, de a-şi lua pălăria şi de a pleca trântind uşa.

La început, se întâlniseră în strada Constantinopole, dar Du Roy, care se temea de o ciocnire cu doamna de Marelle, scornea acum o mulţime de pricini ca să scape de aceste întâlniri. Atunci, el fu nevoit să se ducă mai în toate zilele la ea, ba să prânzească, ba să cineze. Ea îi strângea mâna pe sub masă, îi întindea gura pe după uşi.

Dar el prefera s-o asculte pe Suzanne, care îl înveselea cu glumele ei.

În trupul ei de păpuşă se zbânţuia un suflet vioi, viclean, neaşteptat şi ascuns, care făcea totdeauna ghiduşii, ca o păpuşă de iarmaroc. Ea îşi bătea joc de toate cele şi de toată lumea cu o isteţime muşcătoare. Georges îi aţâţa pornirea, o îmboldea la bătaie de joc şi se înţelegeau de minune.

— Ascultă, Bel-Ami. Vino încoace, Bel-Ami, îl chema ea în fiecare clipă.

Şi Georges o părăsea îndată pe mamă ca să alerge la copilă, care îi murmura la ureche vreo vorbă răutăcioasă

şi amândoi râdeau din tot sufletul.

Dar pentru mamă, care îl dezgusta cu dragostea ei, el ajunsese să aibă un dispreţ nemaipomenit, nu mai putea nici s-o vadă, nici s-o audă, nici să se mai gândească la dânsa fără mânie. Încetă deci de a se mai duce la ea, de a mai răspunde la scrisorile ei şi de a se mai potrivi chemărilor ei.

În sfârşit, ea înţelese că el nu o mai iubea şi suferi îngrozitor. Dar se înverşuna, îl spiona, îl urmărea, îl aştepta în trăsuri cu perdelele lăsate, la uşa ziarului, la uşa casei lui, în străzile prin care nădăjduia că are să treacă.

Lui îi venea s-o batjocorească, s-o înjure, s-o bată, să-i spună verde: „Destul, m-am săturat, mă plictiseşti!”. Dar avea totuşi oarecare cruţare din pricina lui „Vie Française”, şi încerca, prin puterea răcelii, prin asprimi ascunse sub politeţe, şi chiar prin vorbe crude uneori, s-o facă să priceapă c-ar trebui să sfârşească odată.

Ea se îndărătnicea mai ales să găsească şmecherii prin care să-l atragă în strada Constantinopole şi el era mereu cu frica în spate ca nu cumva cele două femei să se găsească, o dată, faţă în faţă, la uşă.

Dragostea lui pentru doamna de Marelle, dimpotrivă, crescuse în timpul verii. O numea „ştrengarul” lui şi nici vorbă că-i plăcea. Erau în firea lor apucături asemănătoare; erau şi unul şi altul din neamul ştrengăresc al celor fără căpătâi în viaţă, al acelor derbedei din lumea aleasă care seamănă foarte mult, fără ca ei să aibă habar, cu ţiganii de la drumul mare.

Avusese o vară de dragoste fermecătoare, o vară de studenţi care petrec, fugind să prânzească la Argenteuil, la Bougival, la Maisons, la Poissy, petrecându-şi ceasuri întregi într-o luntre, culegând flori de-a lungul malurilor. Ea se înnebunea după petrecerile de pe malurile Senei, după mateloţi, după chioşcurile crâşmelor şi strigătele luntraşilor. Lui îi plăcea să plece cu dânsa, pe-o zi senină,

pe imperiala unui tren de plăcere, şi să străbată, spunând glume piperate, câmpiile urâte ale Parisului, în care înmuguresc nesuferitele căsuţe negustoreşti.

Şi când era nevoit să se întoarcă ca să cineze la doamna Walter, ura pe înverşunata lui amantă bătrână, amintindu-şi de cea tânără, pe care de-abia o părăsise şi care îi mulţumise poftele şi îi potolise aprinderea în ierburile de pe marginea apei. Se credea în sfârşit aproape mântuit de patroană, căreia îi arătase într-un chip lămurit, aproape mojicesc, hotărârea lui de a rupe, când primi la ziar telegrama care îl chema, la două ceasuri, în strada Constantinopole. El o citea din nou mergând:

Trebuie negreşit să-ţi vorbesc azi. E foarte, foarte serios. Aşteaptă-mă la două ceasuri în strada Constantinopole. Pot să-ţi fac un mare serviciu.

Amica ta până la moarte, Virginie

Se gândea: „Ce mai are cu mine bufniţa asta bătrână? Pun capul că nu are nimic de spus. Are să-mi repete iar că moare după mine. Totuşi, trebuie să văd. Vorbeşte de un lucru foarte serios şi de un mare serviciu, poate că-i adevărat. Şi Clotilda are să vină la patru ceasuri! Trebuie să mă mântui de cea dintâi cel mult la trei ceasuri. Mama dracului! Numai de nu s-ar întâlni amândouă. Ce ticăloase sunt şi femeile astea!”

Şi el se gândi că a lui era într-adevăr singura care nu-l chinuia niciodată. Trăia în legea ei şi părea că-l iubeşte tare mult, în ceasurile hărăzite dragostei, căci ea nu dădea voie să se tulbure şirul nestrămutat al îndeletnicirilor vieţii.

El mergea, cu paşi domoli, către locuinţa sa de întâlniri, întărâtându-se cu gândul împotriva patroanei:

— Ah! Frumos am s-o mai primesc dacă nu va avea nimic să-mi spună. Limba lui Cambronne are să fie

academică pe lângă a mea. Mai întâi îi hotărăsc că nu-mi mai calcă piciorul pe la dânsa.

Şi intră să aştepte pe doamna Walter. Ea sosi aproape îndată şi cum îl zări începu:

— Ah! Ai primit depeşa mea! Ce noroc! El îşi luă o mutră răutăcioasă:

— La naiba, am găsit-o la ziar, chiar când plecam la Cameră. Ce mai ai cu mine?

Ea îşi ridicase vălul ca să-l sărute şi se apropie gudurându-se, cu o frică de căţea snopită în bătăi:

— Cât eşti de crud cu mine! Cum îmi vorbeşti de răstit... Ce ţi-am făcut eu?! Nu-ţi poţi închipui cât sufăr din pricina ta!

— Nu cumva ai s-o începi iarăşi?, bolborosi Georges.

Ea stătea în picioare foarte aproape de el, aşteptând un zâmbet, un semn ca să se arunce în braţele lui.

— N-ar fi trebuit să mă scoţi din minţi ca să te porţi pe urmă astfel cu mine, murmură ea. Ar fi trebuit să mă laşi cinstită şi fericită cum eram. Adu-ţi aminte ce-mi spuneai la biserică şi cum m-ai făcut să intru cu sila în casa aceasta. Şi acum iată cum vorbeşti! Cum mă primeşti! Ah, Doamne, Doamne! Cât rău îmi faci!

El bătu din picior şi zise cu pornire:

— Ei, mă rog, destul! M-am săturat. Nu-i chip să te văd o clipă fără să aud cântecul acesta. Zău, ar crede cineva că te-am luat la doisprezece ani şi că erai neştiutoare ca un înger. Dar nu, drăguţă, să luăm lucrurile cum sunt. N-a fost aici deturnare de minoră. Mi te-ai dat în puterea vârstei şi a minţii. Iţi mulţumesc şi-ţi sunt foarte recunoscător, dar nu-s legat să mă ţin de poala ta până la moarte. Tu ai bărbat şi eu am nevastă. Nu suntem liberi niciunul, nici altul. Ne-am îndeplinit o dorinţă de-o clipă, nici te ştiu, nici mă ştii, s-a isprăvit.

— Ah! Cât eşti de crud! Cât eşti de mojic, cât eşti de infam! Nu! Nu mai eram o copilă tânără, dar niciodată nu iubisem, niciodată nu păcătuisem...

— O, ştiu, mi-ai repetat-o deja de douăzeci de ori... Dar avuseseşi doi copii... prin urmare nu te-am dezvirginat eu!, îi tăie el vorba.

— Vai! Georges, asta-i nedemn!...

Şi, cu mâinile la piept, începu a se înăbuşi, cu suspine care i se suiau în gât. Când văzu că are să plângă, Georges îşi luă pălăria de pe colţul sobei:

— Ah, ai de gând să boceşti. Atunci, bună seara! Pentru reprezentaţia asta m-ai chemat?

Ea făcu un pas ca să-i închidă drumul şi, scoţând repede o batistă din buzunar, îşi şterse ochii cu repeziciune. Glasul ei se întări prin sforţarea voinţei şi spuse întreruptă de suspine de durere.

— Nu... am venit ca să... să-ţi aduc o noutate... o noutate politică... ca să te fac să câştigi cincizeci de mii de franci... sau chiar mai mult... dacă vrei.

El o întrebă, îmblânzit pe loc:

— În ce chip? Ce vrei să zici?

— Am prins fără veste, din întâmplare, aseară câteva vorbe ale bărbatului meu şi ale lui Laroche. De altminteri, nici nu se prea ascundeau de mine. Dar Walter îl sfătuia pe ministru să nu-ţi facă cunoscută taina, pentru că tu ai da pe faţă totul.

Du Roy îşi pusese pălăria pe un scaun. Aştepta foarte cu luare aminte.

— Atunci, despre ce-i vorba?

— Vor să pună mâna pe Maroc!

— Ei, asta-i. Am prânzit cu Laroche, care aproape mi-a dictat planurile Cabinetului.

— Nu, drăguţul meu, te-au tras pe sfoară, fiindcă se tem să nu se afle urzelile lor.

— Stai jos, zise Georges.

Şi el însuşi se aşează într-un jilţ. Atunci, ea târî pe podea un scăunaş mic şi se ghemui pe dânsul între picioarele tânărului om. Începu cu un glas linguşitor:

— Fiindcă mă gândesc mereu la tine, trag cu urechea

acum la tot ce se şopteşte în jurul meu.

Şi începu să-i arate, încetinel, cum ghicise de o bucată de vreme că se pregătea ceva fără ştirea lui, că se slujeau de dânsul, dar se temeau de ajutorul lui.

— Ştii, când cineva iubeşte, ajunge iscusit, îi spuse ea. În sfârşit, aseară, înţelesese. Era vorba de o afacere mare, foarte mare, pregătită în ascuns. Ea zâmbea acum, fericită de dibăcia ei: se aprindea, vorbind ca o femeie de financiar, obişnuită cu loviturile de bursă, cu schimbările valorilor, cu mişcările de ridicare şi de coborâre care ruinează în două ceasuri mii de întreprinderi, de mici negustori, de mici rentieri care şi-au pus economiile lor în fonduri, garantate de numele unor oameni stimaţi, respectaţi, oameni politici sau oameni de bancă.

— Oh! E straşnic ceea ce au făcut ei. De altminteri, Walter a învârtit treburile şi el se pricepe. Ce-i drept, e ceva de mâna întâi, îl asigură ea.

Aceste pregătiri îl umpleau de nerăbdare:

— Te rog, spune-mi iute!

— Ei bine, iată! Expediţia în Tanger era hotărâtă între dânşii chiar din ziua în care Laroche a luat afacerile străine; şi, încetul cu încetul, au răscumpărat tot împrumutul Marocului, care căzuse la şaizeci şi patru sau şaizeci şi cinci de franci. L-au răscumpărat cu foarte multă iscusinţă, cu ajutorul unor agenţi presupuşi, bănuiţi, care nu stârneau vreo neîncredere. Au învârtit chiar pe Rothschilzi, care se minunau văzând că se caută mereu împrumuturile marocane. Li s-a răspuns acelora arătându-li-se mijlocitorii, cu toţii secătuiţi, cu toţii pe sponci. Asta a liniştit marea bancă. Şi apoi, acum are să se facă întreprinderea, şi de îndată ce vom fi stăpâni acolo, statul francez va chezăşui datoria. Amicii noştri vor câştiga cincizeci sau şaizeci de milioane. Pricepi afacerea? Înţelegi pentru ce au frică de toată lumea, frică de cea mai mică divulgare?!

Ea îşi rezemase capul pe jiletca tânărului om şi, cu

braţele puse pe picioarele lui, se îndesa, se lipea de dânsul, simţind lămurit că ea îl câştigase acum, gata să facă orice, să săvârşească orice pentru o mângâiere, pentru un zâmbet.

— Eşti sigură pe deplin?, o întrebă.

— Oh! Fără doar şi poate!

— E straşnic de tot, ce-i drept. Cât despre scârnăvia aceea de Laroche, lasă că l-oi învăţa eu minte. Auzi, ticălosul! Să se păzească! Să se păzească! Au să-mi rămână printre degete sfărâmăturile lui de ministru! Apoi începu din nou să gândească şi murmură: Totuşi ar trebui să mă folosesc de asta…

— Ai putea încă să cumperi titluri de împrumut, zise ea, s-au ridicat abia la şaptezeci şi doi.

— Da, dar nu am bani de prisos.

Ea ridică ochii spre dânsul, nişte ochi în care se vedea limpede rugămintea:

— M-am gândit la asta, puişorul meu, şi dacă ai fi drăguţ, drăguţ cum trebuie şi dacă m-ai iubi cât de cât, m-ai lăsa să-ţi împrumut eu.

Du Roy răspunse răstit, aproape aspru:

— Cât despre asta, nu, nici vorbă! Ea murmură cu un glas rugător:

— Ascultă, e un lucru pe care ai putea să-l faci fără să împrumuţi bani. Voiam să-mi cumpăr de zece mii de franci titluri din acest împrumut, ca să-mi fac o mică sumă pentru mine. Ei bine, am să cumpăr de douăzeci de mii! Ne putem întovărăşi. Înţelegi că nu am să înapoiez această sumă lui Walter. Prin urmare, n-ai nimic de plătit deocamdată. Dacă afacerea izbuteşte, câştigi şaptezeci de mii de franci. Dacă nu izbuteşte, îmi vei datora zece mii de franci pe care mi-i vei plăti când vei putea.

— Nu, nu-mi plac combinaţiile acestea, urmă el. Atunci, ca să-l înduplece, încercă să-i arate că el punea, la drept vorbind, zece mii de franci pe cuvânt, că putea să piardă şi că ea nu-i dădea nimic, deoarece plăţile se

făceau de Banca Walter.

Pe lângă asta, îi dovedi că el dusese, în „Vie Française”, toată campania politică care făcea cu putinţă afacerea aceasta şi că ar fi prea naiv dacă n-ar trage niciun folos.

Georges stătea încă la îndoială. Ea adăugă:

— Dar gândeşte-te că într-adevăr Walter îţi împrumută cei zece mii de franci şi că tu i-ai făcut servicii care fac mult mai mult decât atâta.

— Ei bine, fie!, zise el. Mă pun tovărăşie cu tine. Dacă pierdem, îţi voi înapoia zece mii de franci.

Ea fu aşa de mulţumită, încât se ridică, îi apucă cu amândouă mâinile capul şi începu să-l sărute cu nesaţ.

La început, el nu se feri deloc; apoi, fiindcă ea insista, strângându-l şi omorându-l cu dezmierdările ei, se gândi că avea să vină în curând cealaltă şi că nu e cazul să piardă în braţele bătrânei un imbold pe care mai degrabă l-ar fi consumat cu cea tânără.

— Te rog, fii cuminte, o îndepărtă cu blândeţe.

— Ah, Georges! Nu mai pot nici măcar să te sărut, îl mustră doamna Walter cu ochii aproape în lacrimi.

— Nu, azi nu. Mă cam doare capul şi asta îmi face rău. Atunci ea se aşeză la loc, supusă, între picioarele lui.

Întrebă:

— Vrei să vii să cinezi mâine la mine? Mi-ar plăcea… El se codi, apoi nu îndrăzni să nu primească.

— Cum de nu, desigur.

— Îţi mulţumesc, drăguţul meu.

Ea îşi freca încetişor obrazul de pieptul tânărului bărbat, cu o mişcare linguşitoare şi repetată; unul din firele ei lungi de păr negru se anină de jiletcă. Ea băgă de seamă şi o idee nebunească îi trecu prin minte, una dintre acele idei superstiţioase care câteodată slujesc drept minte femeilor. Ea începu să învălătucească liniştit acel fir împrejurul unui bumb, apoi legă altul de celălalt bumb şi încă unul de cel de deasupra. De fiecare bumb

înnodă un fir.

El avea să le smulgă acum, ridicându-se. Are s-o doară, ce fericire! Şi el are să ia ceva dintr-însa, fără să ştie, are să ia o şuviţă din părul ei, din care n-a cerut niciodată. Are să fie o legătură cu care şi-l va alipi, o legătură ascunsă, nevăzută! Un talisman pe care ea îl lăsa asupra lui. Fără să vrea el se va gândi la dânsa, va visa la ea, o va iubi ceva mai mult a doua zi.

— Trebuie să te părăsesc căci sunt aşteptat la Cameră la sfârşitul şedinţei. Nu pot să lipsesc astăzi, zise Georges deodată.

— Oh, deja!, oftă ea. Apoi, resemnată: Du-te, drăguţul meu, dar ai să vii să cinezi mâine.

Şi se îndepărtă repede. Simţi la cap o durere scurtă şi vie, ca şi cum i-ar fi împuns cineva pielea cu ace. Îi bătea inima; era mulţumită că suferise puţin pentru el.

— Adio!, zise ea.

El o luă în braţe cu un zâmbet de compătimire şi îi sărută ochii cu răceală.

Dar ea, înnebunită de această atingere, îi arăta odaia a cărei uşă era deschisă.

— Trebuie s-o şterg, am să întârzii!, o îndepărtă Georges cu un ton grăbit.

Atunci ea îi întinse gura, pe care el de-abia o atinse şi dându-i cortelul pe care era să-l uite.

— Haide, haide, să ne grăbim, sunt mai bine de trei ceasuri, o zori el din nou.

Ea ieşi înaintea lui şi repetă: „Mâine la şapte ore.”

Se despărţiră. Ea apucă la dreapta şi el, la stânga.

Du Roy coborî până în bulevardul Malesherbes, pe care începu să meargă agale. Trecând pe dinaintea unui cofetar, zări castane zaharisite într-un potir de cristal şi se gândi. „Am să iau o litră pentru Clotilda.”. Cumpără un coşuleţ de fructe din acestea zaharisite, care îi plăceau ei la nebunie.

La patru ceasuri se întoarse ca s-o aştepte pe tânăra

lui amantă.

Ea sosi puţin mai târziu, fiindcă bărbatul său venise acasă pentru opt zile.

— Poţi să vii să cinezi mâine?, îl întrebă. Va fi foarte vesel când te va vedea.

— Nu, mâine cinez la patron. Avem de pus la cale o grămadă de daraveri, politice şi financiare.

Ea îşi scoase pălăria. Îşi desfăcea acum corsetul care o strângea prea tare.

— Ţi-am adus castane zaharisite, îi zise şi arătă coşuleţul pe sobă.

— Ce bine-mi pare, cât eşti de drăguţ!, exclamă ea bătând din palme.

Gustă una, şi spuse:

— Sunt minunate. Parcă văd că n-are să rămână niciuna. Apoi adăugă, privindu-l pe Georges cu o veselie senzuală:

— Vasăzică, tu îmi cocoleşti toate viciile?

Ea mânca încetişor castanele şi arunca fără încetare câte-o ochire în fundul coşuleţului, voind parcă să vadă dacă tot mai sunt.

— Aşează-te în jilţ, îi spuse, vreau să mă circhesc[34] între picioarele tale ca să-mi ronţăi bomboanele. Îmi place foarte mult aşa.

El zâmbi, se aşeză şi o luă între coapsele sale deschise, cum o ţinea mai adineauri pe doamna Walter. Ea ridică spre dânsul capul, ca să-i vorbească, şi spunea cu gura plină:

— Nu ştii ceva, drăguţul meu, te-am visat, am visat că făceam o mare călătorie, amândoi, pe o cămilă. Avea două cocoaşe, eram călări fiecare pe câte una şi străbăteam deşertul. Luaserăm tartine într-o hârtie şi vin într-o carafă şi mâneam pe cocoaşele noastre. Dar mă plictisea pentru că nu puteam face altceva; eram prea departe unul de altul şi voiam să cobor.

[34] A se chirci – a se ghemui.

— Şi eu vreau să cobor! Răspunse Georges.

Râdea, făcea haz de istoria asta, o îmboldea să spună prostii, să flecărească, să povestească toate copilăriile acestea, toate neroziile acestea gingaşe pe care le înşiră îndrăgostiţii. Nimicurile acestea, care i se păreau drăgălaşe în gura doamnei de Marelle, l-ar fi turbat într-a doamnei Walter.

Clotilda îi zicea şi ea: „Drăguţul meu, puişorul meu, pisoiul meu”. Vorbele acestea îi păreau dulci şi drăgăstoase. Spuse de cealaltă, mai adineauri, îl înfuriau şi îl îngreţoşau. Căci vorbele de iubire, care veşnic sunt aceleaşi, capătă gustul buzelor din care curg.

Dar el se gândea, înveselindu-se în acelaşi timp de nebuniile acestea, la cei şaptezeci de mii de franci pe care avea să-i câştige, şi deodată, opri cu două lovituri uşoare de deget pe cap flecăreala amicei lui:

— Ascultă, drăguţa mea. Vreau să-ţi dau o însărcinare către bărbatul tău. Spune-i din partea mea să cumpere mâine, de zece mii de franci împrumuturi de-ale Marocului, care-s la şaptezeci şi doi şi îi făgăduiesc că are să câştige de la şaizeci până la optzeci de mii de franci mai înainte de trei luni. Dă-i în grijă să păzească o tăcere completă. Spune-i din partea mea că expediţia la Tanger e hotărâtă şi că statul francez are să garanteze datoria marocană. Dar nici să nu sufli către alţii. Îţi încredinţez un secret de stat!

Ea îl asculta serioasă. Murmură:

— Îţi mulţumesc. Am să-i spun bărbatului meu chiar astă seară. Poţi să ai nădejde întrânsul; n-are să spună nimic. E un om în care te poţi încrede. Nu-i nicio primejdie.

Dar ea mâncase toate castanele. Mototoli coşuleţul în mână şi-l aruncă în sobă. Apoi zise:

— Hai în pat! Şi fără să se ridice începu să dezbumbe jiletca lui Georges.

Deodată se opri şi întinzând între două degete un fir

lung de păr luat de la o cheutoare, începu să râdă:

— Na! Ai luat un fir de păr de la Madeleine. Iată un bărbat credincios!

Apoi, devenind serioasă, se uită lung la firul, aproape nevăzut, pe care-l găsise şi murmură:

— Nu-i de-al Madeleinei, e negru.

— Se vede că-i de la fata din casă, zise el zâmbind.

Dar ea cerceta jiletca cu o luare aminte de poliţist şi luă un alt fir învălătucit împrejurul unui bumb; apoi zări un al treilea; şi strigă, îngălbenind şi tremurând puţin:

— Oh! Te-ai culcat cu o femeie care ţi-a pus fire de păr la toţi bumbii!

El se minună, bolborosind:

— Da de unde! Eşti nebună...

Deodată înţelese, se tulbură mai întâi, apoi tăgădui rânjind, nu tocmai supărat, la drept vorbind, că-l bănuia că are noroc la femei.

Ea căuta şi mereu găsea fire pe care le descolăcea cu o mişcare rapidă şi le arunca apoi pe covor. Ghicise cu instinctul ei de femeie şi bolborosea, înfuriată, turbată şi gata să plângă:

— Te iubeşte aceea... şi a voit să te facă să iei ceva dintr-însa... Oh! Cât eşti de trădător.

Apoi scoase un ţipăt, ascuţit, de bucurie nervoasă:

— Oh!... Oh... e o bătrână... iată un fir alb... Ah! Acum ai început cu babe... Nu cumva îţi plătesc... spune... nu cumva îţi plătesc... Ah! Ai ajuns la babe... Atunci nu mai ai nevoie de mine... ţine-ţi-o pe cealaltă...

Se sculă, alergă la bluza ei aruncată pe un scaun şi şi-o puse repede.

El voi s-o oprească, ruşinat şi bolborosind:

— Dar nu... Clo... eşti stupidă... nici eu nu pricep ce să fie... ascultă... rămâi... te rog... rămâi...

Ea repeta.

— Ţine-ţi baba ta... ţine-ţi-o... da, să-ţi facă o verigă din părul ei... din perii ei albi... Ai destui.

Se îmbrăcase, îşi aşezase părul şi îşi pusese vălul cu mişcări grăbite; şi când el voi s-o apuce, ea îi trânti, cu mâna întinsă, o palmă pe obraz. În timp ce el stătea zăpăcit, ea deschise uşa şi fugi.

De îndată ce rămase singur, îl apucă o furie nebună împotriva mârţoagei aceleia bătrâne de Walteroaie. Ah! Are s-o trimită să se plimbe şi n-are să-i fie moale.

Îşi udă cu apă obrazul roşu. Apoi ieşi şi el, plănuind răzbunarea. De data asta nu va mai ierta! Ah! Nici vorbă!

Coborî până pe bulevard şi, hoinărind, se opri dinaintea dughenei unui giuvaiergiu ca să se uite la un cronometru, la care îi rămăsese inima de multă vreme şi care preţuia vreo mie opt sute de franci. Deodată, cu inima sărindu-i de bucurie, îşi zise: „Dacă o să câştig cele şaptezeci de mii de franci am să pot să mi-l cumpăr!” Şi începu să viseze la toate dorinţele pe care şi le-ar putea îndeplini cu cele şaptezeci de mii de franci.

Mai întâi ar ajunge deputat. Apoi şi-ar cumpăra cronometrul, apoi ar juca la bursă şi apoi ar mai... ar mai...

Nu-i venea să se ducă la ziar, vrând mai degrabă să vorbească cu Madeleine înainte de a vedea pe Walter şi de a-şi scrie articolul; şi se îndreptă spre casă.

Ajunse în strada Drouot când se opri în loc; uitase să se ducă pe la contele de Vaudrec care locuia în Chaussee-d’Antin; prin urmare, se întoarse hoinărind mereu, gândind la o mulţime de lucruri, pierdut în visuri fericite despre lucruri plăcute, gândind la lucruri bune, la norocul apropiat şi, de asemenea, la nesuferitul acela de Laroche şi la molia aceea bătrână de patroană. Nu se îngrijora nici cât negru sub unghie, de altfel, de mânia Clotildei, ştiind bine că îi trecea iute.

Ajuns la casa contelui de Vaudrec, îl întrebă pe portar:

— Cum îi mai este domnului de Vaudrec? Mi s-a spus că a fost bolnav zilele acestea.

— Domnul conte e foarte bolnav, domnule. Se crede

că n-are să mai apuce ziua de mâine, podagra i s-a urcat la inimă!, îi răspunse omul.

Du Roy se sperie într-atât, încât nu mai ştia ce să facă! Vaudrec, pe moarte! Idei pe care nu îndrăznea să şi le mărturisească, nelămurite, îi treceau prin minte...

— Mulţumesc... am să mă întorc, bolborosi el. Apoi se aruncă într-o trăsură şi se întoarse acasă. Soţia lui se întorsese. El intră în odaia ei gâfâind şi o vesti în grabă:

— Tu nu ştii? Vaudrec e pe moarte!

Ea stătea jos şi citea o scrisoare. Ridică ochii şi repetă de trei ori în şir:

— Ce spui?... Ce spui?... Ce spui?...

— Spun că Vaudrec e pe moarte din pricina unui atac de podagră care i s-a urcat la inimă. Apoi adăugă: Ce crezi că-i de făcut?

Ea se ridicase vânătă, cu obrajii cuprinşi de un tremur nervos, apoi începu să plângă sfâşietor, ascunzându-şi faţa în mâini. Stătea în picioare zguduită de suspine, zdrobită de durere. Deodată îşi stăpâni durerea şi-şi şterse ochii:

— Mă... mă duc acolo... nu te îngriji de mine... nu ştiu la ce ceas am să mă întorc... nu mă aştepta defel...

— Foarte bine. Du-te!

Îşi strânseră mâinile şi ea plecă aşa de repede, încât uită să-şi ia mănuşile.

Georges, după ce cină singur, începu să-şi scrie articolul. El urmă întocmai gândurile ministrului, dând a înţelege că expediţia în Maroc nu va avea loc. Apoi îl duse la ziar, vorbi câteva clipe cu patronul şi plecă fumând, cu sufletul uşurat fără să înţeleagă pentru ce.

Soţia lui nu se întorsese. Se culcă şi adormi repede.

Madeleine se întoarse pe la miezul nopţii. Georges, trezit deodată, se ridică în pat.

— Ei, cum e?, o întrebă.

Niciodată n-o văzuse atât de palidă şi atât de mişcată. Ea murmură:

— A murit.

— Ah! Şi... nu ţi-a spus nimic?

— Nimic. Când am ajuns eu, îşi pierduse cunoştinţa.

Georges gândea. Îi veneau pe buze întrebări pe care nu îndrăznea să le pună.

— Culcă-te, îi spuse el.

Ea se dezbrăcă repede, apoi se strecură lângă dânsul.

— Veniseră rude la patul de moarte?, mai întrebă el.

— Nimeni, decât un nepot.

— Ah! Îl vedea adeseori, pe nepotul acela?

— Niciodată. Nu se întâlniseră deloc de vreo zece ani.

— Alte neamuri mai avea?

— Nu... Nu cred.

— Atunci... nepotul acela are să-l moştenească?

— Nu ştiu.

— Era bogat tare, Vaudrec?

— Da, foarte bogat.

— Ştii cam cât să fi avut, aşa cam pe aproape?

— Nu, nu ştiu bine. Un milion ori două, poate!?

El nu mai spuse nimic. Ea stinse lumânarea şi rămaseră întinşi unul lângă altul în întuneric, tăcuţi, treji, gânditori.

Lui nu-i mai era somn. I se păreau un fleac cei şaptezeci de mii de franci făgăduiţi de doamna Walter. Deodată, socotind că Madeleine plânge, o întrebă ca să se încredinţeze:

— Dormi?

— Nu.

Glasul ei era înecat în lacrimi şi tremurător. El urmă:

— Am uitat să-ţi spun mai adineauri că ministrul tău ne-a tras chiulul.

— Cum?

Şi el îi povesti, de-a fir-a-păr, combinaţia urzită între Laroche şi Walter. Când sfârşi, ea îl întrebă:

— Cum ai aflat asta?

— Mi-i da voie să nu-ţi spun. Tu ai mijloacele tale de

aflat ştiri, pe care eu nu le cunosc. Le am şi eu pe ale mele, pe care ţin să le păstrez. Dar răspund oricând de adevărul spuselor mele, adăugă apăsat Georges.

Atunci, ea murmură:

— Da, se poate... Bănuiam că pun la cale ceva fără noi. Dar Georges, pe care nu-l prindea somnul, se apropiase de soţia lui şi îi săruta urechea încetinel. Ea îl respinse cu neastâmpăr:

— Te rog să mă laşi în pace, nu-mi arde mie de şagă.

El se întoarse cu faţa spre perete, resemnat şi, închizând ochii, adormi în cele din urmă.

Capitolul 6

Biserica era îmbrăcată cu zăbranic şi, la intrarea ei, un blazon mare împodobit cu o coroană înştiinţa pe trecători că murise un nobil.

Ceremonia era pe sfârşite, cei care luaseră parte plecau încet, trecând pe dinaintea sicriului şi a nepotului contelui de Vaudrec, care le strângea mâna şi le răspundea la cuvintele ce se spun în atari împrejurări.

După ce Georges Du Roy şi soţia sa scăpară din îmbulzeală, plecară alături spre casă. Tăceau, căzuţi pe gânduri.

În sfârşit, Georges rosti, parcă-şi vorbea lui însuşi:

— Într-adevăr, e de mirare!

— Ce, dragă?, întrebă Madeleine.

— Că Vaudrec nu ne-a lăsat nimic!

Ea roşi deodată, ca şi cum un văl trandafiriu i s-ar fi întins peste faţă, şi zise:

— De ce ne-ar fi lăsat ceva? N-avea niciun motiv... Apoi, după câteva minute de tăcere, urmă:

— Poate se află un testament la vreun notar. Până acum nu putem şti nimic.

El cugetă, apoi murmură:

— Da, ştii că se poate, doar era cel mai bune prieten al nostru, al amândurora. Cina de două ori pe săptămână la noi, era nelipsit din casă. Era ca şi la dânsul acasă, cu totul la dânsul acasă. Te iubea ca un tată şi nu avea familie, nici copii, nici fraţi, nici surori, un singur nepot numai, ş-acela de-al nouălea neam. Da, trebuie să fie un testament. Nu că doresc cine ştie ce, dar o amintire, o

dovadă că s-a gândit la noi, că ne iubea, că preţuia dragostea ce aveam pentru el. Ne datora un semn de prietenie.

Ea zise gânditoare şi cu nepăsare:

— E cu putinţă, desigur, să fi rămas un testament. Cum ajunseră acasă, servitorul îi dădu imediat o scrisoare Madeleinei. Ea o deschise, apoi o întinse bărbatului ei.

Cabinetul domnului Lamaneur
Notar
17, strada Vosgi

Doamnă, am onoarea de a vă ruga să binevoiţi a trece pe la cabinetul meu, marţi, miercuri sau joi, între două şi patru ore, pentru afaceri ce vă privesc. Primiţi etc.,

Lamaneur

Georges roşi şi el acum:

— Trebuie să fie vorba despre asta. E ciudat că te cheamă pe tine şi nu pe mine, care după lege sunt capul familiei.

Ea nu răspunse nimic, apoi, după ce se gândi puţin, îl întrebă:

— Vrei să ne ducem chiar acum?

— Da, să mergem.

Şi, cum se sculară de la prânz, plecară.

Când intrară în cabinetul domnului Lamaneur, primul secretar se sculă cu o grabă vădită şi îi conduse la şeful său.

Notarul era un om mărunţel, rotund de tot, rotund de jur împrejur, capu-i semăna cu o ghiulea, ţintuit pe o altă ghiulea şi purtată de două picioare, aşa de mici, aşa de scurte că mai semănau şi ele cu două ghiulele.

El salută, îi pofti să şadă şi zise întorcându-se către Madeleine:

— Doamnă, v-am chemat să vă fac cunoscut

testamentul contelui de Vaudrec, care vă priveşte.

Georges nu se putu abţine să nu murmure:

— Mi-nchipuiam eu.

— Vreau să vă comunic acest act, de altfel foarte scurt, adăugă notarul.

El luă o hârtie dintr-un tartaj[35] de dinaintea lui şi citi:

Subsemnatul, Paul-Emile-Cyprien-Gontran, conte de Vaudrec, sănătos la corp şi la minte, îşi spune aici cele din urmă dorinţe.

Moartea putând sosi în orice moment, cred de a mea datorie să mă îngrijesc să-mi scriu testamentul, care va fi depus la domnul Lamaneur.

Neavând moştenitori direcţi, las toată averea mea, alcătuită din şase sute mii de franci în valori de bursă şi din imobile în valoare aproape de cinci sute mii de franci, doamnei Claire Madeleine Du Roy, fără nicio sarcină ori datorie.

O rog să primească acest dar de la un prieten mort, ca dovada unei afecţiuni devotate, adânci şi respectuoase.

— S-a mântuit. Asta-i tot. Acest act are data din august trecut şi a înlocuit un document de aceeaşi natură, făcut acum doi ani pe numele doamnei Claire-Madeleine Forestier. Păstrez şi acest testament care la nevoie poate să dovedească, când familia ar contesta, că dorinţa contelui de Vaudrec a rămas nestrămutată, adăugă notarul.

Madeleine se uita în jos, foarte palidă. Georges, nervos, îşi chinuia între degete vârful mustăţii. Notarul urmă după un moment de tăcere:

— Bineînţeles, domnule, doamna nu poate primi această moştenire fără învoirea dumneavoastră.

Du Roy se sculă şi spuse cu un glas sec:

— Îngăduiţi să mă mai gândesc.

[35] Catastif, registru, caiet pentru însemnări.

Notarul, care zâmbea, făcu o plecăciune şi zise cu un glas îndatoritor:

— Pricep motivul care vă face să staţi la îndoială. Trebuie să adaug că nepotul domnului de Vaudrec, care a luat cunoştinţă chiar azi dimineaţă de cele din urmă dorinţe ale moşului său, e hotărât să le respecte dacă i se lasă o sumă de o sută de mii de franci. După părerea mea, testamentul nu se poate strica, dar un proces face zgomot şi-i mai bine să-l înlăturaţi. Lumea e plină de clevetitori. În orice caz, pot să am până sâmbătă răspunsul dumneavoastră?

— Da, domnule.

Apoi salută cu ceremonie, pofti pe soţia sa, care până acum stătuse mută, să treacă înainte şi ieşi cu o faţă aşa de posomorâtă că tăie notarului pofta de a mai zâmbi.

Cum ajunseră acasă, Du Roy închise îndată uşa şi, după ce-ţi azvârli pălăria pe pat, întrebă:

— Ai fost amanta lui Vaudrec?

Madeleine, care-şi scotea vălul, se întoarse ca arsă.

— Eu? Ah!

— Da, tu. Nu se lasă toată averea unei femei fără ca…

Ea începu să tremure şi nu mai era în stare să-şi scoată boldurile cu care era prins vălul.

După un minut de gândire, îngăimă plină de tulburare:

— Dar, bine… eşti nebun… eşti… eşti… Adineauri… nu… nădăjduiai… şi tu… că ţi-a lăsat ceva?

Georges stătea în picioare, lângă dânsa, urmărind pe faţa ei toate emoţiile, ca un magistrat care caută să prindă cele mai mici şovăiri ale unui pârât. El rosti apăsând fiecare vorbă:

— Da… putea să-mi lase ceva mie… mie, bărbatul tău… mie, prietenul său… înţelegi… dar nu ţie… ţie, prietena sa… ţie, femeia mea. Deosebirea-i mare, mare de tot, din punctul de vedere al convenienţelor şi al opiniei publice.

Madeleine, la rândul său, îl privea drept în faţă, în

lumina ochilor, adânc şi într-un chip ciudat, parcă ar fi voit să citească ceva, parcă ar fi voit să descopere acel necunoscut ce zace în fiecare om, care nu poate fi pătruns niciodată şi care abia poate fi zărit câte o clipă fugară, în acele momente de uitare de sine, sau de scăpare din vedere, care-s ca nişte uşi uitate deschise la intrarea tainicului suflet. Şi rosti încet:

— Mi se pare însă că dacă... că ar fi părut cel puţin tot aşa de stranie o moştenire atât de mare din partea lui... către tine.

— Pentru ce?, întrebă el răstit.

— Pentru că... Madeleine stătu la îndoială, apoi urmă: Pentru că eşti bărbatul meu... pentru că mai la urmă îl cunoşteai de puţină vreme, pentru că eu îi sunt prietenă de foarte multă vreme... eu... pentru că prin testamentul său cel dintâi, făcut încă pe când trăia Forestier, mă lăsa tot pe mine moştenitoare.

Georges începuse să se plimbe cu paşi mari. Zise hotărât:

— Nu poţi primi!

Ea răspunse cu răceală:

— Minunat! Atunci nu-i nevoie de aşteptat până sâmbătă; putem înştiinţa chiar acum pe domnul Lamaneur.

El se opri în faţa ei; şi rămaseră din nou câteva clipe cu ochii aţintiţi unul asupra altuia, silindu-se să străbată taina nepătrunsă a sufletului lor, să-şi răscolească adâncurile minţii. Se cercetau pătimaş şi mut, căutând să-şi surprindă conştiinţa: luptă ascunsă a două fiinţe care, trăind la un loc, nu se cunosc niciodată, se bănuiesc, se pipăie, se pândesc, dar nu pătrund până în fundul mocirlei sufletului lor.

Şi, deodată, îi aruncă în faţă cu glasul încet:

— Hai, mărturiseşte c-ai fost amanta lui Vaudrec.

— Eşti stupid!, zise ea dând din umeri. Vaudrec ţinea mult la mine, mult, dar nimic mai mult... niciodată.

— Minţi. Nu se poate!, bătu Georges din picior.

— Cu toate acestea aşa este, răspunse ea liniştit.

El începu să se plimbe din nou, apoi, oprindu-se încă o dată, urmă:

— Tălmăceşte-mi atunci de ce îţi lasă toată averea ţie…

— Foarte simplu, zise ea cu nepăsare. Cum spuneai şi tu adineauri, el n-avea alţi prieteni decât pe noi, sau mai degrabă pe mine, deoarece mă cunoştea de copilă. Mama mea era guvernantă la nişte rude ale lui. Venea des la noi şi cum n-avea moştenitori naturali, s-a gândit la mine. Se poate să fi ţinut la mine. Dar care femeie n-a fost îndrăgită în felul ăsta? Pentru ce această dragoste ascunsă, tainică nu l-ar fi făcut să-şi aducă aminte de mine când şi-a făcut testamentul? Îmi aducea flori în fiecare luni. Tu nu te mirai deloc şi ţie nu-ţi dădea niciodată, nu-i aşa? Azi, îmi lasă averea sa din aceeaşi pricină şi pentru că n-are pe nimeni cui s-o lase. Dimpotrivă, ar fi cu totul neaşteptat să ţi-o lase ţie? Pentru ce? Ce erai pentru el?

Vorbea atât de firesc, atât de liniştit, că Georges începu să şovăie.

— Ce-mi pasă, spune el, nu putem primi această moştenire aşa cum stau lucrurile. Asta ar face o impresie nenorocită. Toată lumea ar fi încredinţată că nu-i lucru curat la mijloc, toată lumea ar flecari şi ar râde de mine. Confraţii nu aşteaptă decât un prilej să mă hulească şi să lovească în mine. Trebuie să mă îngrijesc mai mult decât de orice de cinstea şi de numele meu. Mi-e cu neputinţă să las şi să îngădui ca femeia mea să primească o moştenire de felul acesta de la un bărbat pe care gura lumii i l-a şi dat de amant. Forestier s-ar fi învoit poate cu asta, dar eu nu!

— Ei bine, murmură ea cu blândeţe, să nu primim, dragă; Un milion mai puţin în pungă, şi-atâta tot!…

El se plimba întruna şi începu să gândească cu glas

tare, vorbind pentru soţia sa ca şi cum nu i-ar fi vorbit ei.

— Ei bine! Da... un milion... atâta pagubă... El nu s-a gândit, când a făcut testamentul, ce greşeală de tact, ce uitare a convenienţelor săvârşeşte. El nu s-a gândit în ce încurcătură caraghioasă mă aruncă... Totul în lume trebuie făcut cu chibzuială... Trebuia să-mi lase mie pe jumătate, atunci se dregea totul.

Se aşeză, puse picioarele unul peste altul şi începu să-şi răsucească vârful mustăţilor, cum obişnuia în ceasurile de plictis, de nelinişte, sau când voia să descurce cu mintea ceva anevoios.

Madeleine luă o scoarţă, la care lucra din când în când, şi zise alegând lâna:

— Eu n-am altceva de făcut decât să tac. Tu trebuie să te gândeşti.

El nu răspunse o bună bucată de vreme, apoi rosti cu jumătate de gură:

— Lumea n-are să înţeleagă niciodată nici cum Vaudrec te-a lăsat singura lui moştenitoare, nici cum eu am încuviinţat asta. Primind această avere în chipul ăsta, înseamnă a mărturisi... a mărturisi din partea ta o legătură vinovată şi din a mea o îngăduire mişelească... Pricepi tu ce înţeles ar avea să primim aşa moştenirea? Ne trebuie un clenci, un mijloc iscusit să dregem lucrul ăsta. Să dăm, de pildă, a înţelege că el şi-a împărţit averea între noi amândoi, jumătate unuia, jumătate celuilalt.

— Nu văd cum s-ar putea face asta, căci testamentul spune totul lămurit, zise ea.

— O! Foarte simplu, răspunse el. Ai putea să-mi laşi jumătate din moştenire sub formă de danie. Se poate, deoarece n-avem copii. În chipul acesta se va închide gura răutăcioasă a lumii.

— Nu înţeleg cum s-ar închide gura răutăcioasă a lumii, deoarece actul există, iscălit de Vaudrec.

— Avem nevoie să-l arătăm şi să-l lipim pe ziduri? Eşti

stupidă la urma urmei, se înfurie Georges. Vom spune că Vaudrec ne-a lăsat averea sa în două... Iată... Să ştii că nu poţi primi moştenirea fără învoirea mea. Ţi-o dau numai cu condiţia unei împărţeli, ca să nu mă fac de râsul lumii.

Madeleine se uită încă o dată la Georges cu o privire pătrunzătoare.

— Cum vei voi, sunt gata.

Atunci, el se sculă şi începu să se plimbe iarăşi. Părea că stă din nou pe gânduri şi se ferea acum de privirea scrutătoare a nevestei sale:

— Nu... hotărât că nu... poate-i mai bine să nu primim deloc... e mai demn... mai corect... mai cinstit... Totuşi, în chipul ăsta n-ar rămâne nimic de bănuit, cu desăvârşire nimic. Chiar şi cei mai greu de mulţumit nu vor putea decât să-şi plece capul.

El se opri în faţa Madeleinei:

— Ei bine, dacă vrei, scumpa mea, mă întorc singur la domnul Lamaneur să-i cer părerea şi să-i spun cum stau lucrurile, îi voi spune teama mea şi voi adăuga că ne-am oprit la ideea unei împărţiri de ochii lumii, ca să nu mai flecărească nimeni. Din moment ce primesc jumătate din moştenire, e limpede ca lumina zilei că nimeni nu mai poate să zâmbească. Asta înseamnă a spune sus şi tare: „Soţia mea primeşte pentru că primesc eu, bărbatul ei, care-s judecătorul faptelor ce poate să le săvârşească fără să se facă de râs”. Altminteri ar fi scandal.

— Fă cum vrei!, murmură Madeleine.

El începu să vorbească din nou:

— Da, cu împărţeala asta treaba se limpezeşte de minune. Moştenim pe un prieten care n-a vrut să facă deosebire între noi, care ne iubea deopotrivă, care n-a părut că zice: „Ţin după moarte mai mult la unul decât la altul, după cum am ţinut şi-n viaţă”. Îi plăcea, bineînţeles, mai mult femeia, dar lăsând averea sa şi unuia şi altuia a vrut să arate limpede că iubirea sa era cu totul platonică.

Şi fii sigură că dacă s-ar fi gândit n-ar fi făcut altfel. El nu s-a gândit, nu şi-a închipuit urmările. După cum foarte nimerit spuneai mai adineauri, ţie îţi dădea flori în fiecare săptămână, ţie a vrut să-ţi lase cea din urmă amintire, fără să-şi dea seama... Ea îl opri cam întârâtată:

— E hotărât. Am înţeles. Nu-i nevoie de atâtea desluşiri. Du-te chiar acum la notar!

El îngăimă, înroşindu-se

— Ai dreptate, mă duc.

Îşi luă pălăria, apoi, când era să iasă:

— Ce crezi, n-ar fi bine să închidem gura nepotului cu cincizeci de mii de franci?

Ea răspunse cu mândrie:

— Nu, dă-i cele o sută de mii pe care le cere. Şi dacă vrei, ia-le din partea mea.

El murmură, ruşinându-se deodată:

— A, nu, vom împărţi. Dând fiecare câte cincizeci de mii, ne rămâne încă un milion neatins.

Şi porni să arate notarului planul înjghebat de soţia sa, zicea el. A doua zi ei iscăliră un act de danie, prin care Madeleine Du Roy lăsa bărbatului său cinci sute de mii de franci.

Apoi, când ieşiră din cabinet, vremea fiind frumoasă, Georges îmbie pe nevastă-sa să se plimbe pe jos până la bulevard. Se arăta plăcut, îndatoritor, plin de băgare de seamă, de gingăşie. El râdea, cu totul fericit, în vreme ce ea era gânditoare şi cam înţepată.

Era o zi de toamnă destul de rece. Mulţimea părea grăbită şi mergea cu paşi repezi. Du Roy o duse pe soţia sa dinaintea dughenei unde privise de atâtea ori cronometrul râvnit.

— Vrei să-ţi cumpăr o bijuterie?, întrebă el. Ea murmură cu nepăsare:

— Cum vrei.

Intrară. El o întrebă:

— Ce-ţi place mai mult, o salbă, o brăţară, sau o

pereche de cercei?

Priveliştea podoabelor de aur şi a pietrelor nestemate alunga răceala ei silită şi acum cerceta cu privirea aprinsă şi curioasă geamurile pline de giuvaieruri. Şi zise deodată, mişcată de dorinţă:

— Uită-te ce brăţară drăguţă.

Era un lanţ de o formă ciudată, în care fiecare verigă avea altă piatră. Georges întrebă:

— Cât e brăţara aceasta?

— Trei mii de franci, domnule, răspunse giuvaiergiul.

— Dacă mi-o laşi cu două mii cinci sute, tocmeala-i gata.

Negustorul stătu la îndoială, apoi răspunse:

— Nu, domnule, nu-mi dă mâna.

— Ştii ce, urmă Du Roy, ai să-mi mai dai şi cronometrul ăsta în o mie cinci sute de franci, ceea ce face patru mii, bani gata. Ne-am înţeles? Dacă nu vrei, mă duc în altă parte.

Giuvaiergiul, încurcat, primi în cele din urmă.

— Ei bine, domnule, fie.

Şi ziaristul, după ce-i dădu adresa, adăugă:

— Să pui să sape pe cronometru iniţialele mele G. R. C, cu litere înflorite dedesubtul unei coroane de baron.

Madeleine, luată fără veste, începu să zâmbească. Şi când ei ieşiră, ea îl luă de braţ cu oarecare dragoste. I se păru că e într-adevăr iscusit şi îndrăzneţ. Da, acum, când avea venituri, îi trebuia un titlu.

Negustorul îl salută:

— Puteţi avea încredere în mine, pe joi are să fie gata, domnule baron!

Trecură pe dinaintea „Vaudevillului”. Se juca o piesă nouă.

— Dacă vrei, zise el, să mergem în astă seară la teatru, să ne îngrijim de-o loja.

Găsiră o lojă şi o luară. El adăugă:

— Ce zici, să mâncăm în oraş?

— O!, da, foarte bine.

El era fericit ca un împărat şi se gândea ce-ar mai putea să facă.

— Vrei să mergem la doamna de Marelle şi s-o chemăm diseară cu noi? Am auzit că bărbatul ei e aici. Aş dori mult să-l văd.

Se duseră la dânşii. Georges, care se cam temea de-a da ochii cu fosta lui amantă, era foarte bucuros că mergea şi soţia lui acolo, ca să înlăture orice tălmăcire.

Însă Clotilde părea că nu-şi aminteşte nimic, ba sili încă şi pe bărbatul ei să primească invitaţia.

Cina fu veselă şi petrecură de minune.

Georges şi Madeleine se întoarseră acasă târziu.

Lampa era stinsă. Ziaristul aprindea din când în când câte un chibrit de ceară, ca să lumineze scările.

Ajungând la etaj, când trase cu chibritul pe perete, îşi văzură în oglindă chipurile lor luminate în mijlocul întunecimii scărilor.

Păreau nişte năluci ivite pe neaşteptate şi gata să piară în întunericul nopţii.

Du Roy ridică mâna ca să lumineze mai bine chipurile şi zise cu un râs triumfător:

— Iată trecând nişte milionari.

Capitolul 7

Cucerirea Marocului se sfârşise de două luni. Franţa, stăpână a Tangerului, câştigase toată coasta africană a Mediteranei până la regenţa de Tripoli şi garantase datoria noii provincii alipite.

Se spunea că doi miniştri câştigau din asta douăzeci de milioane şi numele lui Laroche-Mathieu era rostit aproape în gura mare.

Cât despre Walter, tot Parisul ştia că dintr-o lovitură pusese mâna pe treizeci, patruzeci de milioane din împrumut, şi opt, zece milioane din minele de aramă şi fier, precum şi din pământurile întinse cumpărate cu te miri ce mai înainte de cucerire şi vândute a doua zi de la ocupaţia franceză companiilor de colonizare. Ajunsese în câteva zile unul dintre stâlpii lumii, unul dintre financiarii atotputernici, mai puternici decât regii, care fac să se plece capetele, să bâlbâie gurile şi să iasă la iveală toată josnicia, toată mişelia, toată ticăloşia care zace în fundul sufletului omenesc.

Acum, nu mai era jidanul Walter, patronul unei bănci bănuite, directorul unui ziar bănuit, deputatul bănuit de matrapazlâcuri. Era domnul Walter, bogatul israelit.

Şi el se hotărî s-o dovedească.

Ştiind de strâmtorarea prinţului de Carlsbourg, care avea un palat din cele mai frumoase în Faubourg-Saint-Honore, cu o grădină spre Champs-Elysées, el vorbi să i-l cumpere cu mobile cu tot, fără a clinti măcar un jilţ. Îi dădu trei milioane. Prinţul, ispitit de sumă, primi.

După o zi, Walter se instala în noua sa locuinţă.

Apoi, îi veni altă idee, o adevărată idee de cuceritor care vrea să pună mâna pe Paris, o idee à la Bonaparte.

Tocmai în vremea asta, un mare tablou al pictorului ungur Karl Marcovici, expus la expertul Jacques Lenoble, şi în care era înfăţişat Christos mergând pe valuri, atrăgea toată lumea.

Criticii de artă, înflăcăraţi, erau de părere cu toţii că pânza e cea mai măreaţă capodoperă a veacului.

Walter o cumpără cu cinci sute de mii de franci şi o luă acasă, punând astfel stavilă curiozităţii publicului şi silind Parisul întreg să vorbească de dânsul cu invidie, defăimându-l sau aprobându-l.

Apoi, ca să nu se spună că a sechestrat o operă de artă, el vesti prin ziare că are să poftească într-o seară acasă la dânsul pe toţi oamenii de seamă din Paris, să vadă opera maestrului străin.

Casa va fi deschisă. Va veni cine va voi. Va fi de ajuns să arate la uşă biletul de chemare.

Biletul era alcătuit astfel:

Domnul şi doamna Walter vă roagă să le faceţi onoarea să veniţi la dânşii, 30 decembrie, 9 ore seara, spre a vedea pânza lui Karl Marcovici – „Isus mergând pe valuri” – luminată cu „lumină electrică”.

Urma, cu litere foarte mici:

P. S.: După miezul nopţii se va dansa.

Deci, cei ce vor voi să rămână vor rămâne şi dintre aceştia familia Walter îşi va alege cunoştinţele de mai apoi.

Ceilalţi vor privi pânza, palatul şi pe proprietari cu o curiozitate politicoasă, obraznică şi nepăsătoare, apoi vor pleca cum au venit. Şi papa Walter ştia bine că mai târziu au să mai vină, cum se duseseră la fraţii săi israeliţi

îmbogăţiţi ca şi dânsul.

Mai întâi trebuia numai să intre în casa sa ciolanele astea sfinte care-s citate de ziare! Şi vor intra desigur ca să vadă mutra unui om, care a câştigat cincizeci de milioane în şase săptămâni; vor mai intra şi pentru ca să vadă şi să numere pe cei care au să vină; şi vor intra încă, pentru că avusese bunul gust şi iscusinţa de a-i chema să admire în casa sa, fiu al lui Israel, un tablou creştinesc.

Părea că le zice: „Uitaţi-vă, am dat cinci sute de mii de franci pe capodopera religioasă a lui Marcovici «Isus mergând pe valuri». Şi capodopera asta se află la mine, sub ochii mei, veşnic, în casa jidanului Walter”.

Această invitaţie care, mai la urmă, nu îndatora la nimic, fusese dezbătută în lumea duceselor şi a Jockey-clubului.

Vor merge, întocmai cum se duceau să vadă acuarele la domnul Petit. Walter era în stăpânirea unei capodopere; îşi deschidea, într-o seară, uşile la perete ca s-o poată admira toată lumea. Minunat!

„Vie Française” de câteva zile dădea în fiecare dimineaţă câte o informaţie despre această serată de la 30 decembrie şi se silea din răsputeri să aprindă curiozitatea publicului.

Triumful patronului îl turba pe Du Roy.

Se crezuse bogat cu cei cinci sute de mii de franci storşi de la nevastă-sa şi acum se socotea sărac, înspăimântător de sărac, văzând deosebirea dintre mica sa avere şi ploaia de milioane căzută în jurul său, din care nu putuse aduna nimic.

Mânia sa plină de invidie creştea din zi în zi. Avea necaz pe toată lumea, pe familia Walter, pe la care nici nu mai dădea, pe soţia sa care, amăgită de Laroche, îl făcuse să nu mai ia fonduri marocane şi avea necaz mai cu seamă pe ministrul care-şi bătuse joc de dânsul, care se folosise de dânsul şi care cina la dânsul de două ori pe săptămână. Georges îi slujea ca secretar, ca agent, ca

trâmbiţaş al ideilor lui şi când i se dictau articolele simţea o dorinţă nebună să-l gâtuie pe sclivisitul ăsta triumfător.

Ca ministru, nu era cine ştie ce de capul lui Laroche şi pentru a-şi păstra portofoliul făcea tot ce putea ca să nu se cunoască că înoată în aur. Dar Du Roy îl simţea, aurul acesta, în vorba mai semeaţă a avocatului cocoţat sus, în purtarea lui mai trufaşă, în vorbele lui mai îndrăzneţe, în desăvârşita lui încredere în sine.

Laroche domnea acum în casa lui Du Roy, luând locul şi timpul contelui de Vaudrec şi vorbind cu servitorii ca un al doilea stăpân.

Georges îl suferea, dar plin de ură, ca un câine care vrea să muşte şi nu cutează.

Şi se purta adeseori aspru şi mojiceşte cu Madeleine, care da din umeri şi-l făcea copil fără minte. Ea nu putea pricepe pentru ce el era veşnic în toane rele şi repeta:

— Nu te înţeleg. Necontenit tot te plângi, deşi-ţi merg toate de minune.

El întorcea spatele şi nu răspundea nimic.

La început, spusese hotărât că n-are să meargă în ruptul capului la serbarea patronului şi că n-are să mai calce în casa acestui jidan parşiv.

De două luni, doamna Walter îi scria în fiecare zi rugându-l să vină, să-i dea o întâlnire oriunde va voi el, spre a-l pune în stăpânirea, zicea ea, a celor şaptezeci de mii de franci pe care-i câştigase pentru dânsul. El nu răspundea şi arunca în foc scrisorile acestea deznădăjduite. Nu doar că s-ar fi lepădat de partea lui de câştig, ci pentru că voia s-o înnebunească, să-i arate c-o dispreţuieşte, s-o calce în picioare.

Era prea bogată! Voia să se arate mândru.

Chiar în ziua expunerii tabloului, Madeleine vrând să-i arate ce greşeală face dacă nu se duce, el răspunse:

— Dă-mi pace! Nu mă duc. Apoi, după cină, zise deodată:

— Hai să scap şi de beleaua asta. Găteşte-te repede.

Ea se aştepta la aceasta.

— Sunt gata într-un sfert de oră, zise ea.

El se îmbrăcă mormăind şi nici chiar în trăsură nu conteni să-şi verse veninul.

Curtea de onoare a palatului Carlsbourg era luminată de patru globuri electrice, care păreau patru Luni mici, albăstrii, aşezate în cele patru colţuri. Un covor minunat era întins pe scările înaltului balcon şi pe fiecare treaptă stătea un om în livrea, drept ca o statuie.

— Ce mai grozăvie, murmură Du Roy. Dădea din umeri, cu inima strânsă de gelozie.

— Taci şi fă şi tu ca dânsul, dacă-ţi dă mâna!, îl stârni soţia sa.

Intrară şi-şi încredinţară paltoanele lacheilor care le ieşiseră înainte.

Mai erau o mulţime de femei cu bărbaţii lor, dezbrăcându-se de blănuri. Se auzeau şoapte:

— Ce frumos e! Ce frumos e!

Nemăsuratul vestibul era îmbrăcat cu tapiserii care înfăţişau istoria lui Marte şi a Venerei. La dreapta şi la stânga plecau cele două aripi de scări, care se întâlneau la catul al doilea. Grilajul era o minune din fier lucrat la forjă, a cărui poleială veche, acum ştearsă, făcea să alerge o tainică lumină de-a lungul scărilor de marmură roşie.

La intrarea în salon, două copilite, îmbrăcate una în trandafiriu şi alta în albastru, dădeau buchete doamnelor. Toţi erau de părere că aceasta-i încântător.

În salon era deja îmbulzeală.

Cea mai mare parte dintre femei era în costum de plimbare, ca să arate bine că veniseră aici cum se duceau la orice expoziţie particulară. Acelea care aveau de gând să rămână la bal erau cu pieptul şi braţele goale.

Doamna Walter, înconjurată de prietene, stătea în încăperea a doua şi răspundea la închinăciunile vizitatorilor. Mulţi nici n-o cunoşteau şi se plimbau ca într-

un muzeu, fără să mai bage în seamă gazdele.

Când îl zări pe Du Roy, se învineţi şi făcu o mişcare spre dânsul. Apoi rămase nemişcată, aşteptându-l. El o salută cu ceremonie, în vreme ce Madeleine o încărca de gingăşii şi laude. Georges îşi lăsă soţia lângă patroană şi se pierdu în mulţime pentru a asculta vorbele clevetitoare, care, cu siguranţă, aveau să fie rostite.

Cinci saloane se înşirau unul lângă altul, îmbrăcate cu stofe scumpe, cu broderii italiene sau cu covoare orientale deosebite, cu pereţii împodobiţi de tablouri ale maeştrilor vechi. Toţi se opreau mai cu seamă la o mică încăpere Louis al XVI-lea, un soi de iatac îmbrăcat tot cu mătase albastră deschis, cu buchete trandafirii. Mobilele joase de lemn aurit, îmbrăcate cu stofă ca şi cea de pe pereţi, erau de o fineţe minunată.

Georges vedea oameni vestiţi, ducesa de Ferracine, contele şi contesa de Ravenel, generalul prinţ d'Andremont, frumoasa marchiză des Dunes, apoi toţi aceia şi toate acelea care se văd la întâile reprezentaţii de la teatre.

Se simţi apucat de braţ şi un glas tânăr, un glas fericit, îi murmură la ureche:

— A, iată-te în sfârşit, răutăciosule Bel-Ami! Cum de nu te mai arăţi pe la noi?

Era Suzanne Walter, care îl privea cu ochii ei lucioşi de sub norul creţ al părului ei bălai.

El rămase încântat la vederea ei şi îi strânse mâna din toată inima. Apoi se dezvinovăţi:

— Mi-a fost cu neputinţă. Am avut de lucrat atât de mult, de două luni, că n-am putut să mă mai duc pe la nimeni.

— Rău, foarte rău, foarte rău, îi răspunse ea cu seriozitate. Ne faci foarte multă supărare, căci mama şi eu te adorăm. Iţi simt lipsa. Dacă nu eşti aici, mă plictisesc de moarte. Vezi că ţi-o spun verde, ca să nu mai ai dreptul să te faci nevăzut cum ţi-e obiceiul. Dă-mi

braţul, vreau să-ţi arăt eu însămi «Isus mergând pe valuri»; e tocmai în fund, în spatele serei. Papa l-a pus acolo, pentru ca lumea să fie silită să treacă prin toate camerele. Nici nu-ţi închipui cât de mult se umflă în pene papa cu palatul ăsta.

Mergeau încet prin mulţime. Lumea îşi întorcea capul ca să se uite la băiatul acesta fercheş şi la păpuşa aceasta răpitoare.

Un pictor cunoscut rosti:

— Uite ce pereche drăguţă! Iţi vine să nu-ţi mai iei ochii de la dânşii.

Georges cugeta:

— Dacă aş fi fost într-adevăr tare, pe asta aş fi luat-o de nevastă. Şi era cu putinţă. Cum de nu m-am gândit? Cine m-a pus să iau pe cealaltă? Ce nebunie! Întotdeauna suntem grăbiţi, niciodată nu cugetăm îndeajuns.

Şi pizma, pizma amară i se strecura în suflet picătură cu picătură, ca un venin mortal: îi strica veselia, îi făcea nesuferită viaţa!

— O! Vino mai des, Bel-Ami, îi zicea Suzanne; vom face multe nebunii, acum când papa e bogat. Ne vom face de cap ca nişte smintiţi.

Răspunse, cu gândul tot la ceea ce-l chinuia:

— Nu! De-acum ai să te măriţi. O să te ia vreun prinţ frumos, cam ruinat şi n-o să ne mai vedem deloc.

Ea strigă din toată inima:

— O! Încă nu, eu vreau unul care să-mi placă, care să-mi placă mult, care să-mi placă cu totul! Sunt destul de bogată pentru doi.

El zâmbea ironic şi cu mândrie şi începu să-i spună pe nume persoanele care treceau, oameni foarte nobili, care-şi vânduseră titlurile lor ruginite unor fiice de bancheri ca şi dânsa, şi care trăiau acum lângă sau departe de femeile lor, dar liberi, neruşinaţi, cunoscuţi şi respectaţi.

— Nici şase săptămâni n-au să treacă şi o să cazi în capcana asta. Vei fi doamna marchiză, sau doamna

prinţesă, şi mă vei privi foarte de sus, domnişoară, încheie el.

Ea se supăra, îl lovea cu evantaiul peste mână şi se jura că are să se mărite numai după pofta inimii.

— Vom vedea, eşti prea bogată!, rânjea el.

— Dar şi dumitale ţi-a rămas o moştenire, nu?, spuse ea.

— Vorbă să fie. Abia douăzeci de mii de franci venit. Puţin lucru, în ziua de azi.

— Dar şi soţia dumitale a moştenit încă pe atâta.

— Da. Un milion amândoi. Patruzeci de mii venit. Cu atât nu putem nici măcar s-avem trăsura noastră.

Ajunseră la cel din urmă salon şi dinaintea lor se arătă sera, o mare grădină de iarnă, plină de arbori înalţi din ţările calde, sub ramurile cărora se adăposteau nişte vase cu flori alese. Când intrai sub această verdeaţă negrie, unde lumina se strecura ca o ploaie de argint, erai lovit de răcoarea pământului umed şi de mireasma grea a florilor.

Mirosul acesta era dulce, vătămător, fermecător, nefiresc, aţâţător şi moleşitor. Mergeai pe covoare asemenea muşchiului, între două şiruri dese de copăcei. Du Roy zări deodată, la stânga, sub o boltă largă de palmieri, un nemăsurat bazin de marmură albă, în care te-ai fi putut scălda şi pe marginile căruia stăteau patru lebede mari din faianţă de Delft, din pliscurile cărora curgea apă.

Fundul bazinului era acoperit cu pulbere de aur şi înăuntru se vedeau înotând câţiva peşti roşii, uriaşi, ciudate dihănii chineze cu ochi bulbucaţi, cu solzi cu marginile albastre, un fel de mandarini ai undelor care, aşa rătăcitori şi plutitori pe fundul de aur, aminteau de broderiile stranii din ţara lor.

Ziaristul se opri bătându-i inima. Îşi zicea: „Iată, iată lux. Iată în ce fel de case trebuie să trăieşti! Unii s-au cocoţat în case de acestea. Pentru ce n-aş ajunge şi eu?”.

Cugeta la mijloacele de a ajunge astfel, şi neputinţa de a le găsi mai repede îl întărâta. Tovarăşa sa nu mai vorbea, căzută pe gânduri. El o privi cu coada ochiului şi se mai gândi o dată: „Şi era de ajuns s-o iau de nevastă pe păpuşa asta de carne!”

Dar Suzanne, deşteptându-se parcă deodată, îi zise:

— Bagă de seamă!

Şi, împingând pe Georges prin mulţimea care închidea drumul, îl întoarse fără veste spre dreapta. În mijlocul unui boschet de plante ciudate care-şi întindeau în aer frunzele tremurătoare, deschise ca nişte mâini cu degete subţiri, se vedea un om nemişcat care stătea în picioare pe mare.

Efectul era uimitor. Tabloul, ale cărui margini erau ascunse în verdeaţa mişcătoare, părea o gaură neagră deschisă asupra unei depărtări fantastice.

Trebuia să te uiţi bine ca să pricepi. Cadrul tăia în două barca în care se aflau apostolii abia luminaţi de razele piezişe ale unui felinar; unul dintre apostoli, aşezat pe marginea bărcii, îndreptase lumina înspre Isus, care venea la ei.

Christos punea piciorul pe un val care se despica, ascultător, dezmierdător, sub pasul dumnezeiesc care îl călca. Totul era întunecos în jurul Omului-Dumnezeu. Numai stelele scânteiau pe cer.

Chipurile apostolilor se vedeau încremenite de mirare la lumina slabă, nehotărâtă a felinarului ţinut de acela care îl arăta pe Domnul.

Era într-adevăr o operă puternică şi neaşteptată a unui maestru, una dintre operele acelea care zăpăcesc mintea şi-ţi dau de visat ani întregi.

Cei care îl priveau rămâneau mai întâi tăcuţi, apoi plecau gânditori şi tocmai pe urmă vorbeau de valoarea picturii.

Du Roy, după ce-l privi puţin, spuse:

— Halal, când îţi dă mâna să cumperi obiecte de-astea

frumoase.

Dar fiind înghesuit de cei care voiau să privească, plecă, ţinând mâna cea mică a Suzannei tot sub braţul său şi strângând-o puţin.

283

— Vrei să bei un pahar de şampanie?, îl întrebă ea. Haidem la bufet! Îl vom găsi pe papa.

Şi străbătură încet toate saloanele, în care mulţimea creştea, se mişca în valuri, părea acasă la dânsa, o mulţime elegantă de serbare publică.

Lui Georges îi păru deodată că aude rostindu-se:

— Laroche şi doamna Du Roy.

Aceste cuvinte îi trecură pe la ureche ca zvonurile acelea îndepărtate aduse de vânt. De unde veneau? Se uită în toate părţile şi văzu, într-adevăr, pe soţia sa trecând la braţul ministrului. Vorbeau încet ca să nu fie auziţi şi zâmbeau, uitându-se ochi în ochi.

I se părea că toţi cei care îi priveau îşi şopteau între dânşii şi îi veni o dorinţă bestială şi prostească să sară asupra lor şi să-i zdrobească.

Ea îl făcea de râs. Se gândi la Forestier. Poate se şi zicea: „Du Roy ăsta! Ce coarne poartă!”

Cine era ea? O neînsemnată parvenită, destul de dibace, dar fără cine ştie ce însuşiri, la urma urmei. Veneau mulţi la dânsul pentru că se temeau de el, pentru că simţeau că e puternic, dar desigur că pe de lături vorbeau fără sfială de căsnicia asta de ziarişti. Niciodată n-are să ajungă departe cu femeia asta, care atrage bănuiala asupra casei lor, care se compromite mereu, care se poartă ca o intrigantă. De acum înainte are să-i dea cu piciorul. A! Dacă ar fi ghicit, dacă ar fi simţit! Ce joc straşnic şi norocos ar mai fi jucat! Ce mai partide ar fi câştigat cu Suzanne ca miză! Cum fusese aşa de orb ca să nu priceapă asta?

Ajunseră în sufragerie, o încăpere nemăsurată, cu stâlpi de marmură, cu pereţii îmbrăcaţi cu goblenuri

vechi.

Walter îl zări pe cronicarul său şi se repezi să-l apuce de mâini. Era beat de bucurie:

— Ai văzut tot? Ascultă, Suzanne, i-ai arătat tot? Ce mai de lume, Bel-Ami, nu-i aşa? L-ai văzut pe prinţul de Guerche? A venit chiar adineauri să bea un pahar de punch.

Apoi se repezi spre senatorul Rissolin, care-şi târa nevasta zăpăcită şi împopoţonată ca o dugheană de iarmaroc.

Un domn o salută pe Suzanne, un tânăr înalt şi subţire, cu favoriţi bălai, cam pleşuv, cu acea înfăţişare boieroasă, pe care o întâlneşti atât de des. Georges o auzi numindu-l Marchizul de Cazolles şi simţi deodată gelozie pentru omul acesta. De când îl cunoştea ea? De când era bogată, fără îndoială. Desigur, trebuie să fie vreun peţitor.

Cineva îl apucă de braţ. Era Norbert de Varenne. Bătrânul poet îşi preumbla, c-o mutră plictisită şi obosită, pletele unsuroase şi fracu-i ponosit.

— Iată ceea ce se cheamă a petrece, zise el. În curând, au să joace; apoi au să se culce; şi copilele vor fi mulţumite. la şampanie, e minunată.

Luă un pahar şi-l salută pe Du Roy, care luase şi el unul:

— Beau pentru revanşa spiritului asupra milioanelor! Apoi adăugă, cu un glas domol: Nu că mă supără pentru că-s la alţii, sau că am necaz pe ele. Dar protestez din principiu.

Georges nu-l mai asculta. Se uita după Suzanne, care se făcuse nevăzută cu marchizul de Cazolles şi, părăsind fără veste pe Norbert de Varenne, începu să o caute pe tânăra fată. Un învălmăşag de vizitatori, care voiau să bea, îi opri drumul. Când izbuti să străbată grupul, se pomeni faţă în faţă cu familia de Marelle.

Pe femeie o vedea foarte adesea; dar nu se întâlnise de mult cu bărbatul, care îl apucă de amândouă mâinile:

— Cât îţi mulţumesc, scumpul meu, de sfatul pe care mi l-ai dat prin Clotilde! Am câştigat aproape o sută de mii de franci cu împrumutul marocan. Dumitale ţi-i datorez. Se poate spune, cu drept cuvânt, că eşti un prieten de preţ.

Bărbaţii se întorceau ca să privească pe ocheşica aceasta elegantă şi frumuşică. Du Roy răspunse:

— În schimbul acestei slujbe, scumpul meu, îţi iau femeia cu mine sau mai degrabă îi iau braţul. Soţii nu trebuie lăsaţi împreună.

Domnul de Marelle se plecă:

— E adevărat. Dacă ne pierdem, să ne găsim aici peste un ceas.

— Minunat.

Şi cei doi tineri se amestecară în mulţime, urmaţi de soţ. Clotilde zise:

— Ce gheşeftar o mai fi şi Walter ăsta!... Iată ce înseamnă să ai cap de afaceri.

— Ei! Oamenii puternici ajung întotdeauna într-un chip sau altul, îi răspunse Georges.

— Iată două fete care au zestre între douăzeci şi treizeci de milioane fiecare. Fără a mai pune la socoteală că Suzanne e frumuşică, urmă ea.

El nu spuse nimic. Gândurile lui ieşite din altă gură îl supărau.

Ea nu văzuse pe „Isus mergând pe valuri”. O îmbie s-o ducă la tablou. Se desfătau vorbind de rău despre oameni şi bătându-şi joc de mutre necunoscute. Saint-Potin trecu pe lângă ei, cu o mulţime de decoraţii pe piept, ceea ce îi distra mult. Un fost ambasador, care venea în urmă, era şi mai împodobit.

— Ce mişmaş de oameni!, observă Du Roy. Boisrenard, care îi dădu mâna, îşi împodobise şi el cheutoarea cu panglica cea verde şi galbenă, cu care se arătase în ziua duelului.

Vicontesa de Percemur, enormă şi împopoţonată,

vorbea cu un duce în micul iatac Louis al XVI-lea.

— Doi porumbei gingaşi, murmură Georges.

Dar străbătând sera, văzu iar pe nevastă-sa aşezată lângă Laroche-Mathieu, aproape ascunşi după un fel de perdea din plante. Păreau a zice: „Ne-am dat întâlnire aici, o întâlnire publică. Căci ne batem joc de gura lumii”.

Doamna de Marelle fu şi ea de părere că Isus acesta al lui Karl Marcovici era minunat; şi se întoarseră.

Se pierduseră de soţ.

Georges întrebă:

— Dar Laurine, tot are necaz pe mine?

— Da, nu i-a trecut deloc. Nu vrea să te vadă şi când se vorbeşte de tine, pleacă.

El nu răspunse nimic. Duşmănia neaşteptată a acestei copilite îl mâhnea şi-l apăsa.

Suzanne dădu peste dânşii strigând:

— A! Iată-vă! Ei bine, Bel-Ami, ai să rămâi singur. O iau pe frumoasa Clotilde ca să-i arăt odaia mea.

Şi amândouă femeile se duseră, grăbite, strecurându-se printre oameni, cu mişcarea aceea unduioasă, cu mişcarea aceea de viperă cu care ele umblă prin mulţime.

Aproape pe dată o voce murmură:

— Georges!

Era doamna Walter. Ea urmă foarte încet:

— Oh! Ce ucigător de crud eşti! Cât mă faci să sufăr, degeaba. I-am spus Suzannei să ia cu dânsa pe aceea care te întovărăşea ca să-ţi pot spune o vorbă. Ascultă, trebuie… trebuie să-ţi vorbesc în seara asta… sau atunci… sau atunci… să vezi ce am să fac… Du-te în seră! Vei găsi o uşă la stânga şi vei ieşi în grădină… Du-te înainte pe aleea care este în faţa uşii… La capăt vei vedea un chioşc. Aşteaptă-mă acolo peste zece minute. Dacă nu vrei, mă jur că fac scandal, aici, chiar acum! El răspunse de sus:

— Fie. Peste zece minute voi fi la locul hotărât.

Şi se despărţiră. Dar Jacques Rival era cât pe ce să-l

facă să întârzie. Îl luase de braţ şi-i istorisea cu aprindere o grămadă de lucruri. Venea fără îndoială de la bufet. În sfârşit, Du Roy îl lăsă pe seama domnului de Marelle, întâlnit între două uşi, şi fugi. Mai trebui încă să bage de seamă ca să nu fie văzut de soţia sa şi de Laroche. Izbuti, căci erau cufundaţi în vorbă, şi ajunse în grădină. Aerul rece îl învăluia ca o baie de gheaţă. El gândi: „Drace, am să capăt guturai”, şi-şi puse batista la gât, ca o cravată. Apoi înainta pe alee încet, căci, trecând de la lumină la întuneric, nu vedea bine. La dreapta şi la stânga se desluşeau nişte copăcei fără frunze, ale căror crengi subţiri tremurau. Licăriri cenuşii treceau prin aceste ramuri, licăriri venite de la ferestrele palatului. Zări ceva alb, în mijlocul drumului, şi doamna Walter, cu braţele goale, cu pieptul gol, bolborosi, cu un glas tremurător:

— Ah! Iată-te! Vasăzică, ţi-ai pus în gând să mă ucizi?

Georges răspunse cu linişte:

— Te rog, fără dramă, dacă se poate, sau plec îndată.

Ea îl apucase de gât şi, apropiindu-şi buzele de ale lui, îl întrebă:

— Dar ce ţi-am făcut? Te porţi cu mine ca un mişel! Ce ţi-am făcut?

Încercând s-o respingă, îi zise:

— Mi-ai înfăşurat nasturii cu părul tău, rândul trecut, şi din pricina asta era cât pe-aci să se întâmple o ruptură cu nevasta mea.

Ea rămase înmărmurită, apoi, făcând „nu” din cap:

— O! Tare-i mai pasă femeii tale. Vreuna din amantele tale trebuie să-ţi fi făcut scena.

— N-am amante.

— Taci, nu mai vorbi! Dar pentru ce nu mai vii măcar să mă vezi? Pentru ce nu mai prânzeşti la mine măcar o zi pe săptămână, nu mai mult? E îngrozitor cât sufăr; te iubesc atâta că nu mai pot să gândesc o clipă la altceva decât la tine, că nu mai pot privi nimic fără să nu te văd pe tine dinaintea ochilor, că nu mai îndrăznesc să rostesc

o vorbă de teamă că voi spune numele tău! Tu nu înţelegi asta! Mi se pare că-s apucată de nişte gheare, legată într-un sac, mai ştiu şi eu... Gândul fiinţei tale, care nu mă mai părăseşte un moment, îmi îneacă răsuflarea, îmi rupe ceva aici în piept, sub sân, îmi taie picioarele că nu mă mai pot mişca. Şi stau ca o idioată toată ziulica pe un scaun, cu gândul la tine.

El o privea cu mirare. Nu mai era înaintea sa o grăsană nebunatică cum o ştia, ci o femeie nenorocită, deznădăjduită, gata la orice. Dar în mintea sa se năştea un plan nehotărât. Răspunse:

— Scumpa mea, dragostea nu ţine veşnic. Aşa-s oamenii, se atrag şi apoi se părăsesc. Dar când ea dăinuieşte ca între noi, atunci ajunge o povară nesuferită. Eu m-am săturat, ăsta-i adevărul. Dacă însă eşti în stare să te faci cuminte, să mă primeşti şi să te porţi cu mine ca şi cu un prieten, atunci voi veni ca şi altădată. Te simţi în stare să faci asta?

Ea îşi puse amândouă braţele goale pe fracul cel negru al lui Duroy şi murmură:

— Sunt în stare să fac orice pentru ca să te văd.

— Atunci, ne-am înţeles, zise el, suntem prieteni... Atât!

— Ne-am înţeles, bolborosi ea; apoi, întinzându-şi gura spre dânsul, se rugă: încă o sărutare... cea din urmă!

El se împotrivi şi zise cu blândeţe:

— Nu. Trebuie să ne ţinem de cuvânt.

Ea se întoarse ştergându-şi două lacrimi; apoi, scoţând din corset un pachet legat cu o panglică de mătase trandafirie, i-l dădu lui Du Roy:

— Iată! Partea ta de câştig din afacerea Marocului. Am fost atât de mulţumită că am câştigat pentru tine. Na, ia-l...

— Nu, nu primesc banii ăştia! Atunci ea îşi ieşi din sărite:

— A! N-ai să-mi mai faci şi asta acum! E al tău şi

numai al tău. Dacă nu-l iei, îl arunc într-un canal. Să nu-mi faci asta, Georges!

El primi pacheţelul şi-l strecură în buzunar şi zise:

— Să intrăm în casă, ai să capeţi vreo pneumonie.

— Ce bine! Poate-aş muri, murmură ea.

Şi, luându-i o mână, o sărută cu patimă, cu turbare şi deznădejde, şi fugi în casă.

El se întoarse încet, cugetând. Apoi intră în seră, cu fruntea sus, cu zâmbetul pe buze.

Soţia sa şi Laroche nu mai erau acolo. Lumea se împuţina. Era vădit că mulţimea nu avea de gând să rămână la bal. El o zări pe Suzanne la braţul surorii sale. Amândouă veniră spre dânsul ca să-i ceară să danseze cel dintâi cadril cu contele de Latour-Yvelin.

El rămase mirat.

— Cine mai e şi ăsta?

Suzanne răspunse cu viclenie:

— E un prieten al surorii mele. Rose se înroşi şi murmură:

— Eşti răutăcioasă, Suzanne, doar nu-i mai mult al meu decât al tău.

— Pricep eu, zâmbi Georges.

Rose, mâniată, le întoarse spatele şi se depărta. Du Roy apucă prieteneşte de cot pe tânăra fată rămasă lângă dânsul şi îi spuse cu un glas mângâietor:

— Ascultă, scumpa mea, mă crezi într-adevăr prieten?

— Cum nu, Bel-Ami.

— Ai încredere în mine?

— Cu totul.

— Îţi aduci aminte ceea ce-ţi spuneam mai adineauri?

— În ce privinţă?

— În privinţa măritişului dumitale, sau mai bine-zis în privinţa bărbatului pe care ai să-l iei.

— Da.

— Ei bine! Vrei să-mi făgăduieşti ceva?

— Da. Ce?

— C-ai să te sfătuieşti cu mine când îţi va cere cineva mâna, şi că n-ai să accepţi pe cineva fără să mă întrebi.

— Da, din toată inima.

— Dar să rămână între noi. Să nu spui o vorbă despre asta nici tatălui, nici mamei dumitale.

— Nici măcar o vorbă.

— Făgăduieşti?

— Făgăduiesc.

Veni Rival:

— Domnişoară, te cheamă papa la bal.

— Haide, Bel-Ami, spuse ea.

Dar el nu voi, hotărât să plece îndată spre a fi singur şi a se gândi. O mulţime de lucruri noi îi munceau mintea şi începu să o caute pe soţia sa. După câtăva vreme o zări la bufet, cu doi domni necunoscuţi, bând şocolată. Ea îl prezentă pe bărbatul ei, fără ca să spună şi numele lor.

După câteva clipe, el întrebă:

— Plecăm?

— Când vrei.

Ea îl luă de braţ şi străbătură din nou saloanele, în care publicul începea să se rărească. Madeleine întrebă:

— Unde-i patroana? Aş vrea să-mi iau la revedere.

— De prisos. Are să vrea să ne oprească la bal şi-s sătul.

— Ai dreptate.

Tăcură tot drumul. Dar îndată ce intrară în odaia lor, Madeleine îi zise zâmbind, fără să-şi scoată măcar vălul:

— Nu ştii, am o surpriză pentru tine. El mormăi, bosumflat:

— Ei ce-i?

— Ghiceşte.

— Nu vreau să mă ostenesc.

— Ei bine, poimâine e întâi ianuarie.

— Da.

— Când se dau daruri.

— Da.

— Iată pentru tine, dat adineauri de Laroche. Madeleine îi dădu o cutiuţă neagră, care părea că-i pentru giuvaieruri.

El o deschise cu nepăsare şi dădu cu ochii de Crucea Legiunii de Onoare.

Păli puţin, apoi spuse zâmbind:

— Asta nu-l costă prea scump. Mai curând aş fi vrut zece milioane…

Ea se aştepta la o izbucnire de bucurie din partea lui şi răceala asta o înfurie.

— Ce om anapoda eşti. Nimic nu-ţi mai este pe plac de-o bucată de vreme.

Du Roy răspunse liniştit:

— Îşi plăteşte datoria. Şi mai are încă de întors.

Ea se miră de accentul lui şi urmă:

— Dar asta e destul de frumos pentru vârsta ta.

— Aşa ţi se pare ţie. Azi aş fi putut să fiu mai departe. Luă cutiuţa, o puse aşa deschisă pe sobă şi privi câteva clipe steaua strălucitoare culcată într-însa. Apoi o închise şi se băgă în pat, dând din umeri.

„L’Officiel” din 1 ianuarie vesti într-adevăr numirea domnului Prosper-Georges Du Roy, publicist, cavaler al Legiunii de Onoare pentru servicii excepţionale.

Numele era scris în două cuvinte, ceea ce-i făcu lui Georges mai multă plăcere decât decoraţia însăşi.

Un ceas după ce citi această noutate, repede devenită publică, primi de la patroană un bileţel prin care îl ruga fierbinte să vină cu soţia lui la dânsa, chiar în seara aceea, pentru ca să sărbătorească această onoare.

El stătu la îndoială câteva minute, apoi aruncând în foc biletul cu două înţelesuri, spuse Madeleinei:

— Deseară vom cina la Walter.

— Cum? Credeam că n-ai să mai calci niciodată în casa lor, zise ea uimită.

— Mi-am schimbat gândul, murmură el.

Când ajunseră, patroana era singură în iatacul Louis al

XVI-lea, menit musafirilor apropiaţi.

Era îmbrăcată în negru şi îşi pudrase părul, ceea ce o făcea încântătoare. De departe părea o bătrână, de aproape, o tânără şi când te uitai bine la dânsa părea o drăgălaşă cursă întinsă ochilor.

— Sunteţi în doliu?, o întrebă Madeleine.

Ea răspunse cu întristare:

— Da şi nu. N-am pierdut pe nimeni dintr-ai mei. Dar am ajuns la vârsta când porţi doliul vieţii. L-am pus azi pentru inaugurare. De-acum înainte îl voi purta în inima mea.

Du Roy gândi: „Oare are s-o ţină mult hotărârea asta?" Cina fu cam posomorâtă. Numai Suzannei nu-i mai tăcea gura. Rose părea cu gândurile aiurea. Ziaristul a fost îndelung firitisit.

Seara se plimbară, vorbind, prin saloane şi prin florărie. Patroana, profitând că rămăsese mai în urmă cu Du Roy, îl opri apucându-l de braţ:

— Ascultă, îi spuse încetişor... N-am să mai vorbesc cu dumneata nimic de acum înainte. Dar vino, Georges, să mă vezi! Uite, nici nu te mai tutuiesc. Mi-e cu neputinţă să trăiesc fără dumneata, cu neputinţă. Nu-ţi închipui ce chin îndur. Te simt, te am în ochi, în inimă, în carne, zi şi noapte. Parcă mi-ai dat să beau o otravă, care îmi roade măruntaiele. Nu mai pot. Nu. Nu mai pot! Vreau cu tot dinadinsul să fiu pentru dumneata o simplă femeie bătrână. Mi-am înălbit părul ca să vezi, dar vino pe la mine, vino când şi când, ca un prieten.

Ea îl apucase de mână şi i-o strângea, i-o strivea, înfigându-şi unghiile în carnea lui.

El răspunse cu linişte:

— Ne-am înţeles. De prisos să mai vorbim despre asta. Vezi bine c-am venit azi îndată, la scrisoarea dumitale.

Walter, care mergea înainte cu fiicele sale şi cu Madeleine, aşteptă pe Du Roy, lângă „Isus mergând pe

valuri”.

— Ia închipuiţi-vă comedie, zise el râzând, ieri am găsit pe nevastă-mea îngenuncheată înaintea tabloului ăstuia, ca într-o biserică. Se închina… Ce-am mai râs!

Doamna Walter răspunse cu un glas hotărât, cu un glas în care răsuna o tainică aprindere:

— Christos acesta îmi va mântui sufletul. Îmi dă nădejde şi putere, ori de câte ori îl privesc.

Şi oprindu-se în faţa Dumnezeului, care sta în picioare pe mare, murmură:

— Cât e de frumos! Cât li-e de frică şi cât îl iubesc oamenii aceştia! Priviţi-i capul, ochii, cât e de simplu şi de supranatural totodată!

Suzanne strigă:

— Ştii că seamănă cu dumneata, Bel-Ami. Zău că seamănă. Dacă ai avea barbă sau dacă el ar fi ras, aţi fi bucăţică ruptă. Ce asemănare!

Ea îi spuse să se aşeze alături de tablou; şi toţi fură de părere că într-adevăr semănau!

Toţi erau uimiţi. Lui Walter i se părea straniu. Madeleine zise, zâmbind, că înfăţişarea lui Isus era mai de bărbat.

Doamna Walter stătea nemişcată, privind ţintă faţa amantului alături de faţa lui Christos, şi era tot aşa de albă ca şi părul său alb.

Capitolul 8

Iarna aceea, familia Du Roy se duse adeseori la Walter. Georges cina chiar foarte des acolo singur, când Madeleine spunea că-i ostenită şi era mai bucuroasă să rămână acasă.

El îşi alesese ziua de vineri şi patroana nu poftea niciodată pe nimeni în acea seară, care era menită lui Bel-Ami şi numai lui.

După cină jucau cărţi, dădeau mâncare peştilor chinezeşti, trăiau şi petreceau în familie. De mai multe ori în dosul vreunei uşi, în dosul vreunui desiş din florărie, în vreun colţ întunecos doamna Walter apuca fără veste în braţele sale pe tânărul bărbat şi, strângându-l la piept din toată puterea, îi şoptea la ureche:

— Te iubesc!... Te iubesc la nebunie!...

Dar el o respingea veşnic cu răceală, răspunzându-i cu glas sec:

— Dacă începi iarăşi, nu mai calc pe aici.

Către sfârşitul lui martie se zvoni deodată despre căsătoriile celor două surori. Rose avea să se căsătorească, după cum se spunea, cu contele de Latour-Yvelin şi Suzanne, cu marchizul de Cazolles. Aceşti doi bărbaţi ajunseseră nişte prieteni ai casei, dintre acei prieteni cărora li se îngăduie multe şi care au o deosebită trecere.

Georges şi Suzanne trăiau într-un soi de prietenie frăţească şi liberă, pălăvrăgeau ceasuri întregi, îşi băteau joc de toată lumea şi păreau că se plac unul pe altul.

Niciodată nu mai aduseseră vorba de căsătoria tinerei

fete, nici de peţitorii care se înfăţişau.

Într-o dimineaţă când patronul îl chemase pe Du Roy ca să prânzească, doamna Walter, după masă, fu chemată să regleze o încurcătură cu un furnizor. Şi Georges spuse Suzannei:

— Haidem să dăm pâine peştilor roşii.

Luară fiecare câte o bucată de miez de pe masă şi se duseră în seră. Împrejurul bazinului de marmură erau puse pe jos nişte perniţe, ca să se poată sta în genunchi în jurul bazinului, spre a fi mai aproape de dihăniile înotătoare. Tinerii luară fiecare câte una, unul lângă altul, şi, plecaţi spre apă, începură să arunce înlăuntru golomoţi[36] pe care-i învârteau între degete. Peştii, de îndată ce văzură pâinea, veniră dând din coadă, bătând din aripioare, mişcând ochii lor mari, bulbucaţi, rotindu-se, cufundându-se ca să prindă prada rotundă care cădea la fund şi urcându-se înapoi îndată, să ceară alta.

Făceau mişcări ciudate din gură, se aruncau cu mişcări repezi şi scurte, păreau nişte dihănii mici şi curioase, de un roşu aprins pe nisipul auriu din fund, trecând ca nişte flăcări prin apa străvezie, sau arătându-şi, de îndată ce se opreau, dungile albastre care le mărgineau solzii.

Georges şi Suzanne îşi vedeau feţele în apă şi zâmbeau la chipurile lor.

Deodată el zise cu un glas încet:

— Nu-i bine să te ascunzi de mine, Suzanne.

— Da ce-i, Bel-Ami?, întrebă fata.

— Nu-ţi mai aduci aminte ce mi-ai făgăduit chiar aici, în seara serbării?

— Nu.

— Că ai să te sfătuieşti cu mine de câte ori îţi va cere cineva mâna.

— Şi apoi?

— Şi apoi, ţi-a cerut-o.

[36] Făcut ghem, cocoloş.

— Cine?

— Ştii bine.

— Nu. Mă jur!

— Ba da, ştii! Secătura aceea de marchiz de Cazolles.

— Mai întâi că nu-i secătură.

— Se poate; dar e stupid, ruinat de joc şi veştejit de petreceri. Halal partidă pentru dumneata, care eşti aşa de drăguţă, de fragedă şi de deşteaptă.

Ea întrebă, zâmbind:

— Ce ai de împărţit cu dânsul?

— Eu? Nimic.

— Ba ai. Nu-i el tocmai aşa cum spui dumneata.

— Ei, asta-i! E un prost şi un intrigant.

Ea se întoarse puţin, luându-şi ochii de la apă.

— Mă rog, ia spune ce ai?

El rosti cu greu, ca şi cum i s-ar fi smuls o mare taină din adâncul inimii:

— Am... am... am... că-s gelos pe dânsul!

Ea se miră şi nu prea:

— Dumneata?

— Eu!

— Iacă! Şi pentru ce?

— Pentru că-s înamorat de dumneata, şi o ştii prea bine asta, răutăcioaso!

Atunci, ea îi spuse pe un ton aspru:

— Eşti nebun, Bel-Ami!

— Ştiu eu bine că-s nebun, urmă el. Parc-ar trebui să-ţi mărturisesc asta, eu, om însurat, dumitale, o copilă? Sunt mai mult decât un nebun, sunt vinovat, aproape mişel. Nu mi-e cu putinţă să mai am vreo nădejde şi la gândul acesta îmi pierd minţile. Şi când aud că-i vorba să te măriţi, îmi vine să rup cu dinţii pe cineva de turbare. Trebuie să mă ierţi de asta, Suzanne!

El tăcu. Toţi peştii, cărora nu li se mai arunca pâine, stăteau nemişcaţi, aşezaţi aproape în şir, ca nişte soldaţi englezi şi privind chipurile plecate ale celor două fiinţe,

care nu mai aveau grija lor.

Tânăra fată murmură, nici tristă, nici veselă:

— Păcat că eşti însurat. Ce vrei? Nu se mai poate face nimic. S-a sfârşit!

El se întoarse deodată către dânsa şi îi spuse dându-se cu totul aproape de ea.

— Dacă aş fi liber m-ai lua de soţ?

Ea răspunse cu toată inima:

— Da, Bel-Ami, te-aş lua, fiindcă-mi placi mai tare decât toţi ceilalţi.

El se sculă şi, bâlbâindu-se, îi zise:

— Mul… mulţumesc… mulţumesc… te… te rog, n-ai să spui „da” la nimeni? Mai aşteaptă încă puţin. Te rog! Îmi făgăduieşti?

Ea murmură cam tulburată şi fără să priceapă ce voia el:

— Îţi făgăduiesc.

Du Roy aruncă în apă bucata cea mare de pâine pe care o avea în mână încă şi fugi ca şi cum şi-ar fi pierdut minţile, fără să-şi ia ziua bună.

Toţi peştii se aruncară cu lăcomie asupra darabului[37] aceluia de miez, care se legăna nefiind deloc strâns în mână şi îl sfărâmară cu gurile lor hămesite. Ei îl târâră în celălalt capăt al bazinului şi se zvârcoleau pe deasupra, făcând acum un fel de ciorchine mişcător, un fel de floare însufleţită şi învârtitoare, o floare vie căzută în apă cu faţa în jos.

Suzanne, uimită, tulburată, se sculă şi se întoarse încet. Ziaristul plecase.

El se întoarse acasă foarte liniştit şi întrebă pe Madeleine care scria nişte scrisori:

— Tu cinezi vineri la Walter? Eu am să cinez.

— Nu. Nu-s tocmai bine, se codea ea. Sunt mai bucuroasă să rămân acasă.

Du Roy răspunse:

[37] Bucată.

— Cum ţi-e cheful. Nimeni nu te sileşte. Apoi îşi luă iarăşi pălăria şi plecă.

De multă vreme o pândea, o supraveghea şi o urmărea, ştiindu-i toate mişcările. Sosise, în sfârşit, clipa pe care o aştepta el. Nu se înşelase defel, după tonul cu care îi răspunsese ea: „Sunt mai bucuroasă să rămân acasă”.

El se purtă bine cu dânsa zilele următoare. Păru chiar vesel, ceea ce nu prea mai obişnuia. Ea îi spunea: „Ai început să fii iarăşi drăguţ”.

Vineri el se îmbrăcă mai devreme, ca să facă câteva drumuri înainte de a merge la patron, spunea el. Apoi plecă cam pe la vreo şase ceasuri, după ce îşi sărută soţia, şi se duse să ia o trăsură în piaţa Notre-Dame-de-Lorette.

Spuse birjarului:

— Ai să te opreşti în faţa numărului 17, strada Fontaine, şi ai să stai acolo până când îţi voi porunci să pleci. Ai să mă duci apoi la restaurantul „Coq-Faisan”, strada Lafayette.

Trăsura porni în trapul mărunt al calului şi Du Roy lăsă storurile. De îndată ce ajunse dinaintea uşii sale, nu o mai slăbi din ochi. După o aşteptare de vreo zece minute, o văzu pe Madeleine ieşind şi apucând spre bulevardele mărginaşe.

Îndată ce ea se îndepărtă, el scoase capul pe geam şi strigă: „Mână!” Trăsura porni şi îl lăsă înaintea lui „Coq-Faisan”, restaurant de mâna a doua, cunoscut în acea zonă. Georges intră în odaia cea mare şi mancă încetişor, uitându-se din când în când la ceas. La şapte ceasuri şi jumătate, după ce îşi băuse cafeaua, luase două pahare de şampanie şi fumase liniştit o ţigară bună, ieşi, strigă o trăsură care trecea goală şi spuse să-l ducă în strada La Rochefaucault.

Se urcă, fără să întrebe nimic pe portar, la catul al patrulea al casei pe care o arătase birjarului şi când o

servitoare îi deschise o întrebă:

— Domnul Guilbert de Lome e acasă, cred.

— Da, domnule.

Fu dus într-un salon unde aşteptă câteva clipe. Apoi veni un om înalt, decorat, cu o înfăţişare militară, cu părul cărunt, deşi era încă tânăr.

Du Roy îl salută, apoi îi zise:

— După cum bănuisem, domnule comisar de poliţie, soţia mea cinează cu amantul ei într-o odaie de hotel pe care au închiriat-o în strada Martyrs.

Poliţistul se plecă:

— Sunt la dispoziţia dumneavoastră, domnule.

Georges urmă:

— Aşa-i că puteţi pătrunde într-o casă particulară, ca să constataţi un adulter, doar până la nouă ceasuri? După ce trece ceasul acesta nu mai puteţi.

— Nu, domnule, şapte ceasuri iarna, nouă ceasuri după 31 martie. Suntem în cinci aprilie, avem deci dreptul până la nouă ceasuri.

— Ei bine, domnule comisar, am o trăsură jos, puteţi lua agenţii care vă vor ajuta, apoi vom aştepta puţin după uşă. Cu cât vom ajunge mai târziu, cu atâta îi vom găbji mai bine în flagrant delict.

— Cum doriţi, domnule.

Comisarul ieşi, apoi veni înapoi îmbrăcat cu un pardesiu care ascundea eşarfa sa tricoloră. El se feri, ca să lase pe Du Roy să treacă. Dar ziaristul, care era cu mintea aiurea, nu voia să iasă el cel dintâi şi repeta:

— După dumneavoastră... după dumneavoastră...

— Treceţi, vă rog, domnule, eu sunt gazdă, zise poliţistul. Celălalt trecu îndată pragul, salutând.

Merseră mai întâi pe la Comisariat, ca să ia trei agenţi îmbrăcaţi în civil, care aşteptau, căci Georges vestise de cu ziuă că prinderea va avea loc în acea seară. Unul dintre dânşii se urcă pe capră lângă vizitiu. Ceilalţi doi se suiră în trăsură, care porni spre strada Martyrs.

— Am planul casei, spuse Du Roy. E la catul al treilea. O să dăm mai întâi de-un antreu, apoi de-o sufragerie, apoi de odaia de culcare. Toate trei odăile dau din una în alta. Nicio ieşire nu poate să le uşureze fuga. Puţin mai departe stă un lăcătuş. El va fi gata să se pună la ordinele dumneavoastră.

Când ajunseră înaintea casei arătate nu erau decât opt ceasuri şi un sfert.

Aşteptară în tăcere vreo douăzeci de minute, dar când văzu că era să bată trei sferturi, Georges zise:

— De acum, haidem! Şi urcară scările fără să se gândească la portar, care, de altfel, nici nu-i băgă în seamă. Unul dintre agenţi rămase în stradă, ca să păzească ieşirea.

Cei patru oameni se opriră la rândul al treilea şi Du Roy îşi lipi mai întâi urechea de uşă şi apoi ochiul de borta cheii. Nu auzi şi nu văzu nimic. Sună.

Comisarul spuse agenţilor săi:

— Veţi rămâne aici, gata la cea dintâi chemare.

Şi aşteptară. După vreo două, trei minute Georges apăsă din nou bumbul clopoţelului de mai multe ori în şir. Auziră un zgomot în fundul camerelor, apoi un pas uşor se apropie. Cineva venea să spioneze. Ziaristul lovi atunci cu degetul său îndoit în uşă.

Un glas de femeie care căuta să se prefacă, întrebă:

— Cine-i acolo?

— În numele legii, deschideţi, tună ofiţerul municipal.

— Cine sunteţi?, repetă glasul.

— Sunt comisarul de poliţie. Deschideţi, sau pun să se spargă uşa!

— Ce vreţi?, mai întrebă glasul.

Şi Du Roy zise:

— Sunt eu. Degeaba aţi mai căuta să scăpaţi…

Pasul uşor, un pas de picior gol, se depărta, dar se întoarse după câteva clipe.

— Dacă nu deschideţi, sfărâmăm uşa, zise Georges.

El strângea mânerul de aramă şi cu un umăr împingea încet. Dar, nemai primind niciun răspuns, dădu deodată o izbitură aşa de aprigă şi de puternică, încât broasca învechită a acestei odăi cedă. Şuruburile ieşiră din lemn şi tânărul era mai-mai să cadă peste Madeleine, care stătea în picioare îmbrăcată cu o cămaşă şi cu o fustă, cu părul despletit, cu picioarele goale şi cu o lumânare în mână.

— Ea e, am pus mâna pe dânşii, strigă Georges şi se aruncă în casă.

Comisarul, scoţându-şi pălăria, îl urmă. Şi tânăra femeie, înspăimântată, veni după ei cu lumina.

Străbătură o sufragerie, a cărei masă nestrânsă arăta rămăşiţele cinei: nişte sticle de şampanie goale, un borcan de conserve deschis, oase de pui şi bucăţi de pâine... Două talere, aşezate pe o tavă, erau pline cu grămezi de scoici de stridii.

Odaia părea pustiită de-o luptă. O rochie acoperea un scaun, nişte pantaloni de bărbat stăteau călare pe braţul unui jilţ. Patru botine, două mari şi două mici, se întindeau la piciorul patului, căzute pe-o parte.

Era o odaie mobilată cu lucruri de rând, în care plutea acea duhoare nesuferită şi râncedă a odăilor de hotel, duhoare ieşită din perdele, din saltele, din pereţi, din scaune, duhoarea tuturor fiinţelor care au dormit sau au vieţuit, o zi, ori şase luni, în această casă obştească şi au lăsat acolo ceva din mirosul lor, din acel miros omenesc care, amestecându-se cu acela al celor de mai înainte, dădea în sfârşit o putoare nelămurită şi nesuferită, aceeaşi în toate locurile de acest fel.

O farfurie cu prăjituri, o sticlă de Chartreuse şi două păhăruţe pe jumătate pline încă stăteau îngrămădite pe sobă.

Pe ceasul de bronz era pusă o pălărie mare, bărbătească. Comisarul se întoarse iute şi, privind-o pe Madeleine în ochi, întrebă:

— Domnia Voastră sunteţi doamna Claire-Madeleine

Du Roy, soţia legitimă a domnului Prosper-Georges Du Roy, publicist, de faţă aici?

Ea rosti, cu un glas gâtuit:

— Da, domnule.

— Ce faceţi aici?

Ea nu răspunse.

— Ce faceţi aici?, urmă poliţistul. Vă găsesc într-o casă străină, aproape dezbrăcată într-un hotel. Ce căutaţi aici?

El aşteptă câteva clipe. Apoi, fiindcă ea păstra mereu tăcerea, continuă:

— Din moment ce nu vreţi să mărturisiţi, doamnă, mă găsesc nevoit să constat.

Se vedea în pat forma unui trup ascuns sub cearşaf. Comisarul se apropie şi strigă:

— Domnule?

Omul culcat nu se clinti. Părea întors cu spatele şi înfundat cu capul sub o pernă.

Ofiţerul atinse ceea ce părea să fie umărul, şi repetă:

— Domnule, nu mă siliţi, vă rog, la fapte…

Dar trupul învelit stătea nemişcat parc-ar fi fost mort.

Du Roy, care înaintase repede, apucă învelitoarea, o trase şi smucind perna descoperi faţa vânătă a domnului Laroche-Mathieu. Se aplecă spre el şi, tremurând de dorinţa de a-l apuca de gât ca să-l sugrume, îi spuse, cu dinţii încleştaţi:

— Dar ai măcar curajul infamiei dumitale!

Ofiţerul mai întrebă: „Cine sunteţi?” Şi fiindcă amantul, pierdut, nu răspundea, el urmă: „Sunt comisarul de poliţie şi vă somez să-mi spuneţi numele dumneavoastră.”

Georges, care tremura de o furie bestială, strigă:

— Da’ răspunde odată, păcătosule, ori am să-ţi spun eu numele acum!

Atunci, cel culcat bâlbâi:

— Domnule comisar, nu trebuie să lăsaţi să fiu insultat de individul acesta. Cu dânsul sau cu dumneavoastră am

de-a face? Lui ori dumneavoastră trebuie să răspund?

Părea că nu mai are salivă în gură.

— Mie, domnule, şi numai mie trebuie să-mi răspundeţi! Vă întreb cine sunteţi?, urmă ofiţerul.

Celălalt tăcu. Ţinea strâns cearşaful la gât şi-şi holba în toate părţile ochii speriaţi. Mustăţile lui mici, ridicate, păreau cu totul negre pe faţa-i îngălbenită.

— Nu vreţi să răspundeţi? Atunci voi fi nevoit să vă arestez. În orice caz, sculaţi-vă. Vă voi întreba când veţi fi îmbrăcat, adăugă comisarul.

Trupul se zvârcoli în pat şi capul murmură:

— Dar nu pot, înaintea dumneavoastră.

— Pentru ce?, întrebă comisarul.

Celălalt bâlbâi:

— Pentru că sunt... sunt... sunt gol cu totul.

Du Roy începu să rânjească şi ridică o cămaşă căzută pe podea, o aruncă pe aşternut strigând:

— Da' haide... scoală-te... Dacă te-ai dezbrăcat înaintea soţiei mele, poţi foarte bine să te îmbraci înaintea mea.

Apoi întoarse spatele şi se duse spre sobă.

Madeleine îşi venise în fire şi, văzând că totul era pierdut, era gata să îndrăznească orice. O cutezanţă nepăsătoare îi aprindea privirea; şi, ciuciulind[38] o bucată de hârtie, aprinse, ca pentru o serbare, cele zece lumânări din sfeşnicele proaste de pe colţurile sobei. Apoi se rezemă de marmură şi, întinzând la focul care se stingea un picior gol, care ridică pe la spate fusta sa de-abia sprijinită de coapse, luă o ţigară dintr-o cutie de hârtie roşiatică, o aprinse şi începu să fumeze.

Comisarul se dusese către ea, aşteptând ca tovarăşul ei să fie gata.

— Faceţi adesea slujba aceasta, domnule?, întrebă ea cu obrăznicie.

— Cât mai rar cu putinţă, doamnă, răspunse el grav.

[38] Strângând, mototolind.

Ea îi râse în nas:

— Vă felicit!, asta nu-i tocmai frumos.

Se făcea că nu se uită, că nu-l vede pe soţul ei. Domnul din pat se îmbrăcă. Îşi pusese pantalonii, îşi încălţase botinele şi se apropia, îmbrăcându-şi jiletca. Ofiţerul de poliţie se întoarse către el.

— Acum, domnule, sunteţi atât de bun să-mi spuneţi cine sunteţi?

Celălalt nu răspunse.

— Mă văd silit să vă arestez, preciza comisarul.

Atunci, omul strigă deodată:

— Să nu mă atingeţi! Sunt inviolabil!

Du Roy se repezi la el ca şi cum ar fi vrut să-l trântească la pământ şi îi mormăi în faţă:

— E flagrant delict aici… flagrant delict. Pot să pun să te aresteze, dacă vreau… da, pot.

Apoi, cu un glas răsunător, adăugă:

— Omul acesta se numeşte Laroche-Mathieu, ministrul afacerilor străine.

Comisarul de poliţie se dădu înapoi încremenit şi bâlbâi:

— Ei bine, domnule, n-aveţi de gând să-mi spuneţi odată cine sunteţi?

Ministrul se hotărî şi, cu putere, spuse:

— De data asta, mişelul acesta nu a minţit. Mă numesc, într-adevăr, Laroche-Mathieu, ministru.

Apoi, întinzând braţul către pieptul lui Georges, pe care se arăta ca o lucire un mic punct roşu, adăugă:

— Şi ticălosul acesta are pe haina sa Crucea de Onoare pe care i-am dat-o eu.

Du Roy se făcuse vânăt.

Cu o mişcare repede smulse de la cheutoarea sa mica fâşie de panglică şi aruncând-o în sobă îi zise:

— Iată cât valorează o decoraţie căpătată de la o scârnăvie de teapa ta!

Stăteau faţă în faţă, aproape unul de altul, rânjind, cu

pumnii strânşi, unul slab, cu mustaţa în vânt, celălalt gras, şi cu mustaţa încârligată. Comisarul trecu repede între amândoi şi, îndepărtându-i cu mâinile, spuse:

— Domnilor, domnilor, nu uitaţi cine sunteţi, nu vă pierdeţi demnitatea!

Ei tăcură şi-şi întoarseră spatele. Madeleine, nemişcată, fuma mereu, zâmbitoare. Ofiţerul de poliţie urmă:

— Domnule ministru, v-am prins singur cu doamna Du Roy, aici de faţă, dumneavoastră culcat, dumneaei aproape goală. Hainele dumneavoastră fiind aruncate în neregulă în toată casa, aceasta constituie un flagrant delict de adulter. E limpede, nu puteţi tăgădui. Ce aveţi de răspuns? Laroche-Mathieu murmură:

— N-am nimic de spus, făceţi-vă datoria…

Comisarul se îndreptă către Madeleine:

— Mărturisiţi, doamnă, că domnul e amantul dumneavoastră.

— Nu tăgăduiesc, e amantul meu!, rosti ea dârză.

— E destul atât.

Apoi, comisarul luă câteva însemnări asupra stării şi a aşezării locuinţei. Când sfârşise de scris, ministrul, care se gătise de îmbrăcat şi care aştepta cu paltonul pe braţ, cu pălăria în mână, întrebă:

— Mai aveţi nevoie de mine, domnule? Ce mai am de făcut? Pot să plec?

Du Roy se întoarse către el şi zâmbind obraznic:

— Adică pentru ce? Am sfârşit. Puteţi să vă culcaţi înapoi, domnule; o să vă lăsăm singuri.

Şi punând mâna pe braţul ofiţerului de poliţie, zise:

— Să mergem, domnule comisar, nu mai avem ce căuta în acest loc.

Poliţistul îl urmă puţin cam mirat; dar, în pragul odăii, Georges se opri ca să-l lase să treacă. Celălalt nu voia, din politeţe.

— Treceţi, vă rog, domnule, stăruia Du Roy.

— După dumneavoastră, zise comisarul.

Atunci, ziaristul salută şi, pe un ton de politeţe ironică, adăugă:

— E rândul dumneavoastră, domnule comisar de poliţie. Sunt aproape gazdă aici.

Apoi închise uşa încetişor.

Un ceas mai târziu, Georges Du Roy intra în birourile lui „Vie Française”.

Domnul Walter era deja acolo, căci dirija şi supraveghea înainte, cu stăruinţă, ziarul său, care luase o dezvoltare foarte mare şi care îi sprijinea foarte mult afacerile tot mai întinse ale băncii sale.

Directorul ridică puţin capul şi întrebă:

— Cum, dumneata aici? Îmi pari tare ciudat! De ce n-ai venit să cinezi? De unde vii?

Tânărul, care era sigur de efectul său, spuse apăsând fiecare vorbă:

— Am răsturnat pe ministrul afacerilor străine. Celălalt socoti că glumeşte.

— Răsturnat... cum?

— Am să schimb ministrul şi-atâta tot. Cred că a venit timpul să dăm în lături stârvul acesta.

Bătrânul, înmărmurit, socoti că jurnalistul său era beat. Murmură:

— Ce ai? Vorbeşti cai-verzi pe pereţi!

— Deloc. Am prins pe domnul Laroche-Mathieu în flagrant delict de adulter cu soţia mea. Comisarul de poliţie a constatat faptul. Ministrul s-a dus pe copcă!

Walter, trăsnit, îşi ridică cu totul ochelarii pe frunte şi întrebă:

— Nu cumva îţi baţi joc de mine?

— Absolut deloc. Am să vă dau chiar o informaţie în privinţa aceasta.

— Ei, şi ce ai de gând atunci?

— Să răstorn pe pungaşul, pe mişelul, pe tâlharul acesta public! Georges puse pălăria sa pe un jilţ, apoi

adăugă: Vai de cei care-mi stau în cale! Nu-i iert niciodată!

Directorului, căruia tot nu-i venea să creadă, murmură:

— Dar... soţia dumitale?

— Voi cere divorţul chiar mâine. O trimit la răposatul Forestier.

— Vrei să te desparţi?

— La dracu'! Eram caraghios. Dar trebuia să fac pe prostul ca să-i surprind. De-acum, s-a terminat. Sunt stăpân pe situaţie.

Domnul Walter nu-şi venea în fire; privea pe Du Roy cu ochi speriaţi, gândind:

— Drace! Nu e bine să te pui rău cu el!

— Iată-mă liber!, urmă Georges. Am ceva bani. Mă voi înfăţişa la alegeri, în octombrie, în ţinutul meu, unde-s foarte cunoscut. Nu puteam să capăt vază, nici să mă fac respectat cu femeia aceasta care dă de bănuit lumii. Mă ameţise ca pe un nătărău, mă prostise şi mă fermecase. Dar de când o aflasem ce poamă-i, o păzeam, ticăloasa. Începu să râdă şi adăugă: Bietul Forestier, el purta coarne... le purta fără să bănuiască, încrezător şi liniştit. Am scăpat de lepra pe care mi-o lăsase. Mi s-au dezlegat mâinile. De-acum am să ajung departe... Se aşezase călare pe un scaun. Repeta parcă visând:

— Am s-ajung departe!

Şi papa Walter îl privea mereu cu ochii săi mari, cu ochelarii pe frunte şi îşi zicea:

— Da, are să ajungă departe, ticălosul.

— Mă apuc să redactez informaţia, continuă Georges. Trebuie s-o fac cu schepsis. Dar ştii, are să fie grozavă pentru ministru. E un om pierdut, fără scăpare. „Vie Française" nu mai are niciun motiv să-l cruţe.

Bătrânul stătu la îndoială câteva clipe, apoi se hotărî:

— Fă-i-o, zise el, aşa i se cade dacă se apucă de porcării.

Capitolul 9

Trecuseră trei luni. Divorţul lui Du Roy se rostise. Nevasta lui îşi luase iar numele Forestier şi fiindcă familia Walter trebuia să plece pe 15 iulie la Trouville, se hotărî ca înainte de a se despărţi să petreacă o zi la ţară.

Ei plecară într-o joi, la nouă ceasuri de dimineaţă cu un landou mare de drum, cu şase locuri şi tras de patru cai înaintaşi. Aveau să prânzească la Saint-Germain, în chioşcul Henry al IV-lea. Bel-Ami ceruse să fie singurul bărbat între dânşii, căci el nu putea să-l sufere pe marchizul de Cazolles. Însă, în cele din urmă, se hotărâse ca să ia cu dânşii şi pe contele de Latour-Yvelin, cum va deschide ochii. Îl înştiinţaseră cu o zi înainte.

Trăsura străbătu în trapul cel mare Champs-Elysées, apoi trecu pădurea Boulogne. Era o vreme minunată de vară, fără să fie tare cald. Rândunelele lăsau pe albastrul cerului dâre lungi, rotunde, care păreau că se văd încă, pe când ele nici nu se mai puteau zări. Cele trei femei stăteau în spatele landoului, mama între cele două fete; iar bărbaţii dinainte, Walter între cei doi invitaţi.

Trecură Sena, înconjurară Mont-Valérien, ajunseră la Bougival şi ţinură apoi malul râului până la Pecq.

Contele de Latour-Yvelin, un bărbat cam trecut, cu o barbă lungă şi mătăsoasă, al cărei vârf fâlfâia la adierea cea mai uşoară a vântului, din care pricină Du Roy zicea: „I se joacă frumos vântul în barbă” privea pe Rose cu gingăşie. Erau de o lună logodiţi.

Georges, foarte palid, se uita la Suzanne, care, de asemenea, era palidă. Ochii lor se întâlneau, păreau că

vorbesc, că se înţeleg, că schimbă în taină un gând, apoi se uitau aiurea. Doamna Walter era liniştită, fericită.

Prânzul a fost lung. Înainte de-a se întoarce la Paris, Georges îi îmbie să facă o plimbare pe terasă.

Mai întâi se opriră, ca să admire priveliştea. Cu toţii se aşezară, pe rând, de-a lungul zidului şi se minunară de întinderea orizontului. Sena, la poalele unui colnic întins, curgea înspre Maisons-Laffitte ca un şarpe nemăsurat, culcat în verdeaţă. La dreapta, pe vârful costişei, apeductul din Marly zugrăvea pe cer umbra sa uriaşă, de omidă cu labele mari, iar Marly din vale pierea într-un des buchet de copaci.

Pe şesul nemăsurat, care se întindea în faţă, se vedeau unde şi unde nişte sate. Braţele de apă de la Vésinet făceau nişte pete lucii şi curate, în verdeaţa cea rară din pădurice.

— O asemenea panoramă nu se mai găseşte nicăieri în lume, spuse Walter. Ca asta nu-i nici în Sviţera.

Apoi începură să meargă încetinel, pentru ca să se preumble şi să se minuneze de această privelişte.

Georges şi Suzanne rămaseră mai în urmă. De îndată ce se depărtară câţiva paşi, el îi spuse cu un glas încet şi stăpânit:

— Suzanne, te ador. Mă înnebunesc după tine!

— Şi eu, Bel-Ami, murmură ea.

— Dacă nu vei fi soţia mea, voi părăsi Parisul şi ţara asta.

— Încearcă şi cere-mă la tata. Poate că se va învoi, zise ea.

Georges făcu o mică mişcare de nerăbdare:

— Nu, ţi-o spun pentru a zecea oară, e nefolositor. Îmi vor închide uşa, mă vor alunga de la ziar şi nu vom mai putea nici să ne vedem. Iată la ce sfârşit frumos sunt sigur că voi ajunge, printr-o cerere în regulă. Te-au făgăduit marchizului de Cazolles şi trag nădejde că într-o zi vei spune „Da”. Şi ei aşteaptă.

— Atunci, ce trebuie să fac?, întrebă ea.

El sta pe gânduri, privind-o pieziş:

— Mă iubeşti îndeajuns ca să încerci o nebunie?

— Da!, răspunse ea cu hotărâre.

— O nebunie mare?

— Da.

— Nebunia cea mai mare.

— Da.

— Şi ai să ai tu destulă îndrăzneală, ca să-i înfrunţi pe tatăl şi pe mama ta?

— Da.

— Adevărat?

— Da.

— Ei bine, este un mijloc, numai unul singur. Trebuie ca lucrul să vină de la dumneata şi deloc de la mine. Dumneata eşti un copil răsfăţat, îţi îngăduie să spui orice, deci nu va fi tare de mirare încă o îndrăzneală din partea dumitale. Prin urmare, ascultă! În astă seară, după ce te vei întoarce, ai să te duci mai întâi la mama ta, când va fi singură, şi-i vei mărturisi că vrei să mă iei de bărbat. Ea se va tulbura tare şi se va mânia straşnic...

Suzanne îi tăie vorba:

— O, mama va voi din suflet...

El urmă cu aprindere:

— Nu. Tu n-o cunoşti. Ea va fi mai întărâtată şi mai furioasă decât tatăl tău. Ai să vezi în ce chip n-are să vrea. Dar tu să stărui şi să nu te laşi Îi vei spune că pe mine vrei să mă iei de bărbat şi pe nimeni altul decât pe mine. Ai să spui?

— Voi spune.

— Şi după ce vei ieşi de la mama ta, vei spune acelaşi lucru şi tatălui tău, într-un chip foarte serios şi foarte hotărât.

— Da, da. Şi pe urmă?

— Şi pe urmă... aici e aici. Dacă tu eşti hotărâtă, bine hotărâtă, bine, bine, bine hotărâtă ca să-mi fii soţie,

scumpa mea Suzanne... am să... am să te răpesc!

Ea tresări tare de mulţumire şi era cât pe-aci să bată din palme. Ah! Ce fericire! Ai să mă răpeşti? Şi când ai să mă răpeşti?

Toată poezia învechită a răpirilor în timpul nopţii, a căruţelor de poştă, a hanurilor, toate istoriile încântătoare din cărţi îi străbătură deodată spiritul, ca un vis fermecător, care era aproape să se îndeplinească. Ea repetă:

— Spune, când ai să mă răpeşti?

— Chiar în seara asta... chiar în noaptea asta, răspunse Georges foarte încet.

Ea întrebă tremurând:

— Şi unde vom merge?

— E taina mea! Gândeşte-te la ceea ce faci şi gândeşte-te bine, că după asta trebuie numaidecât să fii nevasta mea. E singurul mijloc... dar e... foarte primejdios pentru... tine.

— Sunt hotărâtă. Unde am să te găsesc?

— Poţi să ieşi din casă singură?

— Da, pot deschide portiţa.

— Ei bine, pe la miezul nopţii, când va dormi portarul, vino şi găseşte-mă în piaţa Concorde. Am să fiu într-o trăsură, în faţa Ministerului de Marină.

— Voi veni.

— De bună seamă?

— De bună seamă.

El îi luă mâna şi i-o strânse:

— Ah! Cât te iubesc! Cât eşti de bună şi de îndrăzneaţă! Vasăzică, nu vrei să iei de bărbat pe domnul Cazolles?

— O, nu!

— Tatăl tău s-a supărat tare când i-ai spus că nu?

— O, da, voia să mă trimită la mănăstire.

— Vezi cât e de nevoie să fii energică!

— Voi fi!

Ea privea în zarea nemărginită, cu capul plin de gândul răpirii. Va merge departe, departe... cu dânsul!

Va fi răpită!... Era mândră de asta! Nu se gândea deloc la numele ei, la ceea ce putea să i se întâmple. Ştia ea oare aceasta? Bănuia măcar?

Doamna Walter întorcându-se, strigă:

— Vino mai repede, copilo, ce faci acolo cu Bel-Ami?

Îi ajunseră pe ceilalţi. Vorbeau de băile de mare, la care erau pe cale să se ducă.

Georges nu vorbea nimic. Se gândea. Vasăzică, dacă această copilă va avea puţină îndrăzneală, va izbândi în sfârşit! De trei luni de zile o învăluia în mrejele fără de împotrivire ale dragostei sale. El o robea, o cucerea, o stăpânea.

O făcuse să-l iubească, aşa cum ştia el să se facă iubit. Pusese mâna uşor pe acest suflet zburdalnic de nănusă.

Izbutise mai întâi ca să nu-l primească pe domnul de Cazolles. Acum izbutise s-o facă să fugă cu dânsul. Căci alt chip nu era.

El înţelegea bine că doamna Walter nu va voi niciodată să-i dea de nevastă pe fiică-sa. Ea tot îl iubea şi-l va iubi veşnic, cu o putere nespusă. El o ţinea în frâu prin răceala sa calculată, dar simţea că e mistuită de o patimă zadarnică şi arzătoare. Niciodată nu va putea s-o încovoaie. Niciodată ea nu va îngădui ca el s-o ia pe Suzanne.

Dar de îndată ce o va ţine pe copilă ascunsă, se va înţelege cu tatăl, care nu va avea ce face. Dus pe gânduri, el răspundea prin fraze scurte la cele ce i se spuneau şi pe care nu le asculta. Când intră în Paris, păru că-şi mai vine în fire.

Suzanne, de asemenea, era gânditoare; şi zurgălăii celor patru cai, ţiuindu-i prin cap, o făceau să vadă drumuri nesfârşite şi nopţi veşnic cu lună, păduri întunecoase prin care aveau să treacă, hanuri la drumul

mare şi oameni de la grajduri grăbindu-se să schimbe caii, căci toată lumea ghicea că ei sunt urmăriţi.

Când landoul ajunse în curtea palatului, Georges fu oprit să cineze. El nu voi şi se întoarse acasă.

După ce gustă ceva, îşi aşeză hârtiile, ca şi cum trebuia să facă o călătorie lungă. Arse câteva scrisori compromiţătoare, ascunse altele şi scrise câtorva prieteni. Din când în când se uita la pendulă gândind: „Ce trebuie să fie acolo acum!”. Şi o nelinişte îl muşcă de inimă. Dacă nu va izbuti? Dar de ce era să se teamă? Totdeauna scăpa cu faţa curată din încurcături! Dar, în seara asta, el juca o partidă mare!

Ieşi pe la unsprezece ceasuri, se plimbă câtăva vreme, luă o trăsură şi se opri în Piaţa Concorde, în dreptul bolţilor Ministerului de Marină.

Din când în când aprindea câte un chibrit ca să vadă câte ceasuri sunt. Când văzu că nu mai este mult până la miezul nopţii, o nerăbdare chinuitoare îl cuprinse. El scotea capul pe portiţa trăsurii şi se uita întruna.

Un ceasornic îndepărtat bătu douăsprezece lovituri, apoi un altul mai aproape, pe urmă două deodată, apoi unul foarte departe. După ce termină şi acesta de bătut, gândi: „S-a sfârşit. N-am izbutit. Nu va mai veni”.

Cu toate acestea era hotărât să aştepte până-n ziuă. În astfel de împrejurări, trebuie să fii răbdător.

El mai auzi sunând sfertul, pe urmă jumătatea, apoi trei sferturi şi toate ceasornicele repetară unu, întocmai cum vestiseră miezul nopţii.

Georges n-o mai aştepta, ci sta frământându-şi mintea că doar va ghici ceea ce se va fi întâmplat. Când, deodată, un cap de femeie se ivi pe portiţă şi întrebă:

— Aici eşti, Bel-Ami?

El tresări, fără să-şi poată veni în fire.

— Dumneata eşti, Suzanne?

— Da, eu.

El nu putu să deschidă repede portiţa şi repeta:

— Ah, dumneata eşti… dumneata eşti… suie-te!

Ea se sui şi se lăsă să cadă lângă dânsul. Georges strigă birjarului: „Haide!” Şi trăsura porni. Suzanne gâfâia şi nu vorbea nimic.

— Ei bine, ce s-a întâmplat?, o întrebă Georges.

Atunci, ea murmură pierdută:

— O! A fost îngrozitor, mama mai cu seamă.

El era neliniştit şi nerăbdător:

— Mama? Ce a spus? Istoriseşte-mi!

— O, a fost grozav! M-am dus la dânsa şi i-am spus cum stau lucrurile – mă pregătisem dinainte. Atunci ea s-a făcut galbenă şi a răcnit: „Niciodată! Niciodată!” Eu am plâns, m-am mâniat şi m-am jurat că n-am să iau pe nimeni de bărbat, decât pe dumneata. Am crezut că vrea să mă bată. Parcă înnebunise. S-a hotărât ca dis-de-dimineaţă să mă trimită la mănăstire. De când sunt n-am văzut-o în aşa hal! Atunci, tata intră, auzind-o spunând atâtea fleacuri. El nu s-a supărat aşa ca dânsa, ci mi-a spus curat că tu nu eşti o partidă destul de bună. Fiindcă mă înfuriasem şi eu, ţipam mai tare decât dânşii. Atunci, tata mi-a spus să ies, cu o mişcare de teatru, care nu-i şedea deloc bine. Asta m-a hotărât să fug cu tine, şi iată-mă! Unde mergem?

El o ţinea uşor de mijloc şi asculta cu cea mai mare luare aminte, zvâcnindu-i inima; şi o ură de moarte îl cuprinse împotriva acestor oameni. Dar acum, avea pe fiica lor în mână. Acum vor vedea ei.

— E prea târziu, nu putem să luăm trenul, îi zise el. Vom merge cu trăsura până la Sèvres, unde ne vom odihni noaptea. Şi mâine vom pleca la La Roche-Guyon. E un sat plăcut, pe malul Senei, între Mantes şi Bonnieres.

— N-am din cele ce-mi trebuie. N-am luat nimic, şopti ea abia auzit.

Georges zâmbi, fără să-i pese:

— Lasă, ne vom îngriji noi acolo.

Trăsura străbătea lungul uliţelor. Georges apucă pe

tânăra fată de mână şi începu să i-o sărute încetişor, cu respect. Nu ştia ce să-i mai spună, căci el nu era deprins cu dragoste de asta platonică.

Deodată i se păru că fata plângea. O întrebă speriat:

— Ce ai, drăguţa mea?

Ea îi răspunse cu un glas înecat în lacrimi:

— Biata mea mamă, acum nu doarme, dacă va fi aflat că eu lipsesc.

Mama sa, într-adevăr, nu dormea.

Îndată ce Suzanne a ieşit din odaia sa, ea rămase în faţa bărbatului ei.

Ea întrebă, aiurită, pierdută, înspăimântată:

— Dumnezeule, ce înseamnă asta?

— Asta înseamnă că intrigantul acesta i-a sucit capul!, strigă Walter furios. El a făcut-o să nu-l primească pe Cazolles. Vede că are zestre bună, ticălosul! El începu să se plimbe, înverşunat, prin odaie şi urmă: Tu îl chemai necontenit, da, tu, tu îl linguşeai, tu îl cocoleai, nu ştiai ce să-i mai faci. De dimineaţă până seara, Bel-Ami în sus, Bel-Ami în jos. Iată acum Bel-Ami…

Ea murmură, vânătă:

— Eu?… Eu îl chemam?

— Sunteţi nebune toate după dânsul!, îi răcni el în faţă; şi a lui de Marelle, şi Suzanne, şi toate. Parcă eu nu vedeam, crezi tu, cum nu puteai sta fără dânsul nici două zile? Necontenit îl chemai.

Ea se ridică, ca la teatru:

— Nu-ţi dau voie să-mi vorbeşti astfel. Uiţi că eu n-am fost crescută într-o băcănie ca dumneata.

El rămase un moment nemişcat şi înlemnit, apoi scoase un „Dracu’ să vă ia!”, turbat şi ieşi trântind uşa după dânsul.

Îndată ce rămase singură, ea se duse, fără să-şi dea seama, la oglindă, să se uite, ca şi cum ar fi vrut să vadă dacă nu s-a schimbat nimic într-însa, atât de cu neputinţă şi de grozave îi păreau cele auzite. Suzanne era

amorezată de Bel-Ami! Şi Bel-Ami voia să o ia de soţie pe Suzanne. Nu, i se pare numai, nu era adevărat! Fetei, lucru natural, îi plăcea acest băiat frumos, crezuse că îl va lua de bărbat, şi încercase şi ea! Dar el? El nu putea fi amestecat aici! Se gândea, tulburată, ca în faţa nenorocirilor celor mari. Nu, Bel-Ami nu putea şti nimic de hotărârea Suzannei.

Şi ea se gândi vreme îndelungată la nevinovăţia cu putinţă a acestuia. Ce mişel, dacă într-adevăr pregătise el lucrul! Şi ce are să se întâmple oare? Ce de mai pericole şi de chinuri prevedea ea!

Dacă într-adevăr el nu ştia nimic, totul se putea linişti. Va face o călătorie cu Suzanne, vreo şase luni, şi se va sfârşi. Dar, pe urmă, cum va putea ea să-l mai vadă? Căci îl iubea întruna. Această patimă intrase în ea, cum intră vârfurile acelea de săgeată, pe care nu le mai poţi scoate.

Să trăiască fără dânsul, cu neputinţă!

Mai degrabă să moară...

Mintea ei se pierdea în aceste chinuri şi îndoieli.

O durere începu s-o înjunghie prin cap; ideile sale începură să fie obositoare, tulburi, să-i facă rău. Se chinuia să afle şi nu mai putea, căci nu afla nimic. Se uită la pendulă, era unu trecut. Îşi spuse: „Nu pot să stau astfel, simt că înnebunesc. Trebuie să ştiu. Mă duc să scol pe Suzanne şi s-o întreb”.

Şi ea se îndreptă către odaia fiicei sale, desculţă ca să nu facă zgomot şi c-o lumânare în mână. Deschise uşa foarte încetişor, intră şi se uită la patul ei. Nu era desfăcut. Ea nu pricepu la început şi crezu că biată copilă vorbea încă cu tatăl său. Dar deodată o bănuială grozavă îi trecu prin cap şi alergă în fuga mare la bărbatul ei. Ajunse dintr-o săritură, vânătă şi gâfâind. El sta culcat şi citea încă.

Walter întrebă speriat:

— Ei bine! Ce-i? Ce ai?

— N-ai văzut pe Suzanne?, se bâlbâi ea.

— Eu? Nu. Da’ ce-i?

— A... A... fugit. Nu-i... în odaie. Dintr-o săritură el fu pe covor, îşi luă papucii şi, doar cu cămaşa fâlfâind, dădu buzna, la rândul său, în odaia fiicei sale. De îndată ce văzu, nu-i mai rămase nicio umbră de îndoială. Fugise!

El căzu într-un jilţ şi puse lampa cu care venise jos, dinaintea lui. Soţia sa veni şi ea. Bâlbâi:

— Ei, ce zici?

Walter nu mai avu putere să-i răspundă; nu mai era mâniat, scoase numai un geamăt.

— S-a sfârşit, e a lui. Suntem pierduţi!

Ea nu înţelegea.

— Cum pierduţi?

— Ei da, la dracu’, trebuie s-o ia acum, zise Walter.

Ea scoase un muget de bestie:

— El?... Niciodată!... Eşti nebun?

Walter răspunse trist:

— Degeaba urli. A răpit-o... A necinstit-o. Cel mai bun lucru e să i-o dăm. Dacă vom tăcea din gură, nimeni n-are să afle istoria asta.

Ea repetă zguduită de o tulburare grozavă:

— Niciodată! Niciodată nu va avea pe Suzanne! Nu voi da voie niciodată!

Walter murmură cu împovărare:

— Dar o are. S-a terminat. Şi are s-o păzească şi o s-o ascundă atâta vreme cât ne vom împotrivi. Prin urmare, ca să înlăturăm scandalul, trebuie să i-o dăm numaidecât.

Femeia, sfâşiată de durere înăbuşită, îi repetă:

— Nu! Nu! Niciodată nu voi da voie. El urmă, pierzându-şi răbdarea:

— Dar e de prisos să mai facem gură. Trebuie. A! Ticălosul, cum ne-a tras chiulul!... E straşnic. Am fi găsit unul mai bun ca stare, dar nu aşa de deştept şi cu viitor. E un om cu viitor. Are să ajungă deputat şi ministru.

Doamna Walter răspunse cu o energie sălbatică:

— Niciodată nu voi lăsa să ia de nevastă pe Suzanne...

Auzi tu?... Niciodată!

Atunci, el se înfurie şi ca om practic ce era începu să-l apere pe Bel-Ami.

— Tacă-ţi gura odată... îţi spun că trebuie... că trebuie numaidecât. De unde ştii? Poate că nici nu ne vom căi. Cu oamenii de teapa lui nu se ştie ce se poate întâmpla. N-ai văzut cum numai în trei articole l-a doborât pe neghiobul de Laroche-Mathieu şi cu câtă demnitate a făcut el asta, deşi, ca bărbat, îi venea peste măsură de greu. În cele din urmă vom vedea. E, însă, lucru bine hotărât că ne are în mână. Nu putem să găsim ieşire...

Ei îi venea să zbiere, să se tăvălească pe jos, să-şi smulgă părul. Rosti cu glas înverşunat:

— N-o va avea... Nu... vreau eu!

Walter se sculă, îşi luă lampa şi-i răspunse:

— Uite, eşti stupidă cum sunt toate femeile. Lucrezi numai din patimă. Nu ştii să te dai după împrejurări... sunteţi nişte stupide! Eu îţi spun c-are s-o ia... Trebuie!

Şi ieşi târându-şi papucii. Străbătu ca o vedenie caraghioasă, numai în cămaşa de noapte, antreul cel lung al palatului întins şi adormit, şi intră fără zgomot în odaia sa.

Doamna Walter rămase în picioare, sfâşiată de o durere peste firea ei. Ea încă nu-şi dădea bine seama de altminteri. Suferea numai. Apoi îşi aduse aminte că nu putea să rămână acolo, aşa nemişcată, până la ziuă. Simţea o nevoie straşnică să fugă unde o vor duce ochii, să se ducă întruna, să caute un ajutor, un sprijin.

Se gândea pe cine să cheme la dânsa. Pe cine? Nu găsea! Un preot! Da, un preot! S-ar arunca la picioarele lui, i-ar mărturisi totul, greşeala şi deznădejdea sa. El ar pricepe că acest mişel nu poate să ia de nevastă pe Suzanne, şi ar împiedica aceasta. Îi trebuia un preot numaidecât! Dar unde să-l găsească? Încotro să se ducă? Dar nici aşa nu putea să rămână. Atunci, pe dinaintea sa trecu ca o vedenie chipul blând al lui Isus, mergând pe

valuri. Ea îl văzu întocmai cum l-ar fi văzut dacă ar fi privit tabloul. Deci, el o chema, îi zicea: „Vino la mine! Vino şi îngenunchează la picioarele mele, căci te voi mângâia şi te voi sfătui ce trebuie să faci”.

Îşi luă lumânarea, ieşi şi coborî ca să ajungă în seră.

Isus era tocmai în capăt, într-un salonaş închis cu o uşă de sticlă, pentru ca umezeala pământului de prin oale să nu strice pânza.

Salonaşul părea un fel de paraclis în mijlocul unei păduri ciudate.

Când doamna Walter intră în seră, pe care o văzuse întotdeauna plină de lumină, rămase înmărmurită dinaintea beznei întunecoase. Plantele cele mari din ţările calde încărcaseră aerul cu răsuflarea lor greoaie. Şi uşile stând mereu încuiate, aerul din această pădure stranie, închis sub o boltă de sticlă, intra cu greutate în plămâni, te ameţea, te îmbăta, îţi făcea în acelaşi timp şi bine şi rău, dădea trupului o senzaţie nedesluşită, de voluptate aţâţătoare şi de moarte.

Sărmana femeie mergea încetişor, înfricoşată de întunecime, în care se iveau, la flacăra rătăcitoare a lumânării, plante curioase, cu înfăţişarea unor dihănii, cu chipul unor fiinţe cu nişte forme ciudate.

Deodată, îl zări pe Christ. Deschise uşa care o despărţea şi căzu în genunchi.

Se rugă la început pierdută, bolborosind cuvinte de dragoste, rugăciuni pătimaşe şi deznădăjduite. Apoi, înflăcărarea rugilor mai potolindu-se, ea ridică privirea către dânsul şi rămase cuprinsă de groază. La flacăra tremurătoare a singurei lumini, care trimitea din jos puţine raze către dânsul, el semăna aşa de tare cu Bel-Ami, încât n-o mai privea Dumnezeu, ci amantul ei. Erau ochii şi fruntea lui, figura lui, înfăţişarea lui rece şi mândră.

Ea bolborosi: „Isuse! Isuse!...” Şi cuvântul Georges îi venea pe buze. Deodată îi trecu prin minte că în acel

minut Georges o avea pe fiică-sa. Era singur cu dânsa, undeva într-o odaie. El! El! Cu Suzanne!

Repetă: „Isuse!... Isuse!...” Dar se gândea la dânşii... la fiică-sa şi la amantul său! Erau singuri... într-o odaie... şi noaptea. Îi vedea. Îi vedea aşa de limpede, încât stăteau înaintea ei în locul tabloului. Îşi zâmbeau. Se sărutau. Odaia era întunecoasă, patul – desfăcut. Ea se ridică să meargă la dânşii, s-o apuce de păr pe fiică-sa şi s-o smulgă din îmbrăţişarea lui. Se ducea s-o strângă de gât, s-o sugrume pe fiică-sa, pe care o ura, pe fiică-sa care se da acestui bărbat. O apuca... mâinile ei dădură de pânză. Şi ea izbi în picioarele lui Christ.

Atunci, scoase un strigăt mare şi căzu pe spate. Lumânarea răsturnată se stinse.

Ce s-a întâmplat pe urmă? Ea visă multă vreme lucruri stranii, înspăimântătoare. Georges şi Suzanne treceau pe dinaintea ochilor ei, înlănţuiţi necontenit cu Isus Christos, care binecuvânta dragostea lor îngrozitoare.

Ea simţea, nedesluşit, că nu era în odaia ei. Voia să se ridice, să fugă, dar nu putea. O toropeală o cuprinsese, îi legase mâinile, lăsându-i trează numai mintea tulburată, chinuită de vedenii groaznice, de pe ceea lume, fantastice, pierdută într-un vis urâcios, vis straniu şi câteodată ucigător, care face să pătrundă în creierul omenesc plante fermecătoare din ţările calde, cu forme ciudate şi mirosuri grele.

În faptul zilei o găsiră pe doamna Walter întinsă fără simţire, aproape asfixiată înaintea lui „Isus mergând pe valuri”. Ea fu aşa de bolnavă, încât se temeau să nu moară. Tocmai a doua zi îşi veni cu totul în fire. Atunci, începu să plângă.

Lipsa Suzannei fu tălmăcită printr-o trimitere pe neaşteptate la mănăstire. Şi domnul Walter răspunse unei scrisori lungi a lui Du Roy, dându-i mâna fiicei sale.

Bel-Ami pusese scrisoarea la cutie chiar când era să iasă din Paris, căci el o pregătise mai dinainte, în seara

plecării, îi spunea acolo, în termeni cuviincioşi, că iubea de multă vreme pe fata lui, că n-a avut loc între ei vreo înţelegere, dar văzând-o că vine la dânsul, de bună voie, şi îi spune: „Vreau să fiu soţia dumitale”, a crezut de cuviinţă s-o ţină la dânsul, chiar s-o ascundă până ce va căpăta un răspuns de la părinţi, a căror voinţă legală, pentru dânsul, avea o însemnătate mai mică decât voinţa logodnicei sale.

Mai spunea domnului Walter, ca să-i răspundă „poste restante”, având să-i trimită scrisoarea un prieten.

Când va căpăta scrisoarea, atunci va aduce pe Suzanne la Paris şi o va trimite la părinţii ei, nevoind să vină şi el deocamdată.

Ei statură şase zile pe ţărmul Senei, la La Roche-Guyon.

Niciodată tânăra fată nu petrecuse mai bine. Se jucase de-a păstoriţa altădată. Şi fiindcă acolo el zicea că-i e soră, trăiau amândoi într-o prietenie liberă şi curată, un fel de tovărăşie amoroasă. El crezu de cuviinţă s-o respecte. A doua zi după sosirea lor, ea îşi cumpără albituri şi haine de ţărancă şi începu să pescuiască cu undiţa, purtând pe cap o pălărie foarte mare de paie, împodobită cu flori de câmp. Locurile îi păreau desfătătoare.

Era acolo o turlă veche şi un castel vechi, în care se vedeau nişte tapiserii foarte frumoase.

Georges, îmbrăcat cu o bluză, cumpărată de gata de la un negustor din partea locului, se plimba cu Suzanne pe jos, de-a lungul ţărmului, sau cu barca. Se sărutau necontenit înfiorându-se, ea nevinovată, el aproape să cadă în ispită.

Dar el ştia să se stăpânească şi când îi spuse: „Tatăl dumitale se învoieşte. Mâine ne întoarcem la Paris.”, ea murmură cu naivitate: „Aşa degrabă? Îmi plăcea aşa de tare să fiu nevasta ta!”

Capitolul 10

În locuinţa cea mică din strada Constantinopole era întuneric. Georges Du Roy şi Clotilde, întâlnindu-se la poartă, intrară dând buzna unul peste altul şi ea îi spuse, fără să-i dea răgaz să deschidă ferestrele:

— Vasăzică, iei pe Suzanne Walter?

El dădu din cap, încetişor, apoi adăugă:

— Ce, nu ştiai?

Ea, în picioare în faţa lui, începu furioasă şi indignată:

— Iei pe Suzanne Walter? A, e prea mult! E prea mult! Iată trei luni de zile de când îmi ascunzi asta. Toată lumea ştie, în afară de mine. A trebuit să mi-o spună bărbatul meu.

Du Roy începu să rânjească, cam zăpăcit însă, şi, punându-şi pălăria pe colţul sobei, se aşeză pe un jilţ.

Ea îl privea ţintă în ochi şi îi spuse cu un glas mâniat şi aspru:

— Te gândeai la asta de când ţi-ai lăsat nevasta şi mă păstrai frumos de amantă, ca să ţin locul altora. Ce mişel mai eşti!

Georges întrebă:

— Pentru ce? Am avut o femeie care mă înşela. Am prins-o, m-am despărţit şi acum iau alta. Se poate ceva mai simplu?

Ea murmură tremurând:

— Ah, cât eşti de şarlatan şi de primejdios! El începu iar să zâmbească:

— Zău, numai găgăuţii şi neghiobii sunt pârliţi! Ea îşi

urmă firul gândului:

— Cum nu te-am ghicit ce fel de poamă îmi eşti, la început! Dar de unde puteam crede că eşti aşa de ticălos!

Georges îşi luă o mutră demnă:

— Te rog, ia-ţi seama la gură.

Ea se revoltă împotriva acestei indignări:

— Ce? Nu cumva ai vrea să-mi pun mănuşi ca să-ţi vorbesc acum? Te porţi cu mine ca un păcătos, de când te cunosc, şi ai vrea să nu ţi-o spun? Înşeli pe toată lumea, îi tragi pe sfoară pe toţi, îţi faci mendrele prin toate părţile şi vrei să mă port cu tine ca şi cu un om cinstit? Auzi dumneata!

El se ridică şi, tremurându-i buza, îi zise:

— Taci, sau te dau afară!

Ea bolborosi:

— Să mă dai afară... să mă dai afară... pe mine... De aici... Tu?... Tu?...

Nu mai putu să vorbească, într-atâta o înăbuşea mânia, şi deodată, ca şi cum şi-ar fi ieşit din minţi, izbucni:

— Să mă dai afară de aici? Vasăzică, uiţi că eu am plătit chiria la început! O! Da, din când în când ai luat-o pe seama ta. Dar cine a închiriat-o?... Eu... Cine a păstrat-o?... Eu... Şi tu vrei să mă dai afară? Aşteaptă tu, secătură! Crezi tu că eu nu ştiu cum ai furat de la Madeleine jumătate din moştenirea de la Vaudrec? Crezi tu că eu nu ştiu cum te-ai culcat cu Suzanne, pentru ca s-o sileşti să te ia de bărbat?

Georges o apucă de umeri şi o zgudui cu putere:

— Nu vorbi de dânsa!... C-o păţeşti!

— Te-ai culcat cu dânsa! Ştiu, răcni ea.

Georges ar fi primit să-i spună orice, dar această minciună îl scotea din fire. Adevărurile pe care i le aruncase în faţă îl făceau să turbeze de mânie, dar defăimarea asta, a fetei care avea să-i fie soţie, îl făcea să simtă că vrea s-o lovească.

Repetă:

— Tacă-ţi gura... bagă de seamă... astupă-ţi gura. Şi o zgâlţâia cum scuturi un pom să-i cadă fructele.

Ea urlă, despletită, cu gura căscată, cu ochii ieşiţi:

— Te-ai culcat cu dânsa!

Georges îi trase o palmă aşa de tare peste obraji, încât puţin a fost de n-a căzut de perete. Ea însă se întoarse către dânsul şi, sprijinindu-se în mâini, mai strigă încă o dată:

— Te-ai culcat cu dânsa!

Se aruncă asupra ei şi, ţinând-o jos, o lovi sabatic, cum ai lovi un câine.

Deodată ea tăcu şi începu să geamă sub lovituri. Nu se mai mişca. Îşi ascunsese faţa în colţul dintre podea şi perete, scoţând nişte ţipete înfiorătoare.

El încetă s-o mai lovească şi se ridică. Apoi se plimbă de câteva ori prin odaie, ca să-şi vină în fire şi, venindu-i o idee, trecu alături, umplu ligheanul cu apă rece şi îşi înmuie capul în el, apoi se spălă pe mâini şi veni să vadă ce mai face ea, ştergându-şi mâinile cu grijă.

Ea nu se clintise din loc. Stătea întinsă pe jos, plângând încetişor.

— N-ai să sfârşeşti odată să te sclifoseşti?

Ea nu răspunse. Atunci, el rămase în mijlocul odăii, cam stânjenit şi ruşinat, înaintea trupului lungit înainte-i.

Deodată se hotărî şi luă pălăria de pe sobă.

— Bună seara. Să dai cheia portarului când vei sfârşi. N-am s-aştept eu să-ţi treacă hachiţele.

Ieşi, închise uşa, intră la portar şi-i spuse:

— Doamna a rămas. Are să plece îndată. Să spui proprietarului că de la 1 octombrie nu mai ţin casa. Azi suntem în 16 august, prin urmare sunt în regulă.

Şi se depărta cu paşi mari, căci avea treabă în oraş, să cumpere cele din urmă daruri de nuntă.

Nunta era hotărâtă la 20 octombrie, după convocarea Camerelor. Cununia religioasă trebuia să aibă loc în

Biserica Madeleine.

Se vorbiseră multe, fără ca să se ştie sigur cum stau lucrurile. Circulau o mulţime de poveşti. Se şoptea că se întâmplase şi o răpire, dar nimeni nu ştia sigur.

După cum şuşoteau servitorii, doamna Walter, care nu mai vorbea deloc cu viitorul său ginere, se otrăvise de mânie, chiar în seara în care se hotărâse căsătoria, după ce pe la miezul nopţii trimisese pe fiică-sa la mănăstire.

O aduseseră în casă mai mult moartă. Desigur că ea n-are să mai fie ce-a fost, niciodată. Părea acum o femeie bătrână, părul îi albise şi se făcuse foarte cucernică, împărtăşindu-se în fiecare duminică.

În cele dintâi zile ale lui septembrie, „Vie Française” înştiinţa pe cititorii săi că baronul Du Roy de Cantel este de-acum înainte prim-redactorul său, domnul Walter păstrând titlul de director.

Atunci se năimi[39] o droaie de cronicari cunoscuţi, de reporteri, de redactori politici, de critici literari şi teatrali, momiţi prin puterea banului de la ziarele cele mari, de la vechile ziare puternice şi cu vază.

Ziariştii vechi, ziariştii serioşi şi respectabili acum nu mai dădeau din umeri când vorbeau de „Vie Française”. Izbânda repede şi desăvârşită şterse dispreţul scriitorilor serioşi pentru începuturile acestei foi.

Căsătoria primului său redactor era ceea ce se cheamă un fapt parizian, Georges Du Roy şi familia Walter atrăgând mult luarea aminte de o bucată de vreme. Toţi indivizii pomeniţi prin dările de seamă îşi puseseră în gând să meargă.

Evenimentul avu loc într-o zi senină de toamnă.

De la opt ceasuri de dimineaţă, toţi slujbaşii de la Madeleine aşternură pe scările intrării celei mari a acestei biserici, care se ridica deasupra uliţei Royale, un covor roşu; ceea ce, desigur, făcea să se oprească drumeţii, vestind norodului din Paris că o mare ceremonie avea să

[39] Se angajă.

aibă loc.

Funcţionarii ducându-se la birourile lor, lucrătoarele, băieţii din dughene, toţi se opreau, priveau şi se gândeau nedesluşit la oamenii bogaţi, care cheltuiau atâta bănet ca să se împerecheze.

Pe la zece ceasuri, curioşii începură să se oprească locului. Ei stăteau acolo câteva minute uitându-se, nădăjduind că poate se va începe îndată, apoi se depărtau.

Pe la unsprezece ceasuri sosiră câteva plutoane de sergenţi de oraş, care, cum veniră, începură să îmboldească lumea, căci mai la fiecare minut se făceau grămezi de oameni.

În curând, începură să sosească invitaţii; veniră aceia care voiau să aibă locuri bune pentru ca să vadă totul. Ei se aşezară pe jeţuri de-a lungul pridvorului din mijloc.

Încet-încet mai veniră şi alţii, femei care foşneau din rochii şi din mătăsuri, bărbaţi serioşi, mai toţi pleşuvi, mergând corect ca într-un salon, mai gravi încă în acest local.

Biserica se umplea cu încetul de lume. Soarele trimitea o ploaie de lumină, prin uriaşa uşă deschisă, luminând rândurile cele dintâi, în care puteau fi văzuţi cunoscuţii de vază. Altarul părea cam întunecat, câteva lumânări dând o lumină gălbuie, slabă şi palidă faţă cu deschiderea luminoasă din uşa cea mare.

Se cunoşteau unii cu alţii, se chemau cu un semn, se strângeau în cete. Literaţii, mai puţin respectuoşi decât oamenii din lumea mare, vorbeau cu jumătate de glas.

Se uitau la femei.

Norbert de Varenne, care căuta vreun prieten, îl zări pe Jacques Rival prin mijlocul bisericii şi se duse la dânsul.

— Vasăzică, viitorul e al haimanalelor, spuse el.

Celălalt, care nu-l pizmuia pe Du Roy, răspunse:

— Atât mai bine pentru dânsul. De acum a pus mâna pe noroc.

Şi începură să-şi arate unul altuia mutrele cunoscute.

— Nu ştii ce s-a întâmplat cu fosta lui nevastă?, întrebă Rival.

— Ştiu şi nu ştiu, zâmbi poetul. Mi s-a spus că trăieşte retrasă în mahalaua Montmartre. Însă... este şi un însă... de câtăva vreme văd în „Plume” nişte articole politice care seamănă grozav cu ale lui Forestier şi Du Roy. Sunt ale unuia Jean Le Doi, tânăr, băiat frumos, deştept, dintr-aceeaşi specie ca şi prietenul nostru Georges, şi care a făcut cunoştinţă cu fosta lui soţie, de unde trag încheierea că ea iubeşte începătorii şi-i va iubi veşnic. De altminteri, e bogată, nu degeaba Vaudrec şi Laroche-Mathieu erau nelipsiţi din casă.

Rival spuse:

— Madeleine asta nu-i urâtă. E foarte isteaţă şi şmecheră! Trebuie să fie încântătoare la întâia cunoştinţă. Dar, ia spune-mi cum de se cunună Du Roy religios, după o despărţire legiuită.

— Se cunună religios, fiindcă pentru biserică n-a fost însurat întâia oară, lămuri Norbert de Varenne.

— Cum adică?

— Prietenul nostru Bel-Ami, din nepăsare sau din economie, a socotit că-i e de-ajuns primăria când s-a însurat cu Madeleine Forestier. El s-a lipsit de binecuvântarea bisericească, ceea ce pentru sfânta noastră biserică înseamnă un simplu concubinaj. Prin urmare, astăzi el vine înaintea ei ca un flăcău, iar ea îi desfăşoară toate alaiurile sale, care îl vor costa scump pe papa Walter.

Zgomotul mulţimii numeroase creştea sub bolta înaltă. Se auzeau glasuri care vorbeau aproape tare.

Erau arătaţi oameni vestiţi, care se fuduleau, mulţumiţi că sunt văzuţi şi păstrându-şi cu îngrijire înfăţişarea lor obişnuită înaintea publicului, deprinşi a se arăta astfel la toate serbările unde ei erau, aşa li se părea, podoabele neapărate, giuvaericalele artei.

Rival urmă:

— Spune-mi, scumpul meu, dumneata, care te duci adesea pe la patron, e drept că doamna Walter şi cu Du Roy nu-şi vorbesc niciodată?

— Niciodată. Ea nu voia în ruptul capului să-i dea fata. Dar el avea în mână pe Walter, căci descoperise nişte potlogării de-ale lui, mi se pare nişte potlogării rămase uitate din afacerea Marocului. L-a ameninţat pe moşneag cu destăinuiri înspăimântătoare. Walter şi-a adus aminte de pilda lui Laroche-Mathieu şi i-a dat fata îndată. Dar mama, încăpăţânată ca toate femeile, s-a jurat că nu va vorbi în viaţa ei niciun cuvânt cu ginerele său. Sunt ai dracului de nostimi când se întâlnesc amândoi. Ea pare o statuie, statuia răzbunării, iar el e foarte stângaci, cu toate c-ar vrea să se ţină, căci ştie să se stăpânească!

Nişte confraţi veniră să le dea bună ziua.

Se auzeau crâmpeie de discuţii politice. Şi, nedesluşit ca vuietul unei mări îndepărtate, forfotirea norodului îngrămădit înaintea bisericii pătrundea pe uşă odată cu soarele, se ridica spre boltă, deasupra neastâmpărului cuviincios al publicului ales, înghesuit în templu.

Deodată, portarul lovi de trei ori podeaua de lemn cu halebarda sa.

Toată mulţimea se întoarse cu un prelung foşnet de rochii şi mişcând scaunele. Şi tânăra fată se ivi, la braţul tatălui ei, în lumina cea vie a faţadei.

Ea părea tot o păpuşă, o drăgălaşă păpuşă albă, împodobită cu flori de portocal.

Rămase câteva clipe pe prag, apoi, când făcu cei dintâi paşi în pridvor, orgile scoaseră un strigăt puternic, vestind intrarea miresei cu glasul lor tare, de metal.

Ea mergea cu capul plecat, dar fără sfiiciune, mişcată puţin, drăguţă, încântătoare, o miniatură de mireasă. Femeile zâmbeau şi murmurau privind-o trecând. Bărbaţii şopteau: „De gust, adorabilă”. Domnul Walter mergea cu o demnitate peste măsură, cam palid, cu ochelarii drept

pe nas.

După dânşii, patru domnişoare de onoare, toate patru îmbrăcate în trandafiriu şi toate patru drăguţe, alcătuiau un fel de curte a acestui boboc de regină. Cavalerii de onoare, aleşi pe sprânceană, după chipul şi asemănarea mirelui, mergeau cu un pas care părea reglat de un maestru de dans.

Doamna Walter venea după dânşii, la braţ cu tatăl celuilalt ginere al ei, marchizul de Latour-Yvelin, în vârstă de şaptezeci şi doi de ani. Ea nu mergea, se târa, gata să leşine la orice mişcare făcea. Se vedea că picioarele i se împleticeau, că nu voiau să meargă, că inima i se bătea în piept ca o bestie care se aruncă să scape.

Slăbise. Părul său alb o făcea să pară şi mai gălbicioasă, şi mai trasă la faţă.

Se uita înaintea ei, pentru ca să nu vadă pe nimeni, gândindu-se, poate, numai la ceea ce o chinuia.

Apoi, Georges Du Roy se ivi cu o doamnă bătrână necunoscută. El ridică capul, fără să-şi întoarcă deloc ochii pironiţi înainte, aspri, sub nişte sprâncene cam încreţite. Mustaţa sa părea aţâţată pe buza-i. Tuturor li se părea un foarte frumos băiat. Avea înfăţişarea mândră, statura aleasă, piciorul drept. Îi stătea bine fracul, iar la cheutoare, cordeluţa Legiunii de Onoare îl păta ca o picătură de sânge.

După aceea veneau rudele, Rose cu senatorul Rissolin. Ea era măritată de şase săptămâni. Contele de Latour-Yvelin întovărăşea pe vicontesa de Percemur.

În sfârşit, era o mulţime ciudată de cunoscuţi şi de prieteni de-ai lui Du Roy, pe care-i vârâse în noua sa familie, inşi, din lumea aceea pariziană, care la ocazie sunt intimi şi la nevoie veri de-al nouălea neam ai bogaţilor parveniţi, erau nobili scăpătaţi, ruinaţi, pătaţi şi însuraţi uneori, cum e mai rău. Erau domnul de Belvigne, marchizul de Banjolin, contele şi contesa de Ravenei, ducele de Ramorano, prinţul de Kravalow, cavalerul

Valreali, apoi invitaţi de-ai lui Walter, prinţul de Guerche, ducele şi ducesa de Ferracine, frumoasa marchiză des Dunes. Vreo câteva rudenii de-ale doamnei Walter aveau nişte mutre alese, dar de provincie în mijlocul acestui vălmăşag.

Şi orgile cântau întruna, împrăştiind prin zidirea cea uriaşă note răsunătoare şi cadenţate din gâturile lor lucitoare, care îndreaptă către cer bucuria sau durerea oamenilor.

Se închiseră canaturile cele mari ale uşii şi deodată se făcu întuneric înăuntru, ca şi cum soarele ar fi fost dat afară.

Georges stătea acum în genunchi lângă mireasa sa, în faţa altarului, în faţa lumânărilor aprinse. Episcopul cel nou din Tanger, cu cârja în mână şi cu mitra în cap, se ivi ieşind din sacristie, ca să-i unească în numele Sfântului.

El puse întrebările obişnuite, schimbă verigile, rosti vorbele care leagă ca nişte lanţuri şi îndreptă către nou-veniţi o cuvântare creştinească. Vorbi multă vreme de credinţă, cu vorbe alese şi umflate. Era un om gros, înalt, unul din acei prelaţi frumoşi, la care pântecele este podoabă.

Un zgomot de suspine făcu pe câţiva să întoarcă capetele. Doamna Walter plângea cu faţa ascunsă în mâini.

Ea trebuise să se încovoaie. Ce era să facă... Dar din ziua când alungase din odaia ei pe fiică-sa, întoarsă, nevoind s-o îmbrăţişeze, din ziua în care ea spusese foarte încet lui Du Roy, care o salutase cu ceremonie trecând pe lângă dânsa: „Eşti fiinţa cea mai mârşavă din câte cunosc, să nu vorbeşti cu mine niciodată, căci n-am să-ţi răspund!”, din ziua aceea ea îndura o tortură nesuferită şi neîmblânzită. Ea o ura pe Suzanne cu o ură grozavă, crescută din patimă înverşunată şi din gelozie sfâşietoare, gelozia stranie de mamă şi amantă, ascunsă, sălbatică, arzătoare ca o rană vie.

Şi iată că un episcop îi unea pe amândoi, pe fiică-sa şi pe amantul său, într-o biserică, în faţa a două mii de oameni şi înaintea ei! Şi ea trebuia să tacă! Nu putea să împiedice aceasta, nu putea să răcnească:

„Acest bărbat e al meu, e amantul meu. Această unire pe care o binecuvântezi e spurcată”.

Mai multe femei înduioşate murmurară:

— Cât de mişcată e sărmana mamă…

Episcopul declama:

— Sunteţi printre fericiţii pământului, printre cei mai bogaţi şi mai respectaţi! Dumneata, domnule, pe care talentul te-a ridicat deasupra celorlalţi, dumneata, care scrii, care înveţi, care dai sfaturi, care îndrepţi poporul, dumneata ai o însărcinare prea frumoasă de îndeplinit, o pildă frumoasă de dat…

Du Roy îl asculta, beat de îngâmfare. Un prelat al bisericii romane îi vorbea astfel. Şi el simţea în spate o mulţime, o mulţime strălucită, venită anume pentru dânsul. I se părea că o putere necunoscută îl ridica, îi dădea aripi. El va fi unul dintre stăpânii pământului, el, el, fiul a doi bieţi ţărani din Canteleu.

Îi văzu deodată, în crâşma lor sărăcăcioasă din vârful costişei, deasupra văii întinse a Rouen-ului, îi văzu, pe tatăl şi pe mama sa, dând de băut locuitorilor de prin preajma locului. Le trimisese cinci mii de franci din moştenirea contelui de Vaudrec. Acum le va trimite cincizeci de mii! Îşi vor cumpăra o moşioară şi vor trăi mulţumiţi, fericiţi.

Episcopul îşi sfârşise cuvântarea. Un preot îmbrăcat cu o stolă aurită se suia la altar. Şi orgile începură din nou să sărbătorească slava noilor căsătoriţi.

Ele aruncau uneori nişte sunete prelungite, uriaşe, umflate ca nişte valuri, aşa de răsunătoare şi de puternice, încât păreau că au să arunce şi să azvârle în văzduh acoperişul, pentru ca să se împrăştie în albastrul cerului. Zgomotul lor tremurător umplea toată biserica,

înfiorând trupul şi sufletul. Apoi, deodată ele se domoleau; şi nişte note gingaşe, vioaie, alergau prin aer, atingeau urechea ca nişte adieri uşoare; erau nişte arii drăgălaşe, vesele, zglobii, care zburau ca nişte păsări; apoi iarăşi această muzică uşoară se umfla din nou, părând înspăimântător de puternică şi de măreaţă, întocmai cum un fir de nisip s-ar fi schimbat într-o lume.

Apoi, nişte glasuri se înălţară şi trecură pe deasupra capetelor plecate. Cântau Vauri şi Landeck, de la operă.

Tămâia răspândea o mireasmă plăcută, iar în altar se îndeplinea sacrificiul dumnezeiesc; Omul-Dumnezeu, la chemarea preotului său, cobora pe pământ ca să consfinţească izbânda baronului Georges Du Roy.

Bel-Ami, în genunchi lângă Suzanne, îşi plecase capul. În acest minut, el se simţea aproape credincios, aproape cucernic, plin de recunoştinţă către dumnezeire, care îl ocrotea astfel, care îndreptase asupra lui toată luarea sa aminte. Şi fără să ştie lămurit către cine să se îndrepte, el îi mulţumea din tot sufletul pentru norocul său.

După ce se sfârşi slujba, Georges se sculă şi, dând braţul soţiei sale, trecură în sacristie.

Atunci, invitaţii începură să vină unul câte unul la dânsul. Nebun de bucurie, se credea un rege pe care-l aclamă norodul. El strângea mâini, îngăima cuvinte care nu spuneau nimic, dădea din cap, răspundea la firitisiri cu „sunteţi foarte amabili”.

Deodată, el o zări pe doamna de Marelle şi amintirea săruturilor pe care i le dăduse şi pe care i le înapoiase, amintirea tuturor drăgostirilor lor şi a gingăşiilor ei, a sunetului glasului ei, a gustului buzelor ei, făcu să-i treacă prin trup dorinţa neaşteptată de a o avea din nou. Era drăguţă, elegantă, cu înfăţişarea ei ştrengărească şi cu ochii săi strălucitori. Georges gândea: „Ce încântătoare amantă!”

Ea se apropie cam sastisită, cam stânjenită şi-i întinse mâna. El o luă într-a sa şi o ţinu. Atunci el simţi chemarea

tainică a acestor degete de femeie, strângerea plăcută care iartă şi te îndeamnă. Şi el strângea acea mânuţă mică, ca şi cum ar fi vrut să-i spună: „Tot te iubesc, sunt al tău!”

Ochii lor se întâlniră, zâmbitori, strălucitori, plini de dragoste. Ea-i şopti cu glasul plăcut:

— La revedere, domnule!

— La revedere, doamnă, îi răspunse vesel.

Şi ea se depărta.

Se îngrămădeau alţii. Mulţimea curgea înspre dânsul ca un fluviu. În sfârşit, ea se rări. Cei din urmă invitaţi plecară.

Georges apucă braţul Suzannei ca să străbată biserica.

Era plină de lume, căci fiecare îşi luase iar locul ca să-i vadă trecând împreună. El mergea încetişor, cu un pas liniştit, cu capul drept, cu ochii ţintă pe deschiderea cea mare a uşii bătute de soare. Simţea prin trup nişte fiori slabi, acei fiori reci, pe care îi dau fericirile mari. Nu vedea pe nimeni. Nu se gândea decât la dânsul.

Când ajunse pe prag, văzu mulţimea îngrămădită, o mulţime deasă, zgomotoasă, care venise pentru dânsul, pentru dânsul, Georges Du Roy.

Norodul Parisului îl privea şi îl pizmuia.

Apoi, ridicând privirea, el deosebi în jos, în spatele Pieţii Concorde, Camera Deputaţilor. Şi i se păru că are să ajungă, dintr-o săritură, de la porticul Madeleinei până la porticul Palatului Bourbon.

Coborî încetişor treptele intrării înalte, între două ziduri de privitori. Dar el nu-i vedea. Gândul său se întorcea acum şi înaintea ochilor săi, orbiţi de soarele strălucitor, plutea chipul doamnei de Marelle, aşezându-şi în faţa oglinzii părul scurt de pe tâmple, totdeauna zburlit când se scula din pat.

---- Sfârşit ----